

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı

8 Kasım 2016 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak'ın 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) hakkında sunumu

2.- Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) hakkında sunumu

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) ve Sayıştay tezkereleri

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

e) Dışışleri Bakanlığı

IV.- KARARLAR

A) KOMİSYON KARARLARI

1.- Genel Kurul gündeminde bulunan 670 ve 673 sayılı Kanun Hükümünde Kararnameler için özel sözcüler belirlenmesine ilişkin karar

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

6'ncı Toplantı

8 Kasım 2016 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.08'de açılarak üç oturum yaptı.

Birinci bölümde yer alan bütçelerden:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak tarafından 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) hakkında bir sunum yapıldı.

2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün,

Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun,

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,

2017 yılı bütçeleri ile 2015 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Genel Kurul gündeminde bulunan 670 ve 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler için özel sözcüler belirlendi.

İkinci bölümde yer alan bütçelerden:

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu tarafından, 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) hakkında bir sunum yapıldı.

2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek Dışişleri Bakanlığının 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 22.14'te toplantıya son verildi.

8 Kasım 2016 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.08

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli Bakanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 6'ncı Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Denetleme Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bütçe kesin hesapları ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Berat Albayrak'a söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak'ın 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) hakkında sunumu

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Sayın Başkan, kıymetli üyeler; öncelikle, şahsım ve Bakanlığımda görev alan tüm mesai arkadaşlarım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İzniniz olursa Sayın Başkan, geçen sene olduğu gibi, bu bölümü genel olarak son bir yılda Türkiye enerji politikaları özelinde, Bakanlığımızın özelinde genel olarak Bakanlığımızın stratejisi, vizyonu ve bu sene içerisinde yapılanlar noktasında genel bir özetleme olarak, bir giriş olarak alalım; öğleden sonraki bölümde de daha detaya soru bazında da inşallah gireriz.

Konuşmama, 15 Temmuz akşamında karşı karşıya kaldığımız, bu milletin alın teriyle alınan silahları yine bu millete doğrultmaktan çekinmeyen vatan hainleri tarafından gerçekleştirilen alçak kalkışmayı lanetleyerek başlamak istiyorum. 15 Temmuz şehitlerimizi minnetle yâd ediyor, gazilerimize şükranlarımı sunuyorum. Onlar artık bu millete emanetlerdir ve bu millet emanetlerine ve arkada kalanlarına gözü gibi bakacaktır.

Tekrardan, şehitlerimize Cenab-ı Allah rahmet eylesin, gazilerimize de acil şifalar diliyorum.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; son on dört yılda önemli ekonomik atılımlar gerçekleştirilmiş ve önemli büyümelere şahitlik edilmiştir. Ülkemiz ekonomisi 2003 ila 2015 yılları döneminde ortalama yüzde 4,7 büyümüştür. Sahip olduğumuz bu ekonomik büyümenin sağlanmasında enerji sektörü hayati bir rol oynamıştır. 2003-2015 yılları arasında birincil enerji arzımızın yılda ortalama yüzde 4,1

büyümüş olması enerji tüketiminin ekonomiyle beraber büyüdüğünü göstermektedir. Enerji alanındaki bu büyümenin gereği olarak önümüzdeki on yılda kurulu gücümüze 50 bin megavat daha ilave kurulu güç kapasitesi eklememiz gerektiğini dikkatle belirtmek istiyorum.

Enerjide hızla yükselen yenilenebilir teknolojiler, dünyanın elektrik üretiminde başvurduğu ve gün geçtikçe geliştirdiği nükleer enerji alanında artan rekabet, ham madde fiyatlarında olan değişiklikler, petrol ağırlıklı küresel enerji politikalarından doğal gaz dayalı küresel enerji politikalarına geçiş, petrol fiyatlarında yaşanan önemli gelişmeler, LNG teknolojilerinin yükselişi ve bu alandaki maliyet düşüşleri, enerji sektörünün ne kadar dinamik olduğunu ve daha çok fazla değişkeni dikkate alarak stratejilerimizi geliştirmemiz gerektiğini göstermektedir.

Ülkemizin jeopolitik önemi ve enerji talebimizdeki artışların göz önünde bulundurularak enerji stratejilerimizin günümüz koşulları çerçevesinde oluşturulduğunu ve güncel tutulduğunu belirtmek isterim. Ülkemizin belirleyeceği enerji stratejileri hem çok kritik hem de uzun dönemli etkilerinin olması sebebiyle üzerinde oldukça titiz çalışmalar gerçekleştirilmekteyiz. Bu bağlamda, rekabetçi, şeffaf, tüketicinin korunduğu, çevresel sürdürülebilirliği de dikkate alan bir stratejiyle enerji alanında yeni bir dönemin adımlarını atmaktayız. Bu yeni dönemde stratejilerimizi iki ana kolon üzerinde inşa ediyoruz. Elektrik ve doğal gaz alanında arz güvenliğimizi ve bu alanlardaki maliyetlerimizi de düşürmeyi hedefleyerek stratejimizin birinci temelini oluşturuyoruz. Diğer temelini ise, başta yenilenebilir enerji kaynakları olmak üzere enerjinin her alanında kullanılan ileri teknolojileri ülkemize kazandırma hedefi olarak belirliyoruz. Bu kapsamda, özellikle yenilenebilir enerji alanında teknoloji transferi, AR-GE yatırımı ve yerli üretimi önceleyen yeni bir modele geçtik. Zengin doğal kaynaklarımızdan azami ölçüde ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda istifade etmek önceliğimiz olmaya devam edecektir. Bu bağlamda, her alanda stratejimizi “Daha çok yerli, daha çok yenilenebilir.” mottosuyla hayata geçirmeyi amaçlıyoruz. Başta yerli kömür olmak üzere çevreyle barışık teknolojiler ile işçi sağlığı ve güvenliğini garanti altına alan mevzuatlarla madenlerimizi azami ölçüde ekonomimize kazandırmak istiyoruz.

Enerji ve tabii kaynaklar alanını yönetirken dışa bağımlılığı azaltmak, enerji talep artışını sorunsuz karşılamak ve arz güvenliğini sağlamak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Arz güvenliği açısından ele aldığımız ilk husus olarak doğal gaz geliyor. Bu alanda hem kaynak ülkeler açısından çeşitliliği sağlarken hem de tedarik yöntemleri açısından kullandığımız yöntemleri geliştiriyoruz. Dünyada yükselen teknoloji olan LNG alanında yatırımlarımız ve depolama projelerimiz bu alanda hassasiyetle üzerinde durduğumuz konuların başında geliyor.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; doğal gazın kullanılmaya başlandığı 1987 yılında 500 milyon metreküp olan yıllık doğal gaz tüketimimiz 2015 yılında 48 milyar metreküp ve öte yandan 2002 yılında 4.510 kilometre olan doğal gaz iletim ve dağıtım hattı uzunluğu 124.274 kilometreye ulaşmıştır.

2002’de sanayi ile konutta 5 şehrimize, sadece sanayide ise 9 şehrimize doğal gaz iletim hattı bugün itibarıyla 78 şehrimize ve 333 ilçemize ulaştırılmıştır. Şırnak ilimiz için yapım çalışmaları, Artvin ve Hakkâri için ise ihale çalışmaları devam etmektedir. Doğal gaz imkânından bütün vatandaşlarımızın yararlanması için yürütülen çalışmalar kapsamında, nüfusu 10 binin üzerinde olup gerekli şartları taşıyan ve nüfusu 20 binin üzerinde olan ilçelerimizle ilgili Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde müracaatta bulunan organize sanayi bölgelerine doğal gaz arz edilmesi için gerekli yasal altyapı oluşturulmuştur.

Ülkemiz, Orta Doğu, Hazar Bölgesi ve Orta Asya gibi dünyanın ispatlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerinde zengin kaynak ülkelere coğrafi olarak yakın bir konumda bulunmaktadır. Kaynak ülkeleri ile tüketici ülkeler arasında doğal bir köprü konumunda olan ülkemiz, enerji kaynaklarının ve taşıma

güzergâhlarının çeşitlendirilmesini sağlamaya yönelik projelerde önemli bir aktör olarak yer almakta ve üretici bölgelerden enerji arzı sağlayan önemli bir enerji ticareti merkezi olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Ülkemizin artan doğal gaz talebinin karşılanabilmesi amacıyla, ilk aşamada yıllık 6 milyar metreküp gazın ülkemize, 10 milyar metreküp gazın Avrupa'ya taşınmasına yönelik geliştirilen ve yüzde 30 ortak olduğumuz TANAP Projesi'nde bugün itibarıyla 1.277 kilometre pist açımı, 1.032 kilometre boru dizgisi ve 923 kilometre ana hat boru kaynağı tamamlanmıştır. 2016 yılı sonuna kadar proje genelinde inşaatın yaklaşık yüzde 55'inin tamamlanması planlanmaktadır. Hattın ana kalem ihaleleri tamamlanmış olup boruların yüzde 80'i Türk çelik boru üreticileri tarafından imal edilmektedir. Projenin nihai haline ulaşmasıyla birlikte yıllık 32 milyar metreküp kapasiteye sahip olacaktır. TANAP Projesi'nde 2018 yılında ülkemize, 2020 yılında ise Avrupa'ya gaz arzı sağlanmış olacaktır. Ayrıca, Rusya'yla Türk Akım Gaz Boru Hattı Projesi'ne yönelik görüşmeler gerçekleştirilmiş ve projeye yönelik siyasi desteği sağlamak ve teknik, ekonomik ve hukuki çerçeveyi belirlemek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Türk Akım Gaz Boru Hattına İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma 10 Ekim 2016 tarihinde İstanbul'da Sayın Cumhurbaşkanımız ve Rusya Devlet Başkanı Sayın Putin'in huzurlarında imzalanmıştır.

Türk Akım Gaz Boru Hattı Projesi, Rusya Federasyonu'ndan başlayarak Karadeniz üzerinden Türkiye'nin Karadeniz kıyısındaki alım terminaline ve devamında ülkemiz toprakları üzerinden Türkiye'nin komşu devletleriyle olan sınırlarına kadar uzanan her biri yıllık 15,75 milyar metreküp kapasiteye sahip iki hattan oluşacaktır. Malumları olduğu üzere, Türk Akım kapsamında inşa edilecek boru hatlarından birisinin sadece ülkemize gaz arz etmesi öngörülmekte olup devreye alınmasıyla birlikte, batı hattından alınan yıllık toplam 14 milyar metreküp gazın mevcut sözleşmelerin şart ve koşulları değişmeksizin Türk Akım üzerinden ülkemize teslim edilmesi planlanmaktadır. Böylece, başka bir ülkenin iletim sistemi kullanılmadan doğrudan Rusya Federasyonu'ndan ülkemize taşınacak gazın üçüncü taraflardan kaynaklı muhtemel kesintilere maruz kalmaması sağlanmış olacaktır. Diğer taraftan, sahip olduğumuz konum, Güneydoğu Avrupa'da sağlıklı işleyen bir doğal gaz piyasasının olmaması ve doğal gaz piyasamızın büyüklüğü gibi etkenler göz önüne alınarak bir doğal gaz ticaret merkezinin ülkemizde kurulması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, gerek TANAP gerekse Türk Akım Projeleri bu hedefimize büyük katkı sağlayacaktır. Ülkemiz doğal gaz piyasasının gelişmesine ve arz güvenliğine katkısının büyük olacağını düşündüğümüz ve ülkemizde ilk defa kurulacak olan Yüzer LNG Depolama ve Gazlaştırma Ünitesi denilen (FSRU) projelerinin devreye alınması çalışmalarına son sürat hız verilmiştir. Projeye, doğal gazın yüzer LNG ve gazlaştırma ünitesi ile iletim sistemi bağlantısının sağlanması amaçlanmaktadır. İskenderun ve Saros Körfezlerinde, her biri 20 milyon metreküp/gün olmak üzere 2 adet FSRU'nun doğal gaz şebeke sistemine bağlantısının sağlanacağı projenin 2017 yılında mühendislik çalışmalarının sürdürülmesi ve 2019 yılında yapım çalışmalarının tamamlanması planlanmaktadır.

Arz güvenliğinin sağlanabilmesi için özellikle kış mevsiminde günlük puant taleplerinin karşılanmasına katkı sağlayacak depolara ihtiyaç duyulmaktadır. Hâlihazırda yüzde 10 olan depolama yükümlülüğü yüzde 20'ye yükseltilecek arz güvenliğine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yıllık doğal gaz tüketimimiz yaklaşık 50 milyar metreküp seviyelerinde olup, son yapılan düzenlemelerle depolama kapasitesinin 10 milyar metreküp seviyelerine ulaşması sağlanacaktır. Bu noktadan hareketle, depolama kapasitesi 1 milyar metreküp ve geri üretim kapasitesi 40 milyon metreküp/gün olan Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi'nin Ocak 2017 ayı itibarıyla 1'inci

grup deponun ve 2019 yılında ise 2'nci grup deponun tamamlanması hedeflenmektedir. Bu projede depolama kapasitesinin toplamda 5,4 milyar metreküpe ve yüzey tesislerinde yapılacak revizyonlarla günlük geri üretim kapasitesinin 80 milyon metreküpe çıkarılması planlanmaktadır.

Bir diğer depolama tesisimiz olan Kuzey Marmara Doğal Gaz Deposu'nun 2017 yılında genişletme çalışmalarının 3'üncü fazına başlanması öngörülmekte olup, çalışma sonunda depolama kapasitesinin 4,6 milyar metreküpe ve geri üretim kapasitesinin ise 75 milyon metreküp/güne çıkarılması hedeflenmektedir. Projenin ilk etabının 2019 yılında, 2'nci etabının ise 2020 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Marmara Ereğlisi LNG Terminali'nin mevcut durumda yaklaşık 18 milyon metreküp günlük sürdürülebilir gaz gönderim kapasitesi bulunmaktadır. 2017 yılı Aralık ayında projenin tamamlanarak sistemin günlük gazlaştırma kapasitesini de 27 milyon metreküp seviyesine çıkarmayı hedefliyoruz.

Bu çalışmalar çerçevesinde, vatandaşlarımızın ve sanayicilerimizin doğal gaza erişimini kolaylaştırırken bir taraftan da tüketimin yüksek olduğu dönemde herhangi bir sıkıntının yaşanmamasını temin etmeye çalışıyoruz. Ayrıca, kış öncesi doğal gazda yaptığımız yüzde 10'luk indirimle bir ilke imza atılmıştır. Bu sayede vatandaşlarımızın faturaları aşağı çekilirken sanayicilerimizin maliyet kalemleri düşürülerek rekabet güçleri artırılmıştır.

Doğal gazla ilişkin yürütülen çalışmaların yanı sıra petrol ve doğal gaz yurt içi arama ve üretim yatırımları için son on dört yıllık dönemde 9,3 milyar dolar yatırım yapılmıştır. 2016 yılının dokuz aylık döneminde ise 105 milyon dolar yatırım gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, kamu olarak petrol ve doğal gaz alanında 2017 ve 2019 yılları arasında 867 milyon dolar yurt içi ve 4,3 milyar dolar yurt dışı yatırımı planlanmaktadır.

Önemli bir saha olarak değerlendirdiğimiz Karadeniz'in derin sularındaki hidrokarbon potansiyelinin keşfedilmesi ve ekonomiye kazandırılması hedefi doğrultusunda 2018 yılında Batı Karadeniz'de 1 adet derin deniz kuyusunun açılması planlanmaktadır.

Petrol fiyatlarının önemli derecede düştüğü bu dönemde yatırımların devam etmesi bizim açımızdan önem taşımaktadır. Fiyatlardaki bu düşüş, yatırımların gerçekleşmesine sekte vuruyor olmasının yanı sıra, ülkemiz ekonomisi üstünde olumlu bir etki oluşturmuştur. Petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki düşüşle birlikte enerji ithalatına ödediğimiz miktar azalmıştır. 2014 yılında enerji ithalatı 54,9 milyar dolarken 2015 yılında bu rakam 37,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Enerji arz güvenliğinden kaynaklanan riskleri azaltmak ve enerjinin daha verimli üretilmesini ve kullanılmasını sağlamak amacıyla serbest piyasa şartlarının oluşturulması ve rekabete dayalı yatırım ortamının geliştirilmesi, enerji sektöründeki önemli talep artışını karşılamada başlıca stratejilerimiz olmaya devam edecektir. Bu çerçevede, geliştirdiğimiz strateji ve politikalarımız; enerji arz güvenliği, alternatif enerji kaynakları, kaynak çeşitliliği, yerli ve yenilenebilir kaynakların ekonomiye kazandırılması, sürdürülebilirlik, enerji piyasalarında serbestleşme ve enerji verimliliği temellerine dayanmaktadır.

Tıpkı doğal gazda olduğu gibi elektrikte de maliyetleri düşürmeyi önceleyen bir anlayışla vatandaşlarımızın elektriğe kolay, ucuz, kaliteli ve kesintisiz bir şekilde ulaşmasını amaçlıyoruz. Kaliteli ve kesintisiz olarak bu kaynaktan vatandaşlarımızın yararlanması için özel sektör ve TEİAŞ eliyle başlattığımız rekor büyüklükte altyapı iyileştirme hamlesinin yanında -birazdan rakamlarla da değineceğim- elektrik üretiminde kaynakların sepette doğru oranlarda yer alması da bu alandaki amaçlarımız arasında yer almaktadır.

2002'de 44.544 kilometre olan elektrik enerjisi iletim hattımız, yapılan yatırımlarla, 2016 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 57.458 kilometreye çıkarılmıştır. Elektrik enerjisi dağıtım hattımız 2002 yılında 812.399 kilometre iken bugün itibarıyla bu rakam 1.1 milyon kilometreyi aşmıştır. 2002 yılında toplam trafo gücümüz 143.314 megavat amper iken, elektrik iletim ve dağıtım hattı altyapılarımızı güçlendirmek için yapılan yatırımlarla birlikte toplam trafo gücümüz 2016 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 285 bin düzeyini aşmıştır.

Yeni bir dönemdeyiz ve bu süreci daha yukarı taşımak için büyük bir sorumluluk yüklediğimizin farkındayız. Bu çerçevede, millet odaklı çalışma siyasetine devam edeceğiz. Vazgeçilmez bir ihtiyaç hâline gelen elektriğin kaliteli, sürekli, sürdürülebilir ve erişilebilir şekilde vatandaşlarımızın hizmetine sunulması için önemli adımlar atmaktayız.

Kaliteli ve sürdürülebilir elektrik temini açısından içinde bulunduğumuz 2016 ve 2020 uygulama (tarife) döneminde dağıtım şirketlerinin 18 milyar TL yatırım yapmaları sağlanacaktır. Bununla birlikte, kamu tarafından yapılacak yatırımlarla bu tutar 30 milyar TL'yi bulacaktır.

Bugüne kadar 21 elektrik dağıtım şirketine ilişkin 63 adet periyodik denetim ile 24 adet kısmi denetim gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, müşteri odaklı çalışmanın temele alınmasıyla birlikte, dağıtım şirketleri çağrı merkezlerinin yetkinliklerinin artırılması ve arızalara müdahale edecek teknik ekiplerin güçlendirilmesi konuları üzerinde hassasiyetle duruyoruz.

Açılan çağrı merkezleri, vatandaşlarımızın sıkıntılarını çözmek ve telefonda dakikalarca beklemelerinin önlenmesi açısından atılan önemli bir adımdır. Bu çağrı merkezlerinde kısa vadede 3.200 kişi istihdam edilecektir. Şu ana kadar 5 adet çağrı merkezi açılışı yapılmış olup, 2016 yılı içinde 9 çağrı merkezinin açılışı tamamlanacak ve böylece Bakanlığımız hedeflerinden küçük ama önemli bir adım daha tamamlanmış olacaktır.

Elektrik tüketimine bağlı olarak vatandaşlarımızın maddi ve manevi sıkıntı yaşamalarını önlemek adına birtakım düzenlemeler hayata geçirilmektedir. Bu kapsamda; düşük miktardaki fatura bedellerinin yasal takibe alınmaları zorlaştırılmış; fatura dönemlerinin en az yirmi beş ve en fazla otuz beş günlük dönemlerde yapılması zorunlu tutulmuş; diyaliz destek ünitesi, solunum cihazı ve benzeri mahiyette yaşam destek cihazlarına bağımlı olan abonelerin borçlarından dolayı elektriklerinin kesilmesi önlenmiş; tüketicilere ödeme kolaylığı sağlanması adına, vade farkı uygulanmaksızın, taksit imkânı sağlanmıştır.

Kullanıcılara kesintisiz ve kaliteli elektrik enerjisinin sağlanması, kesintilerin minimize edilerek enerji iletim ve üretim kayıplarının azaltılması için iletim sistemimizde yapılan tüm bakım, onarım ve arıza giderme çalışmalarımızın günümüz teknolojisi kullanılarak yapılması zorunluluğundan hareketle, canlı bakım faaliyetlerimiz tamamlanmıştır. Böylece, tüm iletim tesislerimizin bakım ve onarımı enerji altında, enerji verilirken yapılabilir hale gelmiştir.

Ülkemiz birincil enerji arzı 2015 yılında yaklaşık 129 milyon Ton Eşdeğer Petrol (TEP) olarak gerçekleşmiştir. Birincil enerji arzı içinde doğal gazın payı yüzde 31, kömürün payı yüzde 27, petrol ürünlerinin payı yüzde 30, yenilenebilir enerjinin payı ise yüzde 12'dir.

Yıllık elektrik enerjisi tüketim artışı, uzun yıllardan beri ortalama yüzde 5,5 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2002 yılında 132,6 milyar kilovatsaat olan elektrik tüketimimiz 2 kat artarak 2015 yılında 265,7 milyar kilovatsaate ulaşmıştır. 261,8 milyar kilovatsaat olan 2015 yılı elektrik üretimimizin yüzde 37,9'u doğal gazdan, yüzde 29,1'i kömürden, yüzde 32,2'si yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmıştır.

2002 yılında 21 bin megavat olarak gerçekleşen puant talep 2016 yılı Ağustos ayında 2,1 katına çıkıp 44.734 megavat olarak rekor seviyede gerçekleşmiş, her geçen yıl da bu rakam artmaya devam etmektedir. Bu göstergeden de anlaşılacağı üzere, kurulu güç yatırımlarının sürekliliği önem arz etmektedir. 2002 yılında 31.846 megavat olan elektrik enerjisi kurulu gücümüz, 2016 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 78 bin megavatı aşmıştır.

2015 yılı ile 2016 yılı ilk dokuz ayında işletmeye alınan yeni santraller ve kapasite artışlarının toplamı 9.104 megavattır. Ayrıca, ülkemizin 2002 yılında 298 olan elektrik üretim santrali sayısı, 2016 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 6 kat artarak 2.097'ye ulaşmıştır.

Girişimcilerimizin kendi iç ihtiyaçlarını karşılamaları ve artan elektrik enerjisini de satabilmelerine olanak tanıyan 1 megavata kadar olan santrallerin lisanssız olarak faaliyet göstermelerinin önü açılmış, bu sayede 915 adet lisanssız santral işletmeye girmiştir. Bu santrallerin de büyük bir kısmını güneş kaynaklı santraller oluşturmaktadır.

Küresel açıdan baktığımızda son yıllarda yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretimi artırılma çalışmaları ivme kazanmıştır. Ancak dünya hâlen ihtiyacı olan elektriğin yüzde 66'sını fosil yakıtlardan üretmektedir. Sadece yüzde 24 civarında elektrik üretimi yenilenebilir kaynaklardan elde edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında ülkemiz sahip olduğu yüzde 32,2 yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretim değeriyle dünya ve Avrupa ortalamasının oldukça üstünde yer almaktadır.

Bakanlığımızın öncelikli politikaları arasında yer alan yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim sepetimiz içindeki oranının daha da artırılması hedefleri arasındadır. Bakanlığımız 2015-2019 yılı Stratejik Planı'na göre 2019 yılına kadar hidrolikte 32 bin, rüzgârda 10 bin, jeotermalde bin, güneşte 3 bin ve biyokütlede 700 megavat kurulu güce ulaşılmasını hedefliyoruz.

Bu bağlamda, 2002 yılında yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimimiz 34 milyar kilovattken, 2015 yılında yüzde 147 artışla 84 milyar kilovata çıkarken, kurulu gücümüz 2,7 kat artarak 33.350 megavata ulaşmıştır. 2015 ve 2016 yılı ilk dokuz ayı içinde gerçekleşen yenilenebilir kaynaklı yeni yatırımların kurulu güç toplamı 5 bin megavattır. Son on yıllık dönemde gerçekleşen elektrik üretim tesisi yatırımlarının yüzde 52'si yenilenebilir enerji kaynaklıdır. Bu durum yenilenebilir enerji uygulamamızın olumlu sonuçlarının en güzel göstergelerinden bir tanesidir. On dört yıl önce neredeyse elektrik üretiminde hiç kullanılmayan rüzgâr, güneş ve jeotermal enerjisinin elektrik üretiminde kullanımının artırılmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Atılan bu adımlar sayesinde bu kaynakların kurulu güç gelişim hızı dünya ortalamasının çok üstünde gerçekleşmiştir.

Önem verdiğimiz bir diğer yenilenebilir kaynak olan güneş enerjisine yönelik çalışmalarımız da devam etmektedir. Güneş enerjisi santralleri ön lisans başvuru yarışmaları sonuçlanmış olup bugün itibarıyla 27 adet güneş enerjisi santraline ön lisans, 2 adet güneş enerjisi santraline lisans verilmiştir. Ayrıca, toplam 660 megavat kurulu güce sahip 861 lisanssız güneş santrali işletmeye alınmıştır.

Kıymetli arkadaşlar, yenilenebilir enerji alanında çalışmalarımızla ilgili bilgilere devam etmeden önce, başlangıçta bahsettiğim, yeni dönem stratejilerimizin ikinci temelini oluşturan “teknoloji transferi” konusuyla ilgili bilgi vermek istiyorum.

Enerji politikalarımızda ikinci stratejimizi ise “teknoloji transferi” oluşturuyor. Ülkemizin kendi iç pazar avantajıyla bölgesel konumunu, genç ve dinamik nüfusunu avantaja dönüştürerek enerji alanında büyümeyi ithalata dayalı olmaktan kurtarmayı amaçlıyoruz. Bu kapsamda yerli üretim ve AR-GE zorunluluğu olan “yenilenebilir enerji kaynak alanı” dediğimiz YEKA uygulamasını hayata geçiriyoruz. Bu bağlamda, yenilenebilir enerji kaynaklarının daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla YEKA uygulamasını başlatarak, yenilenebilir enerji kaynaklarımızın değerlendirilmesine

yönelik yeni bir yatırım modeli hayata geçirilmiş durumdadır. Bu yeni model sayesinde, yenilenebilir enerji kaynaklarımız yerli katkı oranı yüksek ve ileri teknoloji içeren aksam veya tesis bileşenleriyle kurulmuş olacaktır. Teknoloji transferinin teminine katkılar sağlanacak ve ülkemizde yenilenebilir enerji konularında araştırma ve geliştirme faaliyetleri geliştirilecektir. YEKA'larda üretilen elektriğin piyasa fiyatlarına göre daha ekonomik şartlarda satın alınması sağlanacaktır ve yerli üretim karşılığı tahsis modeli kapsamında kurulacak fabrikalar sayesinde ciddi anlamda istihdam sağlanacaktır.

YEKA yönetmeliği kapsamında ilk uygulama Konya ili Karapınar ilçesinde gerçekleştirilmektedir. YEKA olarak belirlenen toplam 27,19 kilometrekare büyüklüğündeki alanın 19,19 kilometrekarelik kısmına bin megavat kapasiteli güneş enerjisine dayalı elektrik enerjisi üretim tesisi kurulacaktır. Kurulacak olan üretim tesisinin işletmeye girmesiyle birlikte her yıl yaklaşık 1,7 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi üretilen ve yaklaşık 600 bin adet evin yıllık elektrik ihtiyacı karşılanacaktır.

Otuz yıl boyunca işletilecek olan elektrik enerjisi üretim tesisinde ülkemizde entegre bir şekilde imal edilecek fotovoltaik güneş modülleri ve yurt içinde faaliyet gösteren üreticilerden temin edilecek yerli malı belgesine sahip yardımcı aksamlar kullanılacaktır. İnşallah, 2017'nin başında benzer bir ihaleyi rüzgârda da hayata geçirmeyi planlıyoruz.

Ortalama on sekiz ila yirmi dört ay sürede faaliyete geçirilmesi hedeflenen entegre fabrikada üretilen fotovoltaik güneş modüllerinin toplam yerli katkı oranı tamamlandığında en az yüzde 75 olarak gerçekleşecektir. Yerli katkı oranının yüksek olması ülkemiz ekonomisine doğrudan ve dolaylı olarak çok büyük katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, çok önemseydiğimiz AR-GE merkezinin de on sekiz ay içinde kurulmasını ve katma değeri yüksek çıktılar elde edilmesi beklenmektedir.

Karapınar'da kurulacak elektrik enerjisi üretim tesisinin entegre fabrikanın üretime geçtiği tarihten itibaren otuz altı ay içinde tamamlanmasını hedefliyoruz. Bu projede elektrik enerjisi üretim tesisinin kurulum ve işletilmesinde ve fabrikanın işletilmesinde mavi ve beyaz yaka ayrı ayrı olmak üzere en az yüzde 90 oranında ve AR-GE faaliyetlerinde ise en az yüzde 80 oranında yerli istihdam zorunluluğu getirilmiştir. Bu projede jeotermal kaynaklı elektrik üretim kurulu gücünde ise 2002 yılına göre 17,5 megavattan 40 kat artışla 725 megavata varan bir artış sağlanmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının yalnızca elektrik üretiminde değil, farklı alanlarda da kullanımının artırılmasını önemsiyoruz. Bu kapsamda jeotermal uygulamalar 2002 yılına göre 2015 yılında sera ısıtmada yüzde 686 artış ki bu 3.931 dönüme ve konut ısıtmada yüzde 281 artış, bu da yaklaşık 114.567 konuta ulaşmıştır. Ayrıca, 2017 yılında jeotermal kaynak arama amacıyla 50 bin metre jeotermal arama sondajının yapılması da planlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli vekiller; enerji ve tabii kaynaklar alanını yönetirken dışa bağımlılığı azaltmak, 2 katına çıkacak olan enerji talep artışını sorunsuz karşılamak ve arz güvenliğini sağlamak için çalışmalarımızı sürdürüyor, sahip olduğumuz bütün yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından azami ölçüde faydalanmak istiyoruz.

“Daha fazla yerli” öncelikli stratejimiz kapsamında linyit rezervlerimiz önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu önemli kaynağı devreye alma aşamasında bazı çevrelerden olumsuz eleştiriler alabiliyoruz. Ancak dünyadan örnek vermek gerekirse dünyada birincil enerji üretiminde yaklaşık yüzde 30'u, elektrik üretiminin ise yüzde 41'i kömürden sağlanmaktadır.

Diğer taraftan, karbon emisyonları açısından bakıldığında, ülkemiz dünya toplam enerji kaynaklı karbon salımının yüzde 0,95'inden sorumlu olup, Almanya ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelere göre çok ama çok daha iyi durumda bulunmaktadır. Kömür, dünya genelinde önümüzdeki dönemlerde de enerji kaynakları içerisinde önemini koruyacaktır.

Arz güvenliğini sağlamak adına yapılan çalışmalar doğrultusunda Bakanlığımız tarafından belirlenen stratejiler kapsamında 2023'e kadar yerli linyit ve taş kömürü kaynaklarımızın tamamının elektrik üretim amaçlı değerlendirilmesi için çok yoğun çalışacağız. 2005 yılında başlattığımız Linyit Arama Projesi kapsamında 8,3 milyar ton olan linyit kömür rezerv miktarımız 15,9 milyar tona ulaşmış ve kömür arama ve rezerv geliştirme çalışmalarına da bu vesileyle hızlı bir şekilde devam etmeye başladık.

Ülkemizin ihtiyacı olan yüksek kalorili kömür aramalarına ağırlık verilecek olup bu amaçla 600 bin metre sondaj yapılması önümüzdeki yıl hedeflerimiz arasındadır. Diğer kaynaklar için yapılacak olan sondajlarla birlikte bu değeri 2017 yılında MTA özelinde 1 milyon metrenin üzerine taşımayı amaçlıyoruz.

Yerli kömürün kullanımını arttırmaya yönelik üst politika belgelerinde ve Bakanlığımız Stratejik Plan'ında önemli hedefler belirlenmiştir. 2019 yılına kadar yerli kömür kaynaklı elektrik üretimimizin yıllık 60 milyar kilovatsaate çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu hedeflere ulaşılabilmesi için yerli kömürden elektrik üretecek bir model oluşturduk. Bu modelde hem vatandaş için ucuz elektrik tüketme imkânı sağlayacağız hem de kömür madenciliğini geliştireceğiz. Yaptığımız yasal düzenlemeyle yatırımcıya ÇED, kamulaştırma ve bunun gibi bütün izinleri kamu olarak biz alacak ve kömür sahası karşılığında en ucuz elektriği kim üretecekse ihaleyi o firma alacak. Bu şekilde 7 milyar tona yakın linyit rezervlerimizi değerlendirmeyi amaçlıyoruz.

Bu kapsamda, Ankara ili Nallıhan ilçesi Çayırhan mevkinde bulunan kömür rezerv alanı ve enerji üretim alanının Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından açık eksiltme yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin olarak ön yeterlilik ve son teklif verme tarihi olarak 21 Kasım belirledik. Çayırhan B Termik Santrali'nin kurulu gücünün 700 ila 800 megavat arasında olması planlanmaktadır. Bundan sonra özelleştirilecek olan kömür sahaları için de Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından benzer bir yol izlenmesini düşünüyoruz.

Yerli kömürden elektrik üretilmesini destekleme çalışmaları kapsamında Bakanlar Kurulu kararınca yerli kömür yakıtlı elektrik üretim santrallerinden 2016 yılı sonuna kadar 6,4 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi alımına başlanmıştır.

Yer altı kömür madenlerinde çalışanlara yönelik çalışma koşullarının iyileştirilmesi amacıyla da mevzuat değişiklikleri yapılmıştır. Bu kapsamda; yer altındaki çalışma saati süresi haftada en çok otuz yedi buçuk saat olup, günlük yedi buçuk saatten fazla olmayacak şekilde düzenleme yapılmıştır. Yer altı maden işlerinde çalışan işçiler için haftada iki gün hafta tatili kullanabilmeleri sağlanmıştır. Ayrıca, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 176 sayılı Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi 6580 sayılı Kanun'la kabul edilmiştir. Bununla birlikte, yer altı kömür madenlerinde çalışan işçilerimizin 2 kat asgari ücret almaları sağlanmıştır. Bu kapsamda, yer altı maden işletmelerinde meydana gelen maliyet artışlarının karşılanması amacıyla söz konusu işletmelere destek verilmesi amacıyla teşvikler sağlanmıştır.

Dünyada bugün elektrik üretiminin yüzde 11'i nükleer enerjiden sağlanmaktadır. Ayrıca, yarısı Fransa, Amerika ve Japonya'da olmak üzere dünyada 450 adet nükleer santral reaktör ünitesi işletmede, 60 tanesi ise inşa hâlidir. Fransa elektrik üretiminin yüzde 77,5'ini, Amerika yaklaşık yüzde 20'sini, Güney Kore yaklaşık yüzde 29'unu nükleer enerjiden karşılamaktadır. Ülkemizde ise nükleer enerjinin enerji arz kaynaklarımız arasına dâhil edilmesi, artan elektrik enerjisi talebinin karşılanması ve ithal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklı risklerin azaltılması için elzemdir. Ayrıca, neredeyse sıfır emisyon

yayan nükleer enerjinin iklim değişikliği hedeflerine ulaşmadaki katkısı da gittikçe artan sayıda ülkede olduğu gibi ülkemiz tarafından da kabul edilmekte ve enerji stratejilerinin vazgeçilmez unsuru hâline gelmektedir.

Ülkemize kazandırmak istediğimiz nükleer güç santrallerinin hayata geçmesi için 3 proje üzerinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Akkuyu ve Sinop'ta kurulacak santrallerde önemli aşamalar kaydedilmiş olup, 3'üncü santral için yer seçme çalışmaları devam etmektedir. İlk 2 proje 4'er adet reaktör ünitesine ve toplam 9.280 megavat kurulu güce sahip olup işletme ömürleri altmışar yıldır.

Akkuyu Projesi'nde Çevre ve Şehircilik Bakanlığından ÇED olumlu kararı ve EPDK'dan üç yıl süreli ön lisans alınmıştır. Santralin ilk ünitesinin 2023 yılı sonuna kadar işletmeye alınması planlanmaktadır. Sinop Nükleer Güç Santrali Projesi'nde ise zemin etüt ve fizibilite çalışması ile ÇED çalışmaları yoğun bir şekilde sürmektedir.

Her 2 santral projesinde yerli ekipman kullanımı noktasında hassasiyet gösteriyoruz. Bu kapsamda, nükleer standartlara uygun ekipman üretip malzeme tedarik edebilecek yerli firmalarımıza yaklaşık 16 milyar dolarlık iş imkânı doğabilecektir. Ayrıca, Akkuyu ve Sinop Nükleer Santral projelerinin inşaatının en yoğun olduğu zamanlarda toplam 20 bin kişi, işletme döneminde de 7 bin kişi çalışacaktır.

Burada ve farklı platformlarda nükleer politikalarımızı defalarca dile getirdik, tartıştık, savunduk. Teknoloji transferi stratejimiz kapsamında nükleer teknolojilere sahip olmak da bizim için önem arz ediyor. Türkiye'nin kendi tecrübesiyle bir nükleer santral kurması gelecek açısından en büyük hedeflerimiz arasında. Ancak sadece elektrik üretimi değil, nükleer tıptan tarıma, uzay çalışmalarından sanayiye kadar çok geniş bir yelpazede çalışmalarımızı ve altyapımızı güçlendirmek için bu teknolojiyi geliştirmek istiyoruz.

Ülkemizde enerji sektöründe şeffaf, tüketicinin korunduğu ve rekabete dayalı piyasaların oluşturulması çerçevesinde çalışmalarımıza devam ediyoruz.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, toparlarsak...

Size ilave süre verdim ben.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Son bir iki sayfa Başkanım, on dakikada inşallah bitecek.

Bu doğrultuda, sektörde faaliyet gösteren kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmış ve özelleştirmelerin de ivme kazanmasıyla serbestleşmeye yönelik kuralların uygulanmasına başlanmıştır.

Gelişmelere ve uygun mevzuat altyapısının hazırlanmasıyla birlikte özel sektör tarafından gerçekleştirilen enerji üretim tesisi yatırımları ivme kazanmıştır. Ülkemiz enerji sektörünün önümüzdeki on yılda toplam yatırım ihtiyacının 110 milyar doları aşacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede, ihtiyaç duyulan yatırımların mümkün olduğu kadar özel sektör tarafından yapılmasını sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesi yönünde gerekli çalışmalar yürütülmektedir. Enerji mevzuatımızdaki güncel düzenlemelerle yatırımcıların izin, ruhsat, onay ve ön lisans/lisans prosedürlerindeki süreçler önemli ölçüde sadeleştirilmektedir.

Yapılan çalışmaların neticesinde elektrik enerjisi üretiminde özel sektörün payı 2002 yılında yüzde 40,2 iken, bugün bu oran yüzde 83'ü aşmıştır.

Lisanslandırma süreci devam eden özel sektör elektrik üretim tesisleri 1.101 adet olup kurulu gücü 51.768 megavatır. Ayrıca, hâlihazırda 18.959 megavata ulaşan 256 başvuruya ise ön lisans verilmiştir. Elektrik sektöründe arz güvenliği ve sistemin geleceği açısından en çok önem verilen konu üretim yatırımlarının hayata geçmesidir.

Enerji yatırımlarının hızlandırılması amacıyla Enerji Yatırımları Takip ve Koordinasyon Kurulu kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır. Organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve bu piyasalarda gerçekleştirilen faaliyetlerin mali uzlaştırma işlemleri ile söz konusu faaliyetlere ilişkin diğer mali işlemlerin yürütüldüğü bir piyasa işletmecisi olarak EPIAŞ kurulmuştur. Elektrik piyasasında gün öncesi piyasası ve gün içi piyasası EPIAŞ tarafından işletilmeye başlanmıştır. EPIAŞ spot piyasalarında gerçekleşen işlem miktarı 2015 yılında toplam elektrik tüketiminin yüzde 37'si iken bu değer 2016 yılı 3'üncü çeyrek sonunda yüzde 44'e ulaşmıştır. Bununla birlikte, EPIAŞ bünyesinde doğal gaz ticaretine başlanması için de çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Tüketicilerin tedarikçilerini özgürce seçebilmeleri doğrultusunda serbest tüketici limiti 2016 yılı için 3.600 kilovatsaate indirilerek teorik piyasa açıklık oranı yüzde 85,8'e yükselmiştir.

Kamu uhdesindeki elektrik üretim tesislerinden yaklaşık 7.500 megavatlık HES tesisleri dışında kalan diğer tüm elektrik üretim tesislerinin özelleştirilmesine yönelik çalışmalar Özelleştirme İdaresi Başkanlığıyla koordineli bir şekilde sürdürülmektedir.

Sürdürülebilir enerji Bakanlığımızca benimsenen önemli ilkelerin başında gelmekte olup çalışmalarımızı bu doğrultuda şekillendiriyoruz. Bu çalışmalarla enerji, çevre ve iklim değişikliği bir arada göz önüne alınarak daha sürdürülebilir bir enerjiyi hedefliyoruz.

Geçtiğimiz yıl hazırlanarak Birleşmiş Milletlere sunulan ve 2030 yılında 2012 yılına göre yüzde 21'e kadar emisyon azaltımı öngören ulusal katkımızda en büyük pay, Bakanlığımızın sorumluluğunda olan, elektrik üretim sektörüne aittir. Emisyon azaltımında tüm dünyanın önündeki en büyük sorun, azaltımın adaletsizce yapılmasıdır. Şu an atmosferde biriken sera gazlarının sorumlusu gelişmiş ülkelerdir dolayısıyla en çok azaltımın onlar tarafından yapılması beklenmektedir. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında adaletin sağlanması, diğer ülkeleri de cezbedecektir. Bu çerçevede geçtiğimiz yıl aralık ayında hazırlanan Paris İklim Anlaşması'nda yer alan bazı belirsizliklerin giderilerek daha adilane bir düzen sağlanması için girişimlerimiz devam etmektedir.

Türkiye olarak enerji ilişkilerimizi bölgemizde barışın tesisi açısından ayrılıkların azaltılması açısından, politik sorunları körkleyen değil, çözümleyen bir diplomasi aracı, ekonomik kaldıraç ve her şeyden önemlisi insani bir ihtiyaç olarak görüyoruz. Bu bağlamda, ana sloganı "Barış için paylaş" olan 23'üncü Dünya Enerji Kongresi Ekim ayında Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde İstanbul'da düzenlenmiştir. Kongreye, 4 ülke devlet başkanı, 36 ülke ise bakan düzeyinde katılım sağlamıştır. Ayrıca, çok sayıda uluslararası kuruluş ve şirket başkan ve CEO düzeyinde katılmışlardır. Enerjinin kalbi İstanbul'da atmış, önemli görüşmeler ve iş birlikleri kongre çatısı altında gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz başta endüstriyel ham maddeler olmak üzere, metalik madenler, enerji ham maddeleri ve jeotermal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir. Günümüzde dünyada ticareti yapılan 90 çeşit madenden 77'sinin varlığı ülkemizde saptanmış olup 60 civarında maden türünde ise üretim yapılmaktadır.

2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olarak gerçekleşen maden ihracatımız 2014 yılında 4,6 milyar dolar ve 2015 yıl sonu itibarıyla 3,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Madencilik sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla içindeki değeri 2002 yılında yaklaşık 1,9 milyar dolar olarak gerçekleşirken 2015 yılında 9 milyar doları geçmiş, 2016 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 3,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Alınan kararlar ve yapılan yasal düzenlemeler çerçevesinde madencilik sektörünün daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır. Ruhsat iptalleri zorlaştırılarak yatırımcının ruhsat güvencesi artırılmıştır. Ciddi risk sermayesi gerektiren maden arama faaliyetlerine yönelik olarak, profesyonel ve uluslararası standartlara uygun şekilde yapılmasının önü açılmıştır.

Kamu kuruluşları dışında yer altı kömür işletmelerinde rödovans sözleşmesi kaldırılmıştır. Birden fazla sahada görev yapabilecek teknik nezaretçilik sistemi terk edilerek daimi nezaretçilik uygulaması getirilmiştir. Böylece madencilik faaliyetlerinin daha efektif ve güvenli yapılmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, bir dakika lütfen.

Buyurunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Son sayfa....

Kısa adı UMREK olan Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Komisyonu ile Türkiye Yerbilimleri Veri ve Karot Bilgi Bankası (TÜVEK) kurulmuş olup yönetmelik çalışmaları devam etmektedir. Böylece ülkemizde yürütülen maden arama ve işletmecilik faaliyetlerinin uluslararası standartlar düzeyinde yapılması hedeflenmektedir. Ayrıca, Türkiye Karot Bilgi Bankasının kurulması ile arşivler üniversite, özel sektör ve tüzel kişilerin hizmetine sunularak yer altı kaynaklarının ekonomiye kazandırılmasında yardımcı olunacak ve arama çalışmalarında mükerrerlikler önlenmiş olacaktır.

Yer altı maden çalışmalarının risklerini azaltmak için yürürlüğe giren Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası çerçevesinde yürütülen çalışmalar sonucunda hazırlanan Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı Tebliği Resmî Gazete’de yayımlanmış ve bu doğrultuda faaliyetlerine başlanılmıştır. 120’si kömür ruhsatı olmak üzere 241 âdet ruhsata zorunlu ferdi kaza sigortası yaptırılmıştır.

Son beş yılda yürütülen arama çalışmaları neticesinde 900 milyon ton bakır, 275 ton altın, 1,5 milyar ton demir, 41 milyon ton krom, 2,4 milyar ton dolomit, 1,5 milyar ton kalsit ve 1,2 milyar ton feldispat ve seramik katkı maddesi ile 1 milyar ton sodyum sülfat rezervi tespit edilmiştir. Ayrıca, arama ve rezerv geliştirme çalışmaları sonucunda 3,5 milyar tona ulaşan bor rezervlerimiz büyük oranda görünür hâle getirilmiştir. 2017 yılında metalik ve endüstriyel ham madde aramalarına yönelik 350 bin metre sondaj yapılması planlanmıştır.

Madencilik sektöründe ortaya konan vizyon değişikliğinin bir tezahürü olarak MTA Genel Müdürlüğü’nün yurt dışında arama ve araştırma faaliyetleri yürütebilmesine olanak sağlayacak yasal düzenleme tamamlanmıştır. Böylece MTA dünyada benzeri kuruluşlar gibi küresel faaliyetler yürütebilecektir. Arama yapılacak kaynak ve ülke seçimine ilişkin çalışmalar yürütülmekte olup Afrika ülkeleri ile Türk Cumhuriyetleri hedef bölge seçilmiştir. Ayrıca, deniz aramacılığı noktasındaki eksikliği gidermek amacıyla inşa edilen Türkiye’nin ilk yerli, millî MTA Araştırma Gemisi deneme ve deniz testleri için 2016 yılı Kasım ayı sonunda denize açılacaktır.

Stratejik bir ham madde olarak değerlendirdiğimiz bor mineralinin uluslararası alanda da kendine pazar bulması noktasında önemli gelişmeler sağlanmıştır. 2005 yılından itibaren dünya bor sektörünün lider ülkesi konumuna geldik. 2005 yılında dünya bor talebinin yüzde 36’sını karşılarken, 2015 yılı pazar payı yüzde 51 olarak gerçekleşmiştir. Katma değeri yüksek rafine bor üretimi ve yeni pazarlama stratejileri üzerine çalışmalar yoğunlaştırılmıştır.

Sayın Başkan, değerli vekiller; Komisyona arz ettiğim üzere, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı iki önemli sektör olan, enerji ve madencilik alanlarını düzenlemekte ve yönetmektedir. Bu açıdan bakıldığında çok geniş bir yelpazeye sahip alanlarda faaliyetlerimize devam ediyoruz. Bütün bu çalışmaları yürütürken mümkün olduğunca az kamu kaynağını da kullanmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda yaptığımız çalışmalar neticesinde ortaya koyduğumuz Bakanlığımız merkez teşkilatı ile

bağlı kuruluşları (MTA, BOREN, TAEK dâhil, EPDK hariç) 2017 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı teklifi toplamı 2,333 milyar TL'dir. Bakanlığımız bütçe teklifinin ülkemiz 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı teklifi içindeki oranı binde 3,6'dır.

Sözlerime son verirken 2017 yılı bütçesinin milletimiz ve devletimiz için hayırlara vesile olmasını diler, Sayın Başkan şahsınızda tüm yönetimi, tüm üye arkadaşları saygıyla sevgiyle selamlarım.

BAŞKAN - Sayın Bakana sunumu için teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakan, bürokrat arkadaşlarımız sırasıyla kendilerini Komisyona lütfen tanıtınsınlar.

(Bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Şimdi, müzakerelere başlayacağız.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) ve Sayıştay tezkereleri

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü

ç) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

d) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

BAŞKAN - Sayın Temizel, buyurun lütfen.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; konuşmama Sayın Bakana dokümantasyonu ve sunumu için teşekkür ederek başlayacaktım ama iki tane farklı yerlerdeki söylemi bu kutlamamı maalesef geri çektirdi bana.

Bunlardan bir tanesi, özellikle, yenilenebilir enerji kaynakları kapsamında anlattığı güneş enerjisiyle ilgili açıklamasında “On dört yıl önce neredeyse elektrik üretiminde hiç kullanılmayan rüzgâr ve güneş, jeotermal...” diye başlayan cümlesi oldu. Sayın Bakan, arkadaşlarınız çok genç, iyi de yapmışsınız; belki hatırlamıyor olabilirler ama bundan on dört sene önce fotovoltaikle üretilen güneş enerjisinin maliyeti neredeyse 40 eurocentlere yükseliyordu. Dolayısıyla, o tür toplantılarda kazara birisi fotovoltikten bahsetse gazcılar neredeyse onu boğmak üzere ortalığa dökülüyorlardı. Dolayısıyla, “Bu tür olaylarda teknolojiye paralel olarak bu gelişmelerden de yararlanılıyor.” olgusu veya cümlesi çok daha doğru bir cümle olurdu. On dört yıl önce kullanılması mümkün olmayan bu enerji elli sene önce kimsenin aklına da gelmiyordu belki veya birileri hayal olarak düşündüğü zaman o da şiddetle eleştiriliyor idi.

İkincisi de özellikle “madencilik ve bor” diye bir başlık gördüğümde açıkça heyecanlandım. Bor için başlık ayrılmıştı -konuşmada da uzun uzun- neler yapılacağı ve gelecekle ilgili stratejiler konusunda bazı şeyler bulurum diye hızla karıştırdım fakat sadece tek bir paragraf -biraz önce okuduğunuz gibiydi- vardı borla ilgili olarak. Borun, bor rezervlerinin görünür hâle getirilmesinden bahsediyor, özellikle de payımızın yüzde 51 olarak gerçekleşmiş olmasını övünerek söylüyorduk. Doğru, övünülecek bir olay olabilir ama...

Değerli arkadaşlar, Türkiye dünya bor rezervinin yüzde 72,5'inin sahibi. Yüzde 72,5 rezerve sahip olduğunuz bir konuda, bir madende yüzde 36'lık payımızı yüzde 51'e yükselttik diye sevinemeyiz. Asıl önemli olan, borun değerlendirilmesi suretiyle şu anda kullanıldığı alanların dışında tarımdan, deterjandan, seramikten, camdan, vesairenden ta uzay teknolojilerine kadar çok geniş bir yelpazede kullanılan bu borun mamul maddelerinin ihraç kalemleri içerisine girmesi olgusudur. Dolayısıyla, Enerji Bakanlığının dünyanın yüzde 72,5 rezervine sahip olduğu bir maden konusundaki yaklaşımının aynen başlıkta yer verecek kadar önemsemesi gibi diğer konularda da mutlaka önemsemesi gerekiyor. Bu konudaki araştırma faaliyetlerimiz için bütçeden ayırmış olduğumuz pay bütçe rakamlarımızın sadece yüz binde 2'si.

Değerli milletvekilleri, geçen yıl Enerji Bakanlığıyla ilgili bütçe konuşmama başlarken, etrafımızdaki komşu sayısı itibarıyla dünyanın en fazla komşusuna sahip olan ülke konumunu belirtmiş, daha sonra da etrafımızdaki insanların İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en yoğun kanlı savaşları yaşayan ülkeler olduğunu belirtmiştim, aradan neredeyse bir yıl geçti. Bütçenin üzerinden bir yıl geçmedi de, geçici bütçede de bunu söylemiştik zaten.

Şimdi, etrafımızdaki bu kanlı savaşların temel nedeninin ne olduğu konusunda artık arkadaşlarımızın hiçbir kuşkusu yok sanıyorum. Bu, dünya enerji savaşları. Dünya enerji savaşlarının ötesinde sadece kaynak olayı değil, petroldeki Rus ruleti. Şu anda dünya gerçekten Rus ruleti oynuyor. 3 tane ülke ortaya çıkmışlar, Rus ruleti oynuyorlar; Amerika ve Rusya. Fakat, kendi kafalarına çekmiyorlar. Her tetiği çektiklerinde başka bir ülkeyi deviriyorlar. Bu şekilde devrilen ülkeler nedeniyle de kendi kurmuş oldukları enerji piyasaları ve enerji düzeniyle ilgili olarak sistemi korumaya çalışıyorlar. Türkiye işte böyle bir olgunun kıyısında. O nedenle, Enerji Bakanlığını çok önemsemek gerekiyor, politikalarını çok önemsemek gerekiyor. "Şu anda Türkiye'nin en önemli stratejik bakanlığı hangisidir?" diye bir soru ortaya atılsa ben tereddütsüz olarak "Enerji Bakanlığı" derim. Çünkü, net bir şekilde enerji politikamız bizim dış politikamızı belirliyor. Dış politikamızın şu anda temel belirleyicisi enerji politikaları ve etrafımızdaki enerji savaşları nedeniyle ortaya çıkan olaylar, ekonomi politikası. Enerji fiyatlarındaki artışlarla beraber veya azalışlarla beraber birdenbire cari açık, cari fazla veriyoruz. Birileri ekonomik olarak bazı ülkeleri örneğin, İran ve Rusya'yı çökertmek için petrol fiyatlarını düşürüyor Amerika, bundan doğal olarak bu 2 ülkenin zarar göreceğini düşünüyor. Biz o durumda bundan müthiş şekilde bir yarar görüyoruz, cari açığımız neredeyse 20 milyar dolara yakın azalıyor. Bu defa diğerleri petrol fiyatlarını artırıyor, artırmaya kalkıyor, işte o andan itibaren bizim kafamıza sıkılıyor. Birdenbire dış ticaretimizde ekonomik olarak yararlanabileceğimiz kaynakların birilerine aktarıldığını görüyoruz.

Şimdi, bu koşullar altında Türkiye'nin enerji politikasını birazcık daha... Yani sadece ve sadece yatırımlar itibarıyla "Şunu yatırdık, bunu yatırdık, şunu ürettik, bunu ürettik." olgusu değil. Elbette ki bütün bu kaynakların hepsinin kullanılması "yerli ve yenilenebilir enerji" kavramını takdir ediyorum, kutlarım. Yerli ve yenilenebilir, çok önemli bir olaydır. Zaten belirli bir süre sonra yerli ve yenilenebilir olmayan herhangi bir enerjinin özellikle bizim gibi ülkeler açısından kullanılabilir olabilme olasılığını çok ciddi olarak kuşkulu bir alana koymak gerekiyor. Yerli ve yenilenebilir olmayan bu enerjilerden biz nasıl yararlanırız. Amerika ile Rusya arasındaki bu Rus ruletinden yararlanan 2 tane ülke var, Çin ve Güney Kore. Birileri şiddetle bundan yararlanıyor, birileri de buna bağımlı kaldığı için her defasında kurşun kendisinin üzerine sıkılıyor.

Değerli milletvekilleri, bir Arap Baharı yaşadık biliyorsunuz. Bu Arap Baharı'nda çok önemli olaylar oldu, bu ülkelere demokrasi getirileceği konusu konuşuluyor idi. Şimdi, aradan geçen zaman içerisinde çok net olarak görüyoruz ki "Arap Baharı ve demokrasi mücadelesi" denilen olay aslında

bir enerji savaşı imiş, enerjide bağımsız davranmaya çalışan ülkelerin ciddi anlamda bir ders verilerek yok edilmesi olgusu imiş. Bugün size özellikle bir konuyu net olarak anlatmak için, burada notlarımı da alıp getirdim.

Değerli milletvekilleri, Libya, Arap Baharı'yla demokrasiye kavuşmadan önce dolar dışında yani petrodolarlar dışında farklı bir para birimiyle petrolünü satmak arzusundaydı. Afrika ülkeleri arasındaki ekonomik iş birliğini geliştirmek için yeni bir para birimi arayışı vardı. Bu bağlamda, paralarını altın standartlarına bağlayan bir düzenleme için Libya Merkez Bankası "altın dinar" diye bir para birimini dolaşıma sundu ve sunmaya hazırlanıyor idi. Libya Merkez Bankasının 144 ton altın rezervi vardı, buna yakın da gümüş rezervi sahibiydi. 2004 yılında Afrika Ülkeleri Parlamentosu 2023 yılında Afrika Ekonomik Birliğinde tek altın paraya geçişi kabul etmişti. Petrol üreten Afrika ülkeleri petrol ve doğal gaz bedellerinin altınla ödenmesi için hazırlıklarına da başlamışlardı. Bu petrodolar sisteminin altına dinamit koyma anlamına geliyor idi. Bu koşullar altında Kaddafi'nin farklı politikaları daha vardı. Bu arada Kaddafi'yle bir politik yakınlaşma veya politik beraberlik anlamında algılamayın söylediklerimi, ben sadece bir olguyu anlatıyorum. Yani, birilerinin hakkını vermek ve en azından hangi olay nedeniyle, neyle karşı karşıya kaldığını anlatmaya çalışıyorum çünkü bu, şu anda ortada bulunduğumuz konum nedeniyle çok önemli.

Değerli arkadaşlar, Kaddafi sadece petrole ilgili bu tür uğraşlarının yanında ülkesinde de, diğer üretimler açısından da çok farklı bazı stratejiler falan geliştiriyordu ve bunu da tamamen kendi öz kaynaklarıyla yapıyordu. Biliyorsunuz, dünya su rezervleri Büyük Sahra Çölü'nün altında. Dünyada hiç su kalmasa neredeyse yıllarca Büyük Sahra'nın altındaki bu su rezervleri kullanılabilir bir vaziyette. Kaddafi, Büyük Sahra'daki bu su rezervlerini birbirine bağlı nehirler vasıtasıyla Akdeniz'e doğru indirip bölgeyi sulamaya çalışıyor idi, bununla ilgili yeni kentler kuruyordu. Müteahhitlikle uğraşanlar, yurt dışı müteahhitlik hizmetlerimizle ilgili orada bizim müteahhitlerin ne yaptıklarını falan da bilirler. Bu koşullar altında birdenbire Batılıların aklına Libya'ya demokrasi götürmek geldi, götürdüler. Kaddafi'yi linç ettiler, o zamandan beri de Libya iç savaş içerisinde boğuşup duruyor.

Şimdi, bu koşullar altında, değerli milletvekilleri, bizim stratejilerimizin ciddi anlamda bir ulusal birlik stratejileri çerçevesinde yürütülmesi gerektiğini müthiş şekilde önemsememiz gerekiyor. Türkiye, şu anda, insanların gözünü dikip de "Hangi adımları atacak? Acaba neye karşı çıkacak? Acaba onun dışındaki kaynaklarını farklı şekillerde değerlendirecek mi?" diye baktığı bir ülke. Aynı şekilde, petrodolara karşılık olarak petrolünün rubleyle satılması yani petroruble yaratılması konusunda Sovyetler Birliği'nin çok ciddi girişimleri var. Dolayısıyla, Şanghay Beşlisi'nin hele petrol alışverişinde bu birimi kullanmaya başlamasının dünyada hangi çatışmaları meydana getirebileceğini artık görmememiz mümkün değil, tahayyül etmemek mümkün değil. Bütün bunların hepsini görebiliyoruz. Dolayısıyla, enerji politikalarında temel politikaların oluşturulması konusunda özellikle Hükümetin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tamamının ve de bu ülkenin ulusal kaynaklarına ve ulusal değerine inanan bütün insanların bu stratejinin gelişmesinin içerisinde yer alması gerekiyor, bunların konuşulması gerekiyor.

Elbette ki yapılan her proje insanları heyecanlandırır, "Yaptık, ettik." denildiği andan itibaren bunların hepsi olur. Özellikle de enerji politikalarımızla ilgili olarak bundan yaklaşık on-on dört yıl önce, on beş yıl önce, yirmi yıl önce yapılmış projelerin ta 1930'lara kadar uzananlarının olduğunu hepimiz biliyorsunuz. Neredeyse 2020 yılına kadar doğal gaz açısından alım garantilerimizle bir sürü projeye bağlanmış vaziyetteyiz zaten. Bütün bunların hepsi ayrı, şu anda bunların tartışılma zamanı değil. Yapılan yatırımları da, bundan sonra yapılan yatırımları da, yap-işletleri de, kamu-özel iş birlikleri de bütün bunların hepsi bir finansman modelidir, uygulanır. Yani, "Şu kadar hata olmuştur, bu

kadar hata olmuştur.”, “Şöyle bir yük getiriyor, böyle bir yük getiriyor.” ayrı bir olay. Ama, hepsinden önemlisi, Türkiye’nin yenilenebilir ve kendi öz kaynaklarıyla ilgili olarak stratejisinin çok net bir şekilde yeniden belirlenmesi gerekiyor.

Kömür konusu, elbette evet. Kömürün yerin altında durarak sadece çevre vesaire endişeleriyle değerlendirilmemesi olgusunu ben bireysel olarak asla kabul etmiyorum. Ben dünyanın en büyük kömür rezervlerinin yere tek bir damla toz düşürülmeden kilometrelerce, yüzlerce kilometre taşındığına tanık oldum Kafkas Dağları’nda. 3.800 metredeki kömür madeninden çıkartılan kömürler yıkama alanından da geçirilerek yüzlerce kilometre götürülüyordu. O hatların altında da Sovyetler Birliği’nin en lüks tatil merkezleri vardı. Dolayısıyla, çevreyle çatışmadan, çevreyle boğuşmadan, o değerlerimizi de yok etmeden kaynaklarımızın kullanılması her zaman için mümkündür.

Son olarak şunları söylemek istiyorum değerli milletvekilleri: Şu anda dünya, enerji savaşlarının eşliğinde. Bahanesi ne olursa olsun, kurt ile kuzu hikâyesi gibi. Aşağıdan su içen kuzu “Ben senin suyunu bulandırmıyorum.” desin, birileri diyecekler ki: “Siz bizim suyumuzu bulandıırıyorsunuz.” Bunu diyecekler. Geçen seneki bütçe konuşmasını onun için söyledim. Yani, mutlaka ben bunları tahmin ediyorum değil, hepiniz tahmin ediyorsunuz nereye gittiğimizi. O nedenle, enerji politikasının, ulusal enerji politikası kongresi içerisinde büyük bir hızla belirlenip, benimsenip hep beraber arkasında durulması gereken bir politika olduğunu ve olması gerektiğini söylüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Temizel.

Sayın Günal...

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar ve saygıdeğer basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Maalesef, ben de Sayın Temizel’in giriş cümlesinin aynısını yapacağım çünkü şöyle başlıklara baktığım zaman baştan, Sayın Bakanım, biraz daha bu şey düzelmeye başlamış diye baktım ama daha ilk cümleden itibaren “2002’de şuydu, 2015’te...” “Şu anda” diyorsunuz, o da belli değil. Ya, 2015’te neydi, 2014’te neydi? Yani, ne yaptınız? Ondan sonra, her seferinde diyoruz ki: “Bize bir enerji stratejisi belgesi hazırlayın.” “Politikalarımız, stratejimiz güzel.” demişsiniz de önümüzdeki sene ne yapacaksınız? İçinde yazıyorsunuz, oranlarını vermişsiniz. “Yerli yenilenebilir enerjide şu, doğal gazda bu, kömürde bu.” Önümüzdeki sene ne kadar yapmayı planlıyorsunuz? Beş yıllık plan bittiğinde nereye geleceğiz? Biraz ufkumuzu açın. Bırakın, bari siz uymayın. Sayın Bakanın dediği gibi, 2002’den geriye on sene önceye gidersen hiçbirisi yoktu, ondan yirmi sene önceye gidersen hiçbirisi yoktu. Yani, biz önümüzde bir şey görmek istiyoruz. Siz “kömür” dedikçe heyecanlanıyoruz. Geçen yıl sordum, şimdi Afşin-Elbistan ne oldu, onu bilmek istiyorum. Yani, diğer kömür havzası çalışmaya başladı mı, onu bilmek istiyorum. O kömürleri getirip ilave yapacak mıyız, onu bilmek istiyorum. Borla ilgili, iki satır... En son baktım, arada geçer mi, belki ben diğer raporlara bakarken tartıştık mı diye. Maden kısmında söylediniz, “Pazar payı yüzde 51 olmuş, yüzde 36’sını karşılarken dünya bor talebi...” Ben onu beklemiyorum ki, ben Bor Enstitüsünün yapmış olduğu projeleri bekliyorum. İki yıl önce, üç yıl önce gittim, yakıt piliyle ilgili, depolama projeleriyle ilgili patentler vardı. Bunlar üretime dönüştü mü, ne oluyor? Bunlarla ilgili bir şey var mı? Onları bekliyoruz. Şimdi, alternatif enerji politikaları diyoruz, “On dört yıl önce güneş de rüzgâr da yoktu.” diyorsunuz ama asıl beklediğimiz bu. Borun bize katkı maddesi olarak satılması... Örnek olarak söylüyorum, biz enerji AR-GE’si, enerjide yeni teknolojiler dediğimiz zaman, sizin teknoloji kısmını dinleyince, başlıklara bakınca arada hakikaten

heyecan yapıyoruz arkasından bir şey gelecek diye ama sadece rakamsal olarak “Şöyle oldu, böyle oldu.” var. Peki ne yapacağız? Bu bütçeleri ne için istiyoruz? Araştırmada başka neler yapacağız? Önümüzdeki süreçte... Tamam, bu bir vakta, “Şu kadar olduk, bizim dünyadaki yenilenebilir enerjideki payımız şu.” diyorsunuz ama dünyada yüzde 24 dediniz galiba. Dolayısıyla, bütün ülkelerin bizim gibi doğal kaynakları yok ki. Bütün ülkelerin ortalamasını alınca o payı görüyoruz. Herkesin kendi coğrafi özelliklerine göre, elindeki doğal kaynaklara göre şeyi var. Biz yüzde 32,2 yenilenebilir enerji kaynaklarından üretiyoruz, dünyada ortalama yüzde 24 dediniz herhâlde. Şimdi, baktığım zaman bir tek yerde 2015’i gördüm. “Yenilenebilir enerjiden elektrik üretimi” sayfa 9’da. Orada da diyor ki: “2015 yılı ve 2016 yılı ilk dokuz ay içerisinde gerçekleşen...” Başka hiçbir yerde 2015 mukayesesi, “2016’da şu var, yapılıyor.” veya “2014’te buydu.” maalesef göremedim Sayın Bakan.

Artı, burada baktığımız zaman, güneş enerjisiyle ilgili altta lisanssız santraller var. Hâlâ bunların durumu, sorunları, lisans alma çabaları, bunlarla ilgili herhangi bir şey var mı, yok mu? En başından başlayalım; bu, genel olarak bu konuşmanın içeriğiyle ilgili eleştirilerimdi. En önemli şey, enerji diploması, enerji politikası açısından arz güvenliği ve siz de genel girişten sonra onunla başladınız ve en başta “Dışa bağımlılığı azaltmak, enerji talep artışını sorunsuz karşılamak...” Belki şimdi konjonktür gereği Amerika’yla, diğer Avrupa devletleriyle olan tartışmalarımız; Rusya’yla yeniden barışma diyelim -tırnak içerisinde- farklı bir yöne doğru evrilmiş durumdayız. Ama, enerji tercihlerimizde nükleerle beraber doğal gaz ve petrolü de koyarsak, hele hele Rusya’yla beraber İran’dan aldığımızı ve o eksen, şu anda burada yaratılmaya çalışılan, daha doğrusu, büyütülmeye çalışılan mezhep savaşları üzerinden ve dünyadaki, Orta Doğu’da oluşturulmaya çalışılan eksenlere baktığımız zaman enerji açısından çok daha bağımlı, daha doğrusu tek yönlü bir bağımlılığa doğru gidiyoruz. Yeni kaynaklar derken, tabii ki bütün ülkelerle ilişkilerimizi geliştirip bunlarla farklı politikalar izleyerek tercihlerimizi çeşitlendirmemiz lazım ama hem doğal gazda hem petrole bağımlılığımızla beraber nükleerde de oraya bağımlılığımızı söylersek o zaman arz güvenliği açısından sorunlarımız ciddi anlamda devam ediyor demektir. Bu arayışlarımızı farklı şekillerde sürdürelim. Siz depolamayla ilgili özellikle LNG terminalleriyle ilgili yeni şeylerden bahsettiniz ama bu depolama işleri yılan hikâyesine döndü. Son durumu ne? Yani, Tuz Gölü’ndeki geçiyor ama yeni bir şeyler, yukarıda, aşağıda başka... Bu şartlarda birçok yeni yer açılıyor yani doğal gaz dağıtım alanlarını genişletiyoruz; yeni planlar var, devam edenler var, yeniden açılacak yerler var. O zaman kaynak çeşitlendirmesi deyince ülke bazında da... LNG, evet, doğrudur ama depolamayla ilgili ve toplam sisteme vereceğimiz alternatif enerjiyle ilgili de çalışmaların olması gerekir diyoruz. Örnek olarak, burada doğal gaz depolama LNG terminalleri... 1987 yılında 500 milyon, 2015 yılında 48 milyar metreküpe çıkmış. 2002 yılında 4510, dönüyoruz, şu anda uzunluğunu veriyoruz. Peki, 2014’te neydi, 2015’te ne? Yeni bir şey var mı? Önümüzdeki sene açılacaklarla ne olacak? Bizim bunları görmemiz lazım. Bu kapsamda, sizin söylediğiniz FSRU tipi projelerle depolama, gazlaştırma üniteleri evet önemli ama bunlar bizim sorunumuzu tamamen çözümüyor, şu anda bizim daha ileriye yönelik bazı adımlar atmamız lazım. Özellikle, sizin söylediğiniz kömür kısmında, “yerli kömür” dediğiniz zaman biz de heyecanlanıyoruz. Neden?

Elektrik üretimimize baktığımız zaman yine orada da doğal gaza bağımlılığımız devam ediyor yani yavaş yavaş biraz daha buralardaki çabaları bize anlatsanız daha iyi olur. Ana hatlarıyla söylemek sorun değil, güzel olmuş. İşte, strateji ve politikalarımız deyince bütün başlıklar var içinde; enerji arz güvenliği, alternatif enerji kaynakları, kaynak çeşitliliği, yerli ve yenilenebilir kaynakların ekonomiye kazandırılması, sürdürülebilirlik... Başlıklarda sorun yok ama bunların içini daha somut doldurmamız lazım. Açıkçası, “2002 yılındaki elektrik üretimimiz 2 kat artarak şuraya ulaşmış.” diyoruz. Önümüzdeki yıllardaki tercihlerimiz ne olacak? Sanayi tercihlerimize göre yeni öncelikli sektörler göre enerji tüketim talebimiz ne olacak? Elektrik enerjisi talebimiz ne olacak? Buna göre, riskimiz ne? Yapmamız

gereken ne? Meclise düşen ne? Plan ve Bütçe Komisyonuna düşen bir düzenleme var mı? Daha somut bir şekilde bunları görmemiz lazım diye düşünüyorum. Niye bunları söylüyoruz? Çünkü, geçtiğimiz yıllarda da aynı şeyleri tartışarak geldik, sizin de Bakan olmanızdan sonra ilk bütçede size de söyledik, açıkçası buradaki teknolojinin üretime dönüştürülmesi, o anlamda BOREN çalışmalarını, diğer çalışmaları önemsiyorum, bazı araştırma merkezlerinde, üniversitemizde hidrojen araştırmaları var, hızlandırıcı merkezleri var, AR-GE Kanunu çıktıktan sonra kısmen biraz kısırdanmaya başladılar ama hâlâ onlarla ilgili atılması gereken çok büyük adımlar var ki enerji de bu anlamda en önemli sektörlerden birisi. Üniversite-sanayi iş birliğini ve araştırma merkezleri kapsamında özel sektörün de katılımıyla Bakanlığın koordinasyonunda birtakım çalışmaların bu anlamda yapılabileceğini düşünüyorum. Yeni fosil yakıtların devam edeceğini söylüyorsunuz ama bir taraftan şeylerden üretilecek petrolle ilgili de birtakım çalışmalar yapıyor, bunlar bizi daha çok heyecanlandırır.

Tabii bunlara bakarken, kurumsal yapıda bir organizasyon gerektiğini söylüyoruz ama yıllardır sorduğum bir soru vardı, şimdi, geçtiğimiz hafta itibarıyla Türkiye Petrollerinin dağıtım özelleştirilmesi bildiğim kadarıyla yapıldı. Enteresan gelmişti, Sayın Bakanım, soruyordum arkadaşlara da, Sayın Bakana da: Daha önce görmediğim şekilde, üç dört senedir gözlemliyorum, küçük küçük açılan petrol istasyonları önce baktım “TP” armalarına kavuşmaya başladı. Acaba kime satacaklar diye de bakmaya başladım, açık söylüyorum. Şimdi, bir taraftan özelleştireceğiz derken, bir taraftan gidip İstanbul’da 150 küsur bin dönümlük bir yeri yani böyle... Biz dikey olarak entegrasyon sağlansın derken, bir taraftan yeniden dağıtımında... Biz diyoruz ki: BOTAS’la da birleştir, diğeriyle de birleştir; arama, sondajlama ne varsa ciddi anlamda bir petrol holdingi olsun, arama, tarama, enerji holdingi olsun diyoruz ama bir taraftan bakıyoruz, o zaman Petrol Ofisini niye özelleştirmiştik de yeniden Türkiye Petrolleri dağıtım işine girdi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Yani, bir kararsızlık, belirsizlik mi var, ne oluyor? Anlamakta zorlanıyorum, niye o zaman girdik? Daha önce de sordum, tam bir tatmin edici cevap alamadım. Ha, siz diyebilirsiniz ki: “Bizden çıkmıştı, zaten Özelleştirme İdaresine daha önce verdik.” ama bu enerji yönetimi anlamında, enerji politikaları anlamında, topyekûn, Türkiye eğer güçlü olacaksa, daha önce TPIC’te olduğu gibi, birtakım şeylerle servis şirketini ayır, dağıtımını ayır, bilmem ne, o zaman ne anlamı kalacak? Yani, sadece arama, sondaj, onu zaten başkaları yapıyor. Bizim çok fazla bir şeyimiz kalmıyor. Bir taraftan dikey olarak bunları bütünleştirelim derken, biz yeniden ayırmaya, parçalamaya bakıyoruz. Veya, öyle yapacağız, niye yeniden girdik, niye o kadar petrol istasyonunun lisansını aldık? Biz kolay alabiliyoruz diye alıp sonra birine mi veriyoruz? O zaman kafamıza böyle soru geliyor. Devlet olarak lisans almak farklı oluyor demek ki. Başkaları alsın, yapsın. Özel sektörün işini alıp, toplayıp sonrasında yeniden özel sektöre devretmek bana açıkçası çok mantıklı gelmiyor. Veya, aldık, o zaman elimizde bir de dağıtım şirketi bulunsun diyorsak o zaman da özelleştirmememiz lazım. Yani, bunun mantığı nedir? Bunu da anlamakta gerçekten zorlanıyorum.

Burada bu çalışmaları yaparak daha ileriye dönük, sözünü ettiğimiz şeylerde somut projelerle desteklememiz lazım. Özellikle, dünyadaki ortalama ayrı, bizim imkânlarımız ayrı; dünyada güneş enerjisi ayrı, bizdeki ayrı çünkü güneş aldığımız mevsim ayrı, coğrafi lokasyonlarımız ayrı. Dolayısıyla, biz bunların hepsini... Evet, bizim işimizi tamamen çözmez, onu biliyoruz yani hiçbirisi tamamen çözmez ama yüzde 1’lik, yüzde 2’lik bir kayma bizim hem bağımlılığımızı azaltır hem uluslararası arenada, politika uygulama alanında elimizi güçlendirir, gelecek anlamında da, ekonomik olarak da cari açığımızdaki bu enerjiye bağımlılığı da azaltmış oluruz, daha yerli kaynaklarla yaparız diyorum.

İnşallah önümüzdeki süreçte biraz daha bu anlamda somut şeyler gelir, biz de yapıcı bir şekilde katkılarımızı sunarız diyor, bütçelerin hayırlı olmasını diliyorum.

(Oturum Başkanlığına Kâtip Emine Nur Günay geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Günal.

Buyurun Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; ben de arkadaşların tespit ettiği bir konudan başlamak istiyorum.

Gerçekten, Hükümetin bütün sunumlarında her konuşan 2002 ila 2016’yı karşılaştırıyor. Bu biraz müflis tüccar işi gibi oluyor. Yani, evet, 2002’lerde, 2003’lerde, 2004’lerde Türkiye ekonomisinde, demokrasisinde, hukuk devletinde ciddi gelişmeler var ama ondan sonra her alanda ciddi, artık hissedilebilir duraklamalar var, bunlardan hiç kimse söz etmiyor. Ama çocukça bir şey yani. Bunu yapmaya devam ettiğiniz müddetçe bir süre sonra güleceğiz.

Sayın Bakana teşekkür ediyorum, bir yerde 2014-2015 rakamlarını kullanmış. Diyor ki: “2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olarak gerçekleşen maden ihracatımız 2014 yılında 4 milyar 647 milyon dolar, 2015 yılı sonu itibarıyla 3 milyar 900...” Bir düşme var burada, onu da cesaretle yazmışsınız, tebrik ediyorum sizi.

Değerli arkadaşlar, tabii, Türkiye’nin enerji ihtiyacı var, dışa bağımlı, bu konuda, çok açık. Bütün dünyada olduğu gibi yerli ve yenilenebilir enerjiye yöneleceğiz, bunlarla ilgili yapılan çalışmalar var. Bunlara hiç kimse karşı çıkmıyor fakat demokrasi, hak ve özgürlükler alanında olduğu gibi, enerjiyle ilgili de “Ama çevre...” dendiği zaman, hemen “Bu ne diyor? ‘Aman çevre...’ diyen ne diyor?” diye bakmadan hemen neredeyse “Aman çevre, aman gelecek kuşaklar, gelecek nesiller ne olacak? Derelerimiz ne olacak? Yaylalarımız ne olacak? Kıyılarımız ne olacak?” dediği zaman birisi, aynen demokrasi, hukuk devleti... Evet, terörle mücadele ediyorsunuz ama “Hukuk devleti ne olacak?” dediğimizde “A, sen teröristi destekliyorsun.” denildiği gibi, “Aman çevre...” denildiğinde hemen, neredeyse insanlar terörist yazılıyor. Bundan vazgeçin yani bundan gerçekten vazgeçin. Daha iki gün önce enerjiyle ilgili yapılan bir temel atma töreninde Sayın Cumhurbaşkanı yine çevre örgütlerini, çevrecileri bu şekilde suçladı; yanlışır bu. Yani, bu şekilde yaparak gelecek kuşaklardan çalışanlar örtülemiyor, böyle bir şey yok. Belki bir süre sizi destekleyenler tarafından, kitleler tarafından çevreciler bu şekilde infaz edilebilir, bu şekilde gösterilebilir ama netice itibarıyla çevrede ortaya çıkan tahribat asla örtülemez.

Değerli arkadaşlarım, bu Komisyonada da görüşülen, daha sonra Genel Kurulda görüşülüp yasalaşan bir kanun maddesi var artık Türkiye’de. Gerçekten, tarih bizi yazacak, tarih bu Meclisi, bu Hükümeti yazacak. Bu kanunun 80’inci maddesinin (4)’üncü bendine bir cümle koyduk ve bütün itirazlarımıza rağmen bu cümle aynen geçti, bu da şu: “Proje bazlı yatırımlara diğer kanunlarla getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller ile diğer kısıtlayıcı hükümler için Bakanlar Kurulu kararıyla istisna getirilebilir veya yatırımları hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla yasal ve idari süreçlerde düzenleme yapılabilir.” Değerli arkadaşlarım, bu el kaldırdığımız maddeyle bugüne kadar Türkiye’nin konuyla ilgili dünya kadar kanunu, Anayasa’sını, hepsini yok saydınız. Anayasa Mahkemesine götürdük. Bu, umarım dönecek. Nasıl yok sayıyor? Size soruyorum: Bakanlar Kurulu yatırımları hızlandırmak ve kolaylaştırmak için yasal ve idari süreçlerde nasıl bir düzenleme yapacak arkadaşlar? Bin defa söyledik, bir daha soruyorum: Bakanlar Kurulu nasıl bir yasal düzenleme yapacak Sayın Bakanım, soruyorum size? Ne yapacak? Kanun hükmünde kararname çıkaracak, OHAL öyle mi? Başka ne yapacak ya?

Bakanlar Kurulu yasama yerine mi geçecek? İdari süreçlerde düzenlemeler yapabilir. İsteddiği yatırımlarla ilgili de izin, tahsis, ruhsat, lisans, tesciller konusunda istisnalar getirebilir. Bu, çevreyle ilgili yapılan her şeyi iptal edebilir anlamına geliyor. Ben şimdi buradan soruyorum Sayın Bakana: Bu yasa çıktıktan sonra bugüne kadar ne kadar proje bazlı yatırımlarda izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller konusunda istisnalar getirdiniz? Yine, aynı şekilde, bu yasa maddesi geçtikten sonra enerji konusundaki yatırımları hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla hangi yasal ve idari düzenlemeler yaptınız? Bu bir kurnazlık mıydı, arkadan dolanma mıydı? Anayasa Mahkemesi bunu bozar ama “Anayasa Mahkemesinin kararları geriye doğru işlemeceğine göre biz bu arada ne yaptıysak o bize kâr kalacak.” mı demek istediniz? Bu konu son derece önemli bir konu.

Değerli arkadaşlar, bu borla ilgili ben kendimi bildiğimden beri, işte, “Dünya bor rezervlerinin yüzde 70’i, 80’i Türkiye’de; borla acayip şeyler olacak, enerjinin yerine geçecek, şunu yapacak, bunu yapacak ve Türkiye uçacak.” gibi böyle şeyler vardı. Hele 1990’lı yıllarda, 2000’li yılların başında gazetelerde, televizyonlarda bu tartışılıyordu filan. Sayın Bakan borla ilgili bir kuruluşun bütçesini de sundu ama bu konuya çok az değindi yani ne kadar? Çok kısa, “Madencilik ve bor” diyor, bir küçük paragrafta burayı geçti. Gerçekten, borla ilgili bize biraz daha bilgi verin. Yani nedir bu? Bu bor gerçekte nedir, tuttuğumuz zaman altın olacak bir şey midir, bekletiyor muyuz, ileride mi kullanacağınız bunu? Borla ilgili, işte, bor madenini çıkarıp olduğu gibi mi satıyoruz? Türkiye’de ara ürünleri mamul ürünlere dönüştürmek için ne gibi yatırımlar var, neler var? Bu konuda da bir açıklama yapılmasında fayda var diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu enerjiyle ilgili birtakım rakamlar, çok sayıda konuşma metni ve başka metinler bize sundu, verdi. Zaten çok da konuşan bir Bakan, kamuoyunu çok da bilgilendiriyor. Şimdi, bu konuyla ilgili başka kuruluşların, örneğin, Türkiye Maden ve Mühendisler Odası Birliğinin de konuyla ilgili çalışmaları, raporları var. Bir tane raporunda çok enteresan şeyler söylüyor, bunların bir kısmını özetlemek istiyorum ben şimdi. Türkiye’de 2016’nın ilk dokuz ayında 19 milyar 538 milyon 216 bin dolara dayanan bir ithalat gerçekleşmiş. Bu şekilde, 2015 yılında 29 milyarlık enerji ithal ederken 2016 yılında aynı aylar içerisinde yüzde 33’lük bir düşüş var. Bu düşüş enerji fiyatlarındaki düşmeyle izah ediliyor bütünüyle. Gerçekten böyle mi yoksa Türkiye’de ekonomide meydana gelen durağanlıkta da ciddi bir ihtiyaç var mı? Aynı şekilde, enerji arzı var da talepte bir düşme var mı? Bu, sermaye piyasaları için de geçerli. Bankalar kredi vermek istiyor ama talep yok. Bu talebi artırmak için de dünya kadar teşvik edici tedbirler geliyor. İşte, her gün Cumhurbaşkanı, Başbakan, diğerleri “Faizleri düşürün, tefecilik yapmayın.” diye bankaları zorluyorlar. Burada da böyle bir durum var mı?

Şimdi, EPDK 2015 yılı Aralık ayı doğal gaz piyasası sektörü raporuna göre “2014 yılı Aralık ayında 4 milyar 4 milyon 20 bin metreküp olan doğal gaz ithalatı, geçen yıl Aralık ayında yüzde 6,74 artarak 5 milyar 341 milyon 200 bin metreküp oldu.” diyor. TÜİK verilerine göre “2015 yılında ham petrol ithalatında bir önceki yıla göre yüzde 43’lük bir artış ile 25 milyon 65 bin tona ulaştı.” deniliyor. 2013 yılı net ithalat rakamları dikkate alındığında Türkiye’de doğal gaz ithalatında dünya 5’incisi, petrol ithalatında dünya 13’üncüsü, kömür ithalatında dünya 8’incisi, petrokok ithalatında dünya 4’üncü; son toplamda ise dünyada net enerji ithalatı liginde 11’inci sırada bulunuyor. Şimdi, burada bu şeyleri vermemin sebebi, gerçekten, bizim yerli ve yenilenebilir enerjiyle ilgili yaptıklarımız, yapılan çalışmalar ne kadar sonuç veriyor? Bu verdiğim cümlelerle, bu paragraflarla, rakamlarla yerli enerji konusunda, en azından şimdilik, çok ciddi adımlar atılmadığı söyleniyor ve uzun yıllar bu konuda sizin Hükûmetiniz döneminde de ithal kömüre dayalı bir politika uygulanmıştı. Bugün umarım, Sayın Bakanın ifade ettiği gibi temiz bir şekilde Türkiye’nin yerli kaynakları çıkarılacak ve üretim yerlerine güvenli bir şekilde ulaştırılacak ve umarım yine çevreye...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – ...uygun bir şekilde, çevreyi kirletmeden gerçekten yerli enerji üretebileceğiz.

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tabii, Başkanımızın baskısı her oturumda olduğu gibi devam ediyor.

İzin verirseniz ben buradan bu HES'ler konusuna girmek istiyorum.

BAŞKAN – Baskının çok faydası olduğunu görüyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Evet.

Öncelikle, Sayın Bakanım, size, Başbakana ve diğer ilgili Su İşleri Bakanına defalarca bu konuyla ilgili sorular yöneltiyoruz. Nedense bu Hükümet, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, milletvekillerinin denetim görevlerini yapmalarına asla izin vermiyor. Sorduğumuz sorulara ya zamanında cevap verilmiyor ya hiç cevap verilmiyor ya da verilen cevaplar gerçeği yansıtmıyor. Şimdi, size konuyla ilgili soru önermeleri vermişim ve bu soru önermelerine verdiğiniz cevapları bir özetlemek istiyorum. Sayın Bakanım, Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki HES'lerle ilgili çok açık, net sorular yönelttim ben size. "Doğu Karadeniz Bölgesi'nde inşaatı tamamlanmış ve işletmeye açılmış kaç adet HES var? Bunlar nerededir, adları nelerdir? Bu bölgede toplam ne kadar HES projesi var, bu projelerin kaç rezervli santraller -yani baraj tipi- kaç da kanal tipi santral şeklindedir? Ülke genelinde bunlar ne kadar?" diye sormuşum. Bu şeyler de özel sektörlerle yaptırılıyor ve devrediliyor biliyorsunuz. Burada "Su kullanım hakkı da devredilmiş midir ve su kullanım hakkı ne anlama geliyor?" diye size sorular sormuşum. "Bu üretilecek enerjinin alım garantisi var mıdır, kimler alacaktır, ne kadara alınacaktır?" gibi sorular sormuşum. Sizin benim sorduğum sorulara verdiğiniz cevaplar gerçekten düşündürücüdür. Konuyla ilgili neredeyse hiçbir cevap vermemişsiniz Sayın Bakanım.

Şimdi diyorsunuz ki: "Cevaplar: Hidroelektrik kaynaklı elektrik üretimine uygun alanların belirlenmesi Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri Müdürlüğü yetkisi dâhilindedir. Başvuru yapılması uygun projeler DSİ İnternet sitesinde yayınlanır." filan bir sürü hikâye anlatıyorsunuz.

Sayın Bakanım, bu hikâyeleri biliyoruz, bu hikâyeleri sormuyoruz ki size, net bir şekilde sorular soruyoruz.

Aynı soruları diğer ilgili bakanlığa da -su işleriyle ilgili Bakana da- sorduk. Bütün bunlara cevap alamayınca aynı soruları Sayın Başbakana sorduk. Herkes merak ediyor; Karadeniz'de yaşayan herkes de merak ediyor. Gerçekten, açık, net bir şekilde söyleyiniz. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde şu anda kaç adet HES projesi vardır? HES projelerinden, özellikle, Sayın Bakanım, kanal tipi projeleri soruyorum; kaç tane bunlar?

En önemli soru: Bunların tamamı bitirildiği zaman bunlardan ne kadar enerji üretilecek ve Türkiye'nin enerji tüketiminin yüzde kaçını karşılayacak bunlar Sayın Bakanım?

İkinci önemli soru: Doğu Karadeniz ve bütün Türkiye'de bu su kullanma hakkı devri ne anlama geliyor Sayın Bakanım? Bütün stratejistler yazıyor, ediyor, önümüzdeki yıllarda işte dünya savaşlarının -Sayın Bakanımız, Sayın Temizel ifade etti "Enerji savaşlarıdır, bu demokrasi memokrasi getirme, bahar mahar değildir." dedi- bir süre sonra bu savaşların su için olacağı söyleniyor ve bu da çok hayalci bir şey değil yani. Suyun ne anlama geldiğini biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Peki, size soruyorum: Bu bölgede -Türkiye'nin her tarafında, ama özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde- gerçekten su kullanma hakkı bu özel şirketlere, yerli-yabancı -çoğu yabancı- devredilmiş midir? İnsanlar endişe ediyor. Yavaş yavaş müdahale etmeye başladılar. İnsanlar endişe ediyor; “Ben kendi suyum, yanımda akan derenin suyunu kullanamayacağım.” diye endişe ediyor.

İnteresan bir şey var Sayın Bakanım -Sayın Başkanım, bitiriyorum- mesela Karadeniz dereleri olma... HES projesi yapılan derelerden su numuneleri alınıyor, enerji üretimi için suyun akış hızı, debisi, akarsu rejiminin ölçülmesi anlaşılır bir şey ama suyun PH'ı, taşıdığı alüvyonlar, mineraller, renk, koku, tat, mikroorganizmalar gibi araştırmalar, tahliller yapılıyor. Bunlar, biliyorsunuz, yapılıyor. Öyle anlaşılıyor ki, demek ki bu su sadece enerji üretimi için kullanılmayacak, bu suyu birisi alıp götürecektir. Kimin suyunu kim alacak? Nasıl alacak? Bu konuyla ilgili bize bir şey söyleyin.

Son olarak da şey yapayım Sayın Bakanım: Bu HES'ler -demin sorduğum soruya bağlantılı bir şekilde soruyorum bu şekilde- Türkiye'nin enerji tüketiminin ne kadarı? Biz yüzde 1,5 olarak biliyoruz. Kanal tipi HES'lerin Doğu Karadeniz'de tamamı bittiği zaman Türkiye'nin enerji tüketiminin yüzde 1,5-2; araştırmacılar filan böyle söylüyor, resmî bir rakam yok. Peki, bu getirinin bu bölgeden götürecekleri ile karşılaştırdığınız zaman, -bu bölgenin doğal yapısını bozacak, çevreyi, geleceği falan tahrip ediyor- bu bölgedeki insanlar göç ediyor, çayla, fındıkla falan geçinmiyor ve gelecekte bu bölgenin geçim kaynağı turizm. Bu turizmin getirmesi muhtemel olan girdisiyle bu kanal tipi HES'lerin getireceği girdi -biraz da ekonomik bakalım- nedir?

Bir son cümle, bir öneride bulunayım: Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarım; peki, çevre ne olacak? “Peki, çevre ne olacak?” diyenleri, “Peki, demokrasi ne olacak?”, “Peki, hukuk ne olacak?” diyenleri nasıl terörist ilan ediyorsanız, terörist ilan etmeyin. Samimi bir şekilde bu insan... Sayın Cumhurbaşkanını bunu yapmasın, ikide bir bu insanları hedefe koymasın. Ayıptır! Yani böyle bir şey yapmak zorunda değilsiniz. Çıkıp anlatırsınız düşüncelerinizi. “Teröristtir.” deyip, işte “Barbarlardır.” deyip, bunlar “Haindir, memleket düşmanlarıdır.” deyip “Bunlar eleştirmekten başka hiçbir şey yapmazlar.” deyip, geçmeyin, yazıktır, yakışmıyor. Bu, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanına, bakanlarına da yakışmıyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, teşekkür ediyorum.

Yani çevreden, HES'lerden güzel bağladınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne kadar konuştuk ki, on iki dakika.

BAŞKAN – On sekiz dakika.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Daha çok konuşmalıyım, yirmi beş dakika konuşmalıyım, dünya kadar konu var.

BAŞKAN – Size kurban olsun, kırk beş dakika da konuşun ama.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yok efendim, konu çok.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, siz söylemek istediklerinizi üç dakikada üç cümleyle özetleyebilecek bir insansınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Anlatamam, hayır, hayır.

BAŞKAN – Biz öyle tanıyoruz sizi.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Dünya kadar konu var, dünya kadar konumuz kaldı.

BAŞKAN – Geriye kalan yirmi yedi dakika zarar, ziyan olur sizde.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nükleer santrallere giremedik daha.

BAŞKAN – Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Türkiye, enerjide ithalata bağımlı bir ülke. Rusya'yla 1986 yılında imzalanan yıllık 6 milyar metreküp miktarındaki ilk alım anlaşmasının ardından, artan tüketim miktarının karşılanabilmesi amacıyla imzalanan diğer alım anlaşmaları kapsamında sırasıyla Rusya ve İran'dan doğal gaz alımına devam edilmiştir. 2001'de imzalanan alım anlaşması kapsamında 2007'den itibaren Azerbaycan'dan da gaz alımına başlanmıştır. Mevcut durum itibarıyla, Türkiye, üç farklı ülkeden uzun dönemli doğal gaz satın almaktadır. Ayrıca, Cezayir ve Nijerya'dan sıvılaştırılmış gaz ithal etmektedir. Rusya, ithalatımızda en büyük paya sahip ülkedir. 2015 yılında toplam ithalat 48,7 milyar metreküp olmuştur ve bunun 26,7 milyar metreküplük kısmı, yani yüzde 55'i Rusya'dan gelmiştir. Ardından İran yüzde 16, Azerbaycan da yüzde 13'lük paya sahiptir. Rusya'nın kontrolündeki Batı Hattı 14 milyar metreküp, Mavi Akım ise 16 milyar metreküp kapasiteye sahip olup, bu kapasitenin yüzde 10'luk kısmı hâlen kullanılmamaktadır. Ancak, Türkiye'nin enerji talebinin artacağı açıktır. Bu yüzden, eğer üretimi artırmak mümkün değilse, yeni ithalat kaynağının yaratılması gerekmektedir. Bu çerçeveden bakılınca da, Türk Akımı Projesi, Türkiye'nin bir ihtiyacını karşılamak anlamına geliyor diye düşünmek mümkündür. Enerji kongresi esnasında Rusya'yla imzalanan Türk Akımı Projesi iki paralel gaz boru hattı vasıtasıyla toplam 31,5 milyar metreküp gaz nakledilmesini, bunun aşağı yukarı yarısının Türkiye'nin kullanımına, diğer yarısının da Avrupa ülkelerine ulaştırılmasını öngörmektedir. Yani Rusya'ya bağımlılığımız daha da artmaktadır. Türkiye'nin enerji talebi artıyor ve buna, zaten yüzde 55 ile bağımlı olduğumuz Rusya'dan daha büyük bir miktarda ithal yaparak çare arıyorsak bu noktada şunları düşünmek ve bazı soruları sormak yerinde olacaktır:

1) Dünyanın 4'üncü büyük gaz rezervine sahip kardeş Türkmenistan'la bu konuda bir uzun soluklu ilişki neden tercih edilmiyor. Türkmen gazının Hazar Denizi'nin diğer ucu olan Azerbaycan'a ve oradan da Türkiye'ye ulaştırılması ve hatta, Türkmen gaz ihracat kapasitesi arttıkça Türkmen gazının bizim üzerimizden Avrupa'ya nakli neden öncelikli politikamız olmuyor da Rusya'ya olan bağımlılığımız daha da artırılarak enerji güvenliğimiz daha büyük bir risk altına itiliyor?

2) Gaz ihraç etmek için fırsat kollayan Azerbaycan ve Türkmenistan'la hareket edilse ve Hazar kaynakları Türkiye üzerinden dünya pazarına ulaştırılsa, Türkiye bir enerji merkezi hâline gelebilecekken Rusya'ya daha fazla bağlanmak ne kadar akılcı?

3) Türkiye'nin meselelere biraz da Türk dünyası açısından bakması ve Türk dünyasıyla ilişkilerimizin çok daha ileri seviyelere getirilmesi gerekmektedir.

Türk Akımı, Rusya açısından bakıldığında ise önemli bir kazanımdır. Zira, hem ihracat kazancını artıracak hem de Rusya-Ukrayna üzerinden Batı'ya ihraç ettiği gazı kısmen de olsa Türkiye üzerinden nakletmeye başlayarak Ukrayna'ya daha az transfer ücreti ödeyecek ve Ukrayna üzerinden Batı'ya karşı yürüttüğü güç mücadelesinde Avrupa Birliği ve ABD'ye mesaj verecektir. Türkiye açısından bakıldığında, acaba, Türkiye, Rusya'ya bağımlılığı artırma pahasına da olsa Batı'ya mesaj mı vermek istemektedir? Yoksa, Türkiye, Rusya ile Suriye konusundaki uzlaşmazlığını giderebilmek için Türk Akımı'nın kolaylaştırıcı bir araç olacağını mı düşünmektedir? Bilindiği gibi, o süreçte, Esad da, Türkiye-Rusya arasındaki yakınlaşmanın Suriye konusunun çözümünü kolaylaştıracak bir gelişme olarak değerlendirmiştir. Oysa, Türkiye'nin, Suriye ve Irak'ta barışın sağlanmasına yönelik bir katkısı

olacaksa, Doğu-Batı arasında dengeli bir strateji izlemesi, ne iktisadi, ne de siyasi açıdan bir tarafa fazlasıyla bağımlı olmaktan kaçınması gerekmektedir. Aksi hâlde, hareket kabiliyetimiz sınırlanacak ve bölgemizde lider ülke olma hedefimizden sapılmış olacaktır.

Bu çerçevede, yaşanan ve yaşanması muhtemel krizlere bakıldığında arz güvenliği açısından sıkıntılı bir durumda olduğumuz açıktır. Türkiye'nin, cari açıkta önemli bir paya sahip olan enerji ithalatını belli bir seviyede tutabilmesi için hem arz yönlü hem de talep yönlü tedbirleri arka arkaya hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi gerekmektedir; arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içi ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi temel politikalar olmalıdır.

Sunum ve söylem dünyadaki gelişmeleri dikkate alan, ülkemizin rasyonel ihtiyaçları çerçevesinde dizayn edilmiş; bu yönüyle bir eksiklik görmedik ancak önemli olan ve söylemden eyleme geçmesi gereken konu enerji dış bağımlılığımızın görece hissedilir düzeyde azaltılmasıdır.

Bu çerçevede ekonomik yarış, dış politik tutum ve istihbarat mücadelelerinde enerjinin önemli bir bileşeni olarak ele alındığını düşündüğümüzde Türkiye'deki dış politika yapıcılarının, enerji teknokratlarının, güvenlik bürokrasisinin ve ekonomi aktörlerinin konvansiyonel olmayan kaynaklarla da daha yakından ilgilenmesi önem taşımaktadır.

Bize göre millî bir enerji politikası oluşturulabilmesi için enerji ham maddelerinde dış bağımlılığın azaltılması; bunun için kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması, etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, çevreye dost ve duyarlı bir anlayışa, gelişmiş atık kontrol ve bertarafına, havza ve kaynak planlamasına dayalı bir yaklaşımla enerjinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeden üretilmesi, enerji verimliliğinin üretimden tüketime bütün alanlarda güçlü ve çeşitlendirilmiş finansal araçlarla desteklenmesi, nükleer başta olmak üzere yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılması gerekmektedir.

Bu hedeflere ulaşılması için enerji sektöründe programsız, keyfi, hesap vermekten uzak ve rekabeti kısıtlayıcı uygulamalar yerine enerji ihalelerinde, lisans ve ruhsat tahsislerinde, uluslararası anlaşmalarda şeffaflık, objektiflik ve kamu yararı ilkelerinin hâkim olması sağlanmalıdır. Enerjiyle ilgili kamu idareleri ve bağlı kuruluşları, EPDK ve enerji KİT'leri fonksiyonları dikkate alınarak yeniden yapılandırılmalıdır; nitelikli insan gücü istihdamı yaygınlaştırılmalıdır. Referans fiyat oluşumlarına imkân veren ve uzun vadeli alım satımların yapılabildiği bir enerji borsası Borsa İstanbul altında kurulmalıdır. Millî petrol, gaz şirketleri oluşturularak arama ve üretime hız verilmelidir ve Sayın Günal'ın da vurguladığı gibi enerji diplomasisi geliştirilmelidir. Perakende enerji fiyatları vatandaşları ezmeyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir; benzin ve dizel satışlarından alınan ÖTV düşürülmelidir. Enerji planlamasında ve yapılacak uluslararası anlaşmalarda kaynak ve ülke çeşitliliğine giderek arz güvenliği güçlendirilmelidir. Doğal gaz depolama alanlarının sayısı, depolama ve günlük enjeksiyon kapasiteleri artırılarak olağanüstü durumlara ve mevsimsel dalgalanmalara karşı yüksek yedek imkân oluşturulmalı, ulusal petrol stok kapasitesinin artırılması için Petrol Stok Ajansı kurulmalıdır.

Enerji verimliliğine yönelik faaliyetler enerji politikalarının öncelikli konusu hâline getirilmelidir. Hidroelektrik santral yapımında toplumda oluşan duyarlılığı gözetilen yeni bir yaklaşım geliştirilmelidir. Havza planlaması çerçevesinde ekosistemi tahrip etme riski bulunan projelerin daha projelendirme aşamasında takibi yapılarak marjinal katkısı olası zararlarını aşan projelerin

lisans almaları engellenmelidir; bu konuda ÇED mevzuatı ve ÇED’le ilgili kamu kurumları yeniden değerlendirilmelidir. Türkiye’nin çevre kalkınma ikileminde kalmadan bu sorunları aşabilecek kapasitede olduğunu düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – İthal zorunluluğu olan madenlerde arz güvenliğini sağlamak amacıyla özel sektörün, Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere, yurt dışında yatırım yapması desteklenmelidir. Altın, toryum, bor ve benzeri kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine yüksek ileri teknoloji kullanarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürülmesi suretiyle satılması, bu amaçla AR-GE faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılması gerekmektedir. Üretim maliyetlerini düşük tutmak amacıyla kabul edilebilir madencilik tekniklerinden ve mali denetimden uzak bir şekilde faaliyet gösteren maden işletmeleri yakın takibe alınarak sektördeki kayıt dışılık önlenmelidir.

Bu düşüncelerle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Çaturoğlu, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım, çok kıymetli hazırım, milletvekili arkadaşlarım; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin inşallah hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ediyorum.

Bugün, 8 Kasım 1829 tarihinde Uzun Mehmet’in Zonguldak’a bağlı Karadeniz Ereğli Kestaneci köyünde ilk madeni yani taş kömürünü buluşunun yıl dönümü. Böyle bir günde Enerji Bakanlığımızın bütçesinin Komisyonunda görüşülüyor olmasının da fevkalade bir tevafuk olduğunu düşünüyorum.

Tabii, taş kömürü bulunduktan sonra Zonguldak’ımızın hızla kaderi ve fonksiyonu değişti. Bölgemiz madenciliğin yanı sıra ağır sanayinin ve aynı zamanda emeğin de başkenti hâline geldi. Uzunca bir süre Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerine tekabül eden bu süre ve Cumhuriyet Dönemi’nin çok uzun bir zaman dilimi içerisinde de Türkiye ekonomisine çok büyük katkılar sağladı. Zonguldak bu yönüyle Türkiye’nin Almanya’sı olarak anıldı ve Türkiye’nin her tarafından, bütün vilayetlerinden Zonguldak’a çalışmak için gelen aileler var; onların bir kısmı orada kaldı, bir kısmı oradan sonra diğer büyük vilayetlere göç etti. Zaman içerisinde tabii kömürün ve çeliğin katma değerindeki birtakım azalışlardan sonra orada sıkıntılar baş göstermeye başladı. Sayın Bakanım konuyu yakinen biliyor, kendisiyle çok uzun zamanlardan beri bunu istişare ediyoruz. Bu şehrin kaderinin sadece kömüre ve çeliğe bağlı olmaktan kurtarılıp diğer farklı sektörlerin de desteklenebildiği bir il hâline getirmemiz lazım. Orada tabii ki madenden emeğini kazananlar var ama dışarıda da çok daha büyük sayıda işsiz insanlarımız var, onların da önünün açılması gerekiyor.

Ben Sayın Bakanımıza özellikle enerji ve madencilik konusunda yapmış olduğu çalışmalardan dolayı çok teşekkür ediyorum. Bir yıldır kendisini izliyoruz fevkalade bir performans gösteriyor gerek enerji çeşitliliği gerekse kaynak ülkelerin artırılması, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi noktasında yapmış olduğu çalışmalar, stratejik konularda yapmış olduğu girişimler ve en son İstanbul’da yapılan Enerji Kongresi -ki gerçekten başarılı bir kongre idi, emeği geçen herkese başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere Sayın Bakanımıza ve yetkililere teşekkür ediyoruz- bunlar ülkemizin önünü açacak büyük çalışmalardır diye düşünüyorum.

Bu arada, iki mevzu var, aslında biri tam manasıyla Enerji Bakanlığımızla ilgili değil ama Bu “Soma Yasası” diye bilinen kanun çıktıktan sonra Soma’da şehit olan madenci yakınlarına tanınan haklar var. Bu haklardan Zonguldak ve diğer yörelerdeki Kütahya gibi, Manisa gibi yer altı madenciliği yapan yerlerdeki, kömür işletmeciliği yapan yerlerdeki bu grizu patlamalarında ve diğer kazalarda şehit olan madencilerimizin yakınları da buradan yararlanmak istiyorlar. Aynı haklar olmasa bile sadece bu şehit yakınlarından birisinin kamuda işe alınması bunlara yetiyor. Biz bunu da gerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımızla gerekse diğer arkadaşlarımızla bunları görüştük, bunlar değerlendiriliyor ve Sayın Bakanımızdan da bu konuda yardım istiyoruz.

Bir diğer mevzu: Sayın Bakanımızla gene konuyu istişare ettik, geçen sene yapmış olduğumuz, kabul ettiğimiz burada bir çalışma var. Redevanslı saha işleticilerine birtakım haklar sağladık. Fakat bunlar o tarihe kadar olan işletmelerle ilgili. O tarihten sonra açılacak olanlar var. Mesela bizim Taşkömürü İşletmelerine bağlı üç tane böyle bir müessese var. Şimdi bunların bir tanesini, özellikle bizim bölgemizi ilgilendiriyor, Karadeniz Ereğli Kandilli Alacaagzı bölgesinde, daha önce burada 850 kişi çalışıyordu. Tabii iki sefer ihale yapıldı ancak bunlar teşvikten yararlanamadıkları için bu ihalelere kimse girmedir. Sayın Bakanımızın bu konuda da bilgisi var, sayın müsteşarlarımızın da bilgisi var. Tabii Başbakanımızın vereceği bir talimat gerekiyor, burada bir maliyet söz konusu, Enerji Bakanlığımızın kaynak aktarabilmesi için. Hemen 1.500-2 bin civarında bir işçimizi orada istihdam etme imkânımız var. Ben Sayın Bakanımıza ve Bakanlık yetkililerimize çalışmalarında muvaffakiyetler diliyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - 6 bin işçi açığımız var Sayın Çaturoğlu.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) - İşçi iste, işçi.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen Sayın Çaturoğlu’na itiraz etmeyin, sizin muhatabınız değil ki Sayın Çaturoğlu. Sayın Demirtaş, Zonguldak’a bırakın o işleri.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Arkadaşlar, burada müdahale etmeye gerek yok, politika yapmaya da gerek yok, biz gerekeni söyledik.

BAŞKAN – Siz devam edin Sayın Çaturoğlu.

Buyurun.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Bizim Zonguldak’ımızın kaderinin nasıl değişebileceği konusunda Sayın Bakanımızla yapmış olduğumuz istişareler var, çalışmalar var, bunları değerlendirirler, gereken adımlar neyse atılır.

Ben Sayın Bakanımıza çok teşekkür ediyorum, Bakanlık yetkililerimize çok teşekkür ediyorum. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin ülkemize hayırlar getirmesini Cenab-ı Hak’tan temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Akın, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, çok teşekkürler.

Sayın Bakan eksik de olsa size ve ekibinize sunumunuz için çok teşekkür ederiz. Ayrıca, bu Dünya Enerji Konferansı’nı da baştan sona takip ettim, onun için de teşekkürler.

Daha çok yerli, daha çok yenilenebilir mottosunu dışa bağımlı olduğumuz enerji sektörü için önemli buluyorum ve sonuna kadar da bu konuyu destekliyorum. Ancak 2023 yılı için rüzgâr enerjisinde belirlemiş olduğunuz 20 bin megavat hedefinizi de çok gerçekçi bulmadığımı ayrıca belirtmek istiyorum.

Yine, güneşte de belirlenen hedeflere, yatırımların ilerlemesi arasında bir yakınlık olmadığını da biz görüyoruz.

Bir de, kısaca hemen zamanım az olduğu için soruları hızlıca geçeceğim. Sayın Bakanım, enerji yatırımlarının planlanması ve yönlendirilmesinde önemli bir etken olan enerji talep tahminlerinin abartılı olarak yapıldığını, bu nedenle ileriki yıllarda atıl kapasite sorunuyla karşılaşabileceğimiz yönünde tartışmalar var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bir de, al ya da öde prensibi üzerinden yapılan doğal gaz anlaşmalarından dolayı, örneğin son beş yılda almak zorunda olduğu depolama kaynağımız, olanağımız olmadığı için depolayamadığımız, kullanmadığımız doğal gaz için şu ana kadar ne kadar para ödenmiştir?

Ayrıca, EPDK yılbaşından bu yana TETAŞ'ın elektrik dağıtım şirketlerine sattığı elektrik fiyatında 2 kez indirim yaptı. Yılın başında toptan elektrik fiyatını 17,75 kuruş olarak belirledi. 1 Nisan 2016'dan geçerli olmak üzere toptan elektrik fiyatı yapılan indirimle 16,35 kuruşa düşürüldü. 30 Haziran 2016'da 1 Temmuz-30 Eylül dönemi için EPDK ikinci bir indirim daha yaptı. Bu indirimle elektrik toptan fiyatı 14,80 kuruşa düşürüldü. Toplamda yıl içerisinde yapılan kilovatsaat başına 2,95 kuruş indirim halkımızın elektrik faturalarına yansıtılmadı, dağıtım şirketlerine direkt aktarıldı. Bu indirimler elektrik faturalarına ne zaman yansıtılacaktır?

İkinci sorum: Tükettiğimiz elektriğin 2015 yılında yüzde 38'ini doğal gazdan elde ettik. Elektrik üretimimizde doğa gaz hâlâ birinci sırada. Hatta dün toplu açılışını yapmış olduğumuz enerji tesislerinde yine tamamen dışa bağımlı olduğumuz doğal gaz santrallerimiz birinci sırada. 1 Ekim itibarıyla doğal gaz fiyatlarında da yüzde 10 indirimle gidildi. Elektrik üretimindeki doğal gazın payını dikkate aldığımızda elektrik faturalarının da buna paralel olarak düşmesi gerekiyor mu gerekmiyor mu?

Üçüncü sorum: Sayın Bakanım, siz de kendiniz de konuşmanızda belirttiniz, enerjiyi insani bir ihtiyaç olarak nitelendirdiniz. Hem elektrik hem doğal gaz halkımızın temel ihtiyacı durumunda, bu konuda yüzde yüz hemfikiriz. Halkımızın evlerinde kullandığı elektrikte ve doğal gazda KDV'nin diğer temel ihtiyaç maddelerinde olduğu gibi yüzde 1'e düşürülmesi konusunda Hükümetin bir çalışması var mıdır? Enerjiden sorumlu bakan olarak bu konu hiç gündeminize gelmiş midir? Ben özellikle hanelerde kullanılan doğal gazdaki ve elektrikteki fiyatların yüzde 18'den yüzde 1'e indirilmesi için KDV'nin bir kanun teklifi verdim. Bu konuyu da burada sizlere arz ediyorum.

Ayrıca, doğal gaz ithalat fiyatının petrol ve ürünleri fiyatlarına endeksli olarak değişken bir yapı izlediğini de biliyoruz. Uluslararası piyasalarda 120 doları gören ham petrol fiyatlarının 30 dolara kadar gerilediğini de gördük. Sonra bir miktar hareketlilik yaşandı, şu anda da 45 dolar civarında. Dolayısıyla doğal gaza ödediğimiz fiyatta da buna paralel bir düşüş olmuş durumda. Son bir yıldır konuşmalarımızda doğal gaz perakende fiyatlarında bir indirim yapılacağını açıklamıştınız. Nihayet geçtiğimiz günlerde bir indirim yapıldı ama çok yetersiz olduğunu düşünüyoruz. Ham petrol fiyatlarındaki bu derece gerilemeye karşılık gecikmiş olarak yapılan yüzde 10'luk indirim halkımızın beklentisini karşılamamıştır. Doğal gazda düşen ithal fiyatlarına paralel olarak daha ciddi bir indirim yapmayı düşünüyor musunuz?

Ayrıca, yine İran'dan aldığımız doğal gaz ile ilgili olarak fiyat konusunda tahkimdeki dava ülkemiz tarafından kazanılmıştı. Bu nedenle İran'dan aldığımız doğal gazın fiyatının da düşmesi söz konusudur. Bu indirim de halkımızın faturasına yansıtılacak mıdır veya ne zaman yansıtılacaktır?

Zaman da bitti.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Demirtaş

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; öncelikle Sayın Bakanımıza sunumları için ben de çok teşekkürlerimi sunuyorum. Bugün 8 Kasım Uzun Mehmet'i anma ve kömürün bulunuşunun 187'nci yılını kutluyoruz. Taşkömürü 8 Kasım 1829 tarihinde Karadeniz Ereğli'nin Kestaneci köyünde Uzun Mehmet tarafından bulunmuştur. Bu sebeple 8 Kasım Uzun Mehmet'i anma ve kömürün bulunuşu gününüzü kutluyorum. Başta Uzun Mehmet olmak üzere, iş kazalarında, grizularda yaşamını yitiren madencilerimizi büyük bir saygı ve rahmetle anıyorum.

Sayın Bakan, “Başta yerli kömür olmak üzere işçi güvenliği de göz önünde tutularak madenlerimizi azami ölçüde kullanmak istiyoruz.” dediniz. “2019 yılına kadar yerli kömür kaynaklı elektrik üretimi 60 milyar kilovata çıkarılmasını amaçlıyoruz.” dediniz. Yerli kömürden elektrik üretecek bir model oluşturduğunuzu ifade ettiniz. Bunlar güzel öneriler. Bu şekilde “7 milyar tona yakın linyit rezervini değerlendireceğiz.” diyorsunuz. “Enerjide çeşitliliği artıracacağız ve dışa bağımlılığı azaltacağız.” diyorsunuz. Bu hedefler gerçekten güzel hedefler ve güzel söylemler, hepimiz heyecanlanıyoruz. Ancak Sayın Bakan, hedefleriniz ile söylemleriniz ile yaptıklarınız bize göre uyumlu değil. İyi niyetinizden bir şüphemiz yok, elbette bu ülkeye güzel şeyler yapmak istiyorsunuz. Size ben Zonguldak'la ilgili, Taşkömürüyle ilgili bazı bilgiler vereceğim ve buna göre de bazı sorular sormak istiyorum.

Sayın Bakan, 2015 yılı Sayıştay raporuna göre Türkiye'de taşkömürü tüketimi 33 milyon ton. Bunun 1,3 milyon tonunu Türkiye Taşkömürü Kurumu üretmiş, 0,5 milyon tonunu da redevansçı şirketler üretmiş; geriye 31 milyon ton taşkömürü tüketilmiş. Nereden gelmiş bu taşkömürü? İthal edilmiş. Bakın, nerelerden? Kolombiya'dan, Rusya'dan, Ukrayna'dan Güney Afrika gibi birçok ülkeden ithal edilmiş. Peki, nerede kullanılmış? Termik santrallerde, evlerde, sanayide kullanılmış. Peki, 2015 yılında ne kadar para ödemişiz? Yaklaşık 4 milyar dolar para ödemişiz.

Yine, 2016 Sayıştay raporu henüz çıkmadı ama rakamların benzer olduğunu düşünüyoruz ve 2010 yılından bugüne kadar da yaklaşık 20 milyar dolar para taşkömürü ithalatına ödenmiş. Bir yandan bakıyoruz, yerli taşkömürü üreten Türkiye Taşkömürü Kurumu ise iktidarınızın uyguladığı yanlış politikalar nedeniyle şu anda can çekişiyor. İktidara geldiğinizde yerli taşkömürü üretimi yaklaşık 3 milyon ton iken şu anda 1 milyon tonun altına düşmüş durumda. Zonguldak'ın altında ise 1,3 milyon ton rezerv var ve yaklaşık yüz elli yıllık bir döneme tekabül ediyor ama şu an bakıyoruz ki kurumun 6 bin üretim işçisi açığı var. Genel Müdür ve Zonguldak halkı sizden altı yıldır işçi talep ettiği hâlde siz işçi almıyorsunuz.

Sayın Bakan, şu anda üretim işçisi sayısı 2 bin ve kurum bu şekilde üretim yapamıyor ve bu şekilde bu kurumun devam etmesi de mümkün değil. 15 Temmuz öncesinde de Zonguldak bu konuda kitlesel bir eylem yaptı, dikkatleri çekti ama maalesef Zonguldak sesini size duyuramadı, siz bunları duymazdan geldiniz. Yazılı olarak sorular sordum ama net bir cevap alamadım. Şimdi ben sizden Zonguldak adına bu soruların net olarak cevabını rica ediyorum, uygun görürseniz eğer.

Türkiye Taş Kömürü Kurumunun işçi açıklarını giderecek misiniz Sayın Bakan yani 6 bin üretim işçisi alacak mısınız? Eğer bu üretim işçilerini almayacaksınız Türkiye Taş Kömürü Kurumunu kapatacak mısınız? Eğer işçi almayacaksanız ve TTK'yi kapatmayacaksanız TTK'yı linyit modelinde olduğu gibi -az önce ifade ettiniz kendiniz- müessese müessese özelleştirip termik santral lisansı mı vereceksiniz? Sayın Bakan, eğer böyle bir planınız varsa bunu yapmamanızı rica ediyoruz çünkü yeterince termik santral var...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız sözlerinizi.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – ...ve hiçbiri yerli 1 ton Zonguldak kömürü kullanmıyor, ithal ediyor.

Yine, termik santral yapımı var mı?

Bir son sorum daha olacak benim bölgemle ilgili -az önce Faruk Bey de ifade etti- Alacağzı kömür ocağı var Zonguldak'ın ve burada bine yakın işçi çalışıyordu, redevansçı şirket ayrıldı gitti ve şu anda iki yıldır ocak boş, terk edilmiş vaziyette ve yerin altında yerli kömürümüz, yerli madenimiz duruyor. Bunu iki defa ihaleye çıkardınız alan çıkmadı. Burada niye Türkiye Taşkömürü Kurumu üretime devam etmiyor? Yani, iki yıldır boş duran bir rezerv burası. Yani bunu bu şekilde değerlendiresek, Türkiye Taşkömürü Kurumu burada üretime devam etse -zaten onların ocağı- yani özelleştirmede ısrar etmesek daha doğru olmaz mı? Bakın, bin kişi çok önemli bir istihdam kaynağıdır.

Sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Lütfen, net cevap verirseniz çok mutlu olurum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, ben sunumunuzdan dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca, sunumu dün odamda buldum. Yıllardır burada hep bunu dile getiriyoruz, sunumların, belgelerin bize daha önce ulaşması gerektiğini söylüyoruz; ilk defa şahsınız bunu gerçekleştirdi. Dün de gıyabımızda teşekkür ettim, Başbakan yardımcılarımıza da örnek olarak gösterdim, “Sunumlar önceden bize ulaşmalı.” dedim.

Türkiye’de enerji, tüm dünyada olduğu gibi en önemli stratejik konulardan biridir. Enerji sorunlarının çözümlerini, doğru enerji politikası ve stratejileri kapsamında kamu, sanayi, üniversite iş birliğinde gerçekleştirilen bilimsel ve yerli teknoloji geliştirmeye yönelik hamlelere dayandırmak gerekmektedir.

Değişen enerji sektörünün dinamik durumuna bağlı olarak hükümet politikalarının araştırma, geliştirme ve yatırım stratejilerini yenileyerek hızla karar alacak şekilde oluşturulması, uzun dönemli bilim ve teknoloji amaçlarının belirlenmesi politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve desteklenmesi büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, sunumunuzda yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimimizin on üç yılda yüzde 147 artarak 84 milyar kilovatsaate çıktığını, kurulu gücümüzün de 2,7 kat artarak 33.352 megavata ulaştığını söylediniz. Elbette bu artış çok önemli ama yeterli değil. Cenab-ı Allah her imkânı vermiş bu konuda Türkiye'ye. Bunları çok iyi değerlendirmemiz gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar, günümüzde kömüre ve diğer fosil yakıtlara göre daha düşük maliyetli olan yenilenebilir enerjiyle ilgili yapısal ve bürokratik sorunların çözülmesinin kısa vadede Türkiye'nin enerji alanında atılım yapabileceğini göstermektedir.

Yine, yapılan araştırmalar, yenilenebilir enerji firmalarının genel olarak teknoloji geliştirme eğilimlerinin oldukça zayıf olduğunu, teknoloji geliştirme ve yerli makine ekipman üretimi konularında yeterli seviyede girişimde bulunmadıklarını, kamu desteklerinden yararlanmadıklarını ortaya koymaktadır. Yenilenebilir enerji potansiyelinin tümüyle harekete geçebilmesi için kamuya çok önemli görev düşmektedir. Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve Türkiye'nin kalkınma hedeflerine ulaşması açısından bu konuya büyük önem atfediyoruz. Bu anlamda Milliyetçi Hareket Partisi olarak önerilerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle sektörün tüm taraflarına eşit söz hakkı tanınarak kapsamlı bir yenilenebilir enerji strateji belgesi hazırlanmalı. Rüzgâr, güneş ve jeotermal kaynakların daha fazla değerlendirilmesi için etkili teşvik ve düzenlemeler hayata geçirilmeli. Kentlerdeki yapılaşmada güneş enerjisinden yararlanılması ilkesi esas alınmalı. Hidroelektrik santral yapımında toplumda oluşan duyarlılığı gözeten yeni bir yaklaşım geliştirilmeli. Havza planlaması çerçevesinde ekosistemi tahrip etme riski bulunan projelerin projelendirme aşamasında takibi yapılmalı. Jeotermal kaynakların özellikle sağlık turizmi, kentsel ısıtma ve seracılık faaliyetlerinde yaygınlaştırılması için bir eylem planı hazırlanmalı. Tarım ürünleri içerisinde biyoyakıt üretimini en az zararlı ve en yüksek faydayla gerçekleştirecek ürünler belirlenmeli. Ulusal gıda güvencesini riske etmeyecek bir yaklaşımla ve ikinci nesil teknolojileri nihai hedef seçerek, yurt içi biyoetanol ve biyodizel üretiminin artırılması için kapsamlı bir strateji oluşturulmalı. Çöp gazı ve biyogaz üretilmesi, kentsel atık ve tarımsal artıkların doğrudan yakılmasıyla enerji elde edilmesi, atık yağların değerlendirilmesi gibi yeşil seçenekler için de bir potansiyel çalışması yapılmalı ve yeni bir destek programı oluşturulmalıdır. Başta türbin ve jeneratör olmak üzere, yenilenebilir enerjiyle ilgili mekanik ve elektronik aksamın yerli üretiminin geliştirilmesi için kamu öncülüğünde projeler geliştirilmelidir.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip ülkelerden biridir. Ancak benzer güneşlenme süresine sahip ülkelere göre bu potansiyelimizin çok düşük bir oranını üretime dönüştürebiliyoruz.

Biraz da memleketimden bahsedeyim Sayın Bakanım. Konya güneş enerjisi yönünden üstün özelliklere sahip bir ilimiz. Konya, enerji merkezi, enerji üssü olma konusunda ve ülke ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılayabilecek potansiyele sahiptir. Bu anlamda Konya'ya yapılacak her yatırımın ülkemize çok büyük katkı sağlayacağını unutmamamız gerekmektedir.

Sunumunuzda ifade ettiniz, Konya Karapınar ilçesinde bin megavat kapasiteli güneş enerjisine dayalı elektrik enerjisi üretim tesisi çok önemli bir yatırımdır. Tebrik ediyorum ve Konya adına da teşekkür ediyorum.

Geçmişte alınan bir kararla ilgili gelişmelerden memnun değiliz Sayın Bakanım, onu da ifade edeceğim. 8 Eylül 2012 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 2012/3574 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla, Konya Ereğli Karapınar ilçesindeki 60 milyon metrekaarelik alan Karapınar Enerji İhtisas

Endüstri Bölgesi ilan edilmiştir ancak aradan geçen dört yılda bölgenin faaliyete geçmesi konusunda çok fazla bir mesafe katedemedik. Aslında çok önemli bir karardı ama amacımıza ulaşma konusunda henüz bir yol almadık. Bunu da sizin bilginize sunmak istiyorum.

Bir de şu konuya dikkat çekeceğim Sayın Bakanım: Bilindiği gibi, güneş panelleri pek çok olanda yaygın bir hâle gelmeye başlamıştır. Büyük tarlalara güneş panelleri kurulduğu düşünülürse tarıma elverişli alanların bu panellere mahkûm edilmemesi adına, başta Almanya, birçok ülke güneş panellerini yollara döşemeye başlamışlardır. Bu konuda da epeyce kilometre yola panel yerleştirilmiştir. Bu konuda Konya’da da benzer sıkıntıyı yaşıyoruz. Tarımsal alanlara, meralara güneş enerjisi üretimiyle ilgili lisanslar veriliyor. O da maalesef mevcut tarımsal alanlarımıza zarar veriyor. Hâlihazırda biraz önce bahsettiğim ihtisas bölgemiz var yani o bölgeye yatırımların yoğunlaştırılması, hem de bu üretilen elektriği iletme konusunda da önemli bir avantaj sağlayacak. Bu konuya dikkat çekmek istiyorum.

Yine başka gerçekleşen bir uygulamayı sizlerle paylaşmak istiyorum. Karaman ilimizin Ayrancı ilçesi bir proje hazırladı ve gerekli desteği de aldı ve projeyi de gerçekleştirdi. Nedir bu? Sokak Aydınlatmasını Güneş Enerjisiyle Yapma Projesi. Şu anda Karaman Ayrancı ilçemizde bu yapıldı, gerçekleşti. Buna benzer projelere aslında yaygınlık kazandırılması gerekmektedir. Önce kamu olarak biz başlamalıyız yani okullarımızda, camilerimizde benzer hazırlanacak projelere destek sağlanarak kendi elektrik ihtiyaçlarını kendilerinin sağlaması, hatta artan kısmını da satmak suretiyle bir gelir elde etme imkânı verebiliriz.

Yine aynı şekilde tarımsal kooperatiflere de -ki çalışma yok mu, var ama- bu konudaki elektrik üretimi, tarımsal arazilerdeki ihtiyacın, sulamayla ilgili ihtiyacın o alanda kurulacak güneş tarlalarıyla karşılanabilmesi için projelere de destek verilmeli ve yaygınlaştırılması gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzda kullanıcılara kesintisiz ve kaliteli elektrik enerjisi sağlanması, kesintilerin asgariye indirilerek iletim, üretim kayıplarının azaltılmasından bahsettiniz. Bu konu yine bölgede çok önemli bir konu. Bugün Konya’nın neresine giderseniz gidin en fazla şikâyet alınan konulardan biri elektrik. Hizmet kalitesi her geçen yıl düşmüş, elektrik kesintileri ve dalgalanmaları, hizmet konusundaki eksiklikler Konyalı sanayiciyi, çiftçiyi çileden çıkarmıştır. Elektrik kesintileri kış aylarında daha da artmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Elektrik kesintilerinden ve elektrik akımı dalgalanmalarından dolayı sanayicilerin cihazları bozulmakta, çiftçilerin sayaçları yanmakta, çarklar durmakta, üretim kaybı yaşanmaktadır. Bu konuyu inanın kaç yıldır -arkadaşlarım bilirler- sürekli gündeme de getiriyorum. Sizden önceki sayın bakanlara da Konya’dan Van’a intikal eden bu konudaki şikâyetleri sürekli ilettilim ama bir sonuç alabildik mi? Maalesef.

Şunu da söyleyeyim: Adalet ve Kalkınma Partisinin yetkilileri dahi bu sorunun çözümü noktasında sonuç alamadığını kamuoyunda, basın huzurunda itiraf etmek zorunda da kalmışlardır. En son yaşadığımız –ki ulusal basında da yer aldı- 30 Ağustos ve 8 Eylülde uzun süreli, yarım saate yaklaşan elektrik kesintileri oldu akşam saatlerinde, gece saatlerinde. “Darbe mi oluyor?” diye Konyalı hemşehrilerim sokağa indi yani. Ama orada da şunu söyleyeceğim Sayın Bakanım: Yani Konyalıyı tatmin edici bir açıklama yapılmadı yani teknik arıza falan denildi ama niye bu kadar uzun süreli bir kesinti yapıldı? Açıkçası, Konyalı tatmin olmadı.

Diğer taraftan, elektrik faturasını iki gün geciktirince –ki bu uygulamayla çok karşılaşıyoruz, çok şikâyet alıyorum- yani fabrika mı, tesis mi hiç bakmadan, hatta haber vermeden, Sayın Bakanım, haber vermeden sayaçlar dışarıda olduğu için dışarıdan elektrikleri kesip gidiyorlar. Bu da hakikaten iş dünyamızın, sanayicimizin zaman zaman –yani bunu bilinçli değil de- ihmal etmesi nedeniyle geç ödemeler olabiliyor ama koskoca tesisi haberleri yokken arkadan kesip gidiyorlar. Ben bunları hem gerekli yatırımların -Konya’da elektriğin düzenli olarak verilebilmesi yönünde- geciktigiğine bağlıyorum hem de denetimsizliğe bağlıyorum Sayın Bakanım. Bu konuda sizi bilgilendirmek istedim. Gereğini inşallah yaparsınız.

Ben de bütçelerimizin hayırlı sonuçlar getirmesini diliyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Kalaycı, teşekkür ediyorum.

Sayın Yalçınkaya, süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanı ve Bakanlığa bağlı kurumların değerli yöneticilerini ve çalışanlarını öncelikle selamlıyorum ve görevlerinde başarılar diliyorum.

Ben de Bartın, Zonguldak ve Karabük’ü içine alan, bölgemizi çok yakinen ilgilendiren Türkiye Taşkömürü Kurumuyla ilgili görüşlerimi paylaşmak istiyorum.

Cumhuriyetin ilk yıllarından beri faaliyet gösteren Türkiye Taşkömürü Kurumu, kurulduğu günden bugüne kadar Türkiye sanayisinin gelişmesinin lokomotif işlevini görmüş, aynı zamanda ülke ve bölge ekonomisine büyük katkısı olurken istihdam açısından da bölgenin en önemli kurumlarından biri olmuştur.

Kurum 6.885 kilometrekarelik ruhsat alanına sahip olup, kömür üretimi Amasra, Armutçuk, Kozlu, Üzülmüş ve Karadon müesseseleri olmak üzere toplam 5 müessese müdürlüğü tarafından sürdürülmektedir. Mevcut durumda üretim, ağırlıklı olarak klasik uzun ayak yöntemiyle emek yoğun bir şekilde pano ayak üretim işçiliği sanatında çalışan işçilerle yapılmaktadır. Ocak açıklığı ise 300 kilometreyi bulmaktadır.

Kurumun 5 müessesesine ait üretim panolarının 2014 yılı için bir değerlendirmesi yapıldığında, yer altında kömür üretimine hazır hâle getirilmiş 26 ayakta toplam ayak boyunun 3.344 metre, toplam çalışma boyunun ise 1.094 metre olduğu, kurum bazında ayak çalışma boyu oranının ise yüzde 33 olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, 3.344 metre uzunluğundaki bir ayağın bir günde 1.094 metresinde çalışılmaktadır. Bu da toplam ayak uzunluğunun yüzde 33’üne tekabül etmektedir. Bu durum, pano ayak üretim işçisi eksikliği nedeniyle yeterli sayıda işçi tertip edilemediğinden her iş günü ayak uzunluğunun yüzde 67’sinde üretim yapılamadığını göstermektedir.

Kaba bir yaklaşımla kurum, 3.344 metre uzunluğundaki bir ayağın tamamında çalışabilecek sayıda işçi tertip edebilseydi 2014 yılında yaklaşık 2 milyon ton olarak gerçekleşen tüvenan kömür üretimi 4-5 milyon ton olarak gerçekleştirilebilirdi. Bu üretimin gerçekleşmemesinin en önemli sebebi de pano ayak üretim işçisinin eksikliğinin giderilmemesi ve kuruma bu sanatta işçi alınmamasıdır.

Pano ayak üretim işçisi eksikliğinin daha da artması sonucunda mevcut durumun olumsuzluğu daha da çok artacak, gelinen aşamada ise eksik işçi nedeniyle üretim yapılamamasının yanında iş güvenliği açısından da kritik bir eşiğe yaklaşılmasına neden olacaktır. Mevcut durumda en kısa sürede ağırlıklı olarak pano ayak üretim işçisi olmak üzere yeterli sayı ve nitelikte işçi temin edilememesi hâlinde iş

güvenliği açısından da büyük tehlikeler ortaya çıkacaktır. Sürekli azalan işçi sayısı ve sürekli olarak da düşen üretim miktarı gerçekten kurumu can çekişen bir kurum görüntüsü hâline sokmuştur. Sürekli tartışılan “kapandı, kapanacak, kapanıyor, özelleştirilecek, satılacak” ve benzeri gibi dedikodular ve bilgi kirliliği kurum çalışanlarının motivasyonunu da önemli oranda etkilemektedir. Doğası gereği hata kabul etmeyen ve son derece dikkatli bir çalışma gerektiren birinci sınıf gazlı yer altı ortamında çalışan personelin “Kurum kapanacak mı, özelleştirilecek mi? Bizler kapı önüne konulacak mıyız?” gibi sorular ve evhamlarla ocağa girmeleri sadece üretim randımanlarını düşürmekle kalmayacak, Allah göstermesin, ölümcül kaza ve facialara da neden olabilecektir.

O nedenle kurum hakkındaki kararların bir an önce verilmesi gerektiğini Sayın Bakanım arz etmek istiyorum ve Sayın Bakana soruyorum: Türkiye Taşkömürü Kurumunun geleceğine ilişkin belirsizlikler ne olacak? Bakanlığınız olarak bu konuda yaptığınız veya yapacağınız çalışmalar nelerdir? TTK'nın yeniden yapılandırılmasıyla ilgili eylem planı hazırlıkları ne durumdadır? Bugüne kadar hangi çalışmalar yapılmıştır? TTK...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yalçınkaya, lütfen toparlarsanız.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Müsaade ederseniz, önemli bir konu var, onu da arz edeyim, ondan sonra Başkanım.

BAŞKAN – Sözlerinizi toparlayın, veriyorum.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Tamam Başkanım.

TTK'ya işçi alımı konusunda Bakanlık ve Hazine arasında birbirine pas atılmaktadır. Bakanlık olarak artık bu konunun çözümü konusunda özellikle işçi açığının, üretim işçisi açığının giderilmesi konusunu da, Zonguldak, Bartın ve Karabük halkı olarak bir an önce bu eksikliğin giderilmesi konusunu da sizlerden rica ediyoruz.

Şimdi, bir konuyla da ilgili özellikle TTK, Türkiye Taşkömürü Kurumunu ilgilendiren bir konuda sizi bilgilendirmek istiyorum.

TTK'nın redevans usulü bazı sahalarını kiraya verdiniz. Bunlardan bir tanesi Armutçuk Alacaağzı denen bölge, bir tanesi de Amasra (B) sahası denen bölge. Burada, redevans usulü buraları karşılıklı bir sözleşme ve şartname gereği alan Hattat Enerji ve Maden ticaret şirketi maalesef ne Alacaağzı'nda şartname gereği taahhüt ettiği üretimleri yerine getirmekte ne de Amasra (B) sahasında şartname gereği üretim taahhütlerini yerine getirmektedir. Hem Alacaağzı'nda redevans bedeli borçları bulunmaktadır hem de Amasra'da redevans bedeli borçları bulunmaktadır. Şu anda Amasra (B) sahasında Hema Hattat şirketinin devlete olan borcu 158 milyon TL'dir, redevans bedeli olarak borcu 158 milyon TL'dir. Aşağı yukarı Armutçuk Alacaağzı bölgesinde de 10 milyon ton bir borcu bulunmaktadır. Toplamda 170-180 milyon liralık bir borcu redevans bedeli olarak Türkiye Taşkömürü Kurumuna borçlu durumdadır ve Türkiye Taşkömürü Kurumu, sizin de bildiğiniz gibi, gerçekten ayakları üzerinde zar zor bir şekilde bölgenin aş, iş, umut kapısı olarak bölge insanına istihdam anlamında bir imkân vermektedir. Ama devlet olarak maalesef alacaklarını alamamaktadır.

BAŞKAN – Lütfen toparlayalım, son cümlelerinizi alayım.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Şimdi, bu firma özellikle Amasra'da yaklaşık üç yıl içerisinde hazırlığını tamamlayıp 500 bin ton kömür vaadinde bulunmuştu ve birinci yıl 2,5 milyon ton, ikinci yıl 2,5 milyon ton, üçüncü yıl 2,5 milyon ton ve ilerleyen yıllarda -yirmi yılda- 50 milyon ton kömür taahhüdü karşılığında redevans usulü sahaya almıştı, sene 2005. Geldiğimiz sene 2016,

2017'ye giriyoruz. On iki senedir bu şirket 1 kilo kömür çıkarmadı. Ama buna rağmen “Yerli kömürü özendireceğiz ve ona göre enerji santralleri kuracağız.” diye bu şirkete termik santralle ilgili bir ÇED süreci olumlu nihai kararı verildi ve termik santralin Amasra'ya kurulması konusunda önü açıldı.

Şimdi, Sayın Bakan, sizlerden rica ediyorum. Gerçekten on iki senedir 1 kilo kömür çıkarmayan bu şirketin Amasra'da kurmayı düşündüğü termik santrali yerli kömürle mi çalıştıracağı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız?

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – ...yoksa ithal kömürle mi çalıştıracağı konusunda bir açıklama yapmanızı rica ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Özur dilerim.

Bir de, kurumun alacakları hakkında ne diyorsunuz? Bakın, Sayıştay raporlarına göre denetim yapan müfettişler 2010 yılında, 2011 yılında, 2012 yılında “İhale şartlarına, şartnamelerine ve sözleşmeye aykırılık teşkil eden uygulamalardan kaçınılması ve gerektiğinde sözleşmenin feshedilmesi gerekir.” demesine rağmen, maalesef, Bakanlığınız tarafından bu şirket korunup kollanmakta ve fesih olayı gerçekleştirilmemektedir.

Aynı şekilde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yalçinkaya, teşekkür ediyorum.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Bitiriyorum. Bir dakika...

BAŞKAN – Bitirdiniz ama. On dakikayı geçti, kusura bakmayın.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Özur dilerim Başkanım, bir şey söyleyeceğim ve bitireceğim.

Aynı şekilde, Bakanlığınız tarafından korunup kollanıyor diyorum, gerçekten korunup kollanıyor çünkü Bakanlığınıza bağlı, TTK'da görev yapan genel müdür ve müessese müdürleri emekli olduktan sonra direkt olarak bu firmaya gitmekte ve bu firmada gerek koordinatörlük gerekse müessese müdürlüğü altında görevler yapmaktadır. Aslında hiçbir kamu görevlisinin akçeli ilişkiler içerisinde olan bir firmayla bu tür çalışma imkânı olmamasına rağmen suç işlemektedir. Kurumunuzda burada çalışanlar hakkında suç duyurusunda bulunmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Evet, Sayın Yalçinkaya, teşekkür ediyorum.

Sayın Akın, son bir cümleiniz vardı galiba. Son cümlelerinizi alayım, bir şey söylemek istediniz.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Evet, demin unuttum, Sayın Bakanımıza ilaveten, sürem yetmediği için...

Bu enerji verimliliği konusuyla alakalı Sayın Bakanımız da ve ekip de bunu gayet iyi biliyordur. Gerçekten OECD ülkelerine nazaran yüzde 30'u veya onun üzerinde bir elektrik tüketimimiz var. Ben bunun aynı zamanda en büyük kaynaklarımızdan bir tanesi olduğuna inanıyorum, bu enerji verimliliğinin. Bununla alakalı olarak bazı çalışmalar var fakat bu çalışmaların artırılması için veya ilaveten ne gibi çalışmalar yapmaya başladılar?

Bir de, bu çalışmaları kamu kuruluşlarından hatta öncelikle Enerji Bakanlığının kendi kamu binalarından başlayarak tüm kamu binalarına yaymayı düşünür müsünüz? Bir de, bu konuyla ilgili görüşlerinizi almak istemiştım.

Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Dağ, buyurun.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlar; ben de hepimizi sevgiyle, saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2017 bütçesi üzerinde görüşlerimi paylaşmak istiyorum.

Küresel mali kriz nedeniyle birçok ülke ekonomisinin daralma gösterdiği bir dönemde ülkemiz ekonomisi 2008 yılındaki ekonomik yavaşlamanın ve 2009 yılındaki küçülmenin ardından 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla yüzde 9,2 ve yüzde 8,8 oranında büyüme hızını yakalamış ve ülkemiz ekonomisi 2003-2014 döneminde ortalama yüzde 4,8 ve 2015 yılında ise yüzde 4 büyümüştür. Sahip olduğumuz bu ekonomik büyümenin sağlanmasında enerji sektörü hayati bir rol oynamıştır. 2003-2015 arasında birincil enerji talebimiz yılda ortalama 4,1 büyümüştür. Bu göstergelerden de anlaşılacağı üzere, ekonomik büyümenin enerji tüketimiyle doğru orantılı olduğu çok açıktır.

Gerçekleşen ekonomik gelişme ve artan refah seviyesinin sonucu olarak enerji sektörünün her alanında hızlı bir talep artışı olduğu gözükmektedir. Türkiye, gelişmekte olan ülkeler içerisinde, geçtiğimiz on yıllık dönemde enerji-talep artışının en hızlı gerçekleştiği ülkelerden biri konumundadır. On yılda da ülkemizdeki enerji talebinin 2 katına çıkması kaçınılmazdır.

Enerji, kalkınmanın ve büyümenin ve refah artışının lokomotifidir. Yeterli miktarda ve düşük maliyetle enerji üretiliyorsanız diğer hedeflerinize zaten ulaşmanız mümkün değildir.

Türkiye’de 2003 yılı başından bu yana elektrik ve doğal gaz piyasalarında kamu ve özelde 75 milyar dolarlık yatırım yapılmıştır. Türkiye kurulu elektrik gücünü, bu süre zarfında 2 kattan fazla artırarak, 78 bin megavata ulaştırmıştır. Bu rakamın 2023 yılında 125 bin megavata ulaşması planlanmaktadır. Önümüzdeki on yıl içinde Türkiye’nin elektrik piyasasında Avrupa’da 3’üncü sıraya yerleşmesi hedeflenmektedir.

Yenilenebilir enerjide 2002 yılında 12.300 megavat olan kurulu gücü, 32 bin megavatın üzerine çıkarılmıştır. Dün açılışı yapılan tesislerin çoğu yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalıdır. Yani, birilerinin sadece siyasetini yaptıkları sözde hassasiyetler konusunda AK PARTİ iktidarı döneminde bizler çalışarak bu yenilenebilir enerjiyi ülkemize kazandırmış durumdayız.

Kömür ve nükleer enerjiyle çalışan santraller olmasa Batı açıkçası karanlığa gömülür. Mesela, kömürle çalışan santrallerden elde edilen elektrik enerjisi oranı Polonya’da yüzde 84, Almanya’da yüzde 45, İngiltere’de yüzde 39’dur. Bu oran Çin’de yüzde 75, Hindistan’da yüzde 73 seviyesindedir. Peki, ülkemizde kömüre dayalı elektrik üretimi ne kadar biliyor musunuz? Yüzde 22. Aynı durum nükleer santraller için de geçerlidir. Dünyada hâlen aktif olarak çalışan 450 nükleer santralin bulunduğu 30 devlet arasında, ilk sıralarda Amerika, Fransa, Japonya, Çin, İngiltere, Almanya gibi ülkeler gelmektedir.

Türkiye ekonomisinin en ciddi sıkıntısı olan cari açığın yarısını, tek başına enerji ithalatı oluşturmaktadır. Cari açık sorununun en temel sebebi tabii ki enerji ithalatıdır bildiğimiz gibi. Bunun için yenilenebilir kaynaklarımızla birlikte kömür ve nükleer kaynakları da en etkin şekilde kullanmalı, cari açık sorununun üstesinden hep birlikte gelmeliyiz. Bu bizim geleceğimiz açısından mecburidir. Bu alanlardaki hedeflerimizi gerçekleştirerek hem enerji kaynaklarımızı çeşitlendireceğiz hem de ekonomimizin önünde yeni ufuklar açacağız.

2018 yılının sonuna kadar tüm Türkiye’de inşallah gaz ulaştırılmadık şehir kalmayacaktır. 2016 yılı bitmeden 300 milyon lirayı aşan bir yatırımla tüm Türkiye’deki doğal gaz genişleme yatırımlarına devam ediliyor. Ağrı, Tunceli’, Şırnak’ 2017 yılında; Artvin, Hakkâri 2018 yılında inşallah doğal gazla buluşturulacak.

Hafta sonu yapılan etkinlikte Sayın Bakanımızın ifade ettiği gibi, terör örgütü ne kadar engel olmaya gayret etse de Hakkâri ve Şırnak da inşallah doğal gazla mutlaka buluşacaktır.

Şu anda hâlihazırda 50 milyon vatandaşımız doğal gaz hizmetinden faydalanmaktadır. Yapılan bu yatırımlar, sadece il ve ilçelerimizin doğal gazla buluşmasına vesile olmuyor, aynı zamanda buralarda yeni iş imkânlarının doğmasına, istihdama ve şehirlerimizin kalkınmasına ciddi katkı sağlamaktadır. Bugün Türkiye’de doğal gaz kullanan hane sayısı 13 milyona yaklaşmış durumdadır. Bunu aileler bazında çarptığımızda, 50 milyona yakın insanımız doğal gaz hizmetinden faydalanmaktadır.

Doğal gaz sektöründe bugüne kadar 11 milyar TL’yi yani eski parayla 11 katrilyonu bulan yatırımlar yapılmıştır. Türkiye’nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar her hanenin doğal gazla buluşmasını sağlayacak altyapı yatırımlarına hız kesmeden devam edilmektedir. Ekim ayı içerisinde Başbakanımızın onayı, Bakanlar Kurulumuzun kararıyla doğal gaz dağıtım bölgeleri lisans kapsamı dışında kalan, merkez nüfusu 20 bin ve üzerindeki ilçelerimize de doğal gazın götürülmesi için BOTAŞ’a talimat verilmiş ve harekete geçilmiştir.

Geçen sene Enerji Bakanlığının bütçesini burada görüşürken açıkçası enerji konusunda konuşulan konuları anımsıyorum. Özellikle, uçak kriziyle birlikte, Rusya’yla yaşanmış olan problemde muhalefet partisi milletvekili arkadaşların o dönem için haklı noktada söylemiş oldukları şeyler vardı özellikle enerji ithalatı konusunda çeşitlendirme boyutuyla alakalı. Eğer çeşitlendirme yapılmazsa Rusya’yla yaşamış olduğumuz kriz neticesinde ülkemizin zor bir durumda kalması ve bu zorluğu da aşması noktasında gerçekten ileriye dönük ümitvar olmayan sözler ve ifadeler söz konusuydu ve o dönemde, gerçekten, o kış şartlarında “Rusya enerjisi kesecek mi?”, “Rusya enerjisiyle ilgili bir hamle yapacak mı?” ülkenin kamuoyunda da, gündemimizde de ısrarla bu vardı. Ama diğer ilişkiler noktasında düzleme biraz zaman almış olsa da enerjisiyle alakalı gerçekten geçen sene içinde hiçbir problem yaşanmamış olmasını; insanımıza direkt temas eden, insanımızın hayatını olumsuz etkileyen, sanayicinin, iş yeri sahibinin evinde kış şartlarında, soğukta sıkıntı yaşamaması gereken vatandaşlarımızın sıkıntı yaşamadan o süreci atlattığımızı çok çok önemli olarak görüyorum.

Sayın Bakanımızın sunumunda gerçekten çok önemli hususlar vardı: TANAP projesi. TANAP projesi uzun süredir devam eden bir proje ve TANAP projesinin son dönemde ciddi anlamda hızlandığını görüyoruz. Türk Akımı da yine Rusya’yla ilişkiler bağlamında baktığımızda esasında... İlişkilerin, uçak krizi olmadan önce de belki de bürokratik bazı işlemler sebebiyle ağırlaşmış, yavaşlaşmış bir pozisyonu vardı; Rusya’yla krizle beraber neredeyse askıya alınmış bir durumu vardı ama son dönemde, özellikle Dünya Enerji Kongresi’nde atılan imzayla birlikte, gerçekten önümüzdeki süreçte ismiyle beraber de bu projenin ülkemiz için çok çok önemli bir proje olduğunu görüyoruz.

Doğal gaz ticaret merkezinin ülkemizde kurulması, bu da ülkemizi... Belki enerjimiz yok, petrolümüz yok, doğalgazımız yok ama bir enerji koridoru üzerinde bulunuyoruz, üreten ülkeler ile tüketen ülkeler arasında bir koridorda yer alıyoruz. İsrarla da her seferinde de söylediğimiz, bu jeopolitik konumumuzu mutlaka değerlendirmemiz lazım. Bu değerlendirme noktasında hem TANAP’ın hem Türk Akımı’nın çok çok önemli olduğunu ve bu konuda Sayın Bakanımızın şahsında, çalışan bütün Bakanlık görevlilerimize de şükranlarımızı sunuyoruz.

Son yapılan Dünya Enerji Kongresi gerçekten çok başarılı bir organizasyondur. 23'üncüsü yapıldı ve dünyada birçok devletin devlet başkanlığı düzeyinde temsil edildiği, birçok üst düzey yöneticilerin temsil edildiği önemli bir organizasyon olarak gerçekleşti. Önümüzdeki süreçte, 2053-2071 hedeflerinde ülkemizin enerji konusunda ne kadar önemli işlemler yapacağını en önemli göstergeleri. İnşallah da yani...

Biraz önce sunumda da ifade edildiği gibi, Sayın Bakanımın ifade ettiği gibi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının iki faaliyet alanı var. Bir, enerji konusunda. Biraz önce bahsettiğim gibi jeopolitik konumu, bu konuda değerlendirme konusunda önemli işlemler yapıyoruz. Bir de tabii kaynakların çıkarılması konusunda, bu anlamda da ülkemizde bulunan bor, kömür, diğer madenlerin çıkarılması ve bir kere yerli üretime önem verilerek kömüre daha önem verilmesi ve bu konuda daha çok çalışma yapılması çok çok önemli diye bakıyorum.

Bizim tek bir amacımız var: Yarın Türkiye'sinin bugünden çok ama çok daha güçlü olmasıdır, Türkiye'nin geleceğe umutla bakması, emin adımlarla yürümesidir. 2023-2053-2071 hedeflerine giden bu yolda büyük Türkiye'yi inşa etmek için her zamankinden çok daha fazla çalışmamız gerekiyor. Her tür kirliliğe, her türlü kanlı girişimlere karşı milletin desteğiyle mücadele etmeye devam edeceğiz. Türkiye'nin bu kutlu yürüyüşünü durdurmak isteyenlere inat, birlik ve beraberlik içinde geleceğe daha emin adımlarla yürümemiz gerektiği düşüncesiyle 2017 yılı bütçesinin Sayın Bakanımıza ve Bakanlığımıza hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Dağ.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan, Kazım Bey ve Aytun Bey gruba da yetiyecekler, öğleden önce her iki arkadaşımız da konuşursa memnun oluruz.

BAŞKAN – Yer değiştirelim Sayın Çam, sizinle.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sizinle mi?

BAŞKAN – Evet.

MUSA ÇAM (İzmir) – O günler yakın, o günler yakın; merak etmeyin.

BAŞKAN – Ama sen göremezsin yani senin torunlar görür mü bilmiyorum ama.

MUSA ÇAM (İzmir) – O günler yakın, merak etmeyin.

BAŞKAN – Sayın Arslan, buyurun.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli vekil arkadaşlarım; çok önemli bir konuyu ve Bakanlığın bütçesini hep birlikte görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Bugün, enerji konusu bütün dünya ülkelerinin öncelikle üzerinde durduğu 21'inci yüzyılın en çok konuşulacak bir ürün olduğunu, stratejik önemini olduğunu özellikle belirtmek isterim. Siz de Bakan olarak bunu ifade ediyorsunuz ancak programınızda ve bütçenizde ülkemizde enerji alanındaki çalışmaların arzu edilen noktada olmadığını, özellikle GES'lerde ve RES'lerde beklediğimiz seviyede gelişmelerin ve yatırımların olmadığını da belirtmek istiyorum. Hatta, son zamanlarda güneş enerjisinde proje üreten yatırımcıların 3 bine yakın –belki bu rakam fazla da olabilir, bilemiyorum, bana ulaşan rakam- projesi TEDAŞ'ta bekletildiği söylenmektedir. Bunun bir an önce aşılmasının hem Bakanlığınız açısından hem de ülkemiz açısından yararlı olacağını belirtmek istiyorum. Yalnız, bu gecikmenin özünde, TEDAŞ'ta çalışan tecrübeli ve nitelikli elemanlardan 367 personelin fazla olduğundan bahisle, Eylül 2016'da, havuza göndermek üzere Devlet Personel Başkanlığına yazıldığı belirtilmektedir. Hâlbuki, öncesinden, 29 Temmuz 2016 tarihinde ise Özelleştirme İdaresinden 248 personele ihtiyaç olduğundan bahisle bir istemde bulunduğunuz ama önce personeli istemede, daha

sonra da çıkarma girişiminde bulunmanızı anlamakta zorlanıyorum. Bunu izah ederseniz sevinirim. Bu yanlış yürütülen, yanlış yönlendirilen personel politikası sebebiyle de yapılan birçok uygulamaların geciktirildiğini de belirtmek istiyorum. Bu da TEDAŞ'taki projelerin incelenmesini, izinlerin gecikmesine neden olduğunu da söylemek istiyorum.

Bu şartlar çerçevesinde size birkaç soru yönelmek istiyorum:

1) Bu uygulamayla TEDAŞ'ta bulunan nitelikli ve tecrübeli personeli siyasi hesaplar nedeniyle tasfiye edip kendinize göre bir kadro mu oluşturmak istiyorsunuz?

2) Üretim üzerindeki yüklerin hafifletilmesi açısından öncelikle enerji maliyetlerini aşağıya çekecek ne tür önlemleri almayı düşünüyorsunuz? Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığıyla iş birliği yaparak üretimde kullanılan elektrik üzerindeki yükün hafifletilmesi için KDV'nin sıfırlanması, yüzde 2'lik TRT katılım payının kaldırılması noktasında bir düşünceniz var mı?

3) Dünya ham petrol fiyatları son beş yılda eskiye oranla 1/4 oranında azalmıştır. Ham petrolün varil 160 dolarlardan 40 dolarlara düşmüştür. Ancak, bu düşüşün iş piyasamıza ve tüketicimize yansıtılmadığını görmekteyiz. Bunun nedeni nedir?

Doğal gaz fiyatı da o denli düştüğü hâlde, siz de doğal gaz fiyatlarının düşeceğini söylediğiniz hâlde hâlâ beklenen oranda bir düşüşün sağlanmadığını görmekteyiz.

Ayrıca, doğal gazdan elektrik üretiminin en pahalı bir üretim olduğu bir gerçektir. Bunu en aza indirmek için ne zamana göre bir değerlendirme ve tarih belirlediğinizi öğrenmek istiyorum.

4) Ülkemizde bor madeni dünya rezervinin yüzde 75'ini oluşturuyor. Bu maden stratejik bir yer altı ürünü olduğu hâlde, 2017'deki programınızda ve bütçenizde önemli bir yer verilmediğini görmekteyiz. Dünyada önemli bir yeri olan bor madenin çıkarılması, işletilmesi, işlenmesi ve ürün hâline gelmesi için bir çalışma öngörüyor musunuz? Bunu neden öne çıkarmak düşüncesinde değilsiniz? Ülkemizde bunun öne çıkarılması gerekirken, gerek devlet eliyle gerekse özel sektör tarafından daha fazla çıkartılarak ekonomimize kazandırılması sizin açınızdan önemli değil mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aslan, lütfen toparlar mısınız.

KAZIM ARSLAN (Denizli) - Ben bunu çok önemli görüyorum. Bunun üzerinde fazlasıyla durursanız ve enerji üretimi konusunda ve bor madenin daha çok çıkartılıp kullanılması konusundaki çalışmalarınıza ağırlık verirseniz memnun olurum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Atıcı...

Süreniz beş dakikadır.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, nükleer gibi kirli bir enerjiye karşı çıkan ve yenilenebilir enerji kaynaklarını savunan bütün arkadaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, “Nükleer konusunda kesin kararlıyız.” diyorsunuz, “Ne olursa olsun biz, Türkiye'ye, önce Akkuyu'ya sonra Sinop'a, sonra İğneada'ya, daha sonra, Allah kerimse, kendi nükleer santralimizi kendimiz yapmaya kadar gideceğiz.” diye ısrar ediyorsunuz. Son söyleyeceğimi baştan söyleyeyim Sayın Bakan: Mersin size nükleer santrali yaptırmayacak. Neden biliyor musunuz? Çünkü, nükleer santral FETÖ'den daha tehlikelidir. Çünkü, nükleer santralde herhangi bir kaza olduğunda, hiçbir ayırım

yapmadan herkese zarar verir. FETÖ bir kesime zarar verdi. Kendi yandaşlarını korudu FETÖ ama nükleer santral sizi de korumayacak, sizin çocuklarınızı da korumayacak. AKP’li, CHP’li, MHP’li, HDP’li, Alevi, Sünni, erkek, kadın, çocuk, yaşlı demeden herkesi etkileyecek ve kanser yapacak.

Şimdi, bu konuda Sayın Cumhurbaşkanı aldatılıyor, Sayın Cumhurbaşkanına doğru bilgiler verilmiyor. Ona deniyor ki “Efendim, enerjimizi çeşitlendirmeliyiz.” Doğru, çeşitlendirmeliyiz ama nükleer enerjiyle değil, yenilenebilir enerjiyle çeşitlendirmeliyiz. Sayın Cumhurbaşkanına deniyor ki “Efendim, biz dışa bağımlılığı azaltmalıyız.” Yalan söylüyorlar. Bugün enerjide Rusya’ya olan bağımlılığımız, nükleer santralle daha fazla, çok daha katı bir bağımlılık hâline dönüşecek. Diyorlar ki Cumhurbaşkanına “Efendim, burada nükleer santral çalışmaya başladığımda 7 bin kişi çalışacak, inşaatta 20 bin kişi çalışacak.” Siz de söylediniz. Yalan söylüyorlar çünkü sizin yaptığınız devletler arası anlaşmada nükleer santralde sadece bu işi bilen Ruslar çalışacak. Evet, inşaatta amele olarak Türkleri çalıştırabilirsiniz, o da kısmen, sadece amele olarak çalıştırılabilir. Bu yanırlardan derhâl vazgeçmeniz ve Cumhurbaşkanını... Keşke Başbakan yetkin olsaydı da onu da bilgilendirseydiniz ve bu işten vazgeçseydiniz.

Eğer nükleer santralde bir kaza olur ise ya da tıpkı Almanya’da olduğu gibi hiçbir kaza olmadığı hâlde oradaki çocuklarda, bizim çocuklarımızda kan kanseri yani lösemi olasılığı 2,2 kat arttığında “Pardon.” dediğinizde iş işten geçmiş olacak. “Pardon.” diyemezsiniz. Daha önceki enerji bakanları belki “Pardon.” dediğinde, “Allah’ım beni affet.” dediğinde, “Halkım ben affetsin.” dediğinde belki bir nebze inandırıcı olabilirdi ama size kimse inanmayacak çünkü siz bu işi biliyorsunuz. Siz, nükleer enerjinin ne kadar zararlı olduğunu, Mersin’in ve Türkiye’nin başına sokulan bir hançer olduğunu en iyi bilenlerdensiniz. O yüzden “Pardon.” deme hakkınız da lüksünüz de şansınız da yoktur. “Allah’ım beni affetsin.” dediğinizde, ileride, Allah’ım da bile bile yaptınız için, ben, naçizane, âcizane size affedeceğini düşünmüyorum. Bilmeden yaparsanız olur ama siz bile bile yapıyorsunuz. Umarım bu müstehzi gülüşünüz yüzünüzde donmaz Sayın Bakan. Bu işe ne kadar ciddiyetle eğildiğimizi, ne kadar kanımızı, canımızı verdiğimizizi siz en iyi bilenlerdensiniz.

Hükümetiniz FETÖ’ye “Pardon.” dedi. Evet, pardon. Peki, “pardon”unuz kabul edildi, mücadele ediyorsunuz, edeceksiniz, o konuya hiç girmeyeceğim, yüzünüze gözünüze bulaştırdınız, ayrı konu ama sonuçta FETÖ’ye “Pardon.” dediniz, 241 sivilimiz şehit oldu, birçok insan zarar gördü ama geri dönüşü var. PKK’ya da “Pardon.” dediniz, “Bizi aldatmışlar.” dediniz. Peki, ona da kabul. Onunla da şimdi mücadele ediyorsunuz, onu da yanlış yapıyorsunuz, ayrı konu -mücadele yöntemleriniz açısından- ona da girmeyeceğim ama sonuçta geri dönüşü var mı? Var. Çözümü var mı? Var ama nükleer enerjide “Pardon.” dediğinizde bunun geri dönüşü asla yoktur. O lanet olası nükleer madde Türkiye’ye geldiğinde milyonlarca yıl, sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, burada ışıyım salmaya devam edecektir. O yüzden, halkı yanırlmadan, hiçbir şekilde yanlış bilgi vermeden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, lütfen son cümlelerinizi alayım.

AYTUĞ ATICI (Mersin) - ...bu işi net bir şekilde masaya yatırmalısınız. Niye “yanlış bilgi vermeden” diyorum biliyor musunuz? Hatırlayın, sizden önceki bakan “Konya Karapınar’da güneş enerjisi santrali yapacağım.” Dedi. Çıktım milletin kürsüsüne, tebrik ettim, “Sizi alkışlıyorum, doğru iş yapıyorsunuz.” dedim. O zaman ki sayın bakan demişti ki -açım kayıtlarına bakın Meclisin- “Biz burada 3 bin megavatlık kurulu bir güç elde edeceğiz.” Şimdi siz bin megavat diyorsunuz. E, gülün yani hakikaten gülünecek durumdasınız Sayın Bakan. Arkanızda bir sürü bürokrat var, herhâlde bunu bize yanırlayacaklardır. “3 bin” diyen de bakan, 2014 yılında, şimdi “bin” diyen de bakan.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – O nasıl bir üslup ya?

BAŞKAN – Arkadaşlar, konuşmayın lütfen, müsaade edin.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Değerli arkadaşlar, ben üslubumu çok iyi bilirim. Sayın Bakan oradan alaycı bir şekilde gülmese bunları söylemem. Ben buradan konuşurken alaycı bir şekilde gülüşlerini lütfen siz de...

BAŞKAN – Ama siz de üzerinize...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Ne alakası var ya?

MUSTAFA SAVAŞ (Aydın) – Sen de üzerine alınma canım Allah Allah.

BAŞKAN - Arkadaşlar, müsaade edin ya.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ben söyleyeceğimi söylüyorum, siz de benim söylediklerime bana cevap verin bana sataşacağımıza. Ben söyleyeceğimi söylüyorum. Evet, sözlerim ağırdır.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Bunlara cevap...

AYTUĞ ATICI (Mersin) - Sözlerim ağırdır, dokunur kalbe, doğrudur.

MUSTAFA SAVAŞ (Aydın) – Dünyada 450 tane nükleer santral var.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Şimdi, milleti yanıltmayın. Bilmem kaç tane nükleer santral var diyorsunuz. Saydığımız ülkelerin hiçbirisinde güneş bu kadar yok Sayın Bakan. Japonya “Hepsini kapatacağım.” dedi, mecbur kaldı, açtı. Fransa’nın, Almanya’nın güneşi yok, onlar mecburlar buna ama biz mecbur değiliz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Alternatifi güneş mi sadece?

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Bizim alternatifimiz var.

“Millî irade”, “millî irade” diyorsunuz, Mersin halkı da sizin de yaptırdığımız anketlerde yüzde 86 “Hayır.” diyor.

Şimdi, siz hesabımıza geldiğinde “millî irade” diyeceksiniz, hesabımıza gelmediğinde de millî iradeyi yok sayacaksınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlar mısınız lütfen, son cümlelerinizi alayım.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Peki.

Mersin halkı nükleer santralin tehlikeli olduğunu, orada canlarına kastedildiğini biliyor. Mersin halkı oradaki nükleer santralin tarıma da zarar vereceğini, balıkçılığa da zarar vereceğini, turizme de zarar vereceğini çok iyi şekilde biliyor ve size yüksek sesle haykırıyor. Gelin, bu sevdedan vazgeçin, 25 milyar doları sokağa atmayın, çünkü orayı yapamayacaksınız, başaramayacaksınız.

MUSTAFA SAVAŞ (Aydın) – Yapacağız, yapacağız.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ve orada 25 milyar doları sokağa atacaksınız, en pahalı enerjiyi üretmek için.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, birleşime saat 14.00’e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.02

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlar, 6'ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Evet, söz sırası Sayın İbrahim Aydemir'de buyurunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın güzide mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Tarih boyunca uğruna savaşların çıktığı, iki büyük dünya savaşının da başta gelen sebeplerinden olan enerji, bugün de kana bulanana Orta Doğu'ya emperyal canavarların üşüşmesinin önde gelen nedenidir. Bu sebeple son on dört yıldır AK PARTİ hükümetlerinin millî enerji kaynaklarının geliştirilmesi konusunda katettiği büyük aşama şimdiden tarihe geçmiş bulunuyor. Bakanlığımızın bundan böyle de millî enerji politikalarına ağırlık vereceğinden ve bunda başarılı olacağından hiç kuşku duymuyorum. Bakanlığın başında konusuna vâkıf, çalışkan ve işinin ehli genç bir Bakanımızın olması bu inancımızı pekiştiriyor.

Değerli milletvekilleri, milletimizi ak enerjiyle tanıştıran AK PARTİ iktidarları olmuştur. Dünyanın en temiz, pak, ak enerjisi doğal gazdır. Türkiye çapında doğal gaz kullanımını yaygınlaştırıp bu sahada âdeta devrim yaratan iktidarlarımıza şükran borcumuz var. Hatırlayalım, Türkiye ak konforla tanışmaya kadar ısınmak için kömür, odun ve petrol ürünleri gibi fosil yakıtlar kullanırdı. Tahsis edilen sınırlı miktarda kok kömürü alabilmek için zemheri soğuklarında çok kuyruklara girdik. Sonra o imkândan da mahrum kalıp düşük kalorili kömürlere talim ettik. Yıllarca pahalı ithal kömürlerin kaloriferlerle birlikte ceplerimizi nasıl yaktığını söylememe gerek yok. Bu, Türkiye'nin ortak sorunuymuştu, biz seçim bölgem Erzurum'da daha çok hissettik bu çileyi. Ne yazık ki uzun süre hava kirliliği şampiyonu oldu, havasının temizliğiyle meşhur Erzurum. Sonra ak enerji devrimi sayesinde doğal gaz tüm hanelerimizin standart yakıtı hâline geldi. Erzurum, Sayın Bakanımızın doğal gazda daha makul bir fiyat uygulayacağına ilişkin müjdesiyle çok mutlu oldu. İnşallah, gereğinin yapılmasını arzu ediyoruz, bekliyoruz.

Değerli Başkanım, doğal gaz malunuzun ithal bir yakıt, girdisi pahalı, dolar ile alınan kıymetli bir enerji kaynağı, benzin de öyle. Hatırlayın bir zamanlar Bulgaristan'dan dolarla elektrik ithal ediyorduk. Demek ki Hükümetimizin belli bir program dâhilinde yürüttüğü alternatif enerji kaynaklarına yönelmek çok doğru bir politika. Özellikle gelişmiş güneş enerji sistemlerinin yaygınlaştırılmasını hayati bir proje ve yatırım olarak görüyorum. Bunun Türkiye için uygun bir yöntem olduğuna inanıyorum. Bu inancımı bilimsel araştırmalar da destekliyor. Güneş enerjisiyle enerji masraflarını büyük ölçüde azaltabileceklerine inanan doğal enerji savunucuları güneş enerjisinin geleceğin anahtarı olduğuna inanıyorlar. Ben de o kanaati paylaşıyorum. Binaları, evleri, apartmanları güneş enerjisiyle rahatlıkla ısıtabileceğimiz bilimsel bir hakikat. Araştırmalar gösteriyor ki güneşten dünyaya bir günde gelen

güç dünyanın elli yıllık toplam ihtiyacını karşılayacak kadardır. Türkiye'nin güneş potansiyeli tüm dünyada ilk sıralarda ancak bu müthiş kaynağı kullanmak konusunda yeterli mesafeyi almış değiliz. Bu genel çerçeveyi çizdikten sonra meseleye Erzurum açısından bakmak istiyorum. Ülke olarak da, şehir olarak da enerji konusunda dışa bağımlılıktan süratle kurtulmamız lazım. Şehir olarak alternatif enerji kaynaklarına hızla yönelmemiz gerekiyor. Gerekli araştırmaların Bakanlık öncülüğünde hemen yapılıp projelerin geliştirilmesini öneriyoruz. Direkt kamunun bu sistemleri özendirici yahut direkt inşa edici bir politika benimsemesi gerekiyor. Bu yolla elde edilen enerjinin doğal gazla birlikte ısınmaya da aktarılması fakir fukaranın ısınma bütçesine büyük katkı sağlayacaktır. Bakanlığımızın bu konuda güneş enerjisi potansiyeli gayet uygun Erzurum merkezli bir çalışma başlatmasını temenni ediyorum.

Değerli Başkanım, Türkiye'de çağdaş kalkınmada disiplin sürecini başlatan AK PARTİ iktidarlarının küresel değişim ve dönüşüme senkronize bir başka reformuna dikkat çekmeyi de bir vazife biliyorum. Bu reformun, bu atılımın adı Ulusal Bor Araştırma Enstitüsüdür. Bu, millî bir servete sahip çıkma, millî değerleri gündeme taşıma ve millî değerlerle ekonomimizi buluşturma hamle ve yatırımdır. Ülkenin enerji, uzay ve uçak teknolojisinde ifadesi noktasında da bir ilktir. Türkiye açısından önemi büyük ve gelecekteki yeri tartışılmaz bir ehemmiyettedir. Aynı zamanda ülke ekonomik değerleri üzerinde AR-GE yapılanması adına da tarihî bir vurgudur. Ülkeyi bilimsel gündemle buluşturan, bilim ufkunu küresel boyutta gıpta edilen bir düzeye yönelten AK PARTİ, geleceğin enerji kaynağı borun değerlendirilmesi adına da bir ilki kayda koymuş, 2003 yılında Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü BOREN'i kurarak ülkemizi bu alanda uluslararası vizyona taşımıştır. Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının ilişkili kuruluşu olarak ülkemizde ve dünyada bor ürün ve teknolojilerinin daha yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlamak, bor konusunda araştırma yapan kurum ve kuruluşlar ile iş birliği kurmak ve bor konusunda yeni araştırmalar için destek sağlamak amacıyla 18 Haziran 2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4865 sayılı Kanun'la kurulmuştur. Türkiye, dünyanın en önemli ve en iyi kalitede bor rezervlerine sahip olmakla birlikte, dünyada en yüksek bor üretimini gerçekleştiren ülkedir. Bu noktada BOREN'in üstlendiği sorumluluklar oldukça önemlidir. Yeni bor ürünlerinin ülkemizde üretilmesinin yanı sıra rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla teknolojik çözümler üretmeyi temel alan bir misyona hizmet etmektedir. Bor ürünlerinin geliştirilmesi için gerekli AR-GE çalışmalarından endüstriyel üretimin safhalarına kadar tüm süreçlerde küresel aktör olmayı vizyon olarak benimsemiştir. Günümüzde sanayinin tuzu olarak adlandırılan bu maden 400'ü aşkın endüstri alanında yaygın olarak kullanılmaktadır. Başta havacılık ve savunma sanayi olmak üzere otomotiv, temizlik ürünleri, cam, seramik, ilaç, kozmetik ile kimya endüstrilerinde vazgeçilmez olan borun kimyası ve biyolojik etkileri hakkında bilinenlerin detaylandırılması durumunda mevcut kullanım alanlarının sayısının artacağı muhakkaktır. Kuruluşundan günümüze kadar 189'ü tamamlanmış, 42'si de devam etmekte olan toplam 231 araştırma projesine destek sağlanmıştır.

Sayın Başkanım, burada dikkat çekmek istediğimiz bir diğer husus da bu ekonomik değer üzerindeki alt yoğunlaşmanın sağladığı bilimsel heyecandır. BOREN'in kuruluşuyla birlikte AR-GE çalışmaları ciddi bir ivme kazanmıştır. Bu araştırma sinerjisi yalnız ülkenin merkezî araştırma merkezlerini barındıran metropollerde değil aynı zamanda Doğu Anadolu bölgemizde yeni araştırmalara konu olmuş, Erzurum merkezde olarak küresel boyutta ilgi uyandıran çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalardan biri de Erzurum Teknik Üniversitesi bünyesinde kaydedilmiştir. BOREN tarafından desteklenen projelerden üçünün yöneticiliğini yapan Erzurum Teknik Üniversitemizin 30'lu yaşlardaki dadaş meşrepli genç öğretim üyesi Profesör Doktor Hasan Türkez ve ekibi borun sadece enerjinin değil, sağlığın da kaynağı olduğuna dair bilimsel kanıtlar ortaya koymuşlardır. Sağlık alanında ortaya konulan gelişmeler bununla kalmayıp bor içeren antikanser ve nöron koruyucu ilaçlar için yürütülen araştırmalarda da olumlu sonuçlar alınmıştır.

Değerli Başkanım, AK PARTİ hükümetleri tarafından 2002'den bugüne kaydedilen çağdaş yapılanma, atılım ve yatırımlar karşısında, ülkenin kalkınma ve gelişme seyri karşısında sukutu tercih edenler paralyze olsalar da Türkiye, 2023 yolunda kararlı adımlarla ilerlemektedir. BOREN gibi marka kurumlarımız bu seyrin aktörleri, ülkeyi dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasına katma kararlılığın reformlarla AK hükümetler de mimarıdır.

Bu düşüncelerle, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2017 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Sayın Çam, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MUSA ÇAM (İzmir) – On dakikayı özel olarak belirtiyorsun, altını çizerek, değil mi?

Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakan, kamu kurum ve kuruluşlarının çok değerli temsilcileri, basımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2017 yılı bütçesinin ülkemize, barışa, kardeşliğe, sağlığa, dostluğa vesile olması dileğiyle hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

18 Kasım 2002 tarihinde iktidara gelen AKP, Türkiye'yi yaklaşık on dört yıldır tek başına yönetiyor. Bu dönemlerde Meclisin en az yüzde 60 çoğunluğu bu partiden oldu. Aynı dönemde, Meclis Başkanları ve Cumhurbaşkanları da yine bu partiden seçilerek görev yaptılar. Dolayısıyla, on dört yıllık icraatı sırasında AKP, gerek yasa yapma gerekse karar alma ve yürütme süreçlerinde önceki pek çok hükümete göre çok daha avantajlı bir konumda çalıştı. Bu konum, özellikle icracı bakanlıklarda büyük bir kolaylık demektir ve işlerin çok daha sorunsuz ve hızlı yürütülebilmesine de büyük imkân sağladı.

Söz konusu icracı bakanlıklardan biri de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıdır. Türkiye'nin en önemli bakanlıklarından biri olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, ülkedeki ekonomik büyümenin sağlanmasında son derece belirleyici bir konumdadır. Bu bakanlıkta elde edilen başarılar ya da tam tersine yapılan hatalar ülkemizin geleceğine ve vatandaşın yaşam kalitesine doğrudan etki etmektedir. Acaba, böylesine önemli bir bakanlığın son on dört yıllık tek parti iktidarında geliştirdiği kamu politikaları ve yürüttüğü icraat başarılı oldu mu? Bu tartışılır. 2002 yılında toplam enerji ihtiyacımız yüzde 31'i kendi kaynaklarımızdan karşılanabilirken bugün bu oran yüzde 25 düzeyine kadar düştü. Kalan kısım yani toplam enerji ihtiyacımızın yaklaşık dörtte 3'ü bugün yurt dışından ithal edilmek zorunda kaldık. Demek ki, Türkiye'nin enerji ihtiyacı hızla artarken yurt içindeki enerji üretimi yeterli düzeyde arttırılamadı.

2002 yılının sonundan 2014 yılının sonuna kadar geçen dönemde Türkiye'nin elektrik sistemine 2 katından fazla yeni güç ilavesi oldu. Bununla beraber söz konusu dönemde tesis edilen yeni kapasitenin çoğunluğunda ithal enerji kaynağı tercih edilince, 2002 yılında yüzde 60 olan yerli kaynak payı 2014 yılı sonunda yüzde 53 düzeyine kadar geriledi. Bu dönemde elektrik üretiminde yerli kömürün kullanımından büyük oranda vazgeçildi. Aslında, yapılan araştırmalar sonucunda kömür kaynakları neredeyse 2 katına çıkarılmış olmasına ve elektrik üretiminde yerli kömür kullanımının arttırılmasına yönelik niyetlerin hemen her enerji belgesine yazılmış olmasına karşın, bu dönemde toplam kurulu gücün sadece yüzde 2,7'si kadar yerli kömüre dayalı yeni elektrik santrali devreye alınabildi. Böyle olunca da, toplam elektrik kurulu gücü içinde 2002 yılında yüzde 22 olan yerli kömür santrallerinin payı 2014 yılı sonunda yüzde 12'lere kadar düştü. Kurulu güçte yerli kömürün payı hızla düşerken ithal

doğal gaz ve ithal kömürün payı aynı hızda arttı. Doğal gazın payı 2002 yılında yüzde 30 düzeyindeyken 2014, 2015 yıllarında yaklaşık olarak yüzde 37'lere, yüzde 40'lara kadar çıktı. İthal kömürün payıysa yüzde 1 bile değilken yaklaşık olarak yüzde 10'lara kadar çıktı.

Kurulu güçteki bu tablonun elektrik üretimine yansımaları daha da sorunlu oldu. Kurulu güç içerisinde ithal kaynağın payı 2014 yılı sonunda yüzde 47 düzeyindeyken, aynı yıl elektrik üretimindeki payı 2002 yılına göre 13 puanlık artışla yüzde 63 seviyesine kadar tırmandı. Dolayısıyla, enerji ithalatımız hızla artmış oldu. Tek partili on iki yılın enerji ithalatı, petrol eş değeri cinsinden bir önceki bol koalisyonlu on bir yılın neredeyse 2 katına yakın gerçekleşti. Burayı bir daha tekrarlamak isterim: Tek partili on iki yılın enerji ithalatı, petrol eş değeri cinsinden bir önceki bol koalisyonlu on bir yılın neredeyse 2 katına yakın gerçekleşti. Her iki dönemde yapılan toplam ithalat rakamları dikkate alındığında; doğal gaz ithalatı 3,5 kat, kömür ithalatıysa 2,5 kat artış gösterdi. 2002 yılında her bin kişi başına enerji ithalatımız 776 ton petrol eş değeriyle, 2013 yılında bu rakam 1.152 ton petrol eş değerine tırmandı. Dönemin sonunda tükettiği enerjinin yaklaşık dörtte üçünü dışarıdan ithal etmek zorunda kalan Türkiye, enerjide dışa bağımlılığın en yüksek olduğu ülkelerden biri haline geldi. Doğal gaz ithalatında dünya 5'inciliğine, petrol ithalatında dünya 13'üncülüğüne, kömür ithalatında dünya 8'inciliğine ve petrol koku ithalatındaysa dünya 4'üncülüğüne kadar yükseldi. Bu arada, tek bir kaynağa olan bağımlılık oranı da arttı: İthal doğal gaz bağımlılık 2002 yılında yüzde 21 düzeyindeyken, bugün yüzde 31 düzeyine kadar yükseldi. Bu yapılırken doğal gaz depolama kapasitesi de yeterince geliştirilemedi, arz güvenliği bakımından son derece önemli olan ve yıllık tüketim miktarının en az yüzde 20'si büyüklüğünde olması gereken doğal gaz depolama kapasitesi, on dört yıllık tüketimin ancak yüzde 6'sı kadar tesis edilebildi.

İthalat hızla artarken ithalatta kaynak ülke çeşitlendirmesine gidilebildiği de pek söylenemez. Aksine, enerji ithalatında giderek daha az sayıda ülkeye bağımlı olmak gibi ciddi bir problem bu dönemde iyice derinleşti. Bugün Türkiye, enerji tüketiminin yaklaşık yüzde 64'ünü toplam 10 ülkeden, yüzde 43'ünüyse sadece 3 ülkeden ve yüzde 27'siyse tek bir ülkeden tedarik etmektedir. Özetle, optimum kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması noktasında bu dönem boyunca olumsuz bir yönelimin söz konusu olduğu ve gerek birincil enerjide gerekse elektrik üretiminde ithal kaynağın önünün alınamaması nedeniyle enerji arz güvenliği ve giderek ulusal güvenlik açısından son derece riskli bir tablonun oluştuğu matematiksel bir gerçek olarak ortada durmaktadır. Bir ülkenin enerji ihtiyacının karşılanmasında en kolay yol ithalat yapmaktır. Bununla beraber, bunun bedeli de olacaktır mutlaka. İthal kaynağa bağımlılığın yol açtığı enerji güvenliğinin dışında, ciddi bir döviz faturası da söz konusudur. 2002 ve 2014 yılları arasındaki on iki yıllık tek parti döneminde yapılan enerji ithalatının döviz cinsinden tutarı 1991 ve 2002 yılları arasındaki on bir yıllık bol koalisyonlu dönemden 6 kat daha fazladır. İlk on bir yılda enerji ithalatına ödenen döviz tutarı 65 milyar dolar düzeyindeyken, ikinci on iki yılda söz konusu tutar 397 milyar dolara tırmanmıştır. İki dönemin toplamlarına bakıldığında, enerji ithalatına ödenen döviz kişi başına 92,5 dolardan 494 dolara; enerji ithalatının toplam ithalat içerisindeki payı yüzde 15'den yüzde 21,5'e ve enerji ithalatının gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı ise yüzde 2,9'dan yüzde 5,8'e yükselmiştir. Sadece son beş yılda enerji ithalatına ödenen dövizin toplamı ise yaklaşık 265 milyar dolar büyüklüğündedir. Gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 7'si civarında seyreden enerji ithalatının dış ticaret açığı içerisindeki payı son beş yılın toplamında yüzde 60 seviyesindedir. Enerji ithalatına 2014 yılında ödenen dövizse cari açığın neredeyse yüzde 20 fazlasına karşılık gelmektedir. Dolayısıyla, söz konusu dönem boyunca giderek daha fazla ithal kaynak ağırlıklı bir enerji tüketim yapısı ortaya çıkmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AKP hükümetleri döneminde elektrik alanında serbestleştirme ve özelleştirme politikaları uygulanmış, bu politikalarda amaç olarak ortaya konulan kesintisiz, kaliteli ve ucuz elektrik iddialarının hiçbiri ne yazık ki gerçekleşmemiştir; tam tersi bir süreç yaşanmıştır.

Üstelik, serbestlik iddiası bile gerçekleşmemiştir. Gelinen noktada bakıyoruz, elektrik dağıtım özelleştirmeleri ve arkasından kayıp kaçak hedeflerinde yapılan değişikliklerle yani vatandaşın cebinden şirketlere yapılan aktarımlar yetmemiş, nükleerden kömüre varıncaya kadar elektrik sektöründeki şirketlere devletten kaynak aktarımına başlanmıştır. Nükleere alım garantisıyla başlayan süreç, bu yıl yerli kömüre alım garantisıyla devam etmiştir. Bugünlerde de doğal gaz santrallerine “kapasite bedeli” adı altında alım garantisi verilmesinden söz edilmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına zaten alım garantisi uygulaması bulunmaktadır. Ancak, Hükümetin bu alandaki politikaları da büyük sıkıntılar içermektedir. Öncelikle, bu alanda geç kalınmış olup ülkemizin yenilenebilir enerji alanında teknoloji geliştiren ve uygulayan, böylece yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla hem dışa bağımlılığı azaltan hem de temiz enerji kullanan bir ülke olma şansı ne yazık ki kaçırılmıştır. İlk verilen teşvikler öyle yetersiz olmuştur ki, yenilenebilir enerjiyle üretim yapanlar dahi YEK belgesi kapsamında teşviklerden yararlanmaktansa piyasada satmayı ne yazık ki tercih etmişlerdir. Evet, yenilenebilir enerji kaynakları alanında önemli adımlar da vardır. Ancak, bu adımlar sadece hidroelektrik santralleriyle sınırlı olup doğanın, kültürün yok edilip bir avuç rant sağlamak uğruna gerçekleştirilmiştir. Yani, astarı yüzünden pahalıya gelmiş adımlardır. Bugünse yenilenebilir enerjiye yönelik zorlayıcı hükümler getirilirken yenilenebilir yerine kömürcü ve nükleerci bir yaklaşım sergilenmektedir. Yani, görüldüğü gibi, serbest piyasa falan diye bir şey yoktur. Yandaşlar söz konusu olunca her türlü destek, teşvik kapısı sonuna kadar açılmaktadır.

Enerji alanına bütüncül yaklaşılmadığı sürece sorunların çözümü, enerjinin kaliteli, ucuz ve kesintisiz sunulmasının imkanı yoktur.

(Oturum Başkanlığına Kâtip Üye Emine Nur Günay geçti)

BAŞKAN – Sayın Çam, toparlayabilir misiniz?

MUSA ÇAM (İzmir) – Toparlıyorum.

Üstelik bu bütüncül yaklaşım yalnızca enerji kaynaklarının türleri değil, enerjinin üretimi, iletimi ve dağıtımını da kapsamaktadır. Hükümetin politikalarındaki kaotik bir eksiklik de bu noktadan ortaya çıkmaktadır. Geçen yıl 31 Mart'ta tüm Türkiye saatlerce, tam on saat karanlığa gömülmüştür. Dünyadaki sayılı en büyük kesintiyle karanlık bir tarihe geçmiştir. Bunun toplumsal ve ekonomik maliyetinin sorumlusu Hükümettir. Yani, üretimin olması tek başına hiçbir şey ifade etmemekte, bu üretimin kesintisiz dağıtılmasını sağlamak gerekmektedir. Bu noktada, iklim sisteminde büyük yatırım eksikliği bulunduğunu da not etmeliyiz. Elektrik faturaları üzerinden dağıtım şirketlerini besleyebilmek için kamunun elindeki iletim sisteminin ihtiyacını yok sayan anlayış 31 Mart karanlığının baş sorumlusudur. Bu anlayış, elektrik üretimindeki serbestleştirme uygulaması nedeniyle 31 Mart karanlığına yol açmıştır. Şöyle ki, elektriği pahalı satmak isteyen santraller devreye girmemiş, ucuza üretim yapan santraller doğuda bulunduğu için bu üretimin batıya taşınmasında sorun yaşanmış, ancak iktidar bir taraftan dağıtım şirketlerinin kaynak taleplerini karşılamak diğer taraftan seçimler öncesinde elektriğe zam yapmamak için sistemi çökertme riskiyle çalıştırmıştır ve sonunda da sistem çökmüştür. Şimdi elektrikte üretim kapasitesi artmış olup bu olumlu bir şey olmakla birlikte bu Hükümetin rafa kaldırdığı plansızlık yine başa beladır.

Peki, bu kadar destek, bu kadar vatandaşın cebine yüklenme karşısında şirketlerin durumu nedir? E, onlar da veryansın hâlinde. Enerji sektörünün borçluluğu son günlerde daha çok dile getirilir olmuştur. Hatta, borçlarını ödeyemediği için İran'ın Türkiye'ye yaptığı elektrik ihracatını kestiği haberleri yayınlanmıştır.

Enerji, hem günlük yaşam için vazgeçilmez, temel bir insan hakkıdır hem de sanayinin ana girdisidir. Enerji alanında Hükümetin ve kendisine yandaş gördüğü şirketlerin talepleriyle varılan nokta karanlık ve pahalı elektrikten başka bir şey değildir.

Son cümlem: TEDAŞ'ta 400'e yakın çalışanın görevden alınarak istihdam fazlası personel statüsüyle havuza aktarılması kabul edilemez. Kurumun görevleri kapsamında ek personel ihtiyacı olduğuna ilişkin daha iki ay önce Özelleştirme İdaresine başvurduğu dikkate alındığında yapılan uygulamanın liyakat esasıyla ve kamu çıkarıyla bağdaşmadığı açıktır. Kamuda liyakate uyulmamasının yarattığı 15 Temmuz darbe girişimi üzerinden henüz iki ay geçmişken TEDAŞ gibi bir kurumda liyakati yok sayarak kurum personelini uzaklaştırıp yerlerini yandaşlık kriteriyle doldurmaya kalkmak anlaşılabilir bir çelişkidir. TEDAŞ Yönetim Kurulunun 19 Eylül 2016 tarihinde aldığı kararla merkez teşkilatları ve koordinatörlüklerde çalışan 400'e yakın personel istihdam fazlası olarak gösterilerek Devlet Personel Başkanlığı havuzuna gönderilmiştir. Personele tebligatlar yangından mal kaçırırmasına yapılmış, izinler kaldırılmış, raporlu olanlara dahi evlerinde tebligat öngörülmüş ve yirmi dört saat içinde odaların boşaltılması istenmiştir. Havuza aktarılan personelin yirmi dokuz yılını tamamlamış aktif çalışanlar olmaları deneyimli personelin emekliliğe zorlanmasının hedeflendiğini göstermektedir. Kuruma yıllarını veren çalışanların toplu olarak havuza aktarılması kurum belleğini yok edecektir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığına 29 Temmuz 2016 tarihinde personel ihtiyacını bildiren TEDAŞ yani 15 Temmuzdan yaklaşık olarak on dört gün sonra TEDAŞ yazı yazıyor Özelleştirme Kurumuna, diyor ki: "Bu kadar personele ihtiyacım var." Bu durum, yapılan işlemin arkasındaki kötü niyeti de açıkça ortaya koymaktadır. Kurumun 156 elektrik mühendisi, 42 harita teknikeri, 21 harita mühendisi, 20 tekniker, 5 idari personel, 3 makine mühendisi ve 1 orman mühendisi olmak üzere toplam 248 kişilik personel ihtiyacı bulunduğu bildirilen yazıda, bu ihtiyacın gerekçesi de "proje onay, kabul ve kamulaştırma iş ve işlemlerle ilgili olarak başvuru sahipleri adına hak kaybına sebep olabilecek durumların oluşmaması, Genel Müdürlüğümüzce ileride hukuki sorunlarla karşı karşıya gelinmemesi bakımından iş ve işlemlerin zamanında ve eksiksiz yerine getirilmesi" olarak açıklanmıştır. Bu yazının üzerinden iki ay geçmeden kurumda çalışan 400'e yakın personelin kurumdan uzaklaştırılmasını anlamak mümkün değildir. İlgililerin burada bu soruya cevap vereceğini tahmin ediyorum. Yapılan uygulama nedeniyle kurumun ihtiyacı olan personelin kurum çalışanlarıyla ortak iş yapma kültürü içerisinde eğitimden geçirilmesi de mümkün olamayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimi şöyle sonlandırmak istiyorum: Bakanlar Kurulunun 8 Eylül 2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan kararıyla yaz saati uygulaması kalıcılaştırılmıştır. Buna göre, 30 Ekim 2016 tarihinde saatler bir saat geri alınmamıştır. Böylece, yaz döneminde GMT+3 dilimine yani "Greenwich Mean Time" diye adlandırılan, "Britanya Adalarının zaman dilimi" diye adlandırılan bu GMT+3 dilimine çekilen saat uygulaması bir yıl boyunca kalıcı hâle getirilmiştir. Ancak, Elektrik Mühendisleri Odasının yaptığı çalışmaya göre yeni uygulamada geçerli kılınan GMT+3 saat dilimi, kışın sabah saatlerinde aydınlatma ihtiyacı doğuracak olması nedeniyle uygun değildir. Yaz-kış saati uygulaması devam ettirilmelidir. Enerjinin verimli kullanımı açısından en uygun noktanın GMT+2:30 olduğu saptanmıştır. Yine yaz saati uygulaması da yapılarak ve GMT+3 yerine ileri bir nokta olarak GMT+3:30 dilimine çekilerek tasarruf miktarının daha da artırılması mümkündür. Ülkemizde ulusal saat dilimi, kışa denk gelen beş ayda -Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart- İzmit GMT+2:30 derece doğu meridyeni, yaza denk gelen 7 ay -Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül ve Ekim- boyunca da İğdır GMT+3:45 derece doğu meridyeni olarak uygulanmaktaydı. Saatlerin ileri ve geri alınması, toplumsal yaşamda yarattığı karmaşadan güne karanlıkta başlamanın uyku düzeni ve insan sağlığı üzerindeki etkisine, ekonomik ilişkiler ve turizm başta olmak üzere dış dünyayla uyuma varıncaya kadar pek çok açıdan tartışmalara yol açmaktaydı. Uygulama, gün ışığından en

etkin şekilde yararlanma noktasında da sorgulanıyordu. Bakanlar Kurulunun yaz saatini kalıcılaştırma kararının gerekçesi kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Böyle bir karar, öncelikle, bilimsel ve teknik çalışmalara dayandırılmalıdır. Bu çalışma Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde yapılmalı, hatta ülkemizdeki sektörel gelişimi, bölgesel elektrik tüketim paylarını da dikkate almalıdır.

Son cümlem: EMO'nun yaptığı bu incelemeye göre, GMT+2:30 saat dilimi yani Ordu Fatsa'dan geçen 37,5 derece doğu meridyeni Türkiye için uygun noktadır. Bu nokta Türkiye'nin her iki ucuna göre yaklaşık aynı mesafededir. Böylece tüm Türkiye'de daha dengeli ve eşit bir aydınlatma ihtiyacı olacaktır. Buçuklu dilim belirleme, ülkelerin konumlarına göre, dünyada başka ülkelerde de kabul gören akılcı bir çözümdür.

Son cümlem: Ülkemiz madencilik endüstrisinde son derece acı izler bırakan iş kazaları bu dönemde meydana geldi. 2003 yılında Erzurum Aşkale'deki kömür ocağında 8 çalışanın yaşamını yitirmesiyle açılan sahne sayısız faciayla devam etti. Aynı yıl Karaman Ermenek'teki kömür ocağında 10, 2004 yılında Kastamonu Küre'deki bakır ocağında 19, 2005 yılında Kütahya Gediz'deki kömür ocağında 18, 2006 yılında Balıkesir Dursunbey'deki kömür ocağında 17, 2009 yılında Bursa Mustafakemalpaşa'daki kömür ocağında 19, 2010 yılında Balıkesir Dursunbey'deki kömür ocağında 13, Zonguldak Karadon'daki kömür ocağında 30, 2011 yılında Afşin Elbistan'daki açık kömür ocağında 11 çalışan yaşamını yitirdi. 2013 yılında Soma'da yer altı kömür ocağındaki faciada 301 maden emekçisi hayatını kaybetti. Hemen arkasından, Ermenek'te 18 işçi ocağı basan suyun altında kaldı.

Değerli arkadaşlar, ülkemiz, madencilikteki iş güvenliği alanında en kötü dünya rekorlarına, dönem boyunca, geçen her yıl bir yenisini ekledi. Tüm bunların ardından, uluslararası standartlarda güvenli bir madencilğin yapılabilmesine yönelik bir yapılanma ortaya çıkarılabildi mi? Ama ne yazık ki bunu göremiyoruz. Sayın Bakanın bugünkü konuşmasında bununla ilgili birtakım önlemlerin alınacağını ve birtakım tedbirlerin alınacağını duymak bizim için son derece sevindirici.

Maden kazalarında hayatını kaybeden kardeşlerimizi bir kez daha saygıyla, minnetle ve rahmetle anıyorum, ailelerine başsağlığı diliyorum.

2017 bütçesinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına ve ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Hoşgörünüzden dolayı da çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Çam.

Buyurun Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, çok değerli bürokratlar, değerli Komisyonumuzun üyeleri, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyor, 2017 Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin ülkemize ve civar ülkelere güzellikler getirmesini ve hedeflerini yakalamasını diliyorum.

Değerli arkadaşlarımız da sözünü ettiler, dünyanın toplam kömür tüketiminin yaklaşık 7,7 milyar ton olduğunu biliyoruz, ülkemiz de bunun sadece 108 milyon tonunu tüketiyor. Bu tüketimin büyük bölümü de yerli kaynaklarla karşılanıyor. Bu veriler Bakanlığın daha önceki açıklamalarında net bir şekilde ifade edilmişti. Fakat Türkiye, dünyada bir üretici dev değil, dünya ülkeleri arasında adı bile geçmeyen ama kömür madenlerinde ölümlü iş kazalarında dünyada üçüncü, Avrupa'da da ne yazık ki birinciyiz. Ölümelerde birinciyken üretimde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme noktasında da maalesef iyi bir noktada değiliz. “AKP hükümetleri -birçok bakanımızın da övüldüğü gibi- hiç kimseye nasip olmayan on beşinci bütçemizi yapıyoruz.” diyorlar. Helal olsun ama her bütçe kendine bir hedef... Bir öncesinde bu ülkede yaşanan olumsuzlukların da her geçen gün azalmasını

da kendine hiç katkısız bir hedef olarak koymalıdır. Birçok Avrupa ülkesinde güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi potansiyeli bizden düşük olmasına karşın enerji üretimi yapılıyor ve çok da sağlıklı sonuçlar alıyorlar. Biz bu potansiyelimizi kullanmak yerine dışa bağımlı olmaya, üretimin yatırımına ve buna, zor şartlarda ülkenin dövizlerini vermeye inadına ve ısrarla AK PARTİ hükümetleriyle devam ediyoruz. Peki, neden? Bu dışa bağımlı enerji politikası kime kazandırıyor? Elbette, AKP iktidarına varlığını borçlu olan yatırımcı zenginlere. Ama sonuçta bu ülkenin 80 milyon insanını mutlu etmeyen bu yanlış politikalara artık dur denilmesi, durdurulması gerekiyor.

Türkiye’de yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının planlamasının tek elden yönetilmesi ve yatırıma uygun hâle getirilmesi artık bir an önce hayata geçirilmelidir. Bunun için de Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, yatırımcıya lisans veren, yatırımcıyı belli kriterlerin içerisine sokan bir kurum olmanın dışına hızla çıkmalıdır. Yatırımcının tek izin mercisi olan EPDK’nın, piyasanın ve ülkemizin ihtiyacı olan politikaları görerek uzun, orta ve kısa vade planları yapması artık zorunlu hâle gelmiştir. Bağımsızlığını ve tarafsızlığını hassas bir şekilde korumalı ve enerjide en önemli aktör olmalıdır. Yani Hükümet elini oradan çekmeli, millî enerji politikamızı kesintisiz sürdüren saygın bir kurum olma özelliğine katkı sunmalıdır.

Değerli milletvekilleri, bugün olduğu gibi geleceğin gücü enerjidir. Üretim, yatırım ve sanayimize bakınca ülke olarak nerede olacağımızın göstergesi enerji gücümüzle de görülmektedir. Bugün dünyada enerji savaşlarını biz içimiz acıyarak, kayıplar da vererek izliyor ve yaşıyoruz. Kendine yeten, yenilenebilir enerji potansiyelini kullanan enerji politikasıyla dünyadaki konumumuzu artık belirlemenin zamanı geçmektedir. Büyümek, üretmek enerjiyle, doğru politikalarla ancak olmaktadır. Ama ülkemizde görünen güçlü Hükümet keyfiyete dayalı, kısa vadede birilerine rant sağlama amaçlı olunca bu hedeflerin uzun vadede tutması mutlak görülüyor.

Bu enerjiyi HES’lerle, nükleer santral projeleriyle değil doğaya dost, yenilenebilir kaynaklarla yapmak ülkemizin geleceği açısından son derece önemlidir. Bugün kentin dört bir yanında HES’lerle derelerimizi kuruturken elde ettiğimiz enerjinin bir kıymeti kalmıyor ve suyun yatağına bırakılması gereken su miktarını kontrol eden, denetleyen ciddi kurumlarımız dahi yok. Bu dereleri, doğayı tahrip eden HES’ler de işin kolayını bulmuşlar, o köylerden ya muhtar ya muhtarın söylediği bazı kişileri de işe alarak böylece halkın denetim boyutunu da engellemekteler. Şartları zor olduğu için, sürekli ulaşım olmayacağı için de çevreciler, doğaya duyarlı insanlar gidip oraları görememekteler. Unutmayalım, doğanın yararına olmayan hiçbir şey kamunun yani bizlerin yararına olamaz.

Bu kadar yaşamsal ve ikame edilemeyen bir kaynak olan suyun plansızca, hesapsızca, halka sorulmadan elektrik üretimi amacıyla şirketlere satıldığını ve kiralandığını görmekteyiz. Yetersiz denetim Hükümet için ayrıca bir ayıptır. Enerji elbette bu çağda çok kritik ve temel de bir ihtiyacımızdır. Ülkemizin enerjide kendi kendine yeterli olması çok önemli de bir hedeftir ancak ülkemizde yaşadığı gibi, elektrik piyasası gerekli altyapı, mevzuat ve önlemler ortaya konulmadan özelleştirildiğinden, maalesef, ortaya çıkan tablo -ülkemizin doğasına, insanına, dünyaya ve diğer ülkeler karşısında akarsularımızın yani can damarlarımızın da yok olmasına sebep olmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, iklim değişikliklerinden en çok etkilenecek ülkelerden biri. İklim değişikliğiyle mücadelede üstlendiği rol de bu çerçevede çok büyük önem arz etmektedir. Paris Anlaşması’nı imzalayan ülkelerden biri de ülkemizdir. Eğer bu mücadelede başarısız olursak hem çevresel hem de ekonomik bir çöküş riski büyük olacaktır. Paris Anlaşması 2020 yılı sonrası iklim rejiminin çerçevesini çizmiştir. Anlaşmayı imzalayan 191 ülkeden biri olmamıza rağmen henüz onaylama yapılmamıştır. Bu anlaşmayı imzalamamak küresel iklim hareketinin dışında kalmamıza sebep olacaktır. Belki enerjiden kısa sürede zengin olanların hoşuna gitmeyebilir ama uzun vadede

bunun tarafı olmak ve yükümlülüğünü yerine getirmek durumundayız. Düşük karbon ekonomisine geçiş, istihdam, halk sağlığı, enerjide dışa bağımlılık gibi kilit alanlarda gelişim vadediyor. Küresel iklim hareketinin dışında kalmak bu fırsatların kaçırılması anlamına gelmektedir.

Değerli milletvekilleri, Orta Doğu coğrafyasının şekillenmesinde su ve enerji çok büyük öneme sahip. Enerji kaynaklarını kontrol edenler teknolojiyi de, siyaseti de kontrol etmekte. Türkiye gibi fosil yakıtlar bakımından zengin olmayan ülkeler ancak yenilenebilir enerji ve teknolojileri sayesinde diğer ülkelerle rekabet edebilme imkânına sahip olabilirler. Dünya nüfusu arttıkça çevre sorunları büyüyor, ekonomik güç dağılımları yeniden şekilleniyor, enerji kaynakları gittikçe azalıyor, tüm bu senaryolara bakıldığında da dünyayı zor günler bekliyor. Elektrik talebi 2060 yılına gelindiğinde bugünün 2 katına çıkacaktır. Bu talebin daha temiz enerji kaynaklarıyla karşılanması için kapsamlı, planlı altyapı yatırımları yapılması, sistemlerin entegre edilmesi ve bunun tüketiciye fayda sağlamasını beraberinde getirecek düzenlemelerin yapılmasıyla mümkündür ancak. Elektrik enerjisi üretimi için bugüne kadar izlenen politikaların sonucu olarak ülkemiz, özellikle 1990'lı yılların ortasından başlamak üzere birincil kaynakta yüksek oranda ithalata dayalı bir üretim yapısına dönmüştü. AKP'nin iktidara gelmesi ve sektörün serbest piyasaya tanışmasıyla birlikte elektrik üretiminde ithal kaynağa bağımlılık ağırlıklı olarak daha da arttı. Buna rağmen, 2016 yılı sonu itibarıyla elektrik üretimindeki ithal kaynak payının yüzde 50'ler seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'de 80'e yakın termik santral projesi planlanıyor. Bu santraller 200 kilometre çaplı alanları etkileyecek ve bu santrallerin yaratacağı hava kirliliği 15 milyon hektar tarım alanını yok edecektir. Son on üç yılda 2,4 milyon hektar tarım alanı bu termik santral sevdasıyla, maalesef kaybedilmiştir

Kömür odaklı enerji politikaları Türkiye tarımının geleceğini de karartmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Durmaz, on dakikanız doldu, sürenizi uzatıyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Başkanım.

Kömür ve linyitle çalışan termik santraller doğayı, insan sağlığını ve tarımı yok ediyor. İklim değişikliğini de tetiklemektedir.

Hava kirliliğinin yanı sıra kömürlü termik santrallerden kaynaklanan başka bir önemli sorun ise iklim değişikliği. Kömürlü termik santraller ürettikleri elektrik miktarına göre en fazla sera gazı salan tesislerdir. Kömür odaklı enerji politikalarına devam eden ülkemiz, iklim değişikliğinin etkilerinden en fazla etkilenecek ülkelerden biridir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli raporlarına göre, Türkiye'de yıllık ortalama sıcaklığın 2,5'la 4 derece arasında artacağı tahmin edilmektedir. Raporlara göre, bu artış Ege'de ve Doğu Anadolu'da 4, iç bölgelerde ise 5 dereceyi bulacaktır. Türkiye'de daha sıcak, daha kurak ve yağışlar açısından daha belirsiz bir iklim yapısına sahip olacağız. Önlem alınmaz ise doğal varlıklara doğrudan bağımlılığı nedeniyle iklim değişikliğinden en fazla tarım sektörü etkilenecektir.

Hükümetin enerji politikalarında nükleer enerji ve dışa bağımlı enerji arayışı ve bunun devamındaki ısrarı oldukça, doğayı, insan yaşamını, tarım arazilerini kaybetmeye devam ederiz.

Enerji Bakanının sunumunda 2015 yılı sonu itibarıyla ülkemizdeki enerji kaynakları doğalgaz, kömür, petrol ve yenilenebilir enerji olarak sayılmıştır. Bu üretimin yüzde 29,1'i kömür üretiminden yapılmaktadır. Kömürden enerji üretiminin çevreye, doğaya, tarım alanlarına ve insan sağlığına verdiği zararın analizi yapılmış mıdır? Son on üç yılda 2,4 milyon hektar tarım alanını kaybetmiş bir ülke olarak, bunu tekrar gözden geçirmemizde yarar var diyorum.

Nükleer enerji problemlerinden biri Sinop'ta planlanan termik santral, diğeri ise Akkuyu'daki. Türkiye'nin narenciye ve tarımsal ürünler ihracatında en önemli bölgesi olan Çukurova ve hinterlandının bu anlamda ülkemize vereceği zararı, oradaki insanların yaşam boyutuyla göreceklerini de hesap etmek durumundayız.

BAŞKAN – Sayın Durmaz, toparlayabilir miyiz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Hemen toparlıyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlarımız; tabii, ilimiz Tokat su kaynakları bazında Türkiye'de zengin illerden biridir. En son 5 Eylülde sattığımız Almus Hidroelektrik Santrali ve Köklüce HES'le birlikte devlete ait hiçbir santralimiz kalmadı. Ve bu 2 santral birbirine bağımlı; biri, toplanan su havzasındaki suyla çalışan, diğeri ise buradan çıkan suyun yaklaşık 550 metre düşüşüyle en ucuz elektrik üretilebilen bir santraldi. Yaklaşık olarak on yıllık kazancına satıldı ancak elde edilen parayla bu 2 tesis –üzülerek ifade edeyim ki- yapılamıyor.

Gelinen bu noktada ülkemiz gerçekten zor günler yaşıyor ama temel ilkelere sahip çıktığımızda hâlâ çok şeyin geçmediğine inanıyoruz. Yerli kaynaklara öncelik veren, insan odaklı ve sürdürülebilirliği önceleyen bir enerji politikasını benimsemek durumundayız. Enerji politikalarını dış politika, güvenlik ve ekonomi politikaları, sanayi ve tarım politikaları ve çevre politikalarıyla bütünleştirerek bir planlama çerçevesinde aşabiliriz. Enerjinin çeşitlendirilmiş kaynaklardan ve ekosisteme zarar vermeden sağlanmasını gözetmek durumundayız. Tüm tüketicilerin kaliteli ve yeterli enerjiye sürekli şekilde ve ödenebilir koşullarda ulaşabilmesini sağlamalıyız. Enerji ihtiyacının karşılanmasında enerji arzının abartılı biçimde artırılması yerine enerji verimliliğinin yükseltilmesinin sıkı takipçisi olmalıyız. Çevre ve toplumla uyumsuz, yerel paydaşların karşı çıktığı projeleri uygulamaya koymamalıyız. Verimli tarım arazilerinde, ormanlarda, zeytinliklerde, balık üretme havzalarında ve sit alanlarında enerji santrali kurmamalıyız. Tüm projelerde fizibilite çalışmalarını ve uluslararası standartlara uygun çevresel etki değerlendirme raporlarını istisnasız ön koşul hâline getirmeliyiz. Havza planlaması kapsamında yer almayan, ÇED ölçütlerine uymayan, ekosistemi tahrip eden hiçbir HES projesine onay vermemeliyiz. ÇED raporu ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun lisans tadilat başvurularında yakıt değişimine, yerli kömürden ithal kömüre geçiş ve istismara dönük kapasite artırımlarına asla izin vermemeliyiz. Enerji verimliliği yüksek ürünlerin...

BAŞKAN – Sayın Durmaz, artı 5 oldu.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Enerji verimliliği düşük bina stoklarımızı hızla güncel hâle dönüştürmeliyiz düşük faizli kredilerle. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının da böyle bir çalışması var, bir an önce hayata geçirilmelidir. Binalarda yalıtım başta olmak üzere yapılacak iyileştirmelerin mali yükünün tamamını konut sahiplerine yüklemeyecek etkin, çağdaş, teşvik edici modeller uygulamalıyız.

Yine, yapılacak binaların enerji verimliliği açısından Avrupa Birliği standardına uygun olmasını mutlak sağlamalıyız. Her enerji alt sektörü için ayrı strateji belgeleri hazırlamalıyız. Ülke ölçeğinin yanı sıra il, bölge ve daha geniş çevresel enerji kaynaklarının üretimi ve dağıtımına dönük planlar yapmalıyız. Enerji sektöründe yatırım yapma iklimini düzeltmeliyiz. Enerji yatırımlarını kamunun planlamasını ve sivil toplum örgütlerinin kesinlikle kontrol ve denetimini sağlayacak yasal düzenlemeleri yapmalıyız.

Sayın Bakanımız sunumunda “ruhsat iptallerini zorlaştıracak yasal düzenleme” dediler. Sayın Başkanım, buna tamamen karşıyız. Bunun, daha kolay ihlallerle bu ruhsatların iptal edilecek bir çizgiye getirilmesinin doğanın, çevrenin, insanların yararına olacağına inanıyorum.

Tekrar, bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

(Oturum Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Sağ olun. Teşekkür ediyoruz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Son bir sözüm, Sayın Bakanım, enerjide de, kamuda da, her alanda da liyakat çok önemli. İnaniyorum, kendinize ait bir kuruluş olsa, birini çalıştırsanız kılı kırk yararsınız ama yönettiğiniz kurum gereği liyakatten çok, arzu ettiğiniz ya da birilerinin dikta ettiği kişilere kamuda görev veriyorsunuz. Bakın, Elektrik Üretim AŞ Genel Müdürlüğüne Nevzat Şatıroğlu atandı. Nevzat Şatıroğlu kim arkadaşlar?

BAŞKAN – Arkada oturuyor orada.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Bir özel sektörün temsilcisi şu anda kamuda böyle bir yere geliyor. Ben, şu arkanızdaki dev, ak saçlı, deneyimli, becerikli, yetenekli insanlardan birinin o kurumu yöneteceğine inanıyorum.

BAŞKAN – Ağabey, ben özel sektörden gelen biri olarak seni protesto ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Durmaz. Sağ olun.

Sayın Kavaklıoğlu...

ALPASLAN KAVAKLIOĞLU (Niğde) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Başkanım, Sayın Bakanım, muhterem Komisyon üyesi arkadaşlarım; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın, bağlı kuruluşlarının ve ilgili kuruluşlarının değerli bürokratları, değerli gazeteci arkadaşlarımız; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Ben de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2017 bütçesi üzerinde çok kısa olarak bazı hususlara değinmek istiyorum.

Bilindiği üzere enerjide hâlâ dışa bağımlı bir ülkeyiz. Ülkemizin cari açığının yarısını enerji ithalatımız oluşturmaktadır. Güçlü ve müreffeh bir Türkiye için enerji alanında yatırımlar olmazsa olmazdır.

Bugün bütçesini görüştüğümüz Bakanlık, enerji ve tabii kaynaklar alanını yönetirken dışa bağımlılığı azaltmak, önümüzdeki on yılda 2 katına çıkacak olan enerji talep artışını sorunsuz karşılamak ve arz güvenliğini sağlamak için başarılı ve etkin çalışmalarda bulunmaktadır.

İktidarımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı eliyle 2002 yılından bu yana yaptığı tüm bu düzenlemeler, teşvik ettiği yatırımlar ve hayata geçirdiği projelerle Türkiye'nin enerji kapasitesini kat kat büyütülmüştür. Günümüzün sürekli artan enerji ihtiyaçları karşılanırken gelecek açısından da etkili adımlar atılmıştır. Hükümetimizin enerjiye verdiği önemle enerji arz kapasitesi bakımından Avrupa'nın en hızlı büyüyen ülkesi durumundayız. Arz güvenliği bakımından da çok önemli bir konuma yükseldik. Bunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın etkili çalışmalarının büyük katkısı olmuştur. Üstelik bu büyüme, küresel enerji piyasalarındaki krizlerin yanında çevremizde yaşanan büyük bölgesel krizlere rağmen gerçekleştirilmiştir. Bu büyümeyle birlikte enerji alanında çevre duyarlılığı ile işçi sağlığı ve güvenliği de göz önünde tutularak gerekli ve önemli adımlar atılmıştır.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, Enerji Bakanlığının en değerli politikalarından birinin, ülkemizin zengin doğal kaynaklarından azami ölçüde ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda istifade etmeyi orta ve uzun vadede öncelik kabul etmesi olduğunu düşünüyorum.

Dünyada elektrik üretiminde kullanılan kaynakların dağılımları incelendiğinde, elektrik üretimi için en yaygın olarak kullanılan kaynağın kömür olduğu görülmektedir. Ülkemizin de kömür açısından zengin kaynaklara sahip bir ülke olduğunu göz önünde tuttuğumuzda, Enerji Bakanlığımızın yerli

kaynaklarımızdan istifade etmeyi öncelik kabul etmesinin mantıklı bir yaklaşım olduğunu müşahade etmekteyiz. Yine Bakanlığımızın yerli ve yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki payının artırılması yönündeki önceliği de arz güvenliği açısından çok önemlidir.

Değerli arkadaşlar, enerjide katedilen güzel gelişmelerden biri de dün yaşandı. Yatırım değeri 5 milyar doları bulan 158 adet enerji santralinin açılışı Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımızın katıldığı törenle gerçekleştirildi. Hükümetlerimizin en önemli özelliği vaatleri değil icraatlarıdır. Hükümetimizin özel sektöre sağladığı desteklerle hayata geçen güneşten çöpe, rüzgardan kömüre elektrik üretecek bu dev yatırımlar, temel atma töreni değil birer açılış törenleriydi. Memleketimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Son olarak, bor konusu çok gündeme geldi, bütün arkadaşlar değindi, ben de değinmek istiyorum ama “bor” deyince benim aklıma memleketim Niğde Bor geliyor. Onunla ilgili iki hususu söylemek istiyorum.

Bir tanesi: Bor Karma Organize Sanayi Bölgesinin hemen içinden doğal gaz hattı geçiyor ama bir türlü biz Bor Organize Sanayi Bölgesine doğal gaz getiremedik. EPDK olsun, dağıtım şirketi olsun, BOTAŞ olsun, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olsun, değişik girişimlerimiz oldu, defalarca oldu ama maalesef gerçekleştirilemedik. Bir de şöyle bir husus gündeme geliyor: Sanki gelecek hafta bu iş kotarıyor, oluyormuş gibi bir hava oluşuyor her zaman, öyle sürüp gidiyor bu iş. Sayın Bakanım, bu konuda desteklerinizi talep ediyoruz.

İkinci husus da: Biliyorsunuz, Niğde Bor enerji ihtisas bölgesi kurulacak, güneş enerji sistemi tesisleri kurulacak. Bunun da bir an önce gerçekleştirilmesini talep ediyoruz.

Ben 2017 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Herkese saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamaylıgıl...

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırım; bugün aslında Enerji Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığının aynı güne gelmesi, dünya ve bölge gündemi açısından baktığımızda birbirine girift olan 2 bakanlığın değerlendirmelerini aynı günde yapma imkânının hasıl olması aslında ilgi çekici. Çünkü genelde baktığımız zaman, özellikle son yıllarda ve genelin hâkimiyetinde siyasete yön veren, siyasetin içerisinde sınırların çizilmesinde etkin olan -ülkelerin ekonomik gelişmişlik göstergesi olarak- temel unsur olarak karşımıza enerji çıkıyor. Petrol savaşlarının yaşandığı ve bu petrol savaşlarının sonrasında, bu savaşlar içerisinde bağımsızlık noktasında ortaya çıkan sonuçları değerlendirmede, toplumların kendi içindeki barış, birleşik yaşam ve bu bağımsızlığın içerisindeki refahı yakalama noktasında yine enerji ve enerji kaynaklarına bağlı olarak ortaya çıkan sonuçların etkin olarak var olduğunu görebiliyoruz. Ve yine ülkeler gelişmişlik düzeyleri açısından değerlendirildiğinde -enerji üretim ve tüketim politikalarıyla sınıflandırılıyor- ekonomik açıdan uyguladıkları enerji politikalarının dünya siyasetindeki gücüne göre yön kuruyorlar ve tekrar vurguluyorum, bağımsızlık noktasında çok etkin olarak enerjinin gücünü görüyoruz. Aslında, 21’inci yüzyıla geldiğimiz zaman, enerjinin hem üretilmesi hem paylaşımı en önemli sorun olarak gündemimize geliyor ve geleceğe istinaden bir vizyon oluşturma, geleceğin stratejisini belirleme açısından yapılan değerlendirmelerde bir sanayi devriminin de enerji üretimine bağlantılı olarak gerçekleşmesi yönünde beklenti ve tanımlamalar yoğun. Neydi? Birinci Sanayi Devrimi’nde dokuma tezgâhlarıyla İngiltere’de bir süreç yaşandı. Sonra montaja dayalı

olarak otomotiv enstitüsü öne çıktı. Daha sonra ise yine Amerika öncülüğünde robotik ve enformasyona dayalı bir devrimsel gelişim oldu. Şimdi baktığımızda da yine enerji üretimine bağlı olarak gelişen bir yeni süreç idaresi kendisini net olarak gösteriyor.

Bu gerçekler ışığı altında Türkiye'nin bu başlıkta hangi pozisyonda olduğu, yatırımları ve enerji politikalarını neye göre oluşturduğu konusunda da belli değerlendirmeleri paylaşmak isterim. Biz Türkiye'de "Yatırım nerede kârlıysa orada yapılır." mantığının süre gittiği bir enerji politikaları tercihi içerisinde yatırımı oluşturan bir bakış açısı oluşturulduğunu görüyoruz. Uluslararası Enerji Ajansı ve dünya enerji görünümü içerisinde baktığımızda, Türkiye'yle ilgili, Türkiye'yi ilgilendiren hangi değerlendirmelerin öncelendiği veya öncelik alındığı da açıkçası sorgulanması gereken bir konu.

Yatırımlar neye göre yapılmalı? Şimdi, bakıyorum, her sene değişen, uygulamada farklılaşan yatırım tercihlerinin, biraz önce enerjiyle ilgili çerçevesini oluşturmaya çalıştığım, ağırlığımı ne derece algılayıp uygulamada doğru yaptığımız sorgusunu beraberinde getiriyor. Nedir? Enerjinin elde edileceği kaynaklar açısından baktığımızda, bir kere, Türkiye açısından çok net dışa bağımlı bir kaynak kullanımımız var. Dışa bağımlı bir kaynak kullanımımız olduğuna göre ve dünyada değişen kur hareketlerine göre kendi içimizdeki nakit dengelerimizi sağlama noktasındaysak veya üretken bir Türkiye'nin yaratılmasını hedefliyorsak eğer, ona göre de oluşturmamız gereken bir enerji politikamızın olması gerektiği yadsınamaz.

Şimdi, işte, baktığımızda, ağırlığı doğal gaz, fosil yakıtlar, kömür, bütün bunlarla beraber değerlendirdiğinizde biz yatırımlarımızı Türkiye'de doğru mu yaptık ve bugün geldiğimiz noktada, yine diyorum, tercihlerin sürekli... Bugün Sayın Bakan çıkıyor, diyor ki: "Millî ağırlıklı kömür kullanılarak üretim yapılacak ve yenilenebilir enerji tercih edilecek. Yatırımlarımızı bu yönde gerçekleştireceğiz." Güzel. Peki, bundan önceki on yıllarda neden doğal gaza bağımlı olarak ortaya konulan elektrik üretim tesislerinin yatırımları bu derece teşvik edilip bu derece güçlendirildi? Baktığımızda, rakamlarla değerlendirdiğimizde, elektrik enerjisi üretimi açısından ortaya konulan kurulu güç kapasitesi 2 kat artarken bu artan kurulu gücün kullanılma noktasında neden yüzde 60'da kaldık? Peki, bu yatırımları yaparken kullandığımız devlet kaynakları, ödediğimiz maliyetler ve bu maliyetlere bağlı olarak birikmiş konsolide tablo nedir? Yani, biz planlama ve strateji oluşturmada hangi noktadayız, ne derece başarılıyız veya önümüze çıkan sonuçlardan ders almasını biliyor muyuz? Elektrik enerjisinde tablo ortada, çok açık. Bütçe açıkları veririz, "Aman, ne güzel, bu sene emtia fiyatları düştü, petrol düştü, cari açığımız düşecek." diye sevinç duyarız. Bunun sevincini duymak yerine, "Emtia fiyatları düşerse cari açığımız azalır, işte, kur şöyle olursa bizim dengelerimiz tutar." demek yerine biz doğru enerji politikaları ve yatırım politikalarıyla kendi maliyetlerimizi ve enerji açısından hem arz hem kullanım güvenliğini çok iyi sağlamak zorundayız. Bunda başarısız ve ortaya çıkan tablo da bunu net olarak ispat ediyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, bir uluslararası enerji toplantısı İstanbul'da gerçekleşti. Bu toplantının içeriğinde çeşitli değerlendirmeler yapıldı. Dikkatimi çeken ve bir şikâyet olarak gelen... Oradaki millî komitenin içerisindeki akreditasyon açısından ayrımcılık yapıldığına dair şikâyetler oldu yani hem medya açısından hem de meslek örgütleri açısından böyle şikâyetler oldu. Bunlar dikkatinizi çekti mi, size ulaştı mı, bunu değerlendirdiniz mi?

Diğer taraftan, tabii, böyle önemli bir enerji toplantısı, zirvesi gerçekleştiğinde biz Türkiye'deki durumumuz ve enerji kongresine gelmeden önceki Türkiye'nin var olduğu yapısal sonuçları değerlendirmek durumundayız diye düşünüyorum ve ben çok kısa belli bilgileri arkadaşlarımla paylaşmak istiyorum.

Şimdi, petrol boru hatları ve petrol açısından baktığımızda, bizim ithal ettiğimiz petrolün yüzde 40'ı Irak'tan, yüzde 20'si İran'dan, yüzde 10'u da Rusya'dan geliyor. Doğru muyum bilmiyorum, herhâlde bürokratlarımız bunu teyit eder. Şimdi, uluslararası dış ilişkiler açısından baktığımızda Irak, İran ve Suudi Arabistan... Hele hele son OPEC'le ilgili görüşme süreçlerinin yaşandığı ve Suudi Arabistan ile İran'ın özellikle hem yatırım artırımı hem de üretim kısıtlaması açısından belli direnmelerin yaşandığı dönemde önümüzdeki gelecekte petrolle ilgili ne bekliyoruz? Şimdi biz 2017 bütçesini ve 2017 enerji kullanımıyla ve üretimiyle ilgili süreci planlıyoruz.

Diğer taraftan, doğal gazda bakıyoruz. Doğal gazda da Avrupa'nın 3'üncü kullanıcısıyız, tüketicisiyiz ve ithalatımızın yüzde 55'ini Rusya'dan ve baktığımız zaman, bunu da iki boru hattından kullanıyoruz ve çeşitli alternatif boru hatları projelerinin içeriğinde biz dönemsel olarak yer değiştiriyoruz. Nasıl mı dersek? Şimdi, Mavi Marmara...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil, buyurun.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – ...batı gazı açısından ortaya konulan uygulama süreçleri var. Şimdi, tabii, bir de bizim önümüzde bir TANAP var, TANAP'la ilgili gelişmeler var ve bir de yerli kömür çıkardık ortaya. Şimdi, dünyada bir gerçek var. “2 küresel kutup” denilen yapı Amerika ve Rusya'nın kendi bölgeleri ve enerji kullanımına göre çizileştirdikleri, yeri geldiği zaman iç çatışmalara kadar götürdükleri enerji yatırım, satış ve dağıtım politikaları var. Şimdi, Türkiye'yi de bu yapı içerisinde gördüğümüzde, işte, daha önce dâhil olduğu projeler, anlaşmalar, işte, Rusya'nın Avrupa'yla ilgili satış konusundaki etkin yapısı, Avrupalı kullanıcıların enerji açısından baktığımızda kaynak değişimlerindeki tercihleri bu uluslararası satrançta Türkiye'ye de doğru oynayacağı bir yer biçmeyi gerektiriyor. Ama ne kadar doğru oynuyoruz? Orada önemli yanlışlar, çok hızlı değişen politikalar ve o politikalardan kalıcı kazançların olmadığı bir dönemi yaşadığımız çok açık olarak gözüküyor.

Şimdi, dediğim gibi, Azerbaycan açısından yeni bir TANAP projesi var. O projeye de ilgili Sayın Bakanımız hangi aşamada, nereye geliyor diye bilgi verirlerse seviniriz. Ayrıca, bir de son enerji zirvesinden sonra bir Türk Akımı Projesi var. Yani, bir Enerji Bakanlığının, bugünkü dünya şartlarında konuşulduğu zaman, şu kadar yenilenebilir enerji, işte, şöyle hidroelektrik santral, şu üretimi yapacağız derken unutmaması gerekir ki bugün Türkiye açısından ortaya konulan bu uluslararası gelişmelerle de bakıldığı zaman, en önemli bakanlığın başında görev yerine getiriyorsunuz ve çok doğru stratejiler ve çok doğru uygulamalar içerisinde olunması gerektiğinin özellikle altını çizmek istiyorum. Bugüne kadar bu konuda yetersizliklerimiz var.

Şimdi, diğer bir konu da, Sayın Bakan, Çin'le ilgili yaşanan gelişmeler. Bakıyoruz, zamanında Türkiye'de çimento üretimi açısından bir yabancı yatırımcı furyası gelmişti. Nedendi? Çünkü, çevre şartları açısından olumsuz sonuçlar verdiği için, başta Belçikalılar olmak üzere, Türkiye'ye gelip çimento fabrikası kurmuşlardı. Şimdi, Amerika ile Çin bu gaz emisyonuyla ilgili bir anlaşma yaptılar. O anlaşma neticesi olarak da ortaya konulan taahhütler var. O taahhütlerden sonra iştahı kabaran Çinli yatırımcıların Türkiye'de hem linyit kömürüyle ilgili olan yatırımlarda hem de nükleer enerji -ki Meclisten de geçirilmiş bir anlaşma var- bağlamında değerlendirdiğinizde Türkiye'ye gelen bir yatırım önceliği var mı, bunu sormak isterim. Çünkü, siz de gittiniz Çin'e bu yazın başında ve bunu tamamlayan Bank Of China'nın Türkiye'de faaliyet izni alması, arkasından nükleerle ilgili anlaşma yapılması ve biz hangi noktadayız ve bu ilişkilerde yine ekonomik ve uluslararası ilişkilerde ne boyutta bir gelişmeyi bekliyoruz, bunun da açıklamasını yapacağınızı umut ediyorum.

Arkadaşlarımın da dediği gibi şu da çok önemli yani Türkiye hidroelektrikten de faydalanacak, Türkiye linyitten, taş kömüründen de faydalanacak, kömürden de faydalanacak doğru yöntemlerle. Çünkü, biz bir anda Türkiye'nin üretimini bir sihirli değnekle değiştiremeyiz ama en düşük maliyetle, çevreye ve yaşayana, çalışana en az maliyetle yapılacak olan üretimi gerçekleştirmek zorundayız. Faturalar alternatif maliyetleriyle ağır olmamak zorunda. Güzel, yerli kömürle ilgili üretime başlayacağız. Sevgili Bakanım, kömürle ilgili üretime başladığımız zaman, yaşadığımız bir Soma faciası var. Türkiye'de hâlâ 18'inci yüzyıldan öteye gitmekte zorlanan bir kömür alanında çalışan ve mağdur olan işletmecilik ve sonuçları var. Bakınız, bu sadece "Özel sektöre devrettik, onlar bunu yaptı."yla değerlendirilemez. Bu Eylül ayında Soma'da yaşananlardan dolayı mahkemenin verdiği bir karar var ve mahkemenin gerekçeli kararında diyor ki: "Özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren şirkete devredilmesi sırasında gerekli özen ve titizliğin gösterilmemesi, maden işçilerinin olağanüstü durumlarda hayatta kalmalarını sağlamak adına gerekli önlemin alınmamış olması..." Bunlar tazminata gerekçe gösterilerek Bakanlığınızla ilgili bir karar verildi. Yani, yapılan tercihler, ortaya konulan stratejilerin uygunluğu, doğruluğu ve hassasiyeti gerçekten çok çok önemli.

Şimdi, elektrik dağıtımıyla ilgili çıkarılan yasal düzenlemeyle beraber dağıtım özelleştirilecek, modern yöntemlerle altyapılar kurulacak, kayıp kaçaklar azalacak; kayıp kaçaklar azaldığı zaman da elektrik fiyatları ucuzlayacak amacıyla dağıtım şirketlerine bir yasal altyapı verilerek ön açıldı. Aradan seneler geçti, son dönemde hem faturalar açısından hem uygulama açısından hem ortaya konulan hedefler açısından yine sapmalar... Yani, her gün söylüyoruz burada, orta vadeli program çıkarıyoruz, çıkan her orta vadeli program rakamları hep revize olmuş, değiştirilmiş. Burada enerjiyle ilgili de ortaya konulan hedeflerde tutmayan rakamlar ve buna göre ödenen bir maliyet. Şimdi, kayıp kaçak oranıyla ilgili bir hedef ortaya konuluyor, ona göre bir yetki devri için anlaşma imzalanıyor, sözleşme imzalanıyor; ondan sonra ortaya çıkan açıkta da hata bunu yanlış hesaplayanda değil, kayıp kaçakla ilgili gerçek anlamda altyapı yatırımını yapmayıp takibatını yapmayanda değil; bunu hiç kullanmayan vatandaşa fatura ederek devletin bütçesinde gelir elde edilmeye çalışılıyor. Böyle bir anlayış, böyle bir mantık, böyle bir yönetim hangi geçerlilikte kendini bulabilir.

Ha, bir de dağıtım firmalarıyla ilgili olarak da bir uygulamanız var. Bu uygulama gerçekten böyle midir? Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ'e bir ek getirilerek, bu dağıtım şirketlerine işlettikleri şebeke üzerindeki reklam ve kira gelirlerini de elde etme hakkı verildiğine dair bir değişiklik. Şimdi, Türkiye geneline baktığınızda yaklaşık 15 milyon direk, 400 bini aşkın da trafo var ve bu trafolardaki reklam ve ona bağlı gelirlerin hepsinin bu şirketlere gitme hakkı verilmiş. Peki, bu işletme hakkı devir sözleşmelerinde buna cevaz veren bir düzenleme var mı? Yok.

BAŞKAN – Toparlarsanız sevinirim Sayın Tamaylıgil.

Buyurun.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Peki, toparlayayım.

Türkiye açısından, yani olmadığı hâlde hem böyle gelir imkânları yaratılıyor hem de bu firmalar beceriksizliğin faturasını halka ödetiyor, arkasından da biz enerjide, enerjiyle ilgili gelişmelerde uluslararası çerçevede -en başta söylediğim- derecelendirme ve başarıda hangi yolda doğru yürüyoruz?

En son bir şey söylemek istiyorum: Doğru da gördüğüm, enerji verimliliği açısından binalara enerji kimlik kartları verilmesi yönünde Çevre Bakanlığıyla da sizin bağlantılı yapacağınız bir uygulama var. Ki bu konuda da bakıldığında, biz son bir torba yasada mülk sahiplerine kira vergisiyle ilgili, kira gelirleri, gayrimenkul iratlarıyla ilgili birtakım istisnalar sağladık. Ancak, 2017 Mayıs ayı, bildiğim kadarıyla, bu tarih için milat. Yani yeni binalar 2011'den itibaren oluyor ama 2017'de eski binaların enerji kimlik kartlarını almalarıyla ilgili olarak bir süreç tarihi var. Ama bir taraftan kiralama,

satma, vergi ödeme açısından yaptırımları olan bu düzenlemenin enerji verimliliği açısından çok önemli olduğunu düşünsem de acaba yetiştirilebilecek mi? Bu konuda Çevre Bakanlığıyla beraber bir çalışmanız oluyor mu, değerlendiriyor musunuz? Onu da merak ediyorum.

Zamanımı uzattığınız için, anlayışınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Rica ederim.

Teşekkür ederim.

Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokrat arkadaşlarım, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok önemli bir konuda -herkesin de üzerinde hemfikir olduğu üzere- konuşuyoruz, bundan bahsediyoruz; bütçesini ve 2015 kesin hesabını görüşüyoruz. Bu önemi anlatmak için “yüzde 72 oranında dışa bağımlı, ithale bağımlı bir sektör” demek kâfi herhâlde ve siz söylediniz, önümüzdeki on yıl içerisinde de bu enerji ihtiyacımız, enerjiye olan talebimiz bir kat daha artacak. Demek ki çok daha fazla ithale bağlı, bağımlı bir hâle geleceğiz. Dolayısıyla, Türkiye’nin çok dikkatli bir şekilde enerji politikalarını tespit etmesi ve uygulaması gerekiyor. Bunun için, tabii, dış politikayla da çok uyumlu olması gerekiyor; daha doğrusu, dış politikanın enerjiye uyumlu olması gerekiyor, herhâlde enerji politikalarına uyumlu olması gerekiyor. Sayın Bakan, bu konuda çok netlik ya da çok doğru işlerin yapıldığını söylemek zor.

Yani çok küçük bir tarih gezintisi yaparsak, Osmanlı’nın son döneminde biz petrol havzalarını, aşağı yukarı etrafımızdaki bütün petrol havzalarını kaybettik. Nereleri? İşte, Bakü Hazar havzasını kaybettik, burada Musul, Kerkük havzasını kaybettik; Halep, Akdeniz bölgesini kaybettik; bir de Arap bölgesini, Suudi bölgesini ve Akdeniz’de yine Afrika havzasını kaybettik. Çok önemli bölgeler bunlar. Sevr Anlaşması’yla sadece Anadolu’ya girdik. Enerjiyi kaybettiğimiz gibi, petrolü kaybettiğimiz gibi, o dönemde bir de “ittihadı anasır” denen, yani Osmanlı’yı oluşturan unsurları da kaybettik, milletleri de kaybettik. Yani hem devleti kaybettik hem milletleri kaybettik biz o dönemde. Malum, İstiklal Savaşı’nı yaptık, İstiklal Savaşı’yla milleti kazandık. İttihadı anasırı tekrar kazanamadık ama bir millet, bir ulus devlet olduk İstiklal Savaşı’yla. Lozan Anlaşması’nı yaptık, onunla da tekrar petrol bölgelerini kazanamadık ama en azından devletimizi, bağımsız bir devleti ve milleti kazandık tekrar. Şimdi, bu dönemde dış politikamız sanki o dönemde kaybettiğimiz yerleri kazanmaya yönelik. Ama bakıyoruz, aynı önemde ve aynı paralelde değil yani Osmanlı’nın yıkılma dönemindeki gibi değil, en azından mesela Musul, Kerkük bölgesi o zamanki... En azından Musul bu önemini yitirmiş vaziyette. Diğer yerlerle ilgili olarak da yapabileceğimiz çok şey yokmuş gibi görünüyor, öyle görünüyor. Bunu bilmemiz lazım.

Şimdi, sizin bazı politikalarınız var -bu konulara çok girmiyorsunuz takip ettiğim kadarıyla- bir TANAP projesi var, anlaşması Ruslarla yapılan Türk Akımı Projesi var; bunlar doğru projeler. Ben 23’üncü Dünya Enerji Konferansı’nı da olumlu buluyorum, bazı eksikler olmasına rağmen. Katılmayanlar oldu herhâlde, onu kastediyorum. Irak gibi, İran da resmen katılmadı galiba.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Katıldı.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Resmen mi katıldı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Her ikisi de resmen katıldı.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ama biraz daha düşük seviyede katıldı herhâlde.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Irak’tan bakan katıldı.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sonuç olarak bizim bu eksiğimizi ve arz güvenliğini halletmeye yönelik, bu sorunu çözmeye yönelik politikalar geliştirmemiz lazım ve gücümüzün farkında olmamız lazım. Bunu yaparken doğu ile batı arasında git gel, bizim dış politikamızdaki gidiş gelişler büyük sıkıntı. Biz bugün buralarla ilgili olarak, o bölgelerle, o enerji havzalarıyla ilgili olarak kimle beraberiz? Amerika’yla mı beraberiz? Avrupa Birliği mi ya da Rusya’yla mı beraberiz? Aslında hiçbirisiyle beraber olmamızın bir anlamı yok, hiçbirisi bizim yanımızda olmaz çünkü, hiçbirisi bizim oralara tekrardan eskisi gibi hâkim olmamızı istemez. Dolayısıyla, şu anda bir maceraya girmeye gerek yok. Biraz önce söylediğim o projelerin gerçekleşmesini sağlamaya çalışın, Türkiye için çok büyük bir iş yaparsınız, yeter. O doğrultudaki çalışmalarınız bizim gelecekteki güvencemiz olacaktır, ona bakmamız lazım.

Ha, bir de bununla beraber -çok uzatmayayım- bor meselesi... 19’uncu yüzyıl petrol yüzyılıydı, petrolün dönemi geçiyor; yeni enerji kaynaklarına, alternatif kaynaklara ihtiyaç var, siz de çok iyi biliyorsunuz. Bunları devreye sokmamız lazım. Bizim elimizde olan ve doğal kaynak olarak kullanabileceğimiz, geliştireceğimiz bor var. Borla ilgili olarak bir şeyler yapabilmemiz lazım, kullanımını yaygınlaştırmamız lazım, daha teknolojik hâle getirmemiz lazım. Bor Enstitüsünün kuruluşu doğru bir iş, o konuda araştırmalar yapılması doğru bir iş. Ama Sayın Bakanım, bakıyorum -şimdi benim elimde mesela o zamanki Sayın Bakanın 2013 sunumu da var, 2014 sunumu da var-onunla ilgili, borla ilgili yapılanlara, Bor Enstitüsüne falan bakıyorum, çok farklı ifadeler var. Mesela 2014’te diyor ki: “Atılım Üniversitesiyle bir yetkinlik merkezi kuruldu. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi bünyesinde BOREN Ahşap Kompozit ve Uygulamaları Yetkinlik Merkezi kuruldu. 2012 yılında da Yeditepe Üniversitesi bünyesinde bir 3’üncü yetkinlik merkezi kuruldu.” Bunlardan daha sonra hiç bahsedilmiyor. Bunlar ne oldu, ne yaptılar; bununla ilgili bilgiler verilmemiş. Hâlbuki bu araştırmalar, buradan çıkacak sonuçlar çok önemli. 2013’te de öyle, 2014’te de öyle; bahsedilen projelerin akıbetlerini bilmiyoruz.

Ben arkadaşların yardımıyla şeyi çıkardım, ödenek durumlarına baktım. Sayın Bakanım, 2014’de 11 milyon liralık bir başlangıç ödeneği kullanımı söz konusu, bu 11 milyonun 7 milyon 900 binini kullanmışız. 11 milyon 739 bin başlangıç ödeneği, 7 milyon 901 bin lira harcamışız, harcama bu kadar. 2015’te başlangıç ödeneği 11 milyon 603 bin olmuş, düşürmüşüz; harcama 9 milyon 836 bin olmuş. 2016’da 13 milyon 962 bin başlangıç ödeneği var, henüz 5 milyon harcama var. Harcamalar düşük de neden düşük? Personel ödemeleriyle ilgili bir sorun yok, yatırım ödenekleri kullanılmamış. Sermaye giderleri, sermaye transferleri kalemlerine bakıyorsunuz, kullanılmamış. Yani yatırım yapacağım diye ödenek tahsis ediliyor ama kullanılmıyor. Sorun, demek ki Bor Enstitüsünde araştırmalarda yeteri kadar araştırma yapmamak. Hâlbuki bütçe de çok yüksek değil, araştırma bütçesinin daha da fazla olması lazım. Bunun önemli bir kısmı da personel gideri olduğuna göre, daha büyük bütçeleri ayırmamız lazım. Ayırdığımız bu küçük bütçeleri dahi kullanmamışız geçmiş dönemlerde, bunu yapmamız lazım, kullanmamız lazım, araştırmaya daha fazla yer vermemiz lazım. Sizin sunumunuzda İHA’larda kullanıldığından bahsediyor. Çok güzel bir şey, yani gurur duyuyoruz, bunun geliştirilmesi lazım. Zırh üretimiyle ilgili kullanıldığından bahsediyor. Yaygınlaşması lazım, bu araştırmaların daha fazla olması lazım.

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, BOREN’le ilgili olarak Sayıştayın güzel bir raporu var. Performans raporunda 4 bulgu var. Burada neden aşağı yukarı doğru dürüst çalışma yapılmadığı belli ediliyor. Şöyle: Mesela “Bulgu 1) Amaçların gerçekleştirilmesine yönelik hedeflerin nasıl ölçülebileceği hususunda

belirsizlik var.” diyor. Yani hedefler ortaya konuluyor ama o hedeflere nasıl ulaşılacak? Nasıl ölçüleceğiz ulaşmış ulaşmadığımızı? Bu daha başlangıçta, diğerlerine girmeme gerek yok. Hem hedeflerin doğru belirlenmesi hem de ölçülebilir olması gerekiyor malum, eksik var.

Bakanlığımızın Sayıştay denetim raporunda da 3 bulgu var, önemli. Performans raporunda da 1 bulgu var, önemli. Ama Atom Enerjisiyle ilgili olarak -Sayın Bakan, muhakkak okumanız gerekiyor bu raporu- 7 bulgu var. Diyor ki: “Atom Enerjisi Kurumunda yeniden yapılandırma ve yeni bir mevzuat şart.” Büyük sıkıntılar var kurumun...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika, ek süre vereyim Sayın Kuşoğlu.

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – TAEK’in yeniden yapılandırılması, mevzuatın yeniden oluşturulması şart; böyle bir tavsiyesi var. MTA’nın raporları da, EPDK’nın raporları da var ama onlarda pek bir şey yok.

Sayın Bakanım, bir de -galiba Musa Bey söz konusu etti- bu yaz kış saati uygulaması var. Yıllardan beri alıştık ve bazı hesaplara göre, bilimsel bir değerlendirme sonucuna göre yaz saati, kış saati uygulamaları vardı. Bu dönem birdenbire değişti. Nedir bunun gerekçesi? Yani bunun bir bilimselliği var mı? Geçmiştekiler mi hatalıydı, bu dönem mi hatalı oldu? Yani bu sizin uzmanlık alanınız değil ama bir şeyi olması lazım. Sonuçta evde kullandığımız enerji ise o, enerji tüketiminin az bir bölümünü oluşturuyor. Nedir bunun bazı, Nasıl hesaplandı; bir türlü anlayamadığımız, basına da intikal eden bir konu ama bununla ilgili bir açıklama yaparsanız memnun oluruz.

Çok teşekkür ediyorum. Bütçelerimizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kavcıoğlu...

ŞAHAPKAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; ben de öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, 23’üncü Dünya Enerji Kongresi’nin Türkiye’de bu dönemde çok güzel bir organizasyonla, çok büyük bir özgüvenle gerçekleşmiş olması hepimizi gururlandırdı, bundan dolayı Sayın Bakanıma ve Bakanlığına teşekkür ediyorum.

Hepimizin bildiği gibi Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla bugüne kadar yürütülen enerji projelerine güven veren bir partner olmuştur. Özellikle Orta Doğu ve Avrasya’daki kaynakların dünya pazarlarıyla buluşması için önemli bir konumdayız. Türkiye’nin bu konudaki paradigması “Barış için paylaş.” mottosunun bir zamanlar kan, gözyaşı ve savaşlarla birlikte anılan enerji kaynaklarına hâkim olma çabası yerine, enerjinin üretimi, dağıtımı ve paylaşımı noktasında bölgesel ittifakların kurulmasında itici bir güç olacağı görülmektedir. Bulduğumuz coğrafya malum; dünya enerji kaynaklarının yüzde 60’ının bulunduğu ve belki de bu yüzden dünyadaki huzursuzluğun temelini çıkardığı bölgedeyiz. İşte, bu bölgede barışın, istikrarın adresi olmayı sözde değil icraatta göstererek son dönemdeki -özellikle 15 Temmuzdan sonra- hain FETÖ darbe girişimleriyle terörle kanlı bir ülke, oynadıkları piyasa oyunlarıyla yaralı bir ekonomi gibi göstermeye çalıştıkları Türkiye bir kez daha ringde barış için yumruklarını dünyaya göstermiştir.

Değerli Bakanım, bu enerji konusunun önemi özellikle son dönemde kendisini -biraz önce de ifade ettiğim gibi- daha fazla göstermektedir. Çünkü Türkiye gelişen bir ekonomi ve büyüyen bir ekonomi. Tabii, bu gelişimiyle, büyümesiyle enerjiye olan ihtiyacı da gittikçe artmaktadır. Tabii, burada enerjiye olan ihtiyaç arttıkça da ithalatımıza bir baskı oluşturmakta ve cari açığımızın önemli bir unsuru hâline gelmektedir.

Şöyle bir baktığımızda, 2013 yılında 250 milyar dolar olan ithalatımızın yaklaşık 50 milyar doları enerji ithalatımızdan ki bu da toplam içerisinde yüzde 22'ye tekabül etmektedir. 2015 yılına geldiğimizde 207 milyar dolar olan ithalatımızın 37,8 milyar doları enerji ithalatı olarak yüzde 18'lere indiğini, 2016 yılında da bu oranın yüzde 13'lere indiğini görüyoruz. Tabii, burada bu toplam içerisindeki ithalatın, enerji payının rakamsal olarak düşüşünde 110 dolarlardan 30 dolarlara inmiş petrol varil fiyatının ve yine Bakanlığımız sayesinde son dönemlerde görüşmeler yapılarak doğal gazda yapılan fiyat indirimlerinin önemli bir etkisi olmuştur.

Tabii, bunun dışında da özellikle bugün gündemimizde çeşitli defalar arkadaşların konuştuıkları yenilenebilir enerjiye son yıllarda, AK PARTİ hükümetleri döneminde verilen önem nedeniyle yenilenebilir enerji kaynaklarımızın toplam içerisinde payının artması, ithalat içerisindeki payının da azalmasına etken olmuştur.

Hepimizin malumu bizim bu petrol, doğal gaz ve kömür gibi rezervlerimiz hem yoktur hem de kısmen azdır. Bunların dünyada ömürlerine baktığımızda, petrolün kırk yıl içerisinde, doğal gazın ortalama yüz yıl içerisinde, yine kömür rezervlerinin de yüz yıl içerisinde biteceğini düşündüğümüzde yenilenebilir enerji kaynakları açısından dünyadaki en potansiyel ülkelerden biri olan Türkiye'nin önümüzdeki yüz yılda parlayan bir ülke olacağı çok açık gözükmektedir. Burada biz özellikle 2002 yılındaki rakamlarla kıyasladığımızda, 129 milyar kilovatsaat olan elektrik üretimimizin 2015 yılında 261 milyar kilovatsaate yükselmesi biraz önce ifade ettiğim ekonomik gelişimimizle paralel olarak tüketimi de aynı şekilde -çok büyük artışı- tetiklemektedir. Ama, burada bunun içerisindeki dağılıma baktığımızda, 2016 yılında toplam enerji üretimimizin yüzde 34'ünün yenilenebilir enerjiyle karşılandığını görmekteyiz. Yenilenebilir enerji içerisinde, şöyle çok kısa olarak bahsettiğimizde, güneş enerjisinin Türkiye'de çok potansiyeli bulunduğunu görüyoruz, ortalama 7,2-8 saate yakın bir süreyle günlük dünyada güneş enerjisi potansiyeli en fazla olan ülkelerden. Son dönemde yine Bakanlığımızın bu konudaki önemli değişiklikleriyle güneş enerjisi konusundaki yapılan yatırımları gözlemekteyiz. Burada, tabii, güneş enerjisinin bir diğer avantajı da -hem öneri olarak hem de bu yönde gelişmesi açısından daha faydalı olur- özellikle güneş enerjisinin kurulum yerlerinin tarıma dayalı arazilerden imtina edilerek daha çok göllerin, stadyumların, otobanların, farklı yerlerde bunların üzerinde kurulması bu tür maliyetlerin azalmasına hem de tarım alanlarının daha efektif kullanılmasına neden olacaktır.

Yine, RES'lere baktığımız zaman, Türkiye'nin dünyanın en potansiyel ülkelerinden biri olduğunu görüyoruz. Özellikle Avrupa ülkeleriyle kıyaslayacak olduğumuzda, mesela Almanya'nın kurulum potansiyel gücü bizim yedide 1 oranımızda olduğu hâlde enerji kurulum gücü bizim yaklaşık 20 katımızdır. Son yıllarda yine Türkiye'de -özellikle son üç dört yılda- bin megavattan bugün 5.300 megavata yükselmiş olması, yine Bakanlığımızın bu anlamda da bu rüzgâr enerjisine verdiği önemi görüyoruz ki bu önemin son yıllarda fark edilmiş olması biraz önce verdiğimiz ithalat rakamlarının Türkiye'de ekonomiye çok büyük destek ve katkısı olacağını göstermektedir.

Yine, jeotermal anlamında, jeotermal kaynaklar açısından da Türkiye dünyada 5'inci, Avrupa'da da 1'inci enerji kaynaklarına sahip ülkelerden bir tanesidir. Bunun da potansiyel olarak değerlendirilmesi ki Türkiye'de yaklaşık 15 şehrimizin çok büyük jeotermal kaynaklara sahip olduğunu ve buralarda enerji anlamında bu saydığımız yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde şu ana kadar en az yatırım yapılan

veya teşvik verilen kaynaklardan bir tanesidir ki jeotermal kaynakların da bu anlamda geliştirilerek, desteklenerek en azından Türkiye'nin büyük bir bölümünde aktif olarak kullanılmasının çok önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Yine, bir diğeri nükleer enerji konusu ki nükleer enerjiyle ilgili tabii muhalefetten geçen seneki bütçemizde de çok büyük tepki alıyoruz. Bunu anlamakta gerçekten zorlanıyoruz. Yani, nükleer enerjinin dünyadaki yapısına baktığımızda...

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Hangi muhalefet olduğunu söylerseniz...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bakışlarınızdan sizin olmadığınızı anladım Mehmet Bey.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz muhalefet değilsiniz artık Mehmet Bey, siz muhalefet değilsiniz ki.

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Hayır, benim söylediğim bir şey yoktu da onun için biliyorum, ne diyor acaba diye merak ettim.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Şimdi, tabii, yani şöyle...

MEHMET GÜNAL (Antalya) – HDP'ye mi söyledi, MHP'ye mi, CHP'ye mi söyledi?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Cumhuriyet Halk Partisi, HDP, daha önceki şeylerde sizden duymadım ama zannedersen Erhan Usta da geçen dönem birkaç şey söylemişti, tam hatırlamıyorum ama MHP'yi bunun dışında tutuyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, cevap hakkı istiyoruz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Özellikle CHP ve HDP'deki muhalif arkadaşlarım bu konuda, biraz önceki konuşmalarda da yani diğer tarafa gitmeye gerek yok...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başkanım, cevap hakkı...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Yani, şöyle: Tabii ki her şeyin eksi ve artışı var ama nükleer enerji dünyada bu kadar yaygınken yani dünyanın en önemli ülkeleri bu kaynağı kullanırken, bugün 439 tane nükleer reaktör çalışırken, hatta bu patlamalardan sonra; hem Çernobil'de hem Japonya'daki patlamalardan sonra 100'ün üzerinde nükleer santraller kurulurken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen, toparlar mısınız.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Süre rica edeyim, birkaç şey daha söyleyeceğim çünkü Başkanım.

Yani, Fransa enerjisinin yüzde 70'ini -herkesin bildiği bir şey- nükleer enerjiden karşılıyor. Yani, bakıyoruz, hepimiz okuyoruz, hepimiz dünyayı takip ediyoruz, nükleer enerjinin en önemli özelliği çevreci olması. İkinci en önemli özelliği, güvenilir olması. Yani, muhalefetteki veya buna karşı çıkan arkadaşların tezleri ilk başta burada çürüyor. Yani, nükleer enerjinin en önemli özellikleri bunlarken neye dayanarak buna karşı çıkılıyor, anlamakta güçlük çekiyoruz. Yani, kaza olduğunda... Bugüne kadar elli beş yıllık süre içerisinde, nükleer santraller kurulduğundan bu tarafa 2 defa kaza olmuş. Dolayısıyla, Türkiye bu nükleer enerji konusunda yatırım yaparken hem deprem bölgesi olarak yani bizim 6,8'in üzerinde bugüne kadar deprem görülmemiş, 7-8'in üzerinde bir sağlamlıkta bu nükleer enerji santralleri kuruluyor. Tüm riskler göz önünde tutularak kurulan bu nükleer santrallerin bizim önemli bir enerji açığımızı karşılayacağı apaçık ortada. Buna niye karşı çıktığını şuradan da görüyoruz: Bugüne kadar Türkiye 100 milyon dolar bu konuda, bu işlerin fizibilitesi için para harcadığı hâlde böyle gizli bir el bu işi hep ötelemiş. Dünya bu kadar, özellikle Avrupa ülkeleri, yaygın bir şekilde bu enerji kaynağını kullanırken Türkiye mesela yapmak istememiş değil, Türkiye bunu yapmak için uğraşmış,

100 milyon dolar masraf yapmış. Yıllardır bu diğer hükümetler zamanında da yani karşı oldukları bir şey değil, beceremedikleri ya da gizli bir elin bunu hep ötelediği, Türkiye bu kaynaktan faydalanmasın, yararlanmasın amacıyla yapılan bir şey olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, nükleer enerji ve kurulacak bu santrallerle Türkiye'nin önümüzdeki dönemde enerji kaynaklarına çok büyük bir ivme katacağı apaçık ortadır. Bu anlamda da nükleer enerjinin ülkemizde, diğer ülkelerle kıyasladığımızda, potansiyel olarak bize önemli bir ekonomik değer katacağını düşünmekteyim.

MUSA ÇAM (İzmir) – Bayburt'a ister misiniz bir nükleer santral Sayın Kavcıoğlu?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Kesinlikle isterim, kesinlikle.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, cevap hakkı...

MUSA ÇAM (İzmir) – Bir kanun teklifi verin, destekleyelim hemen.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Mesele Bayburt ya da başka bir yer değil. Bakın, ortaya koyduğumuz tezlerle sizin neye karşı çıktığımızı anlamakta güçlük çekiyoruz. Yani, dünya...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir dakika... Neye karşı çıkıyoruz? Sayın Başkanım, bize cevap hakkı verecek misiniz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Cevap hakkını kullanırsın, şu an ben konuşuyorum Mehmet Bey. Ama, tezlerinizi dayandıracamız şeyler biraz realiteyle örtüşürse daha çok memnun oluruz. Çünkü biraz sizin konuşmanızı biliyorum, daha önceki tezinizi de biliyorum. Çevreci ve güvenilirlik açısından dünyada nükleer enerji bu anlamda en güçlü enerji kaynağı.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Almanya niye vazgeçti?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Almanya'da da yüzde 15'i nükleer enerji kullanıyor.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Kaldırıyor, kaldırıyor.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Kaldırıyor olmasının nedenine bakmak lazım.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Bakın o zaman, öyle değerlendirin.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bunların ömrü elli yıl, bunlar elli yıl önce bunları kurmuşlar, bugün başka alternatiflere bakıyorlar, bulamazlarsa Japonya gibi tekrar nükleer enerjiye dönecekler. Yani, burada bulamamalarının ya da kaldırmamalarının nedeni sizin savunduğunuz tezler değil, kendi içerisindeki alternatif enerji kaynaklarına yönelmekten kaynaklanmaktadır, bunu da göz ardı etmeyelim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Biz ne savunuyoruz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Şimdi, ben, tabii, genel enerji politikalarıyla ilgili bu görüşlerimi paylaştıktan sonra, Sayın Bakanım, Bayburt'a dönüyorum. Bayburt'la ilgili Musa Bey söyledi, nükleer enerji tabii ki Bayburt'a kurmanızı isterim ama kurmayorsunuz. Öncelikle, Bayburt Organize Sanayiye doğal gazı getirdiğiniz için size teşekkür ediyorum, Bakanlığınıza teşekkür ediyorum.

Başkanım, biraz insicamım bozuluyor, son toparlayacağım müsaade ederseniz. Ama, benim hakkımı hep Mehmet Bey ile Musa Bey aldı, onun için bir iki dakika bir müsaade edin bana toparlıyorum.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Hakkını iade edin Başkan. Kimsenin kimseye hakkı geçmesin, kul hakkıyla yaşamayalım.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Şimdi, Sayın Bakanım konuşuyordu, Bayburt Organize Sanayiye doğal gazı getirdiğiniz için teşekkür ediyorum. Bayburt için çok önemliydi. Yine, Bayburt, yaklaşık beş yıl oldu, doğal gazı kavuştuğu için teşekkür ediyorum Bakanlığınıza.

Yalnız bir konuyu sizinle paylaşmak istiyorum, bu önemli. Biz Aksaray Gümüşhane ve Bayburt olarak doğal gaz kullanıyoruz. Tabii, orada bir Sayın Başkanım da paylaşmışım daha önce, bize göre ters bir durum var. Yani, doğal gaz kullanımı az olan yerlerde fiyat daha yüksek. Dolayısıyla, burada ilçelere doğal gaz gitmediği için... Bizim oralaradaki nüfus probleminden kaynaklı hem Gümüşhane'nin hem Bayburt'un ilçelerinde doğal gaz yok. Dolayısıyla, sadece merkezde doğal gaz olunca kullanım oranı düşük olmakta. Kullanım oranı düşük olduğunda da biz doğal gaza çevremizdeki şehirlerden daha fazla ödüyoruz. Burada birinci tercihimiz, sizden ricamız, hem Gümüşhane hem Bayburt'un ilçelerine doğal gaz istiyoruz. Dolayısıyla, burada kullanımı, tüketimi artırmak açısından önemli. Nüfusa bakarsanız, o zaman bizim bunu elde etme şansımız yok. Biraz buralara pozitif ayrımcılık yaparak... Çünkü nüfusu orada tutmamız, nüfusu geliştirmemiz için oraların yaşam şartlarını iyileştirmemiz lazım ki o nüfus orada kalsın, geriye göçü de teşvik edelim. Bu anlamda sizden gerçekten pozitif ayrımcılık istiyoruz. Bayburt gibi yerde, Gümüşhane gibi yerde, herkes 0,15 kuruşla doğal gaz kullanırken biz 0,32'yle doğal gaz kullanıyoruz ki bu çok pahalı gelmektedir.

Burada yine, bir konuya dikkat çekmek istiyorum. Bence –benim fikrim- bir şeyin tüketimi arttıkça fiyatının artması, kullanım azaldıkça düşmesi... Niye bunu söylüyorum? Şimdi, Bayburt Hükümetimizin çıkardığı 23 ilin, Güneydoğu ve Doğu Anadolu ekonomik paketi içerisinde. Şimdi, yatırımcı gelecek bizim şehrimize. Bir sürü teşvik veriyoruz ama enerjiyi en pahalısından kullanırsa orada tereddüt ediyor ve gelmemesi konusunda önemli bir olumsuz etken oluyor. Yani en azından Doğu ve Güneydoğu paketi içerisinde bu şehirlerde bu ölçünün kaldırılarak yani daha düşük, teşvikli bir şekilde doğal gaz tüketiminin sağlanması bizim oraya gelecek yatırımcılar ve nüfus açısından çok önemli. Mesela organize sanayiye doğal gazı getirmemiz gerçekten çok önemli bizim için ama orada yatırımcının bunu daha iyi bir fiyatla kullanması da bizim kendi açımızdan çok önemli. Bu konuda bir düzenleme ve ayrımcılık istiyoruz.

Bir diğer önerim de Sayın Bakanım, şimdi, genel olarak bu enerji yatırımlarıyla ilgili. Özellikle HES, RES, GES, biliyorsunuz, çok pahalı yatırımlar olduğu için, bankacılar bu anlamdaki krediler de uzun vadeli olduğu için imtina ediyorlar. Şu konuda bir önerim olacak: Bankacı olarak bu krediler kullandırılırken -çünkü bildiğiniz için- sınısasyon hesabıyla bu krediler ödendiği zaman zaten yatırım bitene kadar para da ödendiği için paranın o anlamda bir riski söz konusu değil. Uzun vadeli kullandırılan bir kredi.

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, lütfen toparlayın.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Toparlıyorum.

Aynen hazine garantisi gibi satım garantisi olduğu için de bu kredilerin riskli krediler içerisinde değerlendirilmeden, bankacılar açısından hem karşılıklar kararnamesinde hem teminat risk dengesinde değerlendirilerek bankacılara daha cazip bir kredi türü hâline getirilip avantajlı bir şekilde yatırımcılara sunulması bu GES, HES, RES gibi yatırımların artmasında önemli bir etken olacaktır. Çünkü şu an pahalı olması nedeniyle toparlayan en önemli bacaklarından bir tanesi finansman tarafı. Bu hazine garantili gibi bir şey, bunu o baza sokup -hazine garantili gibi, satım garantisi var, paranın geri ödeme garantisi var- bunun bu şekilde değerlendirilmesi, bankaların bu tür kredilere pozitif ayrımcılık yaparak daha düşük bazda ve cazip bir şekilde yönlendirilmesi bu yenilenebilir enerjinin artmasında da önemli etkenlerden biri olacaktır.

Özellikle son dönemde yapılan 23'üncü Dünya Enerji Kongresindeki Türkiye'nin görünümü ve sizin orada özgüvenle Türkiye'yi bu dönemde dünyaya sunuşunuz gerçekten bir Türk olarak beni gururlandırdı. İnşallah, bu, diğer organizasyonlarla Türkiye'yi istediğimiz yere getirecektir. Ben bu anlamda tekrar teşekkür ediyorum.

Bu 2017 bütçesinin ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN – Bana sataşıyorsunuz. Ben söz istiyor muyum Sayın Bekaroğlu?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hayır, Cumhuriyet Halk Partisinin söylemediği şeyleri içine ilştirerek sataşmada bulundu, cevap vermek zorundayız Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şahap Bey, bir defa, bu dönemde, bu bütçede de bir Bayburt yemeği bekliyoruz, onu söyleyeyim.

Şimdi, Şahap Bey Cumhuriyet Halk Partisi programını bilmeden, bizim söylediklerimizle de ilgisi olmayacak şekilde “Cumhuriyet Halk Partisi her şeye -böyle bir refleks de var- karşı çıkıyor, HDP’yle de şöyle yapıyor.” falan diye bir şeyde bulundu. Yanılıyor, öyle değil.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Biraz önce Ayтуğ Bey’in konuşmasını dinlediniz mi siz?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Cumhuriyet Halk Partisi programında nükleer enerjiye kategorik olarak karşı çıkılmıyor, deniliyor ki: “Bütün ihtimaller, bütün imkânlar, alternatifler değerlendirildikten sonra böyle bir şeye ihtiyaç duyuluyorsa nükleer santral de kurulabilir.” Ama Cumhuriyet Halk Partisinin nükleer santral yerine yeni...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Gecikmişti zaten Mehmet Bey. Daha kaç yıl gecikeceğiz?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Efendim, anlatıyorum yani. Ne şey yapıyorsunuz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Kaç yıl gecikelim daha?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ama yanlış şeyler söylüyorsun, düzeltiyorum, sadece düzeltiyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen ya...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Ya, 100 milyon dolar harcanmış zaten, kaç yıl geciktirmişiz.

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, rica ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sizin söylediğiniz şey CHP’nin programında yazmıyor, arkadaşlarımız da kategorik olarak “Biz nükleer santral...”

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Siz o zaman programda olmayan şeylere itiraz ediyorsunuz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, böyle bir şey söylemedik. Yani siz politikanızı yaparken anlatın düşüncelerinizi, başkalarına göndermeler yaparak meşruiyet falan aramayın, bu yanlış bir şeydir. Yani siz sürekli olarak muhalefeti bu şekilde bir yere koyarak, uzaklaştırarak, şiddetli bir şekilde marjinalize ederek...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Mehmet Bey, biraz önce Ayтуğ Bey’in konuşmasını dinlediniz mi siz? Ayтуğ Bey hangi partinin milletvekili?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu doğru değil. Cumhuriyet Halk Partisi –bir daha ifade ediyorum- programında bütün alternatifler değerlendirildikten sonra ihtiyaç duyuluyorsa nükleer santral... Ama –amasını da koyuyor- şu şu, bütün tedbirler alınarak...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bence siz tam bir CHP’li olmadığımız için CHP düşüncelerini siz de anlamadınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ama bana sorarsan, kişisel olarak, Mehmet Bekaroğlu olarak ben nükleer santrale dünyanın ihtiyacı olmadığına, böyle herhangi bir tehlike karşısında sadece insanlar değil, bütün canlıları yok eden böyle bir enerji kaynağının dünyadan kazınması, terk edilmesi gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdinç, buyurun.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, çok değerli milletvekilleri, Bakanlığın değerli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Enerji alanında kuralların günden güne değiştiği, yeniden yazıldığı bir dönemi yaşıyoruz. Bakanlığın özellikle enerjide ülkemizi dışa bağımlılıktan kurtarma noktasında ve artan enerji talebini karşılama, arz güvenliğini sağlama noktasında çeşitli gayretler ortaya koyduğunu da gururla izliyoruz. Ülkemizin enerji ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak doğal kaynakların yanında yeni teknolojilerin de hayata geçirilmeye çalışılması ve mevcut teknolojilerin verimliliğinin artırılmasına yönelik gayretler ülkemizin geleceği açısından meyvelerini yavaş yavaş vermeye başlıyor. İnşallah, ilerleyen zamanlarda bunlarla ilgili güzel sonuçlar almaya devam edeceğiz.

Tabii, ben, konuşmamı üç dört başlık hâlinde çok kısa tutacağım, değerlendirmek istiyorum. Biri yerli kömürle ilgili. Burada kömürle ilgili de çeşitli değerlendirmeler yapıldı. Kömür denince, tabii, ilk akla yaşanan kaza dolayısıyla Soma geliyor ama Türkiye'nin birçok ilinde de ki benim ilimde de olmak üzere ciddi anlamda kömür rezervleri mevcut. Adana'nın Tufanbeyli ilçesinde sizin de bildiğiniz gibi daha yer altına girmeden yeryüzünden alınma imkânına sahip bir kömür rezervine sahibiz. Özellikle ithal kömüre dayalı termik santrallerin kurulmasına engel olunması ve akabinde yerli kömüre dayalı termik santrallerin teşvikine yönelik çabalar da işte Tufanbeyli ilçemizde meyvesini verdi Elhamdülillah, nisan ayında sizlerin de katılımıyla, Sayın Cumhurbaşkanımızın katılımıyla çok güzel bir tesisi hayata geçirdik. Hem ülke ekonomisine hem de yerel ekonomiye, istihdama çok ciddi katkı sağlayan bir tesis oldu ve şu anda çok güzel sonuçlar alıyoruz oradan. İnşallah, bu ve benzeri yatırımların artarak devam etmesini temenni ediyoruz.

Bir diğer husus, elektrik arızaları ve kesintileri konusu. Siz de bilirsiniz, siyasetçinin yerelde en fazla karşılaştığı konulardan biri de elektrik arızaları ve kesintileriyle ilgili husustur. Sizin tabiriniz mi bilmiyorum, bir elektrik partisi oluşmuş durumda aslında bizim karşımızda sahada ama son dönemde yapılan çalışmalar ki geçtiğimiz ay Adana'da açmış olduğunuz çağrı merkezinin hayata geçmesiyle birlikte bize gelen taleplerde yüzde 90 oranında azalma söz konusu. Yani eskiden haftada en az 50-60 telefon aldığımız elektrik arızasıyla ilgili hususlarda bugün haftada herhâlde 3'e, 5'e düşmüş durumda. Onlar da belki bu çağrı merkezlerinin hayata geçtiğinden haberdar olmayan insanlarımız. Bu konuda da teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Nükleer santralle ilgili burada çok şeyler söylendi, çok konular konuşuldu. Tabii, bizim bölgemizi yakından ilgilendiren bir husus. Adana, Mersin birbirine çok yakın iller. Mersin Akkuyu'da yapılan nükleer santralin gerçekten ülkemiz açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Tabii, nükleer santrale bakış açısı herkesin aynı olmayabilir, herkes farklı yönlerden yaklaşabilir ama olaya yaklaşırken de ülkenin ihtiyaçlarını da göz ardı etmemek gerektiğini düşünüyorum. Zira eğer sonuçları üzerinden hareket edersek, ki genelde baktığımızda sonuçlar üzerinde meydana gelecek olası bir kaza üzerinden

değerlendirmeler yapıyor yani uçağa benzetilebilir aslında nükleer santral. Kullanımı açısından da bir uçak kazası meydana geldiğinde içindekilerin kurtulma imkânı çok düşüktür ancak bu sebep dolayısıyla bile insanlar uçağa binmekten imtina etmiyorlar. Bu çerçevede değerlendirilebilir. Dünyada hâlâ artmaya devam eden, ki 2023 yılına kadar 160'ın üzerinde tesisin daha yapılacağı öngörülen bir ortamda Türkiye'de nükleer santralin yapılmaması da eksik bir şey olur temennisiyle inşallah önümüzdeki günlerde hayata geçeceğini ümit ettiğimiz nükleer santrallerin ülkenin enerji ihtiyacını karşılamaya yönelik çok ciddi katkı sağlayacağını umuyorum.

Bir diğer husus, Sayın Cumhurbaşkanımızın 2011 yılında Adanalılara da müjdelediği Ceyhan Enerji İhtisas Bölgesi, sizin de yakından bildiğiniz bir alan. 2007 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla o bölge enerji ihtisas bölgesi ilan edildi. Sayın Cumhurbaşkanımızın da inşallah İstanbul'u finans merkezi, Ceyhan, Adana'yı, o bölgeyi de enerji merkezi yapma noktasında bir taahhütleri, bir müjdeleri vardı Adanalı hemşehrilerimize. Bu çerçevede çok ciddi çalışmalar yürüyor hem Bakanlığınız nezdinde hem de Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı nezdinde. Bilim, Sanayi Bakanlığımız oranın kamulaştırmalarıyla ilgili çalışmaları yürütüyor. Tabii, orada kamulaştırma noktasında mahkemelere intikal etmiş hususlardan dolayı sürecin biraz uzamasından kaynaklı çeşitli durumlar söz konusu ama bölgeye hem enerji boru hatlarının yoğun olarak gelmiş olması hem de kara taşımacılığı ile petrol taşımacılığının söz konusu olması o bölgede ciddi anlamda belki petrol rafinerisi veya petrokimya tesislerinin hayata geçirilmesini elzem olarak ortaya koymaktadır. Bu noktada da sizin gayret gösterdiğinizizi biliyoruz. Adanalı biraz daha böyle sabırsız bu noktada. Bu çerçevede Adanalının taleplerini de iletmek istiyorum.

Bakanlığın 2017 bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Allah utandırmasın.

Sayın Başkanım, süreyi kısa tuttum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kandemir...

ERKAN KANDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli hazırun; çok kısa ben de birkaç şey söyleyeceğim.

Tabii, ifade edildi, muhalefet de ifade etti, bizim arkadaşlarımız da söylediler öbür tarafından, hiç kuşkusuz enerji ve dış politika birbirinin ayrılmaz iki parçası. Bu konuda belki son dönemde ülkemizin yaşamış olduğu kuşatma ve sınamalarda enerjideki atılımlar, kaynak çeşitlenmesi, enerji politikalarındaki millilik ve yerliliğin hiç kuşkusuz payı var diye düşünüyorum. Birkaç şey var ki çok kıymetli. Kuşkusuz makro politikalar anlamında Türkiye çok iyi şeyler yaptı, iyi şeyler yapmaya da devam ediyor fakat mikro anlamda vatandaşa dokunması noktasında doğal gaza yapılan indirimin çok kıymetli ve önemli olduğunu düşünüyorum. Hiç kuşkusuz bir yönüyle cesaret isteyen bir şeydi. Yüzde 10 az bir rakam değil, özellikle ufak bütçeli ailelere çok kıymetli bir katkı olarak döndüğünü düşünüyorum. Bu anlamda sizi tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

Bir de, tabii çok büyük bir gururla izledik, Enerji Olimpiyatları dediğimiz Enerji Kongresi'ni. Orada belki enerji kongresinden daha önemli ana motto “Barış için paylaşalım”, “Barış için paylaşalım” aslında bizim sadece enerjide değil dünyaya bakışımızda kendi medeniyet değerlerimizle, kaynakları yönetmek ya da kullanmak, doğayla birlikte kaynak çeşitliliğini nasıl kullanacağımızı göstermesi anlamında ama en önemlisi dış politikadaki ana eksenimizi göstermesi anlamında önemli bir mottoydu diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi, on beş dakika süreyle soru işlemi yapacağım.

Soru sormak isteyen arkadaşlarımızın sisteme girmelerini rica ediyorum.

Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, 07/09/2016 tarihinde yürürlüğe giren 6747 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesiyle Bazı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 80/4'üncü maddesi gereği bugüne kadar kaç proje bazlı yatırım için diğer kanunlarla getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller ile diğer kısıtlayıcı hükümler için istisna kararı aldınız? Bu projeler nelerdir? Bu projeler hangi firmalara aittir? Aynı şekilde, yine aynı kanunun aynı kanun maddesine dayanarak kaç yatırımı hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla yasal ve idari süreçlerde düzenleme yaptınız? Yine, bu yasal ve idari düzenlemeler nelerdir? Bunlar hangi yatırımlardır ve bu yatırımları hangi firmalar yapıyor?

Buna bağlı olarak "Kömür aramak için 600 bin metre sondaj yapacağız." demişsiniz. Bu kanun maddesine giriyor mu? Bu sondajlarla ilgili de çevre değerlendirme... Çünkü sondajların da çok ciddi kirliliğe sebep olduğunu biliyoruz. Sunumunuzda "Yaptığımız yasal düzenlemeyle yatırımcıya ÇED, kamulaştırma ve bunun gibi bütün izinleri biz alacağız, kömür sahası karşılığında en ucuz elektriği kim üretecek ihaleyi o firma alacak." diyorsunuz. Peki başka duyarlılıklar olmayacak mı? İhaleyi verirken sadece en ucuza mı bakacaksınız? Kullandığı teknolojiye, çevreyi korumak için alacağı tedbirlere bakmayacak mısınız? Aslında bu cümleler de bu anlamda duyarsızlığın bir itirafı gibi görünüyor.

Başka bir soru, Artvin'de şu meşhur Cerattepe'yi soracağım. Cengiz İnşaatın maden ocağı açmak için sadece 40 hektarlık bir alanda izin aldığı söyleniyordu.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, geride 10-12 tane arkadaş var, lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum.

Sonra anlaşıldı ki 406 hektarlık ruhsat verildiği görülüyor. Bu bütün Artvin'in bütün şehir merkezini kaplıyor. Bu konuda bir açıklama yapabilir misiniz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum soruyu.

Bir de bu Cengiz İnşaat sadece bakır mı yoksa tüm madenler ve altın araması da yapıyor mu? Bilgi verirseniz memnun olurum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Öz...

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – Sayın Bakan, Çanakkale'de 19 termik santral projesi var. 4 termik santral şu anda çalışır durumda, Biga'da, Çan'da, Lapseki'de, Gelibolu'da aynı şekilde projeler var. Bunlardan tabii ön lisans başvuruları içerisinde 3'ü sonlandırılmış, 3'ü reddedilmiş ama benim sormak istediğim asıl soru burada halkımızın öğrenmesi açısından, yani Çanakkale'ye 19 tane termik santral yapılması gerçekten Çanakkale'yi bir kazan dairesine döndürecek, bir cehenneme döndürecek. Kaldı ki bir de şu var: Sizin, termik santrallerin yapımının yerli kömürle yapılacağıyla ilgili bir ifadeniz var. Fakat efendim, Çanakkale'deki 19 termik santralin 16'sı ithal kömürle yapıma üzerine projelendirilmiş. En sonunda Çan'da...

BAŞKAN – Soruyu alalım lütfen.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – Sorum şu: Çanakkale’ye kaç tane termik santral kurulmasına onay verilecek? Yani bu 19 termik santral hayata geçecek mi? Çanakkale bunu istemiyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Turpcu...

ŞERAFETTİN TURPCU (Zonguldak) – Sayın Bakan, bu görüşmenin Zonguldak için büyük önem arz ettiğini ve Zonguldaklıların gözünün kulağının bu toplantıda olduğunu bilgilerinize sunmak istiyorum ve şu basit 8 soruyu sormak istiyorum.

BAŞKAN – Bir dakikanız var, önemli önceliği yapalım Sayın Turpcu.

ŞERAFETTİN TURPCU (Zonguldak) – Bir: Hükümetin yerli kaynak, yerli kömür vurgusu hemen her konuşmada yerini almaktadır. Bu noktada, Zonguldak’ta yapılmış ve yapılması planlanan yeni termik santrallere yılda ne kadar kömüre ihtiyaç duyulduğu, bunu hangi ocaklardan temin edeceği, bu ocakların rezervlerinin bu termik santrale kaç yıl boyunca kömür temin edebileceği, bunun için yeterli rezervlere sahip olup olmadığıyla ilgili hangi çalışmalar yapılmıştır? İthal kömürle çalışan termik santrallere ilişkin Bakanlığımızın politikası önümüzdeki yıllarda nasıl olacaktır?

İki: TTK’nın özelleştirilmesi tartışmasına yönelik olarak özelleştirme adı altında her müessesenin bir holdinge yeni santraller yapma hakkıyla verilmesinin termik santraller tuzağı olduğunu düşünüyoruz. Bu şekilde, müesseseleri alan firmalar ocakları kapatacak, çünkü kömürü ucuza mal edemeyecekler. Yine ithal kömüre yöneleceğiz yani özelleştirme sadece Zonguldak ve TTK’yı birbirinden koparmayacak, aynı zamanda termik santral kurma izni verilen firmalarla Zonguldak’ı baştan aşağıya ithal kömürün yakıldığı cehenneme çevirecektir. Ereğli’den Amasya’ya kadar yapılacak santrallerden yaratacağı dışsal etkiler üzerine çalışmalarınız var mıdır? Varsa nelerdir?

Üç: TTK’nın geleceğine ilişkin belirsizliklerin ortadan kalkmasına yönelik bir açıklamanız olacak mıdır? TTK’ya işçi alımı olacak mıdır?

Dört: TTK’nın zarar ettiğiinden bahsedilerek özelleştirmeye dayanak bulunmaya çalışılmaktadır.

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

ŞERAFETTİN TURPCU (Zonguldak) – Ancak, devlet şirket değildir, olaylara sadece kâr zarar açısından bakamaz. Devletin sosyal ve stratejik başka kazanımları var. TTK’nın işçi açığı acilen giderilerek, yeniden yapılandırılarak sermayesi güçlendirilerek, yeniden organize edilerek, yatırım yapılarak...

BAŞKAN – Sayın Turpcu, teşekkür ediyorum.

Sayın Çam...

MUSA ÇAM (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bartın ili Amasra ilçesinde kurulmasına karar verilen termik santralle ilgili Bakanlığınız olarak verdiğiniz destek ve katkılar nedir? Karadeniz’in incisi, turizmin cazibe merkezi Amasra’ya termik santral kurulmasındaki ısrarınızın sebebi nedir?

Yine, bize dağıtmış olduğunuz 2017 bütçe sunum kitabının 80’inci sayfasında diyor ki Zonguldak’a yapılacak redevans sistemiyle ilgili bir ihale var ve bu ihaleyle birlikte verilen miktar ne kadardır? TKİ’nin bu konudaki kârı nedir?

Üçüncü sorum da, Sayın Başkan, İzmir’de şu ana kadar verilmiş rüzgâr gülleri ruhsatı sayısı kaçtır ve şu anda lisans için başvuruların sayısı kaçtır?

Bunları öğrenmek isterim, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Günal...

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, arada söyledim ama gümbürtüye gitmesin diye tekrar söylüyorum: Afşin-Elbistan Santralının son durumu nedir? Ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bu konudaki devir işlemleri... Geçen sefer özel bir model demiştiniz, çünkü yerli kömür açısından, sizin söylediğiniz anlamda o strateji için en önemli kurumlardan bir tanesi.

İkinci sorum da, yine konuşmamda söyledim ama rakam olarak istiyorum: Türkiye Petrolleri yeni satıldı. Dağıtım şirketleri, kaç tane bayi vardı satılırken ve bunların yıllar itibarıyla artışı var mıdır? Yani 2014’te kaç bayisi var, 2015’te kaçtı, 2013’te kaçtı diye merak ediyorum?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Demirtaş...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Bakan, daha önce konuşmamda sorduğum sorulara ilaveten... Batı Karadeniz’de Zonguldak, Bartın, Karabük illerinde yeni termik santral yapılmasını planlıyorsunuz? Böyle bir planınız varsa bu bölgede kaç termik santral planlıyorsunuz ve kaç megavat gücü hedefliyorsunuz?

Yine, ÇED’le ilgili süreçte “Biz alacağız, ona göre yatırımcıya bunu teslim edeceğiz.” diyorsunuz Bakanlık olarak. Bundan sonra ÇED’le ilgili hiçbir değerlendirme yapılmayacak mıdır?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kavcıoğlu...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Bakanım, konuşmam esnasında bahsedecektim ama sürem yetmediği için... Laleli Barajı’yla ilgili son durumu öğrenmek istiyoruz. Daha önce ihale edilmişti, sonra herhâlde debi, yükseklikle ilgili değişiklik olacağı konusunda bir durağan döneme girdi ama son durumunu alabilir miyiz?

Bir de bir ekleme, bu konuyla ilgili daha önce yapılan barajlarla da oradaki yaklaşık 10-15 tane köyü ilgilendiriyor, herhâlde bir kısmı kurtulacak. Köylerin taşınmasıyla ilgili, daha önce... mesela Bayburt’ta zaten nüfus problemi, göç problemi var.

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, soruyu alalım lütfen.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Laleli Barajı’nda bu konu değerlendirilirken sözleşmeye ya da şeye, bu köylülerin orada yeni bir yerleşim alanı veya Bayburt’ta değerlendirilmesi konusunu da yine arz ediyoruz.

BAŞKAN – Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, bu İsrail anlaşması sonrası Kıbrıs doğal gazıyla ilgili bir proje çalışması var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, daha önce de konuşulmuştu, çok tartışıldı, bu İŞİD'in Suriye'deki petrol ticaretinden Türk firmalarının faydalandığı yönünde. Bu konuda net bilgiler var mı? Hangi firmalar, ne kadar faydalanıyor?

İkincisi, Rusya'nın Türkiye'de tekel olmasını engelleyecek projeler ya da oranı ne olmuştur son yapılan anlaşmalarla, özellikle doğal gaz konusunda?

Son olarak da yine değerli arkadaşlarım da dile getirdiler, Eskişehirliilerin, Ankaralıların, İstanbulluların, bu bölgedeki tüm şehirlerden insanların nefes almak için gittiği Amasra'ya termik santral kurulması ve planlarda burada yani başka bir yerde bunun kullanılması istenmesine rağmen neden ısrar ediliyor?

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Ermenistan'ın Türkiye sınırına çok yakın bir noktasında yer alan Metsamor Nükleer Santrali, Türkiye'nin de olduğu tüm bölge ülkelerine yönelik büyük bir tehdit unsuru hâline gelmiştir. Yeni bir Çernobil vakası ihtimali göz ardı edilemeyecek kadar ciddidir. Ermenistan'ın ortaya çıkarabileceği olası bir nükleer krize karşı önlem alınmakta mıdır? Yeni bir Çernobil vakası yaşanmaması için uluslararası camiayı harekete geçirecek girişimleriniz bulunmakta mıdır?

Bir de gündelik hayatla ilgili bir şey sormak istiyorum: 2012 mayıs ayında çıkartılan 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu, binalarda pay ölçer denilen bir sistemi öngörüyordu; geçiş süresi de beş yıldır. Önümüzdeki yılın mayıs ayında bu süre doluyor. Ancak, kamu binaları başta olmak üzere birçok binada bu sisteme geçilmedi. Vatandaşlar endişeli "Acaba bunun bir yaptırımı var mıdır?" diye. Bu konudaki düşüncelerinizi merak ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Yalçinkaya...

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, seçim bölgem Bartın ilinin 3.000 yıllık tarihî geçmişi olan, eşsiz doğal güzelliklere sahip Amasra ilçesine kurulmak istenen termik santralin yolunu, "Oradaki yerli kömür rezervleri değerlendirilecek, ülke ekonomisine kazandırılacak." gerekçesiyle açıyorsunuz. Yapılacak termik santralde yakılacak kömür rezervlerinde ilgili firmanın beyanları ile Bakanlığınızın yaptığı çalışmalardaki rezerv bilgileri birbirini tutmamaktadır. Rezerv miktarında büyük çelişki vardır. Amasra'yla ilgili, firmanın verdiği rezerv miktarı mı doğru? Sizin verdiğiniz rakamlar mı doğru? Amasra'da bulunan taş kömürü rezerv miktarlarının gerçeği nedir? Bu konuda açıklama yapmanızı rica ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akın...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, teşekkürler.

Sayın Bakan, Enerji Verimliliği Strateji Belgesi'nde (2012-2023 yılı) 2023 yılında enerji yoğunluğunun 2011 yılı değerlerine göre en az yüzde 20 azaltılması temel hedef olarak belirlenmiştir. Bununla ilgili olarak 7 stratejik amaç için hedeflerle 32 eylem belirlenmişti. Bu eylemlerin konuları, yapılacak işlemler ve işlemlerin tamamlanma süreleri de belgede yer almıştır. 32 eylem için yapılacak işlemlerin tamamlanma sürelerinin hemen tamamı sona ermiştir. Strateji belgesinde yer alan 32 eylem için yapılacak işlemler tamamlanmış mıdır? Tamamlanmadıysa tamamlanmayan, gereği yerine getirilmeyen eylem sayısı nedir? Bu eylemler nelerdir? Yapılamama nedenleri nelerdir?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temizel...

ZEKERİYA TEMİZEL (İstanbul) – Sayın Bakanım, Amasra’yı gördünüz mü?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) - Evet.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Yani bu, Fatih Sultan Mehmet’in “Lala, Lala, çeşmi cihan bu mu ola?” dediği yeri... Bunu bir inatlaşma olarak algılamayın, bizler Ankara’dan denize en yakın yer olarak Amasra’yı çok yakından biliriz. Amasra’nın bir termik santral kenti olarak ortaya çıkmasının doğuracağı sonuçları da biliriz. Siz buradaki kömürün başka bir yere nakledilmesiyle ilgili tünel projelerini biliyorsunuz. Birazcık daha ileriye giderek, daha da basitleştirelim, oradaki havzadan, kömür havzalarından bir tünel ve dekovil hattının maliyeti bura insanının yüreğinde açacak üzüntüyü ve yarayı kesinlikle ve kesinlikle karşılayacak bir boyutta değil. Rica ediyoruz, lütfen diyoruz, bunu bir inatlaşma olgusu olarak almayın. Bu çok farklı bir olay, Amasra çok farklı bir olay. Bütün Orta Anadolu’nun, herkesin denize ulaştığı bir yer. Onun ötesinde de, herkesin gözünde öyle bir imaj var. Bunu çözebilme olanağı varsa biz elimizden gelen katkıyı yapmakta buna hazırız uluslararası kredi bulma konusu, hatta uluslararası yardım alma konusu da dâhil olmak üzere açılacak bir dekovil hattı için.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Bir de bu konuya bu açıdan bakmanızı özellikle istirham ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Tarhan...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Cumhurbaşkanı konuşmasında yenilenebilir enerji konusunda “Açık eksiltme usulüyle en uygun teklif veren firma yatırım hakkını kazanacak.” dedi. Alınan eski lisanslarla ilgili ne gibi yaptırımlarınız olacak? Birinci sorum.

İkinci sorum: Bir hafta önce Enerji Komisyonuna TÜSİAD bir sunum yaptı. Yaklaşık olarak, bugüne kadar özel sektörün yatırımının 80 milyar dolar olduğunu söylediler. Ama, geldiğimiz noktaya baktığımız zaman “Bırakın kâr etmeyi, sabit giderleri dahi karşılayamaz durumdayız.” dediler. Bunun yanında, dağıtım firmalarının da zorda olduğunu, batmak üzere olduklarını bize rapor olarak sunuyorlar. Bununla ilgili, doların da 2 kat artışıyla birlikte... -biliyorsunuz, enerji yatırımları dolar yatırımı...-

BAŞKAN – Soruyu alalım lütfen.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – ...80 milyar dolar yatırımın maliyeti 2 katına çıktı doların yükselişiyle birlikte. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Günal...

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Sayın Başkan -bir soru- unuttuğum. Enerji borsasıyla ilgili sözleriniz üzerine... “EPIAŞ’ın kuruluşu tamamlandı, yazılımları yapılıyor.” diyorsunuz ama gün içi piyasaları ve elektrik piyasası, bunun mekânı neresi? Biz bunun MHP olarak “Borsa İstanbul” adı altında bir organize piyasa olmasını söylemiştik. Nerede faaliyetlerini sürdürüyor; borsada mı, yoksa ayrı bir şey mi oldu? Yani, merkez ayrı da borsa içerisinde bir mal piyasası gibi... Çünkü, vadeli işlemler gibi şey göreceği için, organize piyasa olduğu için ayrı bir şey olmamasını söylemiştik. O anlamda teknik bir bilgi verebilirseniz, burada kısa bir bilgi vermiştiniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, soru işlemi tamamlanmıştır. Şimdi, soru, eleştiri ve görüşlere cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakanım, süreniz otuz beş dakikadır.

Buyurunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Otuz beş dakika?

Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN – Kırk dakika diyelim Sayın Bakanım, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Artık, inşallah, bakalım. Çünkü, sadece bu soru faslı değil, önceki fasılda da bayağı bir soru-cevaplık konu mevzuya geldi. Tamam.

BAŞKAN – Yani, Komisyonun aldığı karar kırk beş dakikadır. Hepsini kullandıralım o zaman, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Biraz daha pazarlık edersek alacağız belki. Sıkıntı yok.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan, kırk beş dakika süreniz var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Çok teşekkürler öncelikle Sayın Başkan, sizlere ve Komisyondaki tüm arkadaşlara.

BAŞKAN – Şöyle: Yalnız, kırk beş dakikayı uzatmayacağım çünkü 17.30’da ikinci oturum Dışişleri Bakanlığının. Çünkü, Dışişleri bürokratları da gelecekler.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – O zaman şöyle yapalım: Siz kırk beş dakikada “Bitti.” Demeyin; böyle, on dakika öncesinden, on beş dakika öncesinden taciz edin ki ben de hızlanayım o zaman sonlara doğru. Süre uzatımı almış gibi olalım madem öyle, bir anda bitmesin.

BAŞKAN – Peki Sayın Bakanım, buyurunuz.

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Önce muhalefetin sorularına öncelik verin. Öbürlerinininki temenniydi zaten.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi, 100-150 tane soru; kırk dakikaya böldüğümüz zaman 30-40 saniye. Birçok soru birbiriyle de ilişkili ama hakikaten çok yapıcı bu seneki bütçe toplantıları. Gerçi ikisi de aynı takvim yılı ama birini geçen senenin, birini önümüzdeki yılın bütçe toplantısı olarak değerlendirmemiz gerekiyor.

Temel olarak, soruların genelinde çok önemli bir muhteviyat var benim şahsi olarak, Enerji Bakanı olarak olumlu olarak karşıladığım. Hakikaten Türkiye enerji politikalarının ne kadar önemli olduğunu, işte dış politikayla ne kadar entegre olduğunu ve bunun önümüzdeki dönem, bu 21’inci yüzyıl özelinde değişen enerji politikaları çerçevesi içerisinde ne kadar önemli olduğunu hem iktidar partisindeki arkadaşlar hem muhalefetteki arkadaşların tamamı aslında dile getirdi. Ben bu çerçevede genel olarak konu başlıkları üzerinden cevap vererek bir kısım soruları bitireyim, geri kalan vaktimde de tek tek yetiştirebildiklerime cevap vereyim, kalan olursa da yazılı olarak cevap verelim.

Şimdi, gerek Zekeriya Bey gerek Bihlun Hanım gerek Ahmet Bey olsun birçok arkadaş, değişen dünya konjonktüründe enerjinin, enerji piyasalarının, enerji piyasalarında petrolün, gazın ve önümüzdeki dönemde bölge coğrafyalarında bugün yaşanmakta olan sorunların Türkiye ve bölgeye ve

enerji piyasalarına ne şekilde etki edeceği ve bu etkinin Türkiye ekonomisi ve enerji piyasaları üzerinde ne kadar farklı neticeler doğurabileceğinden bahsediyor. Ben açıkçası bunu çok olumlu karşılıyorum. Hakikaten, bu noktada, sadece bütçe özelinde değil -samimi olarak- bütçe dönemi dışında da sizlerin, Bülent Bey'in de bahsettiği noktada da özellikle içerisinde bulunduğumuz, diplomatik anlamda yürüttüğümüz, mevcut hâlihazırdaki projelerin dışında planlanan projeler özelindeki yorumlarınızı açıkçası çok samimiyetle bekliyorum. Rapor özelinde olabilir, hakikaten bilgi notu özelinde olabilir, paylaşırsanız seviniriz. Çünkü, hakikaten, Bakanlığımızın, bürokrasideki arkadaşlarımızın bu dönemde en çok kafa yorduğu konu bu. İşte, bir kısım arkadaşlar ekonomiyle ilişkilendirdi, bir kısım arkadaşlar dış politikayla ilişkilendirdi ve kesinlikle doğru. Yani, enerji politikaları özelindeki maliyet yönetimi, kaynak çeşitliliği yönetimi, pazar çeşitliliği yönetimi, alternatif teknolojiler verimlilik yönetimi direkt bir şekilde -endirekt değil- ekonomiye de etki ediyor, dış politika ve bölgesel krizlere de etki ediyor, burası çok önemli hakikaten.

Bu çerçevede, gaz piyasasından başlarsak eğer en çok gündeme gelen iki projeden örneklenerek devam edebiliriz: TANAP'tan bahsettik. "Ne durumda, ne aşamada?" diye birkaç soru geldi. "Türk Akımı imzalandı, ne noktada, ne aşamada?" soruları geldi. Bu çerçevede baktığımızda, TANAP, biliyorsunuz, Türkiye'nin yine bu kaynak çeşitlendirilmesi çerçevesi içerisinde attığı adımlardan bir tanesi. 2011 yılında Azerbaycan'la birlikte Gürcistan üzerinden iki hat üzerine konuşlandırılmış. İlk hattın 6 milyar metreküpü Türkiye, 10 milyar metreküpü de Avrupa'ya ihraç edilecek ve ikinci boru hattının da yine Avrupa'ya ihraç edileceği bir proje çerçevesi içerisinde düğmeye basıldı. Proje, özellikle mühendislik ve inşaat noktasında planlanan düzeyde gidiyor arkadaşlar, 2018 yılında inşallah hayata geçecek ve Türkiye olarak biz, sadece Azerbaycan değil, BP firması da hakeza aynı şekilde ortağı oldu. BOTAŞ olarak da bizim yüzde 30 ortak olduğumuz, işletmecilik noktasında da işin içinde yer aldığımız bir proje olarak Türkiye'nin enerji noktasındaki gaz kaynak çeşitlendirilebilirliğiyle ilgili önemli bir proje, yolunda gidiyor ve hakikaten Türkiye için önemli bir proje.

Türk Akımı'ndan bahsettik. Türk Akımı, geçtiğimiz yıl yaşanan, Rusya'yla ilişkilerimizin yavaşlamasına, problemleri bir iklime girmesine sebebiyet veren krizden sonra, geçtiğimiz yaz döneminde tekrardan normalleşme süreciyle birlikte gündeme gelmiş ve Türkiye'nin... Ki burada hakikaten eksik bilgilendirilmeyle alakalı, tarafları doldurmak lazım. Çünkü, "Türk Akımı" deyince bağımlılıktan bahsetti bazı arkadaşlar. Şu noktada bakmamız lazım: Türk Akımı -eski adıyla Güney Akımı'ydı, son dönemdeki süreçte adı "Türk Akımı" oldu- Rusya'nın Ukrayna'yla yaşadığı gaz krizi sonrası alternatif pazarlarında yaşanabilecek sorunları ortadan kaldırmak için pazarlara direkt ulaşmak çerçevesinde geliştirdiği bir proje; aradaki tedarik unsurunda yaşanabilecek problemleri elimine etmek için, direkt kaynağı sağlamak için gaz arzını geliştirdiği bir proje ve bu proje çerçevesi içerisindeki, Dünya Enerji Kongresi dâhilinde anlaştığımız sözleşme kapsamında Türkiye'nin mevcut, Rusya'yla batı akımından kaynaklı yükümlülüklerinde bir değişim olmadı. Aynı kontratlar ve aynı gaz kapasitesinin -10 milyar özel sektör, 4 milyar kamu olanı- 14 milyarlık kapasitesinin birinci hatta devröldüğü bir süreç. Yani, Batı Hattı'nda 2019'da Ukrayna'da yaşanabilecek bir olası siyasi problemi elimine etmek için Rusya'nın geliştirdiği ve Türkiye pazarına mevcut kontratların sadece lokasyonunu değiştirerek tedarik ettiği bir proje. Bu projenin ikinci ayağı var, bunun çalışmaları devam ediyor. Çok net bir şekilde şunu ifade etmek lazım: Avrupa piyasalarına ulaşılmasıyla alakalı bir kapasiteyi oluşturan bir ayak ve burada Türkiye olarak biz de bunun Türkiye iç piyasası ve Türkiye iç piyasası üzerinden ihracına dayalı maddi haklarımızı da mahfuz tutarak bu sürecin içerisinde yer alan kaynak çeşitliliğini, Türkiye'nin -transit ülke- aynı şekilde bölgesel kaynakları diğer pazarlara aktarma noktasındaki menfaatlerini de muhafaza edecek şekilde çeşitlendirmeye devam ediyoruz, devam edeceğiz. Dolayısıyla, Türkiye'nin hâlihazırdaki gaz konusunun iki önemli projesi bu. Ama, gaz dediğimizde ki gaz aynı zamanda -hani,

bağımlılık çerçevesinde de bakıyoruz ama- temiz enerji olması itibarıyla da çok önemli bir enstrüman. Çünkü, biz sadece enerji üretiminde gazdan faydalanmıyoruz. Halkımızın, özellikle Anadolu'daki köylerimizin, ilçelerimizin, şehirlerimizin, temiz enerji olması itibarıyla ısınma amaçlı kullanımında da gazı çok ciddi bir şekilde yaygınlaştırdık ve bu dönem itibarıyla yılda yaklaşık 13 milyar metreküpe yakın tüketimimizi ısınmadan gazla karşılıyoruz. Burası da çok önemli.

Dolayısıyla, bu çerçevede, şu noktanın altını çok önemle çizmek gerekiyor: Dünya enerji piyasalarında yeni bir döneme giriyoruz. Bu, çokça zikredilen ama önümüzdeki dönemde çok daha fazla su üstüne çıkacak bir söylem. Hep 19'uncu yüzyılın kömür, 20'nci yüzyılın petrol yüzyılı olduğu söylenir ve bu yüzyılın gaz yüzyılı olacağı söyleminin... Özellikle ve özellikle son birkaç yılda yeni piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak, yeni teknolojik gelişmelere bağlı olarak, LNG piyasasının da büyümesine bağlı olarak gaz yüzyılı olması noktasındaki kapasite ve arzın çok daha farklı olacağı bir döneme giriyoruz. Bunun içindir, biz Türkiye olarak sadece boru hatları üzerinde değil, alternatif piyasanın gelişmesine dayalı olarak LNG kapasitemizi de geliştirmek için çok önemli adımlar atmaya başladık, devam ediyoruz ve devam edeceğiz. İşte bunun ilk neticeleri -belki de bir rekor süre olacak- aralık ayında hem LNG kapasite genişletilmesi hem ilk FSRU projesinin hayata geçmesi... Ki dokuz ayda bunu hayata geçirdik, "dünya rekoru" diye söylüyor arkadaşlar. Bu çerçevede, Türkiye'mizin arz-talep dengesini arz odaklı geliştirerek ciddi bir şekilde rekabet ortamının oluşturulmasıyla hem maliyetin hem kolay ulaşılabilirliğinin hem de kaynak çeşitliliğine bağlı çok daha iyi bir noktaya kavuşması için uğraşıyoruz ve uğraşacağız.

Burada, sadece önümüzdeki beş yılda, bakın, dünya LNG piyasalarına minimum 100-150 milyar dolarlık bir LNG kapasitesinin geleceğinden bahsediyoruz. Bunun önemli bir kısmı Avustralya'dan, diğer bir kısmı Amerika'dan; bölge coğrafyasındaki yeni rezervler İsrail, Akdeniz coğrafyasından gelecek gazlarla LNG kapasitesinin çok daha büyüyeceğinden bahsediyoruz. Bu, tabii, neyi doğuracak? 2 tane önemli şeyi doğurdu ve doğuruyor. O da şu: Artık önümüzdeki dönemde gaz sadece boru hatlarıyla piyasalara tedarik edilen, sadece boru hatlarına ve bölgesel noktalara bağlanan bir ürün olmaktan çıkıp deniz yolu üzerinden sıvılaştırılarak dünyaya aynı bir petrol gibi emtia şekliyle, gemi üzerinde satılabilir, yol üzerinde, güzergâh üzerinde aynı anda satılabilir bir spot ürüne dönüşen bir sürece doğru son hızla gidiyoruz ve bu rekabet avantajı noktasında da maliyet açısından çok önemli gelişmeleri beraberinde getiriyor ve getirecek.

İşte bunun içindir ki sadece boru hattı kaynak çeşitliliğinde değil, aynı zamanda mevcut iki LNG terminalimizin kapasitesinin genişletilmesi, bunun yanına 2 tane yüzer LNG, FSRU projesinin hayata geçirilmesi, bunun yanında mevcut depomuzun ek olarak genişletilmesine dayalı Tuz Gölü'ndeki mevcut projenin nihayete en kısa sürede erdirilmesi ve mevcut planlanan kapasiteyi çok daha fazla artırarak... Ki yüzde 10-20 sorusu oluşturulmuştu. Bu yüzde 20 depolama şartını bu mayısta Meclisteki düzenlemeyle de getirdik. Yani, burada bizim depolama kapasitesi noktasında ithalatçı olana -kamu olsun, özel sektör olsun- asgari yüzde 20 depolama şartı da getirerek arz noktasındaki süreci de yönetmemiz lazım. Bununla ilgili önemli bir yatırım hamle sürecini başlattık.

Ha, bu ne demek? Bakın, bu, şu demek: Önümüzdeki dönemde, önümüzdeki üç beş yıl içerisinde A, B, C, D, E, tüm senaryolara hazırlıklı olmak lazım. Çünkü, bölgemiz çok karışık bir bölge, zor bir bölge, çok ciddi krizlere gebe bir bölge. Dolayısıyla, sizin yaşanabilecek herhangi siyasi, ekonomik, teknik bir krize karşı tedbirinizi almanız lazım. İşte bunun içindir ki "O boru hattında bir problem oldu, öbüründe problem oldu, diğerinde bir savaş oldu, öbüründe kriz oldu."yu elimine etme noktasında alternatif LNG, FSRU depolama süreçlerini de buna göre hazırlamanız lazım.

Dolayısıyla, hakikaten son bir yılda -bir yılı daha tamamlamadık ama- bir yıl içerisindeki Bakanlığımız döneminde bürokrasideki tüm arkadaşlarla çok yoğun bir mesai -kafa kafaya vererek- stratejik anlamda bakıldığında, alternatif senaryolarla ilgili, yatırımlarla ilgili, özel sektörün de yatırıma katkısını da göz önünde bulundurarak “kazan-kazan” şeklinde, enerji arz güvenliği noktasında, özellikle gaz piyasalarında çok ciddi adımlar atıyoruz ve atacağız çünkü Türkiye’ye kaynak açısından bakıyoruz, bu alternatifini bugün itibarıyla çok daha agresif bir şekilde yönetmeye çalıştığımızdan bahsediyoruz ama hâlihazırda, bugün petrol ve gazımızın yaklaşık yüzde 95’ini ithal eden bir Türkiye’den bahsediyoruz. Ha, onun içindir ki ne diyoruz? Yerli kaynaklar, yenilenebilir kaynaklar ve bunlarla ilgili atılan adımlar, hatta bu çerçevede diğer gelişmeler...

Şimdi, bu çerçevede hemen bir yenilenebilire geçeyim. Güneş ve rüzgârdan bahsedildi, yeni modelden bahsedildi; bu modelle ilgili işte bölgenin seçimi, ne kadar kapasitenin oluşturulacağı, bu kaynaklarla ilgili olarak yapılması gereken, yapılması düşünülen iyileştirmeler, kolaylaştırmalarla ilgili, bazı izinlerin alınmasıyla ilgili, şu veya bu şekliyle bu yatırım ortamıyla ilgili düşünceler. Şimdi, şunu kesinlikle bilmemiz lazım: Dünyadaki hiçbir ülkenin bütün enerji üretimini yenilenebilir güneş ve rüzgârdan teknik olarak üretmesi neredeyse imkânsız yani teoride mümkün olabilir ama bugünkü teknolojik altyapıyla, bugünkü depolama imkânlarıyla, bugünkü maliyetlerle, bugünkü çılgın altyapı yatırımlarına dayalı, depolama maliyetlerine dayalı teknik olarak zaten imkânsız. Yani, hele de enerjiye bağımlı bir ülkeyse siz her koşulda portföyünüzü çeşitlendirmek zorundasınız ve dengeli bir şekilde yönetmek zorundasınız, bir kaynağa olduğundan fazla bağımlı olma lüksünüz yok. İşte bunun içindir ki Türkiye’de, son dönemde hem temiz enerjiye hem yenilenebilir enerjiye hem yerli enerjiye hem farklı enerji teknolojilerinin de Türkiye’ye katılmasıyla ilgili dengeli bir portföy sürecini yürütmeye çalışıyoruz ve çalışacağız. İşte bu çerçevede, güneş ve rüzgârda daha geçtiğimiz yıla kadar yenilenebilir teknolojilerin desteğiyle ilgili... Ki parantez içerisinde bir soruya daha cevap vereyim, hangi projeleri desteklediğimiz yönünde bir soru geldi, 80/4. Biz bugüne kadar -Mehmet Bey’in sorusuydu o- 80/4’le alakalı hiçbir projeye ilgili bir adım atmadık, hiçbir proje bizden olumlu geçmedi. Dolayısıyla -bu parantezi bir kapatayım- biz Enerji Bakanlığı olarak, bugüne kadar sadece yenilenebilir noktasında çıkardığımız -2011’de zannediyorum- düzenlemeyle güneş ve rüzgâra alım garantisi getirerek temiz enerjinin, işte 7,2 sent rüzgârda, 13,3 sent de güneşte, lisanssız da teşvik ederek hem öz tüketim hem de küçük yatırımcı ve bölgesel anlamdaki talepleri de karşılama noktasında bir süreç yürüttük.

Yeni döneme geldiğimizde ciddi anlamda bir kapasite ve potansiyel... Nedir bu kapasite ve potansiyel? Bölge ve dünyada teknolojik maliyetlerin düşmesine dayalı -bakın, burası çok önemli- ve herhangi bir sahadaki ve bölgedeki mevcut enerji kapasitesi göz önüne alındığında Türkiye’nin potansiyelini nasıl maksimum derecede yönetip kullanabiliriz, faydalanabiliriz diye bir düşündük. Arkadaşlarla yaptığımız istişareler sonucunda 3 kazanlı bir model oluşturmaya çalıştık. Neydi bu? Bir: Bizim yenilenebilir enerjiden maksimum faydalanmamız lazım. Peki, bundan faydalanırken nasıl bir model oluşturalım? Bir: “Maliyetleri düşürelim.” dedik. Yani, bu enerji pahalı bir enerji, nasıl bir iklim oluşturursak bu maliyetleri Türkiye noktasında, devlet, kamu noktasında, alım noktasında daha düşürebiliriz? İkincisi: Bu teknoloji devamlı kendini güncelleyen, geliştiren, verimliliğini artıran, AR-GE noktasında önemli yatırımları olan ve bu gelişime dayalı verimliliği artan bir teknoloji. Bu teknolojiyi Türkiye’de biz nasıl bir üretim -bölgesel iç pazar açısından- kullanım merkezi hâline dönüştürebiliriz? Sadece iç piyasa talebi değil, bölgenin güneş ve rüzgâr potansiyelini de değerlendirebileceği bir üs hâline getirebiliriz diye düşündük. Üçüncüsü de: Hakikaten, bunun oluşturulmasına dayalı istihdam noktasında, AR-GE’deki yerli mühendis şartı noktasında bunu nasıl maksimum düzeye taşıyabiliriz? İşte bu çerçevede oluşturduğumuz bir ihale metodolojisiyle yeni bir süreci başlattık. Burada tabii Konya Karapınar ilk bölgemiz oldu. Niye ilk bölgemiz oldu? Konya Karapınar birçok yapılan araştırma kriterine

göre hakikaten çok önemli bir avantajı ortaya koyduğu için... “Niye 3 bin söylendi, bin yapıldı?” gibi bir soru vardı Aytuğ Bey’den. Onu da söyleyeyim yani bu daha birincisi 1.000 megavat, sonra ikincisi, üçüncüsü ne olur... Biz minimum alım garantisiyle bu yatırım üçlü şartını sağlamayla alakalı optimum rakamla 1.000’i bulduk ve bunun hayata geçmesinden sonra 2017, 2018, 2019’da -merak etmeyin- inşallah, çok daha fazla sahanın hayata geçmesiyle ilgili adımlar atacağız. Ama, işte bu ihale süreci çok önemli çünkü bu üçlü şart yani 1.000 megavat alım garantisi noktasındaki fiyat eksiltmeyle maliyetin çok daha aşağıya çekilmesi, yerli üretimin ortaya konulması ve yerli istihdam açısından bölgeye ihracat noktasında, üretim potansiyelini de hayata geçirme noktasında adım atalım istedik. Rüzgâr tabii bunu takip edecek. İnşallah, güneşi başarılı bir şekilde nihayete erdirdikten sonra, 2017’nin ilk çeyreğinde rüzgârla ilgili de aynı model... Bakın, burada, şartnamede çok ince detaylar var. Mühendislik ve teknik olarak arkadaşlar çok detaylı çalıştılar. Yani, Türkiye bir montaj üssü değil, ya bir bölgede kuralım, serbest bölgeye de getirsin, o bir parçayı getirsin, bu bir parçayı getirsin, ondan sonra birleştiresin, made in Turkey; yok öyle. Burada yüzde 65, 75 ve giderek artan, kurulum aşamasından, fabrikanın hayata geçmesinden sonra, on beş yıl AR-GE şartı da içinde olduğundan dolayı sürdürülebilir bir AR-GE ve verimliliği de hayata geçirecek bir iklimde, Türkiye’nin sadece iç piyasa talebi değil, bölgesel ihracat noktasında, enerji noktasında, yenilenebilir enerji noktasında da teknolojiyi yakalayan, takip eden, trendin içinde olan belirleyici ülkelerden, pazarlardan biri olması için bu adımları atalım istedik.

BAŞKAN – Üreticileri destekleyeceğiz o zaman. Yatırımcıyı destekleyeceğiz bu anlamda.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Tabii, ihale şartnamesinde bu çok açık var. Biz sadece alım garantisi veriyoruz, onun dışında o çerçevede stratejik sektörlerle ilgili standart teşvikler neyse onlar uygulanacak proje bazlı ama biz ihalede alım garantisini belli bir süre noktasında taahhüt ederek bu çerçevede Türkiye’deki teknoloji yatırımlarına uygulanan standart teşvikleri veya proje bazlı özgün geliştirdiğimiz teşvikleri, işte arsa zaten veriyoruz, vergi avantajı diyoruz, şu diyoruz, bu diyoruz, onların yanında alım garantisiyle kur riskini de elimine ederek yani “bankable”, finanse edilebilir bankalar tarafından da makul bir finansman çerçevesi ortaya çıkması için de kur riskini elimine edecek bir modelle yatırımcıları dinleyecek bir çerçeveyi oluşturduk. Bunun için hakikaten ciddi bir ekip oluşturduk. Arkadaşlar, sadece yurt dışında birçok yerde değil, Dünya Enerji Kongresi’ne gelen birçok yatırımcılarla “roadshow” veya yatırım toplantılarında bir araya gelerek değil, aynı zamanda Uzak Doğu’ya, Çin’e giderek oradaki çok üst düzey birçok firmalarla da toplantılar yaparak, yatırımcıların bugünkü bölgesel, küresel yatırım merkezi olma talepleriyle ilgili güncel trendi de yakından takip ederek ona uygun bir şartname hazırlamaya çalıştı. Burada yatırımcının da kazanması, yatırım yapılan coğrafya, ülkenin de kazanması ve son kertede tüketici, son kullanıcı vatandaşın da kazanacağı bir formülle bunu hayata geçirmek için adım atalım istedik. Dolayısıyla, bu çerçevede genel olarak hızlıca özetleyebilirim.

Hemen bir sonraki noktaya geçmek lazım; Zonguldak kömür stratejisi, yerli kömür mevzuu. Hakikaten burası çok önemli. Zonguldak Türkiye’de emeğin başkenti ve benim Zonguldak’a baktıkça hakikaten çok duygulandığım bir tarafı var. O da niye? Yerli kaynaklar dediğimizde Zonguldak Türkiye’de çok önemli bir yer, Türkiye’nin en kalorifik değeri noktasında önemli şehirlerinden bir tanesi, ciddi bir rezervimiz var orada. Ama dün, ama bugün, ama yarın mevcut resmin ortaya koyduğu tablo maalesef herkesin kaybettiği bir tablo. Vatandaş mutsuz, çalışan mutsuz, sendikalar mutsuz, STK’lar mutsuz, Zonguldaklıların hepsi mutsuz. Niye? TTK’nın içerisinde bulunduğu, uzun yıllardır bugüne gelen resimden dolayı hakikaten yeni bir model oluşturmak zorundayız çünkü bugünkü maliyet, rekabet, serbest piyasa koşullarında o kadar ciddi destek ve teşvik vermek zorunda kalıyor ki kamu olarak kurumsal açıdan, bu beraberinde Zonguldak şehrinin diğer alanlarda belki alabileceği destek ve teşvikler noktasında da şehri sıkıntıya sokabilme potansiyelini doğuruyor. Ha, bunun için -samimiyetle

söylüyorum- çok sessiz yürüttüğümüz bir süreç var. Burada, bağımsız kurumlar üzerinden, araştırma şirketleri üzerinden, şehrin, toplumun, STK'ların, kurumların nabzını tutmaya dayalı çok ciddi bir araştırma başlattık. Bunu sıkı bir şekilde takip edip önümüzdeki dönemde sosyal paydaşların da konsolide bir tablo ortaya koyacağı şekilde bir şeyi hedefliyoruz. Bakın, neyi hedefliyoruz? Verdiğimiz bir karar yok, o konuda rahat olun yani şu anda verilmiş bir karar yok, rahat olun. Nasıl bir model hedeflediğimizi, süreç, sonunda ortaya koyacak ama üç şey olmalı, bunda mutabıksak toplum ve şehirle anlaşarak adım atacağız. Neyde mutabık olmalıyız? Benim şahsi kanaatim, gelecek bilgiler noktasında da, yorumlar noktasında da bunu güncelleyeceğiz tabii ama düşündüğümde ve baktığımda, bir: Zonguldak'taki üretimin artması lazım yani daha fazla üretim olması lazım. İki: Çalışanın iş güvenliği açısından ki mevcut çalışan sayısının da artması yani mevcut sayıyı korumalıyız, daha da artması lazım. Üç: O yatırımın fizibil olması, işletilebilir olması ve tüm paydaşlarının da son kertede mutlu olması lazım. Bunu sağladığımız zaman, bunun paydaşı kamu olmuş, özel olmuş, sendika olmuş, işçi ortak olmuş... Herkes bir şey diyor: "Yok, özelleştirme yapacaklar, onu satacaklar, bunu alacaklar." Şu an itibarıyla çok net şunu söylüyorum: Bütün paydaşların fikirlerini son kertede dinledikten sonra, tüm bu çerçeveye uyan en doğru neticede buluşup kaynaşarak bir netice ortaya koymak lazım çünkü sonuçta kazanan da, kaybeden de Zonguldak, bu çerçevede bakılması lazım. Ama, burada şöyle bir konu var, arkadaşlardan bazıları arada geliyorlar, farklı ortamlarda söylüyorlar: "Zonguldak önemli bir şehrimiz, Zonguldak önemli rezervlere sahip ama bugünkü model iyi, böyle devam etsin." Bugünkü modelle... TTK'nın zararını biliyorsunuz değil mi? Takip ediyorsunuzdur. Mesela, bu yıl ne kadar zararı var, biliyorsunuz değil mi?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Biliyoruz ama işçi açıklarından da kaynaklı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Hayır, "Biliyoruz ama." değil. Ne kadardı söyler misiniz, ben söyleyeceğim yoksa. Ne kadar?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 400-500 milyon gibi bir rakam.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yok, 1 katrilyonu geçti bu yıl.

Şimdi, zararı artırmak konusu, rekabetçi ortam konusu hem çalışana zulüm hem şehre zulüm hem sisteme zulüm. O zaman sistemde bir iyileştirme yapmamız lazım. Ne dedim size? Çalışan sayısını koruyup daha da artıracamız, üretimi de artıracamız ve her paydaşın mutlu olduğu bir model oluşturacağız. Ama devlet zarar etsin, desteklesin, herkes mutsuz olsun, bu çözüm değil. Buna çalışarak devam edeceğiz.

Şimdi, yerli kömürün diğer aşamasına geldiğimizde... Yine, niye... Yerli kömür on sene önce çok cazip değildi. Bugün gaz ithal, santraller ne noktaya geldi. Son on yılda, özellikle sondaj çalışmaları noktasında bulduğumuz yeni rezervlerle ortaya çıkan bir resim var. Afşin-Elbistan konusu önemli, hakikaten Afşin-Elbistan A Santrali, onunla ilgili bazı gelişmeler var. Yirmi yıllık bir problem, dava, Danıştay, bir noktaya kadar geldi. Onunla ilgili firmayla süren Danıştay davaları, bizden önce yani yirmi senelik konu bir noktaya geldi. İnşallah, onda bir neticeye ulaşmak için uğraşıyoruz. Tabii ki burada kamu menfaatini de muhafaza edip Afşin-Elbistan için en fizibil noktaya ulaşmak için. Ama, özellikle yeni bulduğumuz, bu 7 milyar tondan daha fazla bulduğumuz Eskişehir, Afyon, Konya, Çayırhan, Trakya, bu bölgelerdeki yeni rezervlerde çok önemli bir nokta var bakın. Geçtiğimiz on yıl ile bugün arasında, on beş, yirmi yıl öncenin rezervleri ile bugün arasında iki tane önemli şey değişti. Bir: Bu saydığımız sahaların kalorifik değeri eski Türkiye ortalamasının yaklaşık 2 katı. Eski Türkiye'de 1.000 kalorilerden bahsederken bugün 2.000-2.200 kalori ortalamasını yakaladık ki bu, bir yatırımın geri dönüşü ve verimliliği açısından çok önemli. Dolayısıyla, Türkiye'de -eskilerin tabiriyle saman gibi-

1.000 kalori çok önemli, kıymetli olmayan linyitten bahsedilirken, hakikaten son keşiflerle, iktidarımız döneminde, son dönemde yapılan sondajlarla bulduğumuz, MTA'nın bulunduğu sondajlarla ciddi bir kalorifik değer oluşturduk. İkincisi de: Yine bu sektörde olan gelişmelere dayalı, teknoloji açısından da kalorifik değere dayalı, kazan teknolojisindeki gelişmelere bağlı daha verimli, daha geri dönüşü yüksek kazan teknolojisi gelişti. Sadece tabii bu da değil, çevresel faktörler, filtreleme sistemleri... Ki yine Mehmet Bey onu sordu "Sadece fiyat mı?" diye. Şartnamelerimizden bir tanesini aslında gönderebilirim size. Son dönem Çayırhan'la ilgili yapacağımız ihalenin şartnamesinde koyduğumuz çevresel şartlarda birçoğu itibarıyla AB standartlarının bile üstünde çevresel şartları talep edeceğiz, ediyoruz bu Çayırhan ihalesi noktasında. Dolayısıyla, yerli kömürde önceliklendireceğimiz hususlar 3'e ayrılıyor, onu da buradan aslında ifade edeyim. Bir: O sahanın yatırma geçmesine dayalı bölge arz talep güvenliği açısından, bölge üretim arz talebi açısından öncelik sırasında nerede? İki: Elektrik iletim altyapısı açısından ne noktada? Bu da bizim için önemli. Üçüncüsü de: Sahanın kalorifik değeri ve o yatırımın geri dönüşüme maliyeti noktasında, bize üretim noktasındaki maliyeti hangi sırada? Dolayısıyla, bütün bu portföyü bu kriterlere göre değerlendirip öncelik sırasını da bu çerçevede yaparak, fayda analizini yaparak, etki analizini yaparak çevreselliği kesinlikle unutmadan en son teknolojiyle hayata geçirerek ifade edeceğiz.

BAŞKAN – Bu ithal kömüre dayalı olan santrallere, projelere ne yapacaksınız?

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Oraya da geleyim. Gelmişken onu da atalım.

Biliyorsunuz, bu yeni dönemden önce kazanılmış hakları hukuki çerçevede eğer bu noktadaysa bunların tabii ki hakları mahfuz ama yeni dönemde, ben, geçtiğimiz yıl bakan olduktan sonraki süreçte, medyada da birkaç ortamda da ifade ettiğim noktada ithal kömüre olumlu bakmadığımızı söyledim, "Önceliğimiz yerli kaynaklarımız olacak." dedim. Nitekim, o gün bugündür de hiçbir ithal santrale lisans vermedik.

BAŞKAN – Eski projelere, eski lisanslara vergi uygulayacak mısınız?

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Eskiden alanlar ayrı. Şu anda bütün ithal kömüre vergi uyguluyoruz.

BAŞKAN – O zaman zaten projeler etkin olmaktan çıkıyor.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yani, dolayısıyla, bizim önceliğimiz hem koyduğumuz vergilerle hem zorlaştırılmasıyla bu çerçevede yerli kömür olacak. Yine Çanakkale'yle ilgili gelen soruya da bu bir cevap niteliğinde.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – 16 tane var.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Aynen öyle. Bu çerçevede ona da bir cevap vereyim.

İthal kömür santrallerine bu dönemde olumlu görüş vermeyeceğiz, bu konuda rahat ve müsterih olabilirsiniz. Tabii, bu Enerji Bakanlığı kısmı, Çevre Bakanlığı da o çerçevede bakıyor.

Şimdi, bir diğer konu nükleer enerji. Nükleer enerjiyle alakalı olarak, biliyorsunuz, birinci ve ikinci, artık yani retorik olarak şuna tekrar girmek istemiyorum: Yani, nükleer enerji ihtiyaç mı değil mi? Tabii ki herkes kendi düşüncesi içerisinde özgür meselelere bakmak, düşünce ve fikir beyan etmek durumunda; olabilir yani bu noktada bir sıkıntı yok ama ortada bir gerçek varsa ki, dünya medeniyetlerinin tamamı, neredeyse tamamı, gelişmiş ülkelerin neredeyse tamamı nükleer enerji konusunda tartışmasız bir bu enerjiyi kendi ülkelerinde, kendi piyasalarında, kendi enerji portföylerinde kullanıyor; yüzde 20 kullanan var, yüzde 40 kullanan var, 50 var, 60 var, 70 var, neyse, ki Fransa yüzde 75'lerde.

Şimdi, bu çerçevede bizim öncelikli amacımız bahsettiğim stratejinin bir parçası olarak da kaynak çeşitlendirilebilirliği noktasında nükleeri de portföyümüze katmak. İkincisi: Nükleerin baz yük çerçevesi içerisinde oluşturduğu dengeli resimden de faydalanmak ve en önemlisi, bölgemizde 3 artı dediğimiz en son teknolojiyle birlikte bu teknolojiyi Türkiye'ye kazandırıp yerleşme noktasında, lokalizasyon noktasında da Türkiye'yi nükleer teknolojilerle de tanıştırmak. Esas bu çerçevede baktığımızda, Akkuyu'da tekrar normalleşmeye dayalı süreç başladı. Onun dışında, fizibilite çalışmaları noktasında ikinci santralimiz olan Sinop'taki Japonya ve Fransa ortaklığındaki süreç devam ediyor. Üçüncüyle ilgili henüz netleşmiş bir saha yok ama Türkiye'nin... Daha önce de söylediğim gibi, bir önceki bütçede veya grupta da şey yaptım. Dolayısıyla arz/talep dengesine dayalı bu çerçevede oluşturduğumuz resimde üçüncüyle ilgili de çalışmalarımız devam ediyor. 2017 yılında yine bahsettiğimiz çerçevede bunu hayata geçirmek için yoğun bir şekilde çalışmaya devam edeceğiz.

Şimdi, enerji verimliğinden bahsetmişti, hakikaten önemli bir nokta. Bununla ilgili de bu yıl çok yoğun bir çalışma ortaya koyduk. Bu noktada ilgili bakanlıklara, ilişkili kurumların hepsine yazılar yazıldı ve bununla ilgili dönüşler tamamlandı ve şu an itibarıyla kurumsal açıdan bu süreç bitti. Bir sonraki safha olan, işte STK'lardır, üniversitelerdir, ilişkili özel sektör kurumlarıdır, bunlarla ilgili bir danışma kurulu toplantısını önümüzdeki ay bu noktada organize edeceğiz ve yol haritası belirlenecek. Bu çerçevede nihayet erdikten sonra yıl sonu, 2017 yılı Ocak ayında, her yıl yaptığımız yenilenebilir toplantısında da yeni yol haritasını inşallah anons edeceğiz. Bu da merak edilen noktalardan bir tanesi olduğu için Ahmet Bey sağ olsun, gündeme getirdi. Bu noktada biz bunu hayata geçireceğiz.

Bor ve BOREN: Bor ve BOREN konusu hakikaten önemli bir konu. Türkiye'nin sahip olduğu bir maden. Bunun geliştirilmesi, bununla ilgili yapılan araştırmalar -Bülent Bey bahsetti- verilen bütçe, bunun bir kısmı harcanıyor, ne kadar araştırmalar yapılıyor, bununla ilgili hangi teknolojilerde kullanıyoruz? Aslında ilk baştaki birkaç soruda da bu vardı. Konuşma metninde olmasa da -büyük kitapçık konuşma metninin özetidir aslında- konuşma metninde kısa geçilen hususların detayları aslında kitapçıkta var yani birçok konuya oradan da bakabilirsiniz ama ekstra bilgi talep edilen noktaların kitapçıkta olmayan hususlarıyla ilgili de ayrıca size bilgi noktasını da sağlayabiliriz.

BOREN -Bor Enstitüsü- bor madeninin özellikle endüstride ve sanayide çok daha fazla ve katma değerli bir ürüne dönüştürülmesiyle ilgili çalışmaların yapıldığı bir nokta. Bununla ilgili biz çok ciddi ürün ve yatırım da gerçekleştirdik yani bu çerçevede hâlihazırda geliştirilen birçok mevzu var takip edilen ama şu bütçe konusuna karar vereyim; o bütçe konusunun kısmı yatırımlar veya projelerin desteklenmesi değil, takvim yılında süregelen projeler eğer uzadıysa ödenekleri bir sonraki yıla kalabilirle de ilişkili olabiliyor. Ama, bu çerçevede, özellikle bilim adamı düzeyinde -yani bilim camiasından arkadaşların bir kısmı tanır, bilir, sektörle ilişkileri de çok yakından takip eder- gerek atom enerjisinde gerek nükleer enerjide gerek yeni alternatif teknolojiler çerçevesi içerisinde çok yoğun bir akıl istişaresi içerisindeyiz. Sadece lokal bilim insanlarımızla değil, küresel ölçekte dünyada bu teknolojilerle ilişkili süreçleri yakından takip eden bilim insanlarıyla da bu süreçler istişareli bir şekilde nasıl geliştirilebilir yeni dönemde çok daha fazla arayış içerisinde olacağız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Yatırım ödeneğini kullanmamıştık art arda.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – İşte o yatırım ödeneği belirlenen, diyelim yılbaşında o projelere bütçe verilmiş, ona göre -atıyorum- 11 milyon belirlenmiş ama aralıktaki değil martta bitmiş, onun o kısmı aralığa rücu etmiş. Sonra, bir sonraki proje üç beş ay sarkmış, öyle gibi ama detaylı projelerle ilgili somut sorularınız olursa bakarım. Bana sorarsanız bu da yeterli değil, daha da fazla olup daha da araştırılmalı hususunuza kesinlikle katılıyorum. Ama, dediğim gibi kritik ve stratejik ürünleri siz endüstriyelendirme, sanayileştirme, ürün olarak piyasada

özelleştirme stratejisi güdüyorsanız hakikaten çok önemli bir yol katetmeniz lazım yani pazar olmanız da lazım bir noktada. İşte fındık örneğini hep verdim, aslında yine vermeme gerek yok. Birçoğunuz biliyorsunuz yani sadece o ürünün sizde olması değil, onun katma değerli bir ürüne dönüşmesi, o dönüşen ürünün de o teknolojiye kullanılabilir bir metaya dönüşmesi ve pazar oluşturması aslında çok önemli yani bilim camianız da o çerçevede yürüyecek, büyüyecek, diğer konularda da.

Mesela, ben bu örneği veriyorum bilim insanlarımıza. Şimdi, patent sayısı şu kadar, endüstriyel sanayiye dönüşümü hangi sayıda? Bütçe var, ödenek var. TÜBİTAK, birçok kurum, bilim insanları, üniversiteler, özel üniversiteler, vakıf üniversiteleri; rekabet arttı. O zaman bir model değişikliğine belki gitmek lazım sanayi, endüstri ile üniversiteler iş birliğiyle. Şimdi, burada kamu üniversiteleri -hani hep diydük- bir kenarda; özel, vakıf birçok üniversite var. Bunlarla entegrasyon özelinde de belki yeni modele gitmek lazım ki, bu çerçevedeki enerji teknolojileriyle alakalı bulunduğumuz ortamlarda hep ifade ediyorum bunu, diyorum ki: Hocam, şöyle yapsak olmaz mı? Dünya kadar patent var. E, tamam, şöyle yapalım. Hiç gökyüzünde uzayı yeniden keşfetmeye gerek yok. Patentleri alıp turşusunu kurup madalya gibi duvarda asmaya gerek yok. Alalım bunları, özel sektörde rekabete açalım, diyelim ki: Alın arkadaşlar, kim bana -para vermeyin, para da istemiyorum- özel sektörden en yüksek hisse oranını verecekse alsın buyursun patenti tepe tepe kullansın; kim bunu kârlı bir ürüne, metaya dönüştürürse, emtiaya, “product”a dönüştürürse ben de kazanacağım hissedar olduğum için o aldığım kaynakla ve kârla araştırmalarımı geliştireceğim gibi.

BAŞKAN – Sayın Bakan, son on dakika.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yani, bu çerçevede ne yapılıyor BOREN’le ilgili, hızlıca bir sayayım: Sodyum bor hidrür yakıt pillerinin geliştirilmesiyle ilgili, uygulanmasıyla ilgili adımlar atıyoruz ve bununla ilgili araştırma; elementel bor üretimi hakeza öyle.

MEHMET GÜNAL (Antalya) – O söylediğiniz, şimdiki söylediğiniz cümleyle birleştirerek yani ürüne dönüşmesi ne âlemde, onu söyleyin.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – İşte, bakın, Bor Enstitüsü bunu geliştiriyor AR-GE olarak. Devlet olarak mı özel sektör olarak mı bunun geliştirilmesi noktasında, firmalar noktasında piyasanın daha rekabetçi bir şekilde buna dönüştürülmesi, bu ortamı sağlamamız lazım; sağlayacağız. İşte, alev geciktiriciler, çinko borat üretimi, borlu malzemenin tekstil sektöründe uygulanması, çeliğin ferro bor kaplaması, bor nitrür kaplama, sağlıkta, şurada burada, birçok konuda.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – 2010’dan sonra ihracat rakamları sabit kaldı, 2010’dan sonra bir şey var.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Dünya pazarı, fiyatlar ve... Çin dünyada en çok tüketen ülkelerden bir tanesi. 2014-2015’teki yavaşlamasına dayalı, ihracatın yavaşlamasından kaynaklı bir süreç.

Şimdi, Türkiye Petrolleri, BOTAŞ dedik. Bununla ilgili hızlıca ve kısa bir nokta da diyelim. Hakikaten, Türkiye Petrolleri ve BOTAŞ Türkiye’mizin önemli, çok stratejik, çok güzide iki firması. Bu noktada, bugüne kadar çok önemli yatırımlar, hizmetler yaptılar. Özellikle iki firmamızın bölgesel anlamda önemli birer oyuncu olması en önemli hedeflerimizden bir tanesi. Hem yapısal değişim dönüşüm hem stratejik bir bakış açısı hem de stratejik hedefleri bölgesel bir oyuncu olarak oynayabilmesi noktasında birçok farklı modeli şimdiden çalışmaya başlıyoruz ama bunun zamanlaması, bilançonun doğru bir şekilde hazır olması, bunun halka arz mı yapacaksınız, bunun çerçevesi içerisinde stratejik

listeleri her daim elinizde tuttuktan sonra daha liberal şartlarda rekabet edebilecek önemli bir oyuncuya dönüşmesi noktasında THY modeli mi yapacaksınız, farklı bir modele mi gireceksiniz; bununla ilgili çalışmalarımız da eş zamanlı yürüyor. Hakikaten bu çerçevede önemli adımlar var.

Her ne kadar petrol fiyatları düşse de Türkiye Petrolleriyle ilgili önümüzdeki dönemde sadece “onshore” değil yani karada değil “offshore” deniz noktasında farklı adımlar, farklı yatırımlarla ilgili proje ve planlamalarımızı yapıyoruz. Karadeniz, Akdeniz özelinde, önümüzdeki dönemde, tekrar Türkiye Petrollerinin deniz aramacılığında da daha etkin ve aktif bir döneme gireceğine şahit olabiliriz.

Elektrik iletim sisteminden bahsettik, altyapısından bahsettik. Bununla ilgili hakikaten geldiğimiz gündün beri en çok belki mesaimizi alan noktalardan bir tanesi de bu. Hakikaten çok yoğun bir şekilde gelişen Türkiye'nin mevcut kurulu gücünü artırırken iletim altyapısını da artırmak, eski iletim altyapısını yenilemek, sektörün yaşadığı kur riski, kur krizine dayalı özel sektörün sorunlarıyla boğuştuğu, finansal boğuştuğu bir dönemde onların da bu sürecin içerisinde yürütebilecekleri iklimin oluşturulmasına dayalı bu yatırım ortamını hayata geçirmek için müşteri memnuniyeti kriterlerine dayalı -ki burada hakikaten özellikle Avrupa kriterleri çerçevesi içerisinde- Avrupa mükemmellik kalite ödülü çerçevesi içerisinde belirlenen kriterler özelinde çok yoğun bir çalışma ortaya koyduk. İşte burada, bir arızaya dönüş hızından bir çağrı merkezindeki telefonun cevaplanmasına kadar, teknik bir arızaya ne kadar süre içerisinde müdahale edilip ne kadar sürede bunun giderilmesine kadar, iletim hattı altyapısındaki yatırımların hangi sıklıkla denetlenmesine kadar birçok hususla ilgili çalışmalarımız çok yoğun devam ediyor. İnşallah, bu 2016-2020 arasına koyduğumuz bu 30 milyar TL'lik bütçeyi her yıl Bakanlığa bağlı, direkt bize bağlı ekiplerle de denetleyerek çok yakın ve sıkı bir şekilde inşallah buradaki süreci de iyileştireceğiz.

Şimdi, bu noktada baktığımızda, Türkiye çok önemli adımlar attı, atıyor. Şimdi hemen ilk gözüme gelen noktalardan bir tanesi yerli kömüre destek ve bununla ilgili elektrik üretiminde katkı olmuş mu, hemen bir cümleyle ona cevap vereyim: 2015 dokuz aylık ile 2016 dokuz aylık yani eylül sonunu kıyasladığımızda sadece yerli kömür 24,8 terawatt/saat üretilmişken bu yıl 31,8 terawatt/saate çıkmış yani yüzde 30'a yakın sadece yerli kömürde, geçtiğimiz yılın ilk dokuz ayına göre yerli kömüre destek olma noktasında yerli kömürün üretimdeki payının da arttığının bir örneği olarak anlatabiliriz.

Onun dışında, TEDAŞ sorusu çok sıkça gündeme geldi: “Hem çıkarıyorsunuz hem eleman almak için başvuruyorsunuz; bu çelişki değil mi?” diye. İşin içeriğini bilmediğimizde hakikaten makul gibi görünen bir soruyla karşı karşıya kaldık ama şu detayı bence atlamamak lazım: Burada, TEDAŞ özelleştirme kapsamında olduğu için, Özelleştirme İdaresinin kapsamında olduğu için yapılanma süreci, 4/C kapsamındaki çıkarılmalar ve kurumun daha verimli yönetilme noktasında yaptığı husus şu: İdari personel ile teknik personel arasında ciddi bir uçurum var. Kurumun çok yoğun bir teknik personel ihtiyacı varken kurumda şişmiş bir idari personel yapısı olduğu için... Emekliliği gelen yaklaşık 450 civarı personel var. Bir kısım yeterlilik noktasındaki diğer personel var. Bunların yerine, yeni dönemde daha az idari ve yönetici, daha çok teknik ve sahada vatandaşa hizmet olarak dönecek... İşte siz saydınız, harita mühendisi diyoruz, yani 156 elektrik mühendisi alınacak, 21 harita mühendisi, 20 elektrik teknikeri, 42 harita teknikeri ve diğer mühendislerin toplamıyla 248 daha uzman mühendis çerçevesi içerisinde bir personel yapısına geçeceğiz.

MUSA ÇAM (İzmir) – 400 kişiyi de havuza alıyorsunuz Sayın Bakan.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Zaten 450'si emekliliği gelen personel, hem daha genç hem daha mühendis odaklı ve idari ve yönetici profilinden mühendise kayan, daha teknik yoğun bir kuruma dönüştürülmesi süreci var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, dört dakika kaldı zaten. Lütfen...

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi, nükleer düzenlemeyle ilgili, Bülent Bey çok önemli bir konudan bahsetti. Yeni nükleer yasası paketi içerisinde, burada Avrupa Birliğiyle alakalı, muhatabımız olan Avrupa Birliği Enerji Komiseri Sayın Canete’yle de yakın yürüttüğümüz süreçte de burada yeni nükleer yasal düzenlemesini, bu hassasiyetler çerçevesi içerisinde düzenliyoruz ve burada sadece TAEK’in nükleer düzenleme fonksiyonu eksikleri olan konuların yanında AR-GE fonksiyonunu da birbirinden ayırt ederek daha bağımsız bir kurum ve yasal mevzuat ve denetim, takip, çerçeve, güvenlik altyapısı içerisinde buna uygun bir süreci devam ettiriyoruz. İnşallah, yeni nükleer enerji yasasında bu hassasiyetleri Avrupa Birliğiyle daha uyumlu bir şekilde görme şansını yakalayacağız.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Amasra...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Geliyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşkilat yapısının değişmesi lazım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Aynen. Teşkilat yasası, yapılanması, personel, belki yönetmeliği. Yani dediğiniz nükleer gibi çok niş bir alanda 2 bin lira, 3 bin lira bir mühendis yapısıyla nasıl yapabilirsiniz, yurt dışından nasıl destek? Yani bu çerçevede de bunu değerlendireceğiz.

“Doğal gaz ithalatı arttı mı?” sorusuyla ilgili şunun altını çizeyim. 2015 yılı ilk sekiz ay doğal gaz ithalatımız 31 milyar metreküptü, 2016’nın bu yılın ilk sekiz ayında 29,9 milyar metreküpe düştü, dolayısıyla doğal gaz ithalatımız artmadı, daha da azaldı. Onun da altını çizeyim.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Amasra...

BAŞKAN – Amasra’yı yazılı verseniz de olur Sayın Bakanım.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Hayır Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Amasra’yla ilgili eğer hem Hattat konusunu soruyorsanız hem...

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Evet. Söylediğim iddialarım vardı, onları cevaplandırın lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Orada sekiz-on tane madde var. Birçoğuyla ilgili siz...

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Devletin 170 milyon lira alacağı var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Tamam.

Şimdi, Amasra sahasıyla ilgili yedi-sekiz tane soru var, hepsinin tek tek cevaplarını arkadaşlar çıkarıyor ama genel olarak şöyle ifade edeyim.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – 2005’ten beri.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Aynen öyle, on küsur, on bir yıllık bir konu, sizin de bildiğiniz gibi. İşte bunun izinleriydi, onaylarıydı, on bir yıldır süregelen bir süreç ve tahmin ediyorum bu yıl içerisinde, geçtiğimiz bir iki ay içerisindeki diğer onayları ve izinleri de alınarak çevresel konularla da ilgili ÇED’inin de tamamlanmasına dayalı... Önümüzdeki günlerde herhâlde çıkıyor. Enerji Bakanlığında değil konu.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Tamamlandı, tamamlandı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Tamamlandı ve bu hassasiyetlere de uygun bir şekilde bir termik santrale dönüşüyle ilgili önünde benim bildiğim hukuki olarak bir problem kalmadı.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Kömür rezervleri açısından bir soru yönelttim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Hangi soru?

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Termik santrali yerli kömür kullanmak şartıyla orada kurma konusunda ısrarlısınız ama öyle bir rezerv yok.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, süreniz doldu, kalan sorulara yazılı cevap verebilirsiniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Tamam.

BAŞKAN – Sayın Bakana sunumları, cevapları için teşekkür ediyoruz.

Değerli hazırun...

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Bir dakika...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi 375 milyon ton rezerv yeni ihale edilen rezerv, yeni keşiflerden sonra 573 milyon tona çıkmış.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Nerede efendim?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Amasra B Sahasında.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Amasra B Sahasında toplam kömür rezervi sizin yaptığınız taş kömürü raporunda 403 milyon ton. TTK'nın yaptığı havzadaki rezerv toplam 1 milyar 300 milyon ton. 900 milyon tonu Karadon, Üzülmaz, Kozlu ve Armutçuk müessese müdürlüklerine ait. Amasra'da böyle bir rezerv yok. Sizi yanıltıyorlar. Sizi yanıltıyorlar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Şimdi şöyle: Sakin olalım, ses yükseltmeye gerek yok, strese gerek yok.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Ama yok. Yanıltıyorlar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Yanıltacak bir durum yok.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Bakan, bu sese kulak verin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu ses halkın sesidir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Eğer sizin dediğiniz gibi... Biz sadece Amasra'dan bahsediyoruz, 573 milyon ton. Rahat olalım. Yani stres oluşturacak bir nokta yok. Rahat olalım. Artıkça bu bizim lehimize.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Yok, yok.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum.

Şimdi sırasıyla...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Sayın Başkan, şu son cümleyi bitireyim, son bir dakika.

BAŞKAN – Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Al ya da öde” demişti Ahmet Bey. Şu anda 1 metreküp “al ya da öde”de bekleyen bir şey yok. Onu da bilelim. Onu bir cümleyle yaptık.

Doğu Karadeniz'deki HES potansiyeli toplam tüketimin yüzde 5,3'ü ki bu konu toplam çerçevede bakıldığında Orman ve Su İşlerinin takip ettiği DSİ'lik bir konu ama arkadaşlar onu buldu, ona da cevap verdik.

Yaz saat uygulamasıyla ilgili konu İstanbul Teknik Üniversitesinin bilimsel yaptığı bir araştırma raporu çerçevesi içerisindeki bir süreç. Bunun detaylarına şimdi girmeyeyim, vaktimiz bitti ama isteyen arkadaşlara ben bu raporu da gönderebilirim. İstanbul Teknik Üniversitesi...

MUSA ÇAM (İzmir) – Bizim de önerimiz var. Biz de öneride bulunduk bu konuda.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Tamam. “İki buçuk saat.” demiştiniz siz “Ortada anlaşalım.” diyorsunuz.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI BERAT ALBAYRAK (İstanbul) – Sayın Başkan, son bir cümleyle bağlıyorum.

Hakikaten çok teşekkür ediyorum hem muhalefetteki hem iktidardaki milletvekili arkadaşlarıma. Enerji hakikaten çok büyük bir alan, büyük bir konu, madencilikle birleştirildiğinde hakikaten 100 küsur soru tekabül etmiş. Yani bunun herhâlde bir 30-40'ını cevaplandırdıysak, yarısını cevaplandırdıysak ne mutlu. Diğer sorularla alakalı olarak da size döneriz.

Ben şunu ifade etmeye çalışıyorum. Özellikle yaşadığımız bu bölgesel sorunların her geçen gün arttığı bu iklimde, enerjinin bu sorunların içerisinde çok önemli bir payının olduğu gerçekliğinden hareketle, sizlerin yapıcı ve stratejik katkısının her zaman başımızın üstünde yeri var. Bu çerçevede politikalarımızı iktidarımız çerçevesi içerisinde, bunun üzerine şekillendireceğiz. Önümüzdeki dönemde, hiç merak etmeyin, millî ve yerli politikalar diyoruz ya, bunu en üst düzeyde hayata geçirmek için gece gündüz çalışıyoruz, çalışmaya devam edeceğiz.

Çok teşekkür ediyorum. Saygılar, sevgiler hepinize. Sayın Başkan, sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz değerli arkadaşlar.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Sayın Bakan, Sayın Temizel “Amasra'yı gördünüz mü?” diye bir soru yönelmişti size. Herhâlde Amasra salatasını, balığını ve ballı manda yoğurdunu yememişsiniz. Onun için bir kez daha gözden geçirin aldığımız kararı.

BAŞKAN – Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN – Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN – Türkiye Atom Enerjisi Kurumu bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Türkiye Atom Enerjisi Kurumu 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN – Gündemimizde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara teşekkür ediyorum.

IV.- KARARLAR

A) KOMİSYON KARARLARI

1.- Genel Kurul gündeminde bulunan 670 ve 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler için özel sözcüler belirlenmesine ilişkin karar

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Genel Kurulun gündeminde bulunan ve Komisyonumuzun esas komisyon olduğu 420 Sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 424 Sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname için İç Tüzük'ün 24'üncü maddesi gereğince özel sözcüler olarak Emine Nur Günay, Abdullah Nejat Koçer, Şirin Ünal, Cemal Öztürk, Hikmet Ayar, Salih Cora, Faruk Çaturoğlu ve Mikail Arslan'ın belirlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, ikinci bölümdeki bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere birleşime saat 17.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.12

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.35

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli Bakanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 6'ncı Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Gündemimizde; Dışişleri Bakanlığı bütçe kesin hesabı ile Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere, Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na söz veriyorum.

Buyurun Sayın Çavuşoğlu.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

II.- SUNUMLAR (Devam)

2.- Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) hakkında sunumu

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle hepinizi şahsım adına ve tüm mensuplarımız adına, çalışma arkadaşlarım adına saygıyla selamlıyorum. Bir yıldan bu yana dış politikamızdaki gelişmeleri ve önceliklerimizi sizlerle paylaşmaya çalışacağız.

Bakanlığımız içinde de değişiklikler oldu. Bakan Yardımcımız Cumhurbaşkanımızın kabulünde Bosna-Hersek Dışişleri Bakanına eşlik etmek üzere Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na gittiler, daha sonra aramıza katılacaklar.

Müsteşarımız değişti, yeni müsteşarımız Ümit Yalçın Bey oldu. Kendisini sizlere özellikle tanıtmak istedim.

Müsteşar yardımcılarımızda da değişiklikler oluyor. Biliyorsunuz atama döneminde bazı arkadaşlar yurt dışına gidiyor, yeni arkadaşlarımızı göreve getiriyoruz. Her zaman kadın erkek dengesini de Bakanlığımızda gözetiyoruz, pozitif ayrımcılık bile yapıyoruz, aksi takdirde Gökçen Hanım'ın gazabına uğrarız.

Bakanlığımın 2017 mali yılı bütçesi tasarısının Komisyonunuzda görüşülmesi vesilesiyle huzurlarınızdayız. Meclisimizi dış politikamızdaki gelişmeler hakkında özellikle bilgilendirmeyi her zaman önemsiyoruz. Dışişleri Komisyonuna zaman zaman gidiyoruz. Yeni dönemde gitme imkânımız olmadı, zamanını Başkan ve üyeleriyle ayarlayamadık ama Bütçe Komisyonunda yılda bir kere de olsa baştan sona dış politikamızı değerlendirme fırsatı bulmaktan da büyük bir mutluluk duyuyorum.

Konuşmamın sonunda sizlerin sorularını cevaplamaktan ve önerilerinizi, eleştirilerinizi almaktan da büyük bir mutluluk duyacağım. Ve bilgilendirmenin de ötesinde, dış politikamızın belirlenmesinde Parlamentomuzun özellikle rolüne de çok önem veriyoruz.

Geçen seneki bütçe görüşmelerinden bu yana ülkemizde ve dünyada gerçekten önemli gelişmeler oldu. Bunlardan en önemlisi 15 Temmuz gecesi ülkemizde yaşanan darbe girişimi. Halkımızın dirayetiyle, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde millet olarak reddettiğimiz bu darbe girişimi elbette dış politikamızı da etkiledi. FETÖ'yle mücadele dış politikamızın şu anda önceliklerinden bir tanesidir. Bu konuda neler yaptığımızı biraz sonra detaylıca anlatacağım. Ancak, daha önce de vurguladığımız gibi, özellikle siz milletvekili arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. Meclisimiz FETÖ'nün gerçek yüzünün yabancılara anlatılması konusunda çok önemli bir rol üstleniyor. O gece, tüm milletvekillerimizle, değişik partilerden milletvekillerimizle, burada olan milletvekillerimizle Meclisi açık tutarak Gazi Meclisin sadece Kurtuluş Savaşı zamanında değil darbe girişimlerinde de demokrasiye nasıl sahip çıktığını tüm dünyaya gösterdik. Sayın Meclis Başkanımız Demokrasi ve Dayanışma Zirvesi düzenledi, çok sayıda uluslararası parlamenter meclislerin temsilcileri, başkanları katıldı ve çok güçlü bir bildiri yayımlandı. İktidar ve muhalefet partilerinden milletvekili arkadaşlarımız çeşitli ülkelere giderek yabancı muhataplarını bilgilendiriyorlar, bu çok önemli. Biz de ülkemizi ziyaret eden yabancı konuklarımızı özellikle Meclisimizi ziyaret etmeleri konusunda yönlendiriyoruz. Meclisimize yapılan saldırıyı bizzat görmelerini istiyoruz ve buradan, milletvekillerinden doğrudan dinlemelerini de istiyoruz. Çok sayıda ziyaretçi, hemen hemen Türkiye'ye gelen tüm ziyaretçiler Meclisimizi de ziyaret etti. Gazi Meclisimizin bu çalışmaları bizim yurt dışındaki çabalarımıza da büyük katkıda bulunuyor.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; FETÖ gerçek anlamıyla uluslararası bir terör örgütüdür. Dolayısıyla, FETÖ'yle mücadelenin yurt dışı boyutu da çok önem arz ediyor. Bizim bu konudaki çalışmalarımızın üç ayağı bulunuyor; birincisi FETÖ hakkındaki gerçekleri yabancı muhataplarımıza anlatmaktır ve tüm arkadaşlarımızla birlikte âdeta anlatmak için seferberlik ilan ettik. Dış temsilciliklerimizin bugüne kadar, Cumhurbaşkanı düzeyinde 64, Başbakan düzeyinde 88, Bakan düzeyinde 597, milletvekili düzeyinde ise 1.444 teması oldu. Diğer üst düzey yetkililerle beraber yaklaşık 8.400 temasta bulunduk yurt dışında misyonlarımız aracılığıyla. Ayrıca, yine dış temsilciliklerimizin yazılı ve görsel basınla gerçekleştirdiği mülakat sayısı 2.270, basın toplantısı sayısı 236, yayınlanan makale ya da mektup sayısı ise 488'dir.

Girişimlerimiz sonucunda, İslam İşbirliği Teşkilatı geçtiğimiz günlerde tarihî bir karar alarak FETÖ'yü terör örgütü ilan etti. Böylece, FETÖ'nün, Türkiye'nin, İslam ülkelerinin ve diğerlerinin kamu düzenine, güvenlik ve istikrarına yönelik tehdit oluşturduğu kayıt altına alındı. Ayrıca, üye devletler, FETÖ'ye karşı gerekli her türlü tedbiri almaya ve bu yönde ülkemizle iş birliği yapmaya davet edildi. İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri de kararın uygulanmasını takip etmekle ve 2017'de gerçekleştirilecek İslam İşbirliği Teşkilatı 44'üncü Dışişleri Bakanları Konsey Toplantısı'na bu konuda bir rapor sunmakla görevlendirildi. Bu çok önemli bir adımdır. İslam İşbirliği Teşkilatı bir yıl boyunca FETÖ'ye yönelik adımları takip edecek ve bunu bir sonraki toplantıya rapor hâlinde Genel Sekreter getirecek.

Körfez İşbirliği Konseyi dışişleri bakanları da FETÖ'yle mücadelede önemli bir dayanışma sergilediler. 13 Ekim'de yaptığımız toplantı sonucunda FETÖ terör örgütü ilan edildi, mücadele edilecek terör örgütleri listesine alındı. Ve bu da çok önemli bir adım, Körfez İşbirliği Konseyi üyesi ülkelere de, kardeş ülkelere de çok teşekkür ediyoruz. Yaptığımız bütün ikili ziyaretlerde ve

katıldığımız çok taraflı toplantılarda FETÖ tehdidini tüm muhataplarımıza samimi bir şekilde, açıklıkla anlatıyoruz. Bu çerçevede, 12 Eylülde Avrupa Konseyi Delegeler Komitesine, 7 Ekimdeyse Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Genel Kuruluna hitap ettik.

FETÖ'ye karşı yurt dışında verdiğimiz mücadelenin ikinci ayağı ise bu örgüte bağlı kuruluşların kapatılmasını ya da devralınmasını sağlamaktır. Bakanlığımızdaki verilere göre, bugüne kadar 7'si dernek statüsünde 72 okul veya eğitim merkezi olmak üzere 79 FETÖ kuruluşunu kapattırдық veya yönetiminin devrini sağladık. Somali'den Azerbaycan'a, Sudan'dan Gine'ye, Angola'ya, Kazakistan'a, Tacikistan'a kadar birçok ülkede bu adımlar atıldı ve Gine'de devralınan 5 okuldan 2'sine Şehit Ömer Halisdemir'in adı verildi ve şehidimizin adını Gine'de de yaşatacağız. FETÖ'nün faaliyet gösterdiği bütün ülkelerde girişimlerimizi aralıksız sürdürüyoruz, bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı ve Maarif Vakfımızla tam bir uyum ve iş birliği içinde çalışıyoruz.

Üçüncü olarak ise, teröristbaşı Fetullah Gülen ve diğer örgüt üyelerinin iadesi için çaba sarf ediyoruz. Bazı FETÖ üyeleri ülkemize iade edildi değişik ülkelerden. O ülkelerin ricası üzerine bunların isimlerinin ve iade aldığımız kişilerin isimlerinin hepsini açıklamıyoruz ama bazılarını, bildiğiniz gibi, açıkladık. Pensilvanya'daki örgüt liderinin iadesi için de Adalet Bakanlığımızla birlikte çabalarımızı sürdürüyoruz. Gerekli belgeleri ABD makamlarına ilettik, son olarak Sayın Adalet Bakanımız Washington'u ziyaret etti, ilave belge ve delillerle yine orada temaslarını sürdürdü. Şunu söylemek isterim: Şu anda ABD'nin elinde en sağlam dosya vardır, yani geçici olarak tutuklanması ve bize iade etmesi için şu anda en sağlam dosya FETÖ'yle ilgili Washington'da mevcuttur. ABD makamlarıyla her düzeyde yaptığımız temasta şu hususu vurguluyoruz: "Bu teröriste sahip çıkmanın ilişkilerimize ciddi bir maliyeti olacaktır, ilişkilerimizde herhangi bir kırılmaya yaşanmasını istemiyorsanız ve müttefik olarak bizi önemsiyorsanız mutlaka bu teröristbaşını ülkemize iade etmelisiniz, aksi takdirde ilişkilerimizin etkilenmesi kaçınılmazdır." Bunu başından beri söylüyoruz. Kendileri de zaten Türkiye'deki kamuoyunun bu konudaki görüşünü çok iyi takip ediyorlar, biliyorlar.

FETÖ, ne yazık ki tüm kurumlarımıza sızdığı gibi, bizim Bakanlığımıza, Dışişleri Bakanlığımıza da sızmıştır. Bunun değişik yöntemleri var. Başka kurumlardan gelmişler, sınav yöntemini değiştirmişler vesaire. Ve bu örgütle bağlantılı olduğu tespit edilen personelle ilgili gerekli tedbirleri biz de aldık. Bugüne kadar 440 personelin Bakanlığımızla ilişkisini kestik. Bunlardan zaten geçen sene 34'ünü başka kurumlara göndermiştik darbe girişiminden önce. Bunu yaparken gerçekten adil, hakkaniyetli ve titiz bir inceleme yürüttük. Bakanlığımızda da bir komisyon var. Ciddi ve somut bulgu ve belgelere dayandık. Yani böyle gereksiz şeyler değil ya da suçlamalar değil, net belgeler üzerine bu çalışmalarını sürdürdük.

Çok değerli arkadaşlarım, Bakanlığım bir yandan da diğer terör örgütleriyle mücadelesini özellikle yurt dışında sürdürüyor. PKK, DHKP/C, DAES, El Kaide gibi, YPG gibi terör örgütleriyle mücadelelerimizde Türkiye'nin mücadelesine katkı sağlıyoruz Dışişleri Bakanlığı olarak. PKK ve DHKP/C'nin yurt dışındaki propaganda faaliyetlerine, finansman ve eleman devşirme çalışmalarına karşı önlem alıyoruz, gerekli girişimlerde bulunuyoruz.

Ne yazık ki, özellikle bazı Avrupa ülkelerinin terörle mücadele çabalarımıza yeterince destek vermediğini de görüyoruz. Bunu da kendilerine söylüyoruz. Bu, kabul edilemez bir çifte standarttır, ikiyüzlülüktür. Terör örgütü kendilerini hedef aldığı zaman çok iyi bir iş birliği var, dayanışma var ama Türkiye'yi hedef aldığı zaman tüm faaliyetlerine izin veriyorlar ve âdeta ev sahipliği yapıyorlar. Bunun detaylarına daha sonra gireriz.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, FETÖ ve diğer terör örgütleriyle mücadelelerimiz sürerken tabii ki dış politikamızın diğer alanlarında da son derece yoğun bir gündemimiz var.

Öncelikle şu noktanın altını çizmek isterim: Biz, izlediğimiz aktif dış politikayla, bölgesel ve küresel meselelerin çözümüne somut katkılarda bulunuyoruz. Bu çabalarımız dil, din, mezhep ve ırk farkı gözetmiyor, mesafe de tanımıyor. Örneğin, en son Haiti’de bir sel felaketi oldu, doğal felaket oldu. Hemen Amerika’nın yanı başında. Amerika da güçlü bir ülke. Bırakalım Amerika yardım etsin demedik, hemen yardım elimizi uzattık ve şu anda Haiti’ye, Haitililere çok ciddi destek veriyoruz.

Bakınız, Küresel İnsani Yardım 2016 Raporu’na göre, bizim yaptığımız insani yardım miktarı 3,2 milyar dolar. Özellikle TİKA’mız aracılığıyla yaptığımız kalkınma yardımı miktarıysa 3,9 milyar dolar düzeyinde. Bu, gerçekten bizim insan odaklı dış politika izlediğimiz en önemli göstergesidir. Eğer yurt dışında başka ülkelerde mazlum toplumlar varsa, yardıma ihtiyacı olan insanlar varsa biz buna duyarsız kalamayız. Kaldı ki o sorunu yerinde çözmezseniz sorun da size, ne olursa olsun, terör ya da işsizlik ya da diğer sorunlar mutlaka size gelir.

Biliyorsunuz, ülkemizde misafir ettiğimiz Suriyeli ve Iraklı sayısı 3 milyona yakın. Diğer ülkelerden gelen mülteci sayısıyla birlikte 3 milyondan fazla insanı ülkemizde misafir ediyoruz. Avrupa ülkelerine baktığımız zaman yeniden yerleşim kapsamında 10-11 tane alan bir ülke geçen gün bunu büyük bir başarı gibi anlatıyor bize, bize anlatıyor hem de. Bazı ülkeler 20’yi geçmiyor. Bazıları baştan “Ben Müslüman almam.” diye kapıyı kapatıyor. 100 tane alan bunu destansı bir şekilde anlatmaya çalışıyor ama 3 milyon insan ve harcadığımız miktar da biliyorsunuz 12 milyar doları geçti ama sivil toplum örgütleri, belediyeler, insan hakları örgütlerinin yaptığı harcamalarla birlikte 24 milyarı aşık, 25 milyara yaklaştık.

Bu vicdan odaklı dış politikamızın ikinci bir boyutu daha var: Haksızlığa uğrayanların ve mazlumların sorunlarını uluslararası gündeme taşıyoruz. 2016 yılı içinde ev sahipliği yaptığımız bazı etkinliklerle küresel gündeme katkıda bulduk. Geçen sene burada -bir sene önce- 2016 yılı içinde üstleneceğimiz, ev sahipliği yapacağımız önemli etkinlikleri anlatmıştık. Bunlardan bir tanesi ilk defa düzenlenen Birleşmiş Milletler Dünya İnsani Zirvesi’dir. İstanbul’da 23-24 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirdik ve 180 ülke katıldı. Âdeta New York’ta bir Genel Kurul gibi 180 ülke katıldı. Çok sayıda devlet başkanı, krallar, başbakan ve diğer üst düzeyde katılımlar oldu.

Keza, 14-15 Nisan tarihlerinde düzenlediğimiz 13. İslam Zirvesi’nin temasını da “Adalet ve Barış İçin Birlik ve Dayanışma” olarak belirlemiştik. Şu anda İslam İşbirliği Teşkilatı Zirve Dönem Başkanlığını yürütüyoruz iki yıllığına. İlk defa bir dönem başkanlığının eylem planı var, öncelikleri var, bunu hazırladık ve önümüzdeki süreçte aktif bir şekilde inşallah birçoğunu hayata geçirmeye başlıyoruz. Çok aktif bir dönem başkanlığı geçirmeyi planlıyoruz, düşünüyoruz, katkı sağlamayı düşünüyoruz.

Yine, İslam dünyasının karşı karşıya olduğu tüm meselelere de hep birlikte çözüm arıyoruz.

Çok değerli arkadaşlarım, bugün dünya nüfusunun sekizde 1’ini -yaklaşık 900 milyon- en az gelişmiş ülkeler oluşturuyor. Bu ülkelerin küresel ekonomi içindeki payları ise sadece yüzde 1. Biz bu ülkelerin durumuna da kayıtsız kalmadık, insani zirvede gündeme getirdik. Geçen sene G20 zirvesinde bu en az gelişmiş ülkelerin sorunlarını da gündeme getirdik. G20’nin şu anda Çin Dönem Başkanlığının da gündemindeydi. Bizim sayemizde artık sürekli hâle geldi.

Diğer taraftan, hemen İstanbul’daki insani zirvenin arkasından bir hafta sonra Antalya’da 27-29 Mayıs tarihlerinde En Az Gelişmiş Ülkeler Toplantısı’nı yaptık. Esasen 2011 yılında da En Az Gelişmiş Ülkeler Zirvesi’ni İstanbul’da gerçekleştirmiştik. Bunun devamı olan bu toplantıyı gerçekleştirmekten mutluluk duyduk. Yine, 180’e yakın ülkenin Antalya’da katılımı oldu. En az gelişmiş ülkeler arasında Somali’ye yönelik özellikle de desteklerimiz devam ediyor.

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Hanımefendi'nin Somali ziyaretine kadar dünyada özellikle Avrupa'da birçok ülke Somali'nin nerede olduğunu bilmiyordu. Ama biz bir taraftan devlet kurumlarının kapasitesini Somali'nin güçlendiriyoruz, diğer taraftan yeni hastaneler açarak insanların en azından insanca tedavi görmesini sağlıyoruz. Okullar açıyoruz. Kalkınma projelerimizle yine Somali'ye destek oluyoruz. Somali sembol olduğu için söylüyorum, birçok ülkede bu desteklerimizi sürdürüyoruz ve şu anda dünyadaki en büyük büyükelçilik kampüsümüz de Somali'dedir ve şehrin merkezindedir. Birçok ülke hâlen –büyük ülkelerden bahsediyorum- büyükelçiliklerini havaalanı içindeki prefabrik ofislerde yürütüyorlar ama bizimki Mogadişu'nun tam merkezinde. Bugüne kadar yarım milyar dolardan fazla yardım ettik. Yine, bu sene şubat ayında Somali'yle ilgili yüksek düzeyli ortaklık formuna da ev sahipliği yaptık.

Biz bundan sonra da başkalarının gitmek istemediği yerlere de, Afrika olsun, Uzak Doğu olsun, Karayipler olsun, Asya Pasifik olsun, gitmeye devam edeceğiz. Bunu yaparken sadece kendi ekonomik çıkarlarımızı düşünmüyoruz ama ortak çıkarlarımızı ön plana çıkarıyoruz, insani boyutunu da ihmal etmiyoruz.

Çok Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; ne yazık ki, küresel problemler göç krizi veya ekonomik meselelerle sınırlı değil. Bakınız, bugün Avrupa'da özellikle artan yabancı düşmanlığı, aşırıçılık ve İslamofobi yani İslam karşıtlığı gibi eğilimlerin giderek arttığını görüyoruz, özellikle Batı'da ve Avrupa ülkelerinde. Biz, yaptığımız bütün temaslarda, bu meseleye dikkat çekiyoruz, bu artan trendin tehlikesine özellikle işaret ediyoruz ki yavaş yavaş özellikle Avrupa'yı İkinci Dünya Savaşı öncesine götürüyor. Gerçekten bunu söylerken abartmış değiliz. Tüm göstergeler, veriler, tüm ırkçı partiler, tüm bu akımlar gerçekten Avrupa'yı birleştiren değerleri de yok etmeye başlamıştır. Bunun için özellikle “Medeniyetler İttifakı” ve “Barış İçin Arabuluculuk” inisiyatiflerimizi de aktif bir şekilde yürütüyoruz, İspanya'yla ve Finlandiya'yla eş başkanlığını yaptığımız Birleşmiş Milletler çatısı altındaki bu inisiyatiflere önem veriyoruz. Ve İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde Sayın Cumhurbaşkanımızın İstanbul'daki zirvedeki önerisiyle “Avrupa Müslümanları Temas Grubu” kuruldu ve bundan üç hafta önce FETÖ'nün terör listesine alındığı toplantıda ilk toplantımızı yani Avrupa Müslümanları Temas Grubu toplantımızı gerçekleştirdik. Ben de bizzat katıldım ve desteğimizi verdik.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, Değerli Başkan; bütçe konuşmaları, tartışmalar, oylamalar çok uzun bir serüven, dolayısıyla çok vaktinizi almadan dış politika gündemimizdeki bazı konular hakkında da sizlere bilgi vermek istiyorum kısa kısa.

Irak, yıllardır kaos içinde biliyorsunuz. Irak Hükûmeti kendi ülkesinde egemenliğini maalesef tam olarak kullanamıyor. Terör örgütleri Irak'ta yuvalanmış durumda hem de birçok terör örgütü DAES ve PKK başta olmak üzere. Bu duruma elbette biz seyirci kalamazdık. Bu ülkede elini kolunu sallaya sallaya gezen PKK'nın ve DAES'in özellikle ülkemize yönelik tehdit oluşturmasına ve vatandaşlarımıza yönelik tehdit oluşturmasına elbette izin veremezdik. Bu yüzden, Irak'a destek oluyoruz. Irak ordusuna malzeme verdik. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Güvenlik Güçleri'ne de eğitim sağlıyoruz. Irak makamları, Başika'da Musullu gönüllüleri eğitmemizi istemişti. Daha sonra biliyorsunuz gereksiz bir gerginlik oldu. Bugün, bizim Başika'da eğittiğimiz gönüllüler Musul operasyonunda yer alıyor. Esasen bu eğitimin de amacı buydu. DAES'e karşı yerel güçleri eğitmek, güçlendirmek ki kendi şehirlerini DAES'ten kurtarsınlar ve sonra güvenliğini de sağlasınlar.

Biz, Irak Hükûmetine karşı hep dürüst olduk. Gerçekten başından beri Maliki döneminde de, özellikle de “Mezhepçilik yapmayın.” uyarısını çok yaptık ki maalesef bu mezhepçiliğin acısını Irak halkı çekiyor. Bölgemizin istikrarına, güvenliğine de negatif etkisini hep birlikte görüyoruz.

Başka kampı konusu da işte bu mezhepçi bakış açısı nedeniyle, biraz önce söylediğim gibi, gereksiz bir kriz hâline geldi ama biz bu meseleyi diplomatik yolla çözmek için Iraklılarla görüşmeye devam ediyoruz. Müsteşarımız bundan on gün önce Bağdat'a gitti ve bir hazır metin, resmî olmayan, müzakere için bir metin verdik. Onlar bize görüşlerini aktardılar. Bu diyalog devam ediyor. Üç temasta bulduğumuz Roma'da, İstanbul'da ve Bağdat'ta ve şimdi onların gelmesini bekliyoruz. Amacımız, kampı koalisyon bünyesine almak ve Irak'la birlikte çalışmaktır. Biz de bu iyi niyetimiz var. Umarım iç kaygılardan kurtulan Irak'ta da bu anlayış yerleşir.

Musul operasyonu konusunda da hassasiyetlerimiz var. "Haşdi Şabi" adlı mezhepçi milislerin Musul'a ve Telafer'e girmemesi gerektiğini hem Bağdat yönetimine hem Kuzey Irak yönetimine hem de koalisyon içindeki ülkelere anlatıyoruz ve bu da hedefine ulaşmış durumda çünkü daha sonra oluşabilecek buradaki felaketleri, krizleri yönetmek çok zor olacak.

Öte yandan, PKK'nın Sincar'daki sözcüleri Telafer'e girmekten, Musul operasyonuna dâhil olmaktan bahsediyor, sürekli açıklamalar yapıyor. Ve biz özellikle Yezidileri savunuyor görüntüsü altında Sincar'ı da Kandilleştirmeye çalışan, bu heves içinde olan PKK'ya karşı da tedbirlerimizi özellikle almış bulunuyoruz. Son zamanlarda sınırimıza belli sayıda askerimizin, Silahlı Kuvvetlerimizin gönderilmesinin amaçlarından bir tanesi de budur ve böyle şeylere asla müsaade etmiyoruz, etmeyeceğiz. Bunu da özellikle vurgulamak isterim.

Çok değerli arkadaşlarım, Fırat Kalkanı Harekâtı kısa zaman içinde başarılı oldu. Esasen yıllardır söylüyoruz, DAESH'i eğer biz bu iki ülkeden defetmek istiyorsak hava harekâtı yetmez kara operasyonu olması lazım ve özel kuvvetlerimizle yerel güçleri destekleyebiliriz. Koalisyon içindeki ülkelerin bakış açısı farklıydı ama mesela "Menbic'e iki ayda kuzeyden Cerablus'tan inilebilir." diyen ülkeler kırk sekiz saat içinde bizim desteğimizle Özgür Suriye Ordusu'nun indiğini görünce şaşırıldılar. İşte, diğer Dabık gibi onlar için sembolik olan, DAESH için sembolik olan şehirler bile kısa sürede ele geçirildi ve bu harekâta ABD de katılmak istedi, ortak olmak istedi ama koalisyonun da hava desteği var, hava desteğini birlikte veriyoruz.

Diğer taraftan Menbic biliyorsunuz bizim için önemli. Esasen biz Menbic'te YPG unsurlarının gelmesini istemedik, karşı çıktık. Ama ABD bize şöyle bir söz verdi: "Bunlar sadece kenarda kalacaklar ve operasyon biter bitmez geriye dönecekler yani Fırat'ın doğusuna gidecekler." Şu anda 200 civarında YPG'nin hâlen gitmediğini biliyoruz ve ABD'li muhataplarımıza da "Sözünüzde durun, siz bize söz verdiniz, bu şekilde güvenilirliğinizi de kaybediyorsunuz yani 200 YPG'liye ya sözünüzü geçiremiyorsunuz ya da gitmesini istemiyorsunuz, bunun başka seçeneği yok. Sözünüzü geçiremiyorsanız o zaman zaten böyle bir terör örgütüyle iş birliği yapmayın." diyoruz. Bizim haklılığımızı da ortaya çıkıyor. "Eğer geri göndermek istemiyorsanız da o zaman bize açıkça söyleyin, sözünüzde durmayacağımızı da açıkça söyleyin. Dürüst olun bizimle." diyoruz. Yani biz tüm ülkelere "Bizimle ilişkilerinizi sağlıklı yürütmek istiyorsanız biz size karşı açığız, şeffafız, siz de dürüst olun." diyoruz ve bir an evvel bunların da geri dönmesini bekliyoruz. Aksi takdirde, kendimiz bazı tedbirler de alacağız.

El Bab'a kadar bu operasyonun devam etmesinde çok fayda var. Bu süreci Rusya'yla da birlikte yürütüyoruz, bilgilendirme yapıyoruz, her şeyimiz şeffaf. Yine, diğer koalisyon içindeki ülkelere de dediğim gibi iş birliğimiz var.

Diğer taraftan, siyasi çözüm için de çaba sarf ediyoruz. Yani, gerçekten, bir barış nasıl sağlanabilir, ateşkes nasıl sağlanabilir, insani yardımları nasıl ulaştırabiliriz ve siyasi çözüme nasıl gidebiliriz, aşama aşama tüm bu konularda bizim başından beri somut önerilerimiz var. Biz her zaman söylüyoruz ki en yararlı, kalıcı çözüm siyasi bir çözümdür, siyasi dönüşümdür ama bunu oluşturmak için de ateşkesin sağlanması lazım.

İnsani yardımlar konusunda Lozan’da bir önerimiz oldu, “Ortak bir konvoy oluşturalım Birleşmiş Milletlerle beraber, ABD, Rusya, Türkiye, İran, Suudi Arabistan, Katar, kendi bayraklarımızla götürelim ki kimse vurmasın.” Bu insani önerimize Birleşmiş Milletlerden güçlü destek geldi, bazı ülkeler de destekledi fakat İran ve Rusya gibi ülkeler bunu bile pazarlık konusu yapıyorlar. Bu doğru bir şey değildir, insani konuların bence en acımasız savaşlarda bile bugüne kadar siyasi malzeme yapmadan iş birliği içinde yürütüldüğünü görüyoruz ama Suriye’de, Halep’te maalesef bu konuda henüz bir çaba, bir sonuç elde edemedik.

Diğer taraftan, özellikle terör örgütleriyle ılımlı muhalefetin ayrışması konusunda da teknik görüşmelerimiz devam ediyor. Cenevre’de bizim de dâhil olduğumuz 5 ülkenin uzmanları bazı konularda mutabakata vardılar, herkes kendi ülkesinden görüş alıyor şu anda. İnşallah, bu konuda da başarılı oluruz ki siyasi çözüme doğru adımlar atılır. Biz Suriye konusunda yapıcı önerilerimizi ve katkılarımızı yapmaya devam edeceğiz. İkili görüşmelerimiz de devam ediyor bir taraftan Rusya’yla, bir taraftan İran’la 3 defa görüştük. Çünkü, bu ülkelerin buradaki rolü önemli ama negatif değil, pozitif rolü olması gerekiyor.

Rusya’yla normalleşme süreci devam ediyor. Uçak düşürme hadisesinden sonra sekiz aylık bir ara olmuştu, sabırlı olduk ve bunun karşılığını da aldık ve normalleşme sürecinde Cumhurbaşkanımız Erdoğan ile Putin 3 defa görüştü. Bizim yine birçok düzeyde görüşmelerimiz devam ediyor. 2017 yılının başlarında Üst Düzey İşbirliği Konseyi toplantısını gerçekleştireceğiz. Bunun hazırlık toplantısını Lavrov’la inşallah bu yıl içinde –şu anda tarih veriyoruz karşılıklı- bir tarih üzerinde uzlaşıp o hazırlık toplantısını da Türkiye’de gerçekleştireceğiz. Enerjiden turizme, inşaattan tarıma kadar birçok alanda da iş birliğimiz var, bu konuda da engeller bir bir kalkıyor ama Rusya’yla anlaşamadığımız, farklı düşündüğümüz konular da var. Bunlardan biri Kırım. Biz Kırım’ın ilhakını tanımayacağımızı daha önce de söyledik. Şimdi ilişkileri normalleştirmek için yaptığımız görüşmelerde de açıkça söylüyoruz ve oradaki insan hakları ihlallerini de gündeme getiriyoruz, doğal olarak gündeme getiriyoruz, onlar bizim kardeşimiz. Diğer taraftan, Ukrayna’nın ve Gürcistan’ın toprak bütünlüğünü de savunduğumuzu her platformda da söylüyoruz. Bunlar gizli şeyler değil. Yine, Suriye’de Esad’ın kalması gitmesi konusunda da farklı düşünebiliriz, bunlar doğaldır ama bu meseleleri de diyalog içinde olup görüşmek de en yararlı yöntem diye düşünüyoruz.

Diğer taraftan, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimize gelecek olursak, biliyorsunuz bir göç anlaşması yaptık mart ayında. “3+3 milyar avro” sözleri var, taahhütleri var; bize değil, buradaki Suriyeli mültecilere yönelik. Bugüne kadar gelen miktar çok ciddi bir miktar değil yani yarım milyar avro, 500 milyon avro düzeyinde ama 3 milyar... Şimdi, olağanüstü bir durum yaşıyoruz, bu paranın, özellikle bu zor durumda yaşayan insanlara transferi konusunda Avrupa Birliğinin daha pratik olması lazım, mevcut bürokratik işlemlerle devam ederse bir projenin hazırlanması iki üç yıl devam ediyor. O yüzden Avrupa Birliğine bu süreci hızlandırma konusunda sürekli çağrıda bulunuyoruz.

15 Temmuz gecesi ve terörle mücadelede de maalesef Avrupa Birliğinin, Avrupa Birliği kurumlarının ve ülkelerinin samimiyetsizliğini görüyoruz ve öyle “ama”sız, “fakat”sız destek veren ülke sayısı da az oldu. Daha ilk gece, gece üç buçukta bile, siz burada Meclisi beklerken darbenin başarısız olacağını gördükten sonra, Cumhurbaşkanımızın çağrısı, İstanbul’da 1’inci Ordu Komutanının yine

Genelkurmay Başkanı Vekili olarak yaptığı çağrılardan sonra bu sefer “Bu darbeciler nasıl muamele görecek?” diye gecenin üçünde bana telefon açıp sorgulamaya kalkanlar oldu. Yani, bunların derdinin Türkiye’ye destek vermek değil, çok farklı olduğunu o gece de gördük. Daha sonra bir fırsat olur, o geceki telefon görüşmelerinin birazını en azından sizlerle de paylaşırız ama biz şu anda Avrupa Birliği üyelik sürecinden hiçbir zaman vazgeçemedik. Reformlar bizim her zaman için önceliklerimiz oldu. Vize serbestisi konusunda da 5 tane kriter var, 4 tanesini nasıl karşılayacağımız konusunda anlaştık. 1 tanesi var, terörle ilgili mevzuatlarımızı tekrar değiştirmemizi istiyor, on beş sene içinde Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin tavsiyeleri doğrultusunda zaten gerçekleştirdik, bu değişiklikleri yaptık. Şimdi, terörün her türlüyle mücadele ederken bu konuda ısrar etmelerini de biz gerçekten anlamıyoruz. Anlıyoruz aslında ama kabullenemiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakan, süreniz doldu.

İlave süre veriyorum, hemen toparlarsanız...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Hemen toparlıyorum Çok Değerli Başkanım.

Dolayısıyla, biz eğer Avrupa Birliğiyle vize serbestisi konusunda anlaşamazsak göç anlaşmasını da bir kenara koyacağız çünkü üçünün de uygulanması konusunda mutabakat sağladık.

Kıbrıs konusunda kritik bir aşamaya geldik. Şimdi, İsviçre’de Mont Pelerin’de taraflar görüşüyor, gitmeden önce Kıbrıs heyetiyle Ankara’da ve İstanbul’da istişarelerde bulunduk, görüş alışverişinde bulunduk ve biz bu süreci destekliyoruz. Umarım Rum tarafı da aynı samimiyet içinde olur.

Balkanları ihmal etmiyoruz. Üçlü mekanizmalarımız çok iyi bir şekilde işliyor. New York’ta Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan, Türkiye-Bosna-Hersek-Hırvatistan üçlü toplantıları yaptık. İleride, önümüzdeki yıl içinde zirveleri gerçekleştireceğiz. Bugün Bosna-Hersek Dışişleri Bakanlığını ağırliyoruz, geçen hafta, on gün önce Sırbistan Dışişleri Bakanı buradaydı.

Güney Kafkasya’da Azerbaycan ve Gürcistan’la olan ilişkilerimizi gerçekten somut projelerle daha da derinleştiriyoruz. Azerbaycan ve Gürcistan’ın katılımıyla kurduğumuz üçlü mekanizmalar da yine Kafkasya’da işliyor. Yukarı Karabağ ve işgal edilmiş topraklar konusunda Azerbaycan’a desteğimiz tamdır. Ahıska Türklerinin Gürcistan’a, ana vatanlarına yerleşmesi için temaslarımız devam ediyor. Bugüne kadar özellikle Ukrayna’da zor şartlardan kaçmak zorunda kalan Ahıskalı kardeşlerimizi de başta Erzincan olmak üzere Türkiye’ye getirdik, yerleştirdik. Türkiye’deki yaklaşık 21 bin Ahıskalı kardeşimize de vatandaşlık veriyoruz, onları da hiçbir zaman yalnız bırakmıyoruz.

Orta Asya’daki kardeş ülkelerimizle Türk Konseyi çerçevesinde de şimdi ilişkilerimiz iyi. Yakın zaman içinde Özbekistan’la da ilişkilerimizi gerçekten geliştireceğiz, önemli gelişmeler olacak.

Körfez ülkeleriyle –biraz önce söyledim- bu Türkiye KİK Yüksek Düzeyli Diyalog toplantısını yaklaşık dört seneden sonra, dört sene on aydan sonra gerçekleştirmemiz önemli ve serbest ticaret anlaşması müzakerelerine de başladık. Keza, Suudi Arabistan’la Körfez ülkelerinin önünde giden bir ülke olarak onunla da ilişkilerimiz, istişarelerimizi devam ettiriyoruz.

Birleşik Arap Emirlikleri’yle ilişkilerimizde biraz limonilik vardı, özellikle Mısır’daki farklı görüşlerimizden dolayı. Nisan ayında oraya gittim ve 16 Ekimde muhabatım Türkiye’ye geldi, Cumhurbaşkanımız da kabul etti. İlişkilerimizi yeniden tekrar yoluna koymak için samimi gayretler sarf ediyoruz. Mısır’la ilişkilerimiz bağlamında da bazı ilerlemeler var, Bakan düzeyinde temaslarımız var. Mısır Dışişleri Bakanıyla New York’ta Birleşmiş Milletler Genel Kurulu marjında görüştük ama Mısır konusunda ilkeli tutumumuzu da sürdürüyoruz. Yemen’e keza aynı şekilde desteğimizi veriyoruz.

En son Hutilerin, Müslümanlar için en kutsal yer olan Mekke'ye yönelik füze saldırısını da kınadık ve hemen arkasından, İslam İşbirliği Teşkilatı İcra Komitesi Toplantısı oldu ve Bakan Yardımcımız Ahmet Bey oraya katıldı.

Libya'nın tekrar istikrara kavuşması için gerçekten yeni yönetime çok güçlü destek veriyoruz. Büyükelçiliğimizi tekrar açmak için, Türk Hava Yollarının uçuşlarını tekrar başlatmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

İran'la aramızdaki diyalogu her alanda geliştiriyoruz bazı konularda görüş ayrılığımız olsa da, yine, Suriye'de olmak üzere.

İsrail'le ilişkilerimiz de biliyorsunuz, artık normalleştirme sürecine girdik. Anlaşmayı Meclisimiz de onayladı, önümüzdeki süreçte karşılıklı, büyükelçileri de atayacağız.

Filistinli kardeşlerimizi yalnız bırakmıyoruz ve yardımlarımızı sürdürüyoruz. Bugüne kadar yaklaşık 500 milyon dolar civarında yardım ettik ve biliyorsunuz, Kahire'de 200 milyonluk bir taahhüdümüz vardı, bu taahhüdümüzün de yarısını gerçekleştirdik, 2017 sonuna kadardı. Yine, İsrail'le normalleşme anlaşmasının ardından iki tane yardım gemimizi gönderdik. Yine, Filistin Dostluk Hastanesi bir an önce hizmete girecek, girmesi için çaba sarf ediyoruz. Cenin'de kuracağımız sanayi bölgesiyse 5 bin Filistinliye iş imkânı verecek.

Afganistan'a desteğimiz devam ediyor. Kabil'de çerçeve ülkeyiz ve 2018-2020 dönemi için 150 milyon dolarlık ilave taahhütte bulunduk. Antalya'da Afgan kadın askerlerin eğitimi tamamlandı, Sivas'ta kadın polislerin eğitimi tamamlanmak üzere. Güvenliğine de bu şekilde katkı sağlıyoruz. NATO içinde de desteğimiz devam ediyor.

Çin Halk Cumhuriyeti'yle olan ilişkilerimiz de gerçekten iyi bir şekilde seyrediyor. Başbakan Yardımcısı geçen hafta buradaydı. Dışişleri Bakanı önümüzdeki hafta gelecek ve bu ayın sonunda Japonya'ya ziyarette bulunacağım. Uzak Doğu'yu, Asya'yı ihmal etmiyoruz. Kore Cumhuriyeti, Singapur, Endonezya ve Malezya'yla ilişkilerimizi de stratejik düzeyde yürütüyoruz. Myanmar'daki Arakan Müslümanlarına duyarsız değiliz, oraya da geçen sene bir ziyarette bulundum ve Arakan'ı da ziyaret ettim.

Hindistan'la ilişkilerimiz gelişiyor, Dostluk Grubu Başkanımızla bu ülkeye bir ziyarette bulunduk.

Pakistan'a verdiğimiz önem zaten açıkça ortadadır.

Afrika'daki açılımımız ortaklık politikası çerçevesinde devam ediyor ve birçok büyükelçiliğimizi açtığımızı daha önce de söylemiştik.

Latin Amerika bölgesini ihmal etmiyoruz ve geçtiğimiz yıl içinde çok sayıda ziyaretler gerçekleştirdik Afrika ve Latin Amerika'ya. TİKA, Meksika ve Bogota'da bölgesel koordinasyon ofisleri açtı. Kolombiya'daki barış sürecine destek verdik ve en son, Venezuela'daki Bağlantısız Ülkeler Zirvesi'ne katıldık.

Değerli arkadaşlar, tabii ki bunlar bütçeyle olur, sizin onay verdiğiniz parayla, devletimizin parasıyla gerçekleştiriyoruz bu faaliyetleri. 235 tane misyonumuz var. Bu sene içinde, işte, Lahor'a açtık aynı şekilde. Süleymaniye'ye bir konsolosluk ajanlığı açtık. Önümüzdeki süreçte Afganistan'da Herat ve Kandahar'da başkonsolosluk açıyoruz. Bolivya'ya büyükelçilik açıyoruz ve son dönemde Bakanlığım, tecrübe ve birikimini kullanarak diğer dışişleri bakanlıklarının kapasite gelişimine de katkıda bulunuyor. Bir yıl içinde 194 yabancı diplomata eğitim vermiş oluyoruz. Son on iki yılda 1.514 yabancı diplomata Türkiye'de eğitim verdik. Birçok ülkenin bakanlıklarının bilişim altyapısını biz

kuruyoruz. Arnavutluk, Afganistan, Yemen, Somali, Sudan dışişleri bakanlıklarının bilişim altyapısını kurduk. Moritanya, Benin ve Gine gibi birçok ülkede de bu çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve bu ülkelerle tecrübelerimizi paylaşıyoruz. E-vize tecrübemizi de paylaşıyoruz.

Tabii ki bu çabalarımızı sürdürürken gerçekten, yurt dışındaki vatandaşlarımızı da ihmal etmiyoruz. Onların yurt dışında da hizmetkârı olduğumuzun bilincindeyiz tüm arkadaşlarımızla beraber.

Bakanlığımızın bütçesi... Biz 4 milyar bir talepte bulunmuştuk, 2,9 milyar verildi. Bu, aşağı yukarı, teklifimizin yüzde 73'ü. Geçen sene yüzde 75'ti ama küçük bir azalma var. İnşallah, sizlerin önerileriyle biraz daha artar.

Ben sabrınız için çok teşekkür ediyorum ve arkadaşlarımızın görüşlerini almaya, sorularını cevaplamaya hazırız.

BAŞKAN – Sayın Bakana sunum için teşekkür ediyorum.

Şimdi müzakerelere geçeceğiz.

Sayın Bakanım, müzakerelere geçmeden önce bürokrat arkadaşlarımız kendilerini Komisyonumuza tanıtabilirler mi lütfen.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/774) ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/733) ve Sayıştay tezkereleeri (Devam)

e) Dışişleri Bakanlığı

BAŞKAN - Sayın Temizel, buyurunuz.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Sayın Dışişleri Bakanımızın vicdan odaklı dış politikaya dönük açıklamalarını büyük bir dikkatle izledik. Elbette ki bu, Türkiye'nin izlemesi gereken dış politikanın görünür yüzü, böyle olmak zorundayız zaten, başka bir şeklimiz yok ancak dünyadaki gelişmeler konusunda bizlerin hem bireysel olarak hem de ülkemiz adına çok ciddi endişeleri var.

2003 yılında Irak'ın Amerika Birleşik Devletleri ve ortakları tarafından işgal edilmesinden sonra Büyük Ortadoğu Projesi'nin uygulamaya konulmasıyla beraber, Orta Doğu'da ve Kuzey Afrika'da birçok devlet parçalandı, bazılarının içerisinde iç karışıklıklar hâlâ devam ediyor, bazıları için de daha önce yapılmış çalışmalar tozlu raflardan indirilip güncellenmeye çalışılıyor. Üstelik bu devletleri parçalama çabaları hiç de gizli kapaklı falan değil -eskiden gizlenir mizlenir, falan filandı- haritayı eline alan televizyonlara fırlıyor “Bundan sonra burası böyle olacak, şurası şöyle olacak, şurası kantonlara bölünecek.” diye anlatmaya başlıyor. Bu konuda Amerika Birleşik Devletleri'nde toplantılar yapılıyor başka ülkelerde olduğu gibi. Tabii, Dışişleri Bakanlığı olarak bunları çok yakından izliyorsunuz.

Örneğin, 2015 yılının Temmuz ayında Amerika Birleşik Devletleri Senatosunun Silahlı Kuvvetler Komisyonunda yapılan bir toplantıda Virginia senatörünün “İngilizlerin yüz yıl önce belirlediği çizgileri biz neden savunmaya devam ediyoruz? Anladığım kadarıyla kendi ülkeleri olduğuna inanmayanlara bu topraklar için savaşmak üzere eğitiyoruz.” diye Genelkurmay Başkanına soru yönelttiğini görüyoruz.

Genelkurmay Başkanı da “Dile getirdiğiniz görüşe katılıyorum, Orta Doğu asla aynı Orta Doğu olmayacak. Amerika Birleşik Devletleri ordusu Irak-Suriye sınır bölgesinde Suriye Kürtlerine ait PYD de dâhil ortaklar ağı oluşturmaya çalışıyor.” diyor.

Değerli milletvekilleri, aynı şekilde Irak Başbakanı Haydar El Abadi’nin Amerika Birleşik Devletleri’nin Irak’ın federatif şekilde yapılandırılması tezini kabule hazır olduğunu ve bu bağlamda da bölgenin kendi yönetimlerini oluşturacak ve petrol gelirlerini de paylaşacak belirli bölgelere ayrılacağı gündeme getiriliyor.

Aynı şekilde, Millî Savunma Bakanının Kürtlerin Amerika tarafından silahlandırılmaya devam edileceğini ve bu birliklerin etkin bir kara gücü olduğunu, toprak ele geçirebildikleri gibi koruyabildiklerini de söylüyor.

Yani birileri bölgeyle ilgili olarak bir yerlerde çok somut olarak planlar yapıyorlar, bu somutluğu ortaya koyabilmek için bütün bunları söyledim.

Değerli milletvekilleri, kuşkusuz farkındasınız, bir süreden beri Batı, başta Irak ve Suriye olmak üzere Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da sahneye konulmuş ve uygulanmakta olan devletleri bölüp parçalama senaryosunun sahnelerini oynuyor.

2’nci Dünya Savaşı’nın bitiminden bu yana, dünya genelinde yarısından fazlası etnik ve inanç kökenli olmak üzere 180 dolayında iç savaş yaşanmış ve yaşanmaya devam ediyor. Bütün bunların sonucunda, birçok ülkede bölünme tanımlarına göre değişmekle birlikte 24’e kadar çıkacak ülkenin bölündüğünü görüyorsunuz. Ancak bu ülkelerde sadece 2’nci Dünya Savaşı’nın ve 1’inci Dünya Savaşı’nın galiplerinin kabul etmediği hiçbir bölünme gerçekleşmiyor. Örneğin, Kıbrıs, kırk iki yıldan beri sürünüyor. Sayın Bakan çözüme ulaşıldığını söylüyorsa da çözüm bu bölünmenin veya en azından soruna o zaman bulunan çözümün kabul edildiği anlamına gelmiyor. Onlar kabul etmediği sürece Kıbrıs’ın iki ayrı devlete bölündüğü gerçeğini hiç kimse kabul etmiyor. Buna karşılık, bu ülkelerin kabul ettikleri yani hâkim ülkelerin kabul ettikleri bölünmeler, örneğin Yugoslavya olayı, ertesi gün hepsi tarafından kabul ediliyor, daha sonra ortaya çıkan savaşlar sırasında ortaya çıkan vahim durum için de müdahale gereği kararını alıyorlar.

Değerli milletvekilleri, yani Amerika’nın ünlü stratejisti Brzezinski’nin Time dergisinde yayımladığı “Krizler hilali” başlıklı değerlendirmesindeki sorunların yavaş yavaş bu topraklarda ortaya çıkmaya başladığını çok net olarak görüyorsunuz. Amerika, buralarda ciddi anlamda kırılmanın oluştuğunu, bölgede parçalanma tehlikesinin ortaya çıktığını, dolayısıyla, burada ortaya çıkacak olan otorite boşluklarının da sadece kendileri tarafından doldurulabileceğini söylüyorlar.

Bazı ülkeler parçalanırken bir taraftan da yeni parçalanma senaryoları yazılıyor. Örneğin, Brzezinski yine “Büyük Satranç Tahtası” adlı kitabında “Avrasya Balkanları” tanımlamasını yapıyor. “Balkanlar”dan kastedilen sürekli birbiriyle çarpışan, iç savaşların içerisinde çırpınan, çabalayan ülkeleri kastediyor, biliyorsunuz bunları. Avrasya Balkanları kapsamına Azerbaycan, Ermenistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Gürcistan dâhil oluyor ve Brzezinski diyor ki: “Avrasya Balkanları tanımı içerisine girmeye aday olan Türkiye ve İran’ın bu şekilde karmaşaya girmesi hâlinde ortaya çıkacak olan sorunlar kontrol edilemez boyutlara ulaşacaktır.” Neden endişeli olduğumuzu anlatmaya çalışıyorum Sayın Bakanım.

Özellikle Bildenberg’in 1979 toplantısında -biraz geriye gidiyor olmakla birlikte- Bernard Lewis’in Yakın Doğu’nun etnik ve inanç farklılıkları temelinde Balkanlaştırılabilmesi için Müslüman Kardeşler hareketinin desteklenmesi, Kürtlerin, Ermenilerin, Lübnanlı Maronitlerin, Etiyopyalı Kıptilerin, Azerbaycan Türklerinin özendirilmesi gerektiği ileri sürülüyor. Yani sürekli olarak birilerini

birtakım karışıklıklar yapmak için, o ülkeleri bölmek, parçalamak için sürekli olarak tahrik etmek, teşvik etmek ve yönlendirme çabasında olan insanları görüyorsunuz. Bernard Lewis sıradan bir insan değil biliyorsunuz. Le Monde'a verdiği bir demeç nedeniyle, Osmanlı'nın Ermeni soykırımı yapmadığı, bunun savaşta olabilecek sıradan birtakım kayıplar olduğu konusunu söylediği için, sembolik de olsa cezaya mahkûm edilmiş, 1 franklık sembolik bir para cezasına çarptırılmış bir bilim adamı yani boşuna konuşmuyor, her zaman bilerek konuşuyor, araştırarak konuşuyor, görerek konuşuyor.

Değerli milletvekilleri, bütün bunların hepsi niye oluyor? Niye sürekli olarak bir kaos ortamı yaratılmaya çalışılıyor Türkiye'nin etrafında ve Türkiye'nin komşularında? Orta Doğu'nun enerji kaynaklarının bu kausun altındaki ateş olduğunu artık hepimiz biliyoruz. Biraz önce Enerji Bakanlığı bütçesinin konuşulması sırasında da bunu dile getirmeye çalıştık. Hatta ve hatta buradaki kausun o kadar büyüyeceği hatta 3'üncü dünya savaşının nedeni olabileceği bile ortaya çıkıyor. Bu arada, çok net bir şekilde artık başka otoriteler, kişiler, örneğin Amerika Birleşik Devletleri senatörü Biden, Irak'ın yumuşak parçalanması üzerine projeler de geliştiriyor, bunları da çok yakından biliyorsunuz. Irak'ın özerk bölgelere ayrılması, etnik ve inanç olarak bağlı olduğu bölgeden farklı bir bölgede kalanların gönüllü olarak yer değiştirmesi bile buralarda oturulup planlanıyor. Belirli bir yere gitmeyenler ne olacak? O konularda kimse bir şey söylemiyor, nasıl olsa Türkiye'nin sınırları açık, herkes oralara kaçabilir diye büyük bir ihtimalle.

Değerli arkadaşlar, bu plan Irak'ın bölgelere ayrılması ve daha sonra da etnik gruplar arasındaki bu değişimlerin kendiliğinden yapılmasına ilişkin plan Amerikan Senatosunda oylanıyor ve 75'e karşı 23 oyla da onaylanıyor.

Değerli milletvekilleri, aslında bütün bu kausun, enerji kaynaklarıyla ilgili olduğunu dile getirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temizel, ilave süre veriyorum.

Buyurun.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Aslında, Suriye iç savaşının da 2011 yılındaki Arap baharı çerçevesinde bu ülkede çıkan karışıklıklardan başladığı iddiasını artık herkes kabul etmiyor. Bunun başka nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışıyorlar. Suriye'de bir iç savaş çıkarılmasının temelinde özellikle Katar doğal gazının Suriye üzerinden, Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınmasıyla ilgili bir projenin Suriye tarafından kabul edilmemesi olduğu iddia ediliyor. İzin verirsiniz bunu bir defa daha tekrar etmek istiyorum: Suriye iç savaşının çıkarılmasının temelinde, Beşar Esad'ın Katar doğal gaz boru hattının Suriye üzerinden geçmesine uygun görüş vermemesi üzerine sahneye konulduğuna ilişkin çok somut iddialar var. Katar-Türkiye doğal gaz boru hattının yapılması hâlinde Arap Yarımadası'ndaki Sünni inançtaki Arapların Suriye'deki Sünnileri koruma altına alıp böyle bir güç oluşturulacağı gibi iddialar da söyleniyor. Dolayısıyla, Suriye üzerinden geçecek bu boru hattının Türkiye açısından elbette çok önemli avantajları var ancak bunun Rusya açısından kabul edilebilirliği o kadar kolay kabul edilmiyor görüldüğü kadarıyla. Bu hat, Rusya'nın Avrupa enerji pazarındaki gücüne ciddi darbe vuracak. Dolayısıyla da NATO, bunu Rusya'nın stratejik bir hamlesi olarak değerlendiriyor.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu şekildeki nedenlerle ortaya çıkmış karışıklıklarla sürekli olarak karıştırılan, özellikle de nüfusunun hemen hemen tamamı Müslüman olan İslam ülkelerindeki bu karışıklıkların nedeni artık çok somut olarak belli. Toplumların inanç ve etnik farklılıklarının toplumsal bir zenginlik olduğu konusu bu ülkelerde kabul edilmemiş, sürekli olarak birbirlerine karşı savaşmak üzere tahrik ve teşvik edilerek bir arada kalmış. İslam ülkeleri, Hazreti Muhammed'in ölümünden bu yana inancın bireysel alan, siyasetin de inanç dışı toplumsal ve laik bir alan olduğuna bir türlü karar

verememişler. Bizler de Atatürk cumhuriyeti olarak bu konuda, açık söylemek gerekirse, çok büyük etkide bulunamamışız demek ki. Dolayısıyla, İslam tarihi bu bölgelerde neredeyse iç savaşlar ve kendi aralarındaki boğuşmalarla geçmiş.

Değerli milletvekilleri, çok net olan bir olay var: Mustafa Kemal Atatürk, her ülkenin sahip olabileceği bir şans değil. Dolayısıyla, güneyimizde önümüzdeki günlerde ortaya çıkarılacak olan tehlikeleri veyahut Türkiye'ye dönük olabilecek hareketleri Dışişleri Bakanlığı çok yakından izliyor, burada konuşulmadıysa da büyük bir ihtimalle konuşmanın okuyamadığımız veya görmediğimiz kısımlarında mutlaka var. Bu durum karşısında bizim en azından bu inanç temelli veya etnik, mezhep temelli, etnik grup temelli çatışmaların Türkiye'nin odağını işgal etmemesi konusunu çok önemsemek gerekiyor. Dış politikamızı, tarafsızlığımızı bu konularda kesinlikle bütün ülkelerin hepsinin çıkarlarına eşit mesafede olduğumuzu somut olarak ortaya koyarak sağlama zorunluluğumuz ortaya çıkıyor. Bugün Kürt koridoru diye güneyimizde oluşturulmaya çalışılan koridor aslında başka bir boru hattı koridoru. Güneyden gelen boru hattına karşılık birileri kuzeyde bir boru hattı oluşturmaya çalışıyor. Biz de bu çatışmaların ortasında şu anda fiili olarak yer alıyoruz. Bizim bu çalışmalarını önleyecek gücümüzün olduğunu düşünüyorum. Bunlara farklı bir şekilde yaklaşmanın, bizim topraklarımızda, barışçıl olduğu sürece her türlü ticari geçişin, boru hattının vesairenin bizim tarafımızdan organize edilmesinde hiçbir sakıncanın olmadığını çok net bir şekilde ve herkese teminat vererek gösterebileceğimizi düşünüyoruz. Katar da boru hattını yapsın, Irak da boru hattını yapsın hatta İran üzerinden de boru hattı yapılınsın. Yukarıdakilerin Rus doğal gaz hatları nedeniyle rahatsızlıkları da çok net bir şekilde tarafımızdan anlatılsın, "Hayır, burada rahatsız olmayı gerektirecek herhangi bir olgu falan yok çünkü herkes eşit durumda, kim hangi koşullarda satıyorsa mademki liberal ekonomiden bahsediyorsunuz alın size liberal bir dağıtım düzeni." denilebilmeli.

BAŞKAN – Toparlayabilir miyiz lütfen.

Buyurun.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Toparlayayım Sayın Başkanım.

Bu bütçe sırasında gerçekten konuşulması gereken çok şey, anlatılması gereken çok şey var çünkü bunları ilk defa olarak konuşuyoruz buralarda. Yani birileri kalkıp da Suriye'deki çatışmaların nedeni eğer böyle bir olaydan kaynaklandıysa yani Katar-Türkiye petrol boru hattının Suriye tarafından geçirilmemesi nedeniyle aynen Libya'da olduğu gibi -bugün enerji politikaları sırasında konuştuğumuz Kaddafi'nin yok edilmesine dönük bir olaysa Türkiye olarak bunu çok ciddi olarak değerlendirmeliyiz, eğer böyle bir olaysa diyorum. Bunları çok önemsiyoruz.

Dış politikamız konusunda bir güvensizlik sergilemek gibi bir düşüncemizin asla olamayacağını özellikle belirtmek istiyorum ama bu kuşularımızın da yüksek sesle hatta bütün dünyanın duyacağı şekilde giderilmesi çok yararlı olacaktır diyorum.

Bütçenizin hayırlı olması dileğiyle teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Temizel.

Sayın İhsanoğlu, buyurun lütfen.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve Dışişleri Bakanlığının değerli mensupları, Komisyonumuzun değerli üyeleri; her şeyden önce Sayın Bakanımıza ve mesai arkadaşlarına bu gayretlerinden dolayı ve bu çalışmalarından dolayı teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Sayın Bakan, bizi birçok konuda aydınlattı. Tabii, Türkiye hiçbir zaman bu kadar sıkıntılı bir dönem yaşamamıştır. İçeride PKK belası, güneydoğuda Suriye, Irak ve darbe, içeride ikinci bir daha darbe, o meşum, menhus bela, 15 Temmuz darbe belasıyla uğraşırken dış meseleleri halletmek kolay olmuyor, daha zor oluyor. Ben Sayın Bakanımızın çok soğukkanlı olduğunu bildiğim hâlde bazen televizyonda görürken Mevlüt Bey’i bile çıldırtıyorlar falan diye üzülüyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, biz bu örneksiz, emsalsiz sıkıntılı dönemde iktidarı desteklemek durumundayız. Yani Türkiye’nin, Türkiye Cumhuriyeti’nin dış politikasını desteklemek mecburiyetindeyiz çünkü bu beka meselesi, başka bir şey değil. Bunu yaparken de muhakkak ki iktidarın da muhalefetin sesini dinlemesi lazım yani Yenikapı ruhunun tek yönlü olmaması lazım, yani Yenikapı’nın sonra dış kapı olmaması lazım, Yenikapı’nın hep Yenikapı kalması lazım. O bakımdan yani benim burada âcizane arz edeceğim şeyler... Mesela sizin anlattıklarınız çok şeyi var ki müspet, bunları mutlulukla dinledik. Özellikle Türkiye’nin İslam İşbirliği Teşkilatının zirve başkanı olarak yapmakta olacağı, yaptığı, başlattığı hizmetler çünkü bunun altyapısını yapmış bir insan olarak bunu görmekten dolayı büyük mutluluk duyuyorum.

Fakat şimdi biraz önce Muhterem Zekeriya Beyefendi büyük fotoğraftan bahsetti, büyük resimden bahsetti. Onun yaptığı tahliller, söylediği şeylere katılmamak mümkün değil, onlar gerçek, onlar spekülasyon, bunlar kompo teorileri değil, bunlar birer “fact”, birer gerçek söylenenler ve onu tekrar etmeye lüzum yok. Onun üzerine ben şu cümleyi ifade edebilirim. Birinci Dünya Savaşı’nda Batılı güçler Arap kardeşlerimize bağımsızlık vadederek sahte bağımsızlıklar ve çölde krallıklar vererek malum Sykes-Picot vesaire bu hâle, ondan sonra yüz yıllık bir aradan sonra şimdi başka etnik tercih ve başka mezhebi tercihle yeni bir harita çiziyorlar, çizmek istiyorlar. Tabii, bu haritanın bizim dışımızda çizileceği manasında değil, o bizi muhakkak, behemehâl etkileyecektir. O bakımdan Türk dış politikasının gerçekten çok uzun vadeli hedeflerinin olması lazım ve bütün hesaplar Türkiye’nin birliğini, bütünlüğünü, toprak bütünlüğünü, Türkiye Cumhuriyeti’nin egemenliğinin korunmasına dayalı olması lazım. Bana göre Türkiye’nin toprak bütünlüğünün korunması, Türk devletinin egemenliğinin sağlam bir hâlde korunması komşularının toprak bütünlüğünden geçer yani eğer bizim komşularımızın toprak bütünlüğü korunmazsa biz toprak bütünlüğümüzü koruyamayız. Onun altını çizmek lazım ve bence, bu bizim, mesela, Suriye meselesindeki -bence yani mazur görün bunu- hatamız rejimi değiştirmek. Beşşar Esad’ı, Esed’i -neyse mühim değil, onlar imla meselesi- düşürmek meselesi yani. “O adam kötü bir adam, onun kulağını çekmek lazım.” Beşşar’ı düşürdüğümüz zaman, “Beşşar katildir, canidir.” hep tamam da işte Saddam’ın düşürülmesi nereye götürdü Irak’ı? Kaddafi’nin öldürülmesi nereye götürdü Libya’yı? Beşşar Esad’ınki çok daha da kötü olacak. Daha ufak mozaikler hâlinde çünkü orada her türlü din var, her türlü mezhep var, her türlü ırk var, çok farklı şeyler var, başka hiçbir coğrafyada olmayan; bir Kuzey Irak’ta var, bir de Suriye’de. Suriye daha büyük mozaik, daha renkli mozaik. O bakımdan bizim hassasiyetimizin bu konuda olması lazım.

Şimdi, Türkiye bugünlerde yani eğer 16’ncı yüzyıl Bağdatlı şair, büyük Türk şairi Fuzuli’nin beyitlerini hatırlayacak olursak. Sayın Bakanım, size biraz da değişiklik olsun. Fuzuli diyor ki: “Dost bivefa, felek birahm, devran bisükün / Dert çok, hem dert yok, düşman kavi, tali zebun” Türkiye bu hâlde gelmiştir. Dert çok, hem dert yok, düşman kavi, kuvvetli, tali zayıf; dost bivefa, dostlarımız vefasız. Felek birahm yani kader merhametsiz falan. Şimdi, tabii biz dost olacağız, biz destek vereceğiz çünkü bu bizim memleketimiz. O bakımdan her şeyin kamuoyu önünde olması lazım.

Şimdi, mesela Musul meselesinde kamuoyuna şunlar söylendi. Şu an mesela bizim Musul’a askerî harekât yapmamız istendi fakat bu talebimiz reddedildi. Bunun üzerine biz dedik ki: “B planımız da var, C planımız da var.” Şimdi, acaba bu B planı nedir, C planı nedir, Türk kamuoyunun bunu bilmesi

lazım. Mesela 18 Ekimde Sayın Genelkurmay Başkanımız Amerika'daki muhatabıyla Washington'da yaptığı görüşmede "Türkiye'nin Musul operasyonuna hava unsurlarıyla katılması konusunda anlaşma sağlanmıştır." demiştir. Şimdi, biz biliyoruz ki bu Musul'da bizim uçaklarımız uçmuyor, zaten karadan bize şey ettirilmedi. Şimdi, orada Telafer'deki Türkmenlerin hâli ne olacak? Musul'daki... Musul temizlenecek IŞİD'den, DAESH'ten. Musul'un, onlardan temizlendikten sonra ne olacak statüsü? Yine, Kuzey Kürdistan bölgesine mi bağlanacak? Yani o zaman oradaki bütün Türkmenlere ait topraklar Kuzey Kürdistan eyaletine bağlı olacak. Acaba biz bunları kabul edecek miyiz? Bu B planımızda, C planımızda bunlar var mıdır? Bu hususu dikkatinize sunmak istiyorum Sayın Bakanım.

Şimdi, Suriye'yle ilgili 27 Ağustos tarihinde başlatılan Fırat Kalkanı operasyonu bugün yetmiş yedinci günündedir. Harekâtın sekizinci günü sonunda yani 31 Ağustos itibarıyla 47 köy geri alınmıştır. Bunlardan 20'si DAESH'e, 27'si PYD'ye bağlıydı. 31 Ağustostan bugüne bütün ilerlemeler, operasyonlar sırf IŞİD'e karşı yapılmıştır, DAESH'e karşı yapılmıştır. YPG'ye yapılmamıştır ve YPG'nin Fırat'ın doğusuna taşınması istenirken bu yapılmadı, Menbiç ve Afrin arasındaki iki bölgeden doğu Fırat'a gitmesini istedik biz, olmadı ve 24 Ağustosta sahip oldukları yerleri aynıyla ellerinde tutuyorlar. Bir de haritaya baktığımız zaman Afrin'den, El Bab'ın altından Kobani'ye gidecek bir hat, alttan bir kemer bağlanıyor. Yani Bab'ı biz alsak bile onlar bunun altından... Ve bunlar rejimin topraklarında ilerliyorlar, IŞİD'in topraklarında ilerliyorlar. Biz orada acaba ne yapacağız? Bu ikinci mülahazamı arz ediyorum.

Üçüncü mülahazam da, müsaadenizle biraz önce verdiğiniz rakamla ilgili. Dediniz ki: "Bugün Bakanlığımızda 440 memurun görevine son verilmiştir." Bunlar işte FETÖ'cü diye. Peki, Sayın Bakanım, bunlar, siz dediniz ki sızdılar, başka bakanlıklardan geldiler. Peki, Bakanlık bu 440 memurunu alırken hiç mi tahkikat yapmadı, hiç mi güvenlik soruşturması yapmadı? Peki, acaba bu 440'ın hepsi o teşkilata mensup, hepsi darbeci mi? Yoksa bu kurunun yanında yaş mı gitti?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Bir de şunu sormak lazım...

BAŞKAN – Sayın İhsanoğlu, ilave süre veriyorum. Daha doğrusu Sayın Aksu süresini kullanmak istemediğini ve size verdiğini ifade ettiler.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Peki, teşekkür ederim, sağ olun.

Şimdi, kamuoyunun şahit olduğu, tabii 440 kişiyi kimse tanımaz ama bunlar aslında kamuoyunun çok yakından tanıdığı isimler var. Bu isimler hak etmedikleri terfileri aldılar, görevlere getirildiler ve meslektaşlarının önüne geçtiler. Peki, bunun hesabı yok mu? Peki, bunlar eğer belli bir cihetle, mahzur bir cihetle, kötü bir yerle temas hâлиндeler de bunları temasa sevk eden, teşvik eden ve o temaslardan nemalananlar yok mu? Böyle adalet olur mu? Bir de şu var bu konuyla ilgili olarak, ikinci bir husus var. Şimdi, sizin gibi böyle çok çalışan, çok yönlü olan, dünyanın bütün coğrafyasına yayılan, sefaretleri, konsoloslukları vesaire bir teşkilattan 440 kişiyi aldığınız zaman bu hizmet aksar. Şimdi, bunların yerine nasıl ve ne zaman ve nasıl, hangi imtihanlarla... Acaba bir daha imtihanlar böyle gece yarısı "Bizim çocuklara dağıtın şu imtihanları da güzel puan alsınlar." falan mı olacak, nasıl olacak? Bunun garantisi nedir? Bunu lütfen izah ederseniz müteşekkir olurum.

Son husus Sayın Bakanım...

Sayın Başkan, müsaadenizle...

BAŞKAN – Estağfurullah.

Buyurunuz.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Baklava da ikram etmiyorsunuz bu sene.

BAŞKAN – Geçen sefer siz az buldunuz, evet, baklava da yok efendim.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Şimdi, efendim, bu İsrail’le olan, yapılan anlaşma... Biraz önce zatinaliniz de bahsettiniz ve iki ülke arasındaki münasebetlerin düzelmiş olduğunu ifade ettiniz. Tabii, bu, memnuniyet verici bir şey. Çünkü, yani, bizim başkalarıyla, başka ülkelerle münasebetlerimizin bozulması arzu edilen bir şey değil. Ancak, şurada bir problem var. Yani, biz bunu Dışişleri Komisyonunda konuştuk ve orada birçok arkadaş bu hususlara dikkat çekti. Şimdi, gelen tezkerede diyor ki: “Bu anlaşma, tazminat anlaşması.” Tazminat ne demek? Bir zarar vaki olduğu zaman onun tazmin edilmesi demektir. Yani, zararın kabul edilmesi, tanınması ve itiraf edilmesi demek hukuken. Şimdi, 3 metin var -Türkçe, İbranice ve İngilizce- ve diyor ki: “Eşittir bunlar, ihtilaf hasil olursa İngilizce metin esastır.” Şimdi, İngilizce metne baktığımız zaman “indemnity” kelimesi, tazminat kelimesi hiçbir yerde geçmiyor, ancak 5’inci maddede geçiyor. 1’inci maddede “indemnity” yok. Yani, 20 milyon doların Türkiye’ye verilmesi ve bu zarardede olan Mavi Marmara mağdurlarına dağıtılması. Türkçesinde, 1’inci maddede tazminat kelimesi var, okursanız metni tazminat kelimesi var ve yanında “ex gratia” yazıyor yani Türkçesi yok. İngilizce’de tazminat kelimesi yok, “compensation” var. İngilizcesinde, 5’inci maddede “indemnity” kelimesi geçiyor, Türkçesinde geçmiyor ve İngilizcesinde, 5’inci maddedeki “indemnity” “Eğer Türk mahkemeleri İsraili vatandaşlara karşı bir ceza, tazminat hükmü verirse o zaman bunu Türk Hükümeti öder.” şeklinde. Yani, şimdi, öldürülen bizim vatandaşlarımız, katil olanlar İsrail tarafı ve onlar bize “indemnity”i vermiyorlar, tazminat vermiyorlar, bizim mahkemelerimiz eğer onlar aleyhine bu mağdurların ailelerinin açtığı davalar vasıtasıyla bir hüküm verirse onu da Türk Hükümeti ödüyor. Yani, bu hakikaten anlaşılması çok zor bir şey.

Şimdi, “ex gratia”... Yani, İsrail Hükümeti, Türk Hükümetine 20 milyon dolar verecek. “ex gratia” kelimesi Latince bir kelime, “by favour” yani lütf olarak, lütf kabîlinde nezaketen verilen bir şey. Hukuken ise, gönüllü olarak yapılan ve ödemeyi yapan kişinin bu ödemeyi hiçbir sorumluluğu ya da hukuki yükümlülüğü kabul etmeden yaptığı bir şey. Yani, siz bana bir para veriyorsanız, “ex gratia” veriyorsanız, siz bana lütfediyorsunuz, ben de “Eyvallah, Allah razı olsun.” diyorum. Ama, eğer, bir zarar vaki olmuşsa, bir adam öldürülmüşse onunla ilgili hiçbir sorumluluk yok. Şimdi, birinci mesele budur. Yani, bunun tazminat davası olduğuna dair bir şey metinde yok. Türkçedeki tercümenin de nasıl yapıldığını doğrusu ben anlamış değilim. Tabii, İbraniceyi okuyacak hâlimiz yok.

Şimdi, 5’inci maddede “indemnify” diyor. Nedir “indemnify” edilecek? Mahkeme eğer... Fakat, mahkeme meselesi de 4’üncü maddede zaten kaldırılıyor, diyor ki: “Bütün mahkemelerdeki davalar çekilecek ve bunlar keenlemyekün addediliyor, “Yok hükmündedir.” deniliyor.

Bir de son maddesi, yani, orada imzalanması meselesi... Bu anlaşmanın imzalandığı 2 yer var: Kudüs ve Ankara. Şimdi, Ankara bizim başkentimiz, Kudüs’ü biz kabul ediyor muyuz İsrail’in başkenti olarak? Etmiyoruz. Eğer değişiklik varsa, benim haberim yoksa o başka mesele ama biz Tel Aviv’i başkent olarak kabul ediyoruz. Kudüs’te başkonsolosluğumuz var. Biz, İslam İşbirliği Teşkilatı Başkanı olarak, şimdi de Zirve Başkanı olarak Kudüs meselesini tanımış veyahut zımnen tanımış olsak bile hakikaten bu büyük bir sıkıntı. Peki, bu niye Tel Aviv’de imzalanmadı da, Kudüs’te imzalandı, niye üçüncü bir ülkede yapılmadı? Sayın Bakanım, bunların hepsi gerçekten izaha muhtaç hususlardır.

Bir de, tabii, mağdur ailelerin durumu... Ceza mahkemeleri devam ediyor ve mahkeme şimdi bu davanın devam edip etmeyeceğini soruyor. Mahkemede dava açanlar, mağdur aileleri diyorlar ki: “Biz feragat etmeyeceğiz.” Şimdi “Feragat etmeyeceğiz.” dedikleri hâlde bu durum ne olacak? Şimdi, bu bir anlaşma, bir “aggrement”, bir antlaşma, bir “treaty” değil, bir müeyyide değil. Bu, buradan da geçti ama... Yani, şimdi, çok şey var burada. Bu belge hakikaten...

Bir de, tabii, Türkiye'nin 3 şartı vardı bu Mavi Marmara şeyinden sonra. Birincisi, mazeret beyan edilmesiydi, edildi. İkincisi, tazminat ödenmesiydi. Ben, şahsen bunun bir tazminat anlaşması olduğuna inanmıyorum. Üçüncüsü, ambargonun kalkması. Ambargo kalkmadı. Diyor ki: "Gel, Aşdot Limanı'ndan yap." Zaten Mavi Marmara'yı göndermeden önce aynı şeyleri söylüyorlardı bize, "Gelin, yardımlarınızı buradan gönderiniz." diyorlardı. Şimdi, biz o zaman demedik mi: "Hayır, biz Gazze'ye doğru götüreceğiz." Hatta, komşu ülkelerden "Yapmayın, bu adamlarla inatlaşmayın, bunun sonu iyi değil, gelin, Arış üzerinden yapalım." falan diyenler de oldu, biz bunu biliyoruz. Şimdi, biz aynı noktaya geldik. O zaman bu kadar kavga gürültü ve 10 kişinin şehit edilmesi, kurban edilmesinin akıbeti ne olacak?

Sayın Bakanım, bu mülahazalarımı lütfen size köstek değil, size destek babında lütfen kabul ediniz. Biz sizin ne kadar çalıştığınızı, arkadaşlarınızın, mahiyetinizdeki arkadaşlarınızın ne kadar vatanperver olduklarını ve Türkiye'ye büyük hizmetler yaptıklarını biliyoruz. Bizim muradımız bunun daha iyi olmasını sağlamaktır.

Avrupa Birliğiyle ilgili söylediklerinize de katılıyoruz, bu bizim millî duruşumuzdur.

Ancak, şunu da, ufak bir şey söylemek acaba mümkün mü: Biraz üslup değişikliği yapsak, denesek iyi olmaz mı, faydası olmaz mı?

Çok teşekkür ederim.

Sağ olun Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın İhsanoğlu.

Sayın Çakır...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın değerli çalışanları ve değerli basın; sözlerime görüşmekte olduğumuz Dışişleri Bakanlığımızın 2017 bütçesi ve 2015 kesin hesaplarıyla ilgili olarak hayırlı olsun dileklerle başlamak istiyorum.

Dünyadaki gelişmeler, yaşanan olayların, coğrafyamızdaki çalkantıların çok yoğun bir şekilde Dışişleri Bakanlığı faaliyetlerini etkilemekte olduğunu biliyoruz. Ulusal menfaatlerimiz ile evrensel değerler, özgürlük ile güvenlik arasında gözettiğimiz ve gözetmemiz gereken dengeler doğrultusunda yapıcı, ön alıcı, gerçekçi ve sorumluluk içeren bir dış siyaset uygulamamızı gerektirmektedir. Dünya savaşları sonrasında yeniden şekillenen dünya; savaş-barış, sınır, terör, devlet-birey, komşuluk, ekonomi-menfaat, emperyalist anlayışlar, yaklaşımlar, göçler, sömürü düzenlerinin arzusu devamını taşıyan bir dünya içinde yaşanılmaz hâle gelmiş bulunmaktadır. Ülkemizin yüz yıl önce uğramış olduğu saldırı, yıkım ve talan, bölünme tuzağına bugün yukarıda bahsettiğim çerçevede dâhilinde aynı şekilde düşürülmeye çalışıldığına şahit oluyoruz. Yaklaşık kırk yıldır uğraştığımız terör de, kaybettiğimiz binlerce can ve uğradığımız büyük ekonomik kayıplar ayakları üzerinde durmaya çalışan ve İstiklal Savaşı sonrası mazlum milletlerin ümidi olmayı başarmış ülkemiz yeni ümit dünyası olmamasına yönelik bir uluslararası organizasyonla karşı karşıyadır ve bu durum dünden bugüne varolagelmıştır. Tüm acı kayıplarımıza rağmen etnik köken yapısıyla bir ayrışmanın milletimiz nezdinde kabul görmemiş olması dolayısıyla devreye sokulan ve mezhep kökenli terör organizasyonlarının da bir karşılığı olmadığını göstermiştir.

Yine, ülkenin hem içeriden hem de dışarıdan bir kuşatma altına alınmasına yönelik 15 Temmuz hain kalkışmasıyla karşılaştık. Milletimizin feraseti bu tuzağı da yerle bir etmeyi başarmıştır. Bunu anlamayan, anlamak istemeyen bir dünyayla karşı karşıyayız. Onun için, dış dünyayla ilgili ilişkilerimizi yeniden gözden geçirmeliyiz. Elbette "Yurtta sulh, cihanda sulh." gibi bir anlayış, bir ön

kabul olarak barışı arzulayan, barış adına yapılması gereken her neyse yapmamız gerektiğine inanan bir kültür kökenine sahibiz. İşte “Dış ilişkilerimizin yeniden gözden geçirilmesi gerekiyor.” derken bizim bu düşüncelerimizin, dışımızda nasıl yankı bulduğunu, PKK, DAES, FETÖ terör örgütleri gibi faaliyetlerinin bizde bıraktığı tahribatın neler olduğunu ve dışımızda nasıl algılandığını yeniden masaya yatırabilmeliyiz. Uluslararası kamuoyunun terör örgütleri üzerinden ülkeler üzerine hâkimiyet kurma mücadelesinin zirvesindeyiz. Bugün hangi ülkenin hangi örgüte destek verdiği, hangi ülkenin hangi terör örgütüyle beraber çalıştığı konuşulabiliyorsa işin çivisinin çıktığını da kabul etmemiz gerekir.

Dışişleri Bakanlığımızın bütçesini görüşüyoruz. Temsilciliklerimizin bulunduğu her alanda ülkemizin tanıtılması, anlatılması, içinden geçmekte olduğumuz zorlu sürecin iyi anlaşılması, anlatılması için bugüne kadar yapılanların daha da artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, 15 Temmuz sonrası başlatılan enformasyon çalışmalarını son derece olumlu buluyoruz.

Dünyadaki milyonlarca göçmenin yersiz yurtsuz, aç, biçare, ölümlerle burun buruna yaşadığı bir zaman diliminde insanlıktan, barıştan, müreffeh bir yaşamdan bahseden Avrupa ülkelerinin, Amerika'nın, Birleşmiş Milletlerin aslen böyle bir duygu taşımadıkları, dostlar alışverişte görsün kabîlinden sergiledikleri yaklaşımla sadece göz boyamaya çalıştıkları tarihin sayfalarında yerini almıştır. 3 milyon insanı -hiçbir tabir kullanamadan söylemek lazım gelirse- misafir olarak kabul eden bir Türkiye gerçeğiyle karşı karşıyayız. Tarih bunu da sayfalarına kaydetti.

Her ülkenin toprak bütünlüğü aslolandır ama kendi toprak ama kendi toprak bütünlüğümüz için yapmamız gerekenler de neyse yapmamız mecburidir. Sızmaları, örgüt organizasyonlarını yerinde boğmak bir devletin geleceği için tercih kullanabileceği bir alan değildir, olmalıdır, olamaz da. Başımıza gelenlerin binde 1'ini yaşamamış ülkelerin binlerce kilometre öteden gelip terörle mücadele ettiklerini söylemelerini nasıl karşılamalıyız ve bunu ne kadar inandırıcı bulabiliriz? Yok, eğer, güçlü olanın buna hakkı var diye bakıyorsak buna bir şey söylemeye de gerek yok.

Bakanlığının yetki ve sorumlulukları çerçevesinde dış dünyadaki gelişmeler ve değişen şartlar konusunda Hükümetimizin ve milletimizin bilgilendirilmesi yönündeki çalışmaları, yurt dışında yaşayan vatandaşların hak ve menfaatlerini korumak ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmaları yürütmek, ülke dışındaki vatandaşlara ve Türkiye Cumhuriyeti uyuğunu taşıyan tüzel kişilere destek, yardım ve konsolosluk himayesi sağlamak gibi önemli çalışmaları zikretmek bile bugün yapmakta olduğu faaliyetlerin ne derece yerinde ve gerekli olduğunu anlatmak için yeterli olacaktır. Ülkemiz sahip olduğu imkân ve kaynakları öncelikle milletimizin, insanlığın iyilik ve refahı için her alanda harekete geçirmekten çekinmeyen, vizyoner, aktif ve sorumluluk taşıyan dış politika çizgisine sadık kalmaya devam etmelidir. Bütün bunları yaparken uluslararası toplumun bir parçası olduğunu asla unutmadan, üzerinde oynanabilecek tüm oyunları hem bozacak hem de dünyaya anlatabilecek güçlü bir dış politikaya yön verecek bir bütçe olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Çakır.

Sayın Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, değerli milletvekilleri, basınımızın değerli mensupları, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Vatan millet uğruna can verme sırrına eren şehidamızı, hususen Dışişleri camiamızın Ermenici çetelerce katledilen şehitlerini rahmetle, minnetle anarak sözlerime başlıyorum.

Bir tespit yaparak giriş yapıyorum: Dünyadaki petrol ve doğal gaz rezervlerinin yaklaşık dörtte 3'üne sahip bölgelerin kavşagında yer alan Türkiye'nin ayakta kalabilmesi millî ve haysiyetli bir dış politikayla mümkündür. Bu politikanın temel çerçevesini “Dünya beşten büyüktür.” veciz düsturuyula

çizen Sayın Cumhurbaşkanımızın işaret ettiği bu kesin hakikat, bugüne kadar güçlünün haklıyı yokluğa ve hiçliğe mahkûm edişine haklı ve haysiyetli bir isyandır. Evet, emperyalizmin kurgulayıp dünyaya dayattığı bu üst akıl hegemonyası uzun yıllar dünyayı kan ve ateşe mahkûm ve mecbur etti. Şu anda içimizde ve etrafımızda tutuşturulan bölücü ateşle millî birlik ve bütünlüğümüz tehdit altına alınmaya çalışılıyor. Tarihte birçok benzeri bulunan Haçlı kuşatma en sinsi ve en kanlı planlarını uygulamaya uğraşiyor. Bunun için dâhilî ve haricî hain bulmakta hiç zorlanmıyor. Tarihin en alçak ve kullanışlı maşası FETÖ ile en kanlı piyonu PKK'nın ipleri kimin elinde bu millet çok iyi biliyor. 15 Temmuzda yazdığı ikinci Kurtuluş Savaşı destanıyla püskürttüğü hain hücumlar, inşallah, hiçbir şekilde amacına ulaşamayacaktır. Dışişleri kadrolarımız içeride milletimizin yazdığı destanları yedi düvelin hilekâr oyunlar sergilediği dış politika masalarında heba etmemek gibi tarihî bir misyonla karşı karşıya bulunuyor. AK PARTİ hükûmetlerinin maharetle uyguladığı millî dış politika, millî bekamızın sigortası hüviyetindedir. Darbeyi bile darbe olarak görmeyen, savaş uçaklarının Meclise attığı bombaları çiçek zanneden Avrupa idrakine Türkiye gerçeklerini anlatmanın ne kadar zor olduğunu son gelişmeler bize gösterdi. Ancak, her türlü zorluğa rağmen diplomasi kadrolarımıza tarih büyük bir vebal ve sorumluluk yüklüyor. Memur zihniyetini bir yana bırakıp birer diplomasi akıncısı gibi gece gündüz görev yapması gerekiyor diplomatlarımızın.

Dışişlerimizin beyni millîdir, tüm uzuvları da millî reflekslerle davranırsa her türlü gaileyi aşacağımıza inanıyorum. Osmanlı'nın çöküş döneminde dışişleri bakanları “İngilizci”, “Almancı”, “Rusçu” diye açıkça ifade edilirdi. Cumhuriyet tarihinde de sırtını egemen güçlere yani beşbiryerdelere dayayıp memleketin iffet ve izzetine aykırı politika güdenler olmuştur ama şükürler olsun dış politikamız artık yerli ve millîdir. Şimdi, dünyadaki tüm Dışişleri kadrolarının yedi gün yirmi dört saat millî zamanıdır. Milletimizin günlerce meydanlarda demokrasi nöbeti tutması gibi, her büyükelçiliğimiz de, konsoloslüğümüz de, dış temsilciliğimiz de diplomasi seferberliği nöbeti tutmalıdır. İş adamlarımızın önüne düşülmeli, diplomat diplomata markaj şeklinde çalışılmalı, öğrencimize, işçimize sahip çıkılmalıdır. FETÖ'nün, PKK'nın kara propagandasıyla başka nasıl başa çıkabiliriz? Millî dış politikada sathı müdafaa esastır ve o sathı bütün dünyadır, ta ki hainler teslim bayrağını çekinceye kadar.

Değerli Başkanım, ülkemizin uluslararası vizyonunu ifade eden Dışişleri Bakanlığımızın marka değerlerimizin tanıtımı, bu değerlere küresel dikkatlerin çekilmesi düzleminde efektif bir rol ve konumu var. Bu bazda Doğu Anadolu Bölgesi'nin sosyal ve ekonomik değerlerini uluslararası dikkatlere sunmak, ulusal ve bölgesel ölçekte katma değer üretir hâle gelmesini sağlamak ve optimize etmek adına bazı beklentilerimizi kaydetmekte fayda görüyoruz. Asya ve Avrupa arasında hem coğrafi hem de kültürel bakımdan bir köprü durumundaki Doğu Anadolu Bölgesi, bölgeler arası kalkınmışlık farkından en fazla etkilenen bir sahayı oluşturmaktadır. Sosyal ve ekonomik çok önemli potansiyele sahip olmasına rağmen bölgenin kalkınma çizgisinin negatif tarafında yer almasındaki temel etmenlerden birisi, kıymetlerinin küresel vizyonda yeterli seviyede yer bulmamasıdır. Bugün dünyada ilgi odağı olan kış, sağlık, doğa, botanik, inanç, tarih ve kültür turizmleri alanında bu bölge bir değerler sahasıdır. Asırlar boyunca bölgenin dünyaya yön veren medeniyetleri barındırması bu sebeple bir tesadüf değildir. Ne ki tarihsel boyutta bir dönem İpek Yolu'nun merkezi konumunda bulunan ve o dönemler dünya ekonomisini yönlendiren bölge, geçmişiyile aynı değerleri ifade etmesine karşın aynı dikkatleri toplayamamaktadır. Bahse konu değerlerin atıl kalmasının önüne geçmek, bu yolda yeni bir sinerji oluşturmak adına Sayın Bakanımızın şahsında bölgenin merkezi illerinde, özellikle, Erzurum'da dünyanın en gelişmiş ülkeleri ve özelde de komşu ülkelerin konsolosluklar açmasını, bu yolda bir girişim başlatılmasını teklif ediyoruz. Sayın Bakanımız da kabul edecektir ki bu bölge bugün terör olaylarıyla gündeme getirilmekte ve haksız biçimde, değerleri ölçüğünde, küresel dikkatlerden ötelendirilmektedir.

Gerçekte ve elbette, Doğu Anadolu Bölgesi bir terör bölgesi değildir. Bölge halkı bugün dünyada özlemi duyulan moral değerleri diri tutmaktadır. İnsanlığın bu bölge halkından öğreneceği çok şey olduğuna inanıyoruz. Erzurum'da komşu ülkelerin konsolosluklar açması sosyoekonomik faydalar getirecek, bölge ve ülke tanıtımındaki negatif yaklaşımlar da önemli ölçüde sonlandırılacak, bölge, eğitim, sağlık, turizm, enerji gibi alanlarda marka değerlerini ulusal gündeme taşıyacaktır. Böylesi bir açılım hem bölgesel kalkınma azim, istek ve yapılandırılmasını tetikleyecek hem de bölge ve ülke tanıtımının pozitif seyri gücü kazanacaktır.

Bu talebimizi hayata geçirecek bir gayret gösterileceğinden emin olarak Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyor, hepimize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, lütfen, söz talebi olan bütün milletvekillerimiz sisteme giriş yapınlar çünkü ben zaman planlamasını yapamıyorum, kaç milletvekilimiz olduğuna görmem lazım.

Arkadaşlar, konuşmalar on dakikayla sınırlıdır. Misafir milletvekillerimiz için de beş dakikadır, bilginiz olsun.

Sayın Bekaroğlu, buyurunuz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanımızı dinledik, aslında, herkes, hem muhalefet sözcüleri hem iktidar partisi sözcüleri Türkiye'nin bir ateş çemberi içinde olduğu, içeride ve dışarıda son derece önemli olaylara gebe olduğu, dört tarafımızdan düşmanlar, yedi düvel filan gibi konuşmaların yapıldığı günlerde, neredeyse savaş nağralarının atıldığı böylesi bir zamanda Sayın Dışişleri Bakanımız kısa bir konuşma yaptı ve konuşmasının yarısında da FETÖ'yle yapılan mücadeleyi anlattı. 440 FETÖ'cüyü de ihraç etmişler ama onların orada nasıl yuvalandıklarını -yuvalanmışlar, sızmışlar ama- nasıl sızdıklarını anlatmadı.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; gerçekten dünya kaynıyor yani küresel, ciddi sorunlarla karşı karşıyayız. İşte, bunun altında enerji var, paylaşım var filan, bunlar çok söyleniyor, yazılıyor ama bunun bütün dünyaya yüklediği çok ağır sorumluluklar var, yükler var. İşte, göç; Türkiye'de çok açık, 3 milyon civarında, 3 milyona yakın -belki de geçiyor da kayıtlarda bu kadar var- Suriyeli ve başka göçmenler var. Terör; işte, bütün dünya uğraşüyor, Türkiye uğraşıyor içeride, dışarıda. Yanı başımızda Suriye'de olanlar, Irak'ta olanlar çok açık bir şekilde görülüyor. En önemlisi, dünyada müthiş bir ırkçılık, ayrımcılık, yabancı düşmanlığı had safhada. Nerede, neyin, nasıl patlayacağını bilmiyoruz ve hiç kimse yani bu işleri karıştıranlar varsa -arkadaşımız üst akıl filan dedi-birisi çıksın bir üst akli tarif etsin. Var mı bizim Dışişleri Bakanlığımızın gerçekten resmî bir üst akıl tanımı? Bir tanımını yapın da anlayalım. Üst akıl filan dedi, neyse, o üst akli yapanların ülkeleri de bu işlerden, bu küresel, büyük yüklerden kendileri muaf değil.

Yani küresel ekonomi, işte, paylaşım, enerji, bir sürü şeyler bu işin içinde var ama netice itibarıyla, neoliberal uygulamalar var. Bu neoliberal uygulamalar hem ülkelerin içinde değişik toplumsal sınıflar arasında hem de farklı ülkeler arasında çok ciddi, bugüne kadar bilmediğimiz, bugüne kadar bu şekilde hissetmediğimiz sorunlar, duygular oluşturdu. Alttakiler, zayıf olanlar, göçmenler bu neoliberal uygulamalarla sosyal devletin yok edilmesi özellikle, alttakilerin daha da fakirleşmesi, daha da ufalması, haklarını daha da kaybetmesi sonuçlarını doğurdu, böyle şeyler ortaya çıktı. Çok ilginçtir, böyle durumlarda buna sebep olanlara bakılması gerekiyor. İşte, neoliberal politikaları kimler uyguluyor; işte, zenginler mi, finans kapitalizmi mi, neyse buna bakacakları yerde birbirlerine daha çok düşman olmaya, öfkeleri birbirlerine yöneltmeye başladılar, birbirlerini boğazlamaya başladılar ve bu

iş en zayıf olanlardan başlıyor. İşte, nedir Avrupa ülkelerinde? Amerika'da kim? Göçmenler. Bunların arasında da kim var? En zayıf olanlar, Müslüman göçmenler, şuradan gelenler, buradan başladı. Bu iş sadece...

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, sözünüzü kesiyorum ama bilgi vereceğim. İnsicamınızı bozuyorum ama Sayın Bakanımızın Komisyonumuza simit ve kaşar ikramı vardı, eski kaşar; uygun görürseniz, simit, kaşarla burada akşamı geçireceğiz uygunsa, konuşmalara devam edeceğim.

Buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, şeyimizi bozdunuz ama yemek, simit muhabbetine kurban etmeyelim çünkü çok ciddi, önemli şeyler konuşuyoruz, hiç de gülünecek filan değil. Yani ben bakan filan değilim, olup bitenleri çok da bilmiyorum, tahminlerde bulunuyorum Sayın Bakanım. Uyuyamıyorum çünkü benim çocuklarım var, ülkeyi seviyorum, insanımızı seviyorum, bu kadar rahat değiliz.

Şimdi, bu durum, ülkenin içinde bulunduğu bu durum diğer ülkeler arasında da böyle. Orta Doğu'ya yüklenmiş Birinci Körfez Savaşı'ndan başlayan, İkinci Körfez Savaşı, daha sonra da “Demokrasi geliyor.” adıyla, “bahar” adıyla Orta Doğu'da esen şu rüzgârlardan sonra bakıyoruz, bütün bu kötülükler, bu zayıflamalar, fakirleşmeler, yoksullaşmalar, adaletsizlikler, demokrasi eksikliği, hak ve özgürlük eksiklikleri, bunların hepsinin müsebbipleri var. Arkadaşlar “üst akıl” diyorlar, onlar var ama onlara yönelecekleri yerde birbirlerine yöneliyorlar; işte, Sünniler Şiiilere, Türkmenler Kürtlere, Kürtler diğerlerine. Böylesine müthiş bir denizin ortasındayız. Her an, her zaman insanlar -boğazlaşıyor da zaten- birbirlerini boğazlıyorlar. Şimdi, sanki şöyle görülüyor: Bu, işte, iki grup arasında filan gibi görülüyor. Öyle değil. Yani büyük savaşların şeyine baktığımız zaman, Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı nasıl çıktı, ne oldu filan diye baktığımız zaman, o zamanda da altında işte üst akıllar, paylaşımlar, enerjiler, bir sürü şeyler vardı ama böyle küçük yerlerin ateş almasıyla patlak verdi ve bir anda bütün dünyayı sardı, 50 milyon insan öldü. Evet, Suriye'de 400 bin insan öldü, Irak'ta Körfez Savaşı'ndan sonra Amerika'nın Irak'ı işgal etmesinden bu yana ölenlerin sayısı artık çok tutulmuyor ama bağımsız araştırma kuruluşlarının “1,5 milyon” diye rakamlar telaffuz ettiklerini biliyoruz. Dolayısıyla, çok ciddi bir şeyle karşı karşıyayız, bütün bölge ve Türkiye. Şimdi, böyle bir ortamda, siz bir şeyler söylediniz Sayın Bakanım ama Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine, Dışişleri Komisyonuna da çok fazla gitmediğinizi söylediniz, onlara yani Meclise ne söylüyorsunuz? Yani Suriye'de ne oluyor? Gerçekten bu Fırat Kalkanı olayı orada küçük bir şeyle mi kalacak? Irak'ta ne oluyor? Türkiye niye orada? Biraz önce Sayın İhsanoğlu anlattılar, orada olan basit şeyler mi? Yani Musul'da, Musul temizlendikten sonra ne olacak onların statüsü, buradaki insanların durumu filan? Bu kadardan mı ibaret? Yoksa, Türkiye için çok stratejik durumlar mı söz konusu? Sayın Cumhurbaşkanımız çıkıyor, “1920'lerde değiliz.” diyor. Ne demek? İşte, “Lozan hataydı.” diyor, “Lozan problem, Lozan'ı aştık biz.” diyor. Musul, Kerkük'e filan yönelmişken sadece oraya bakmıyor, dönüyor bir de adalara bakıyor. E, tamam, böyle mi gerçekten? Bu laflara baktığımız zaman, öyle çok basit “Oradaki Türkmenler ne olacak?” sorusuna cevap arayacak durumda değiliz, çok ciddi risklerle karşı karşıyayız. Öbür taraftan da bakıyoruz, evet, çok değişik gruplar var, çok değişik etnik yapılar filan var ama temelde bu coğrafyada -herkes biliyor, yıllardan beri konuşuluyor- işte, Sünni hilalinden, Şii neslinden filan söz ediliyor ve biliyoruz ki iki tane temel, birbirleriyle belki de Kasrı Şirin'den bu yana savaşmayan İran ve Türkiye var. Biri Şii dünyası, öbürü Sünni dünyası ve bütün burada çıkarı olan kim varsa, kim buraları karıştırmak istiyorsa, üst akıl, o akıl, bu akıl ne yapmak istiyorsa en net netice itibarıyla bu güçleri birbirlerine çatıştırarak. Böyle mi durumlar? Yani gerçekten, diyelim ki, farz edelim ki Haşdi Şabi girdi Musul'a, Telafer'e de gitti, Türkiye ne yapacak?

Bu kadar kuvveti Irak sınırına sevk ederken böyle büyük riskler görüyorsunuz da mı sevk ediyorsunuz? Yani bunları bilmek isteriz. Ha, bunlar şeydir, genel cümlelerle anlatabilirsiniz, “Basının önünde bunlar anlatılmaz.” diyorsanız kapalı yaparsınız Sayın Bakanım, ama çok basit olaylarla karşı karşıya olmadığımız çok açık, net.

Şimdi, bu bölgede Arap Baharı diye bir şey esti. Zaten Irak’ın işgal edilmesinde Hükümetin politikalarını biliyoruz. Hâlâ Sayın Cumhurbaşkanı o politikanın doğru olduğunu, yani “Irak’a keşke biz de işgalci güç olarak girmiş olsaydık.” diye söylüyor.

Lozan işine dönüp bir cümle söyleyecek olursam; yani, evet 1920 şartlarında değiliz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Mehmet Şükrü Erdiç geçti)

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, süreniz doldu, ek süre veriyorum.

Lütfen tamamlayın.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – 1914 şartlarında filan da değiliz, burada herkes bilir ama bunu hatırlatmak durumundayız. Niye bunu hatırlatmak zorundayım? Hükümet bu konuda resmî açıklama yapmadı, siz böyle bir şey söylemediniz ama sizi destekleyen, yazan, çizen kanaat önderlerini filan şey yapıyoruz. Savaş naraları atıyorlar, “Gideceğiz, oraları alacağız, edeceğiz.” diyorlar. Biz tarihi biraz okuyoruz. 1914’lerde, 1915’lerde de “Bugüne kadar kaybettiğimiz toprakları geri alacağız.” filan diye o zaman, Osmanlı’da İttihat ve Terakki Hükümeti zamanında savaşa taraf gösteriler yapıldı, nümayişler yapıldı, bir sürü olaylar oldu, büyük halk desteği alındı ve 2 milyon küsur kilometrekare topraklarla girildi Birinci Dünya Savaşı’na, çıktığımızda ne olduğu ortada. Hani “Lozan” filan diye şey yapıyoruz ama o çıkılan yerin adıdır Lozan Sayın Bakanım.

Dolayısıyla bütün bunlarla ilgili Dışişleri Bakanlığının bütçesini konuşurken bütün bunları değerlendirmek gerekiyor. Bu konularla ilgili bize bilgi vermek durumundasınız. Yoksa “Biz Fırat Kalkanı’yla girdik, Kürtleri de Fırat’ın doğusuna henüz atamadık ama atacağız.” filanla geçiştirilecek, basit bir olay değildir. Eğer Türkiye hâlâ Kuzey Suriye Kürtleri çerçevesinden bakıyorsa -ki öyle baktığını hiç sanmıyorum- zaten batmış durumdayız çünkü onu aşan çok ciddi bir durumla karşı karşıyayız. Bu ciddi durumu burada konuşmak gerekiyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, gerçekten öteden beri tutarsız politikalarla karşı karşıyayız, bize öyle geliyor; öyle geliyor değil, açık, net. İsrail’le ilgili biraz önce siz de bahsettiniz, Sayın İhsanoğlu da açık açık konuştu. İsrail’le biz niye kavga ettik, yani ne oldu? Neydi? Ben tek tek maddelerine, anlamaya filan girmeyeyim. Neydi? Sonra niye tekrar barıştık ve ne elde ettik, yani bütün bu kavganın sonrasında ne elde ettik? Ne oldu? Rusya’yla ne oldu yani niçin uçağı düşürdük? Efendim, işte, FETÖ’cü şeyler... Yahu Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; kötü olan her şeyi birisine yazma, birisine havale etme alışkanlığı var. Öyle değil ki, o zaman Cumhurbaşkanı, Başbakan, dönemin Başbakanı ayrı ayrı emir verdiklerini filan söylediler, “Gerekirse yine düşürürüz.” diye dünya kadar sözcünüz açıklama yaptı, bütün bunlardan dolayı bir sürü insan rahatsız oldu, mağdur oldu, zarar etti, öldü, vesaire. E, kim bunların bedelini karşılayacak?

15 Temmuzda bir darbeyle karşı karşıya kaldık Sayın Bakanım ve şimdi, bu kadar sorumluluğunuz var ve siz bunun darbe olup olmadığını anlatmak için bütün dünyada geziyorsunuz, bu kadar enerjinizi harcıyorsunuz. Peki, nasıl karşı karşıya kaldık bu darbeyle? Sayın bakanım “Kim aldı bunları buraya? Nasıl oldu yani? Bir tahkikat yapmadınız mı?” diye sordu. Yaptılar Sayın Bakanım tahkikat ama o

tahkikatlarda o zaman Fetullah Gülen Cemaati'ne mensup olmak hiç de kötü bir şey değildi, hatta yanına bir yıldız atmanın sebebiydi. Bunun bir cezai sorumluluğu filan... Ama siyasi sorumluluğu olmayacak mı? Niye olmuyor? Böyle mi geçecek bütün bunlar?

Sayın Bakanım, sürem doldu, Sayın Başkanımız işaret etti, bir şeyle daha bitireyim. Bakın, bu ayrılmaları, bölünmeleri, kamplaşmaları, kutuplaşmaları görüyoruz bu coğrafyada ve millî politikalardan söz ediliyor. Sürekli şekilde millî ve yerli olandan, birlik, bütünlükten söz ediliyor; doğru da yapılıyor. Fakat başka bir şey daha yapılıyor, o da şu: Dış politika aynen, orada bulup bitenler aynen içeriye taşıyor, içerideki problemler dışarıya taşıyor; böyle bir karmakarışık durum var ve Türkiye'nin, gerçekte, bu karşı karşıya kaldığımız durumda yani "Bunun bütün sorumlusu sizsiniz, Hükümettir, Adalet ve Kalkınma Partisidir." filan diye bir şey söylemiyorum ama sizin de çok büyük sorumluluğunuz var, on dört seneden beri bu ülkeyi yönetiyorsunuz.

Suriye politikası, İsrail'le ilişkiler, Rusya'yla ilişkiler, Mısır... Hiç konuşmuyoruz Bakanım, ne oldu? Bu kadar bağırdınız çağırdınız, ettiniz, şu kadar... Ne oldu şimdi? "Görüşmelere başladık." filan dediniz, niye baştan bağırp çağırdınız da şimdi görüşmelere başladınız? Neyse, şuraya geliyorum: "Millî ve yerli" diyoruz. Bu millî ve yerli ya da birlik bütünlüğü sağlamak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, ek süre de tamamlandı, son bir dakikada bitirin lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir iki dakika verin lütfen, bitiriyorum.

Önce bu işi içeride kurmamız gerekiyor. Bakın, önceden Türkiye'de, sizin zamanınızda, bundan üç beş sene önce yumuşak güçten bahsediliyordu ve bu güç belliydi yani Türkiye'nin iç barıştıydı, demokrasisiydi, hukuk devletiydi, tabii, gelişen gücü, ekonomisiydi filandı ve tarafsızlığıydı. Bunlar Türkiye'ye oralarda son derece geniş bir manevra alanı sağlıyordu. Bunları şimdi kaybettik.

Ve şöyle bir tehlike var Sayın Bakanım: Biz dışarıda böyle tehlikelerle karşı karşıyayken, yerlilikten, millilikten, birlikten bütünlükten bahsederken milliliği de iç politikaya alet ediyoruz, milletin bir bölümünün millî olmadığını söylemek için dünya kadar enerji harcıyorsunuz. Yani milletin bir bölümünü, hatta muhalif olan herkesi millî olmayana yazmak için gayret ediyorsunuz. Bunlar yanıştır Sayın Bakanım, bunlar yanlış. Biz muhalefet ediyoruz, bu ülkeyi en az sizin kadar seviyoruz. Dolayısıyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başkanım, ağzımıza tıkma sözü, ne olur yahu? Burada önemli bir şey konuşuyoruz, ne var yani? Niye konuşmayalım? Nasıl müzakere edeceğiz?

BAŞKAN – Toleransımızı biliyorsunuz Sayın Bekaroğlu, zaten gerekli toleransı yapıyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yani bu, kanun mu? Değiştirsek, beş dakika daha versek kıyamet mi kopuyor bu ülkede?

BAŞKAN – Lütfen toparlayın.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Niye insanların konuşmasından bu kadar çekiniyorsunuz, korkuyorsunuz?

BAŞKAN – Bunda alınganlık yapacak bir şey yok Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum. Sağ olun. Alınmadım.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Sayın Günal, buyurun.

Süreniz on dakika.

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, çok kıymetli bürokrat arkadaşlarımız ve saygıdeğer basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan her ne kadar belli bir özeti söylese de Dışişleri Bakanlığı bize çok geniş sunum veriyor, onları da ayrıntılı şekilde inceliyoruz. Tabii, burada bildirilen kitabi birtakım değerlendirmelerin yanı sıra, bizler, son gelişmeleri de sizin ağzınızdan duymak, verdiğiniz bazı bilgilerin ötesinde daha başka gelişmeleri de burada sizlerden öğrenmek istiyoruz.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, öncelikle -Sayın Bekaroğlu “millî” kelimesi üzerinden söyledi ama- bizim için herkes, her vatandaş, her kurum, her parti zaten dış politika konusunda millî olmak durumundadır. Ben ona farklı olarak bakıyorum, tam tersine, demek ki “Siyasete alet etmeyelim.” demek istiyor herhâlde diye düşünüyorum. Hepimizin, dış politika söz konusu olunca, ülkemizin çıkarını öncelememiz lazım. MHP olarak biz her zaman “Önce ülkem ve milletim, sonra partim.” anlayışından yanayız. Dış politikada özellikle bu hususları biraz daha dikkate almak ve günlük kısır çekişmelerin üzerine taşımak gerektiğini düşünülüyor, öncelikle bunu belirtmek istiyorum.

Tabii, bu kapsamda baktığımız zaman, bölgedeki birtakım gelişmelere geçmeden önce, sizin de belirttiğiniz, bazı arkadaşlarımızın da değindiği 15 Temmuz sonrası süreçte tespitlerimiz var. Dışişleri Komisyonu ile birlikte bazı arkadaşlarımızın ve benim de bazı ülkelere yapmış olduğumuz ziyaretler var. Orada bu, benim turnak içerisinde “parlamentar diplomasi” dediğim şeyin önemli olduğunu, hele hele bu algı kırılmasıyla beraber daha da önemli olduğunu gördük. Zatıalinizle de bize yapmış olduğunuz ziyarette, grubumuzda, grup başkan vekilimizle beraber kısa bir değerlendirme yapma imkânımız olmuştu ama sonrasındaki ziyaretlerde, yine bulunduğumuz heyetlerde de gerçekten buna ihtiyacımız olduğunu ve çok faydası olduğunu gördük. Biraz, bizlerin belki geçmişten bugüne farklı üslupta olmamızdan, biraz dışarısının istediği gibi olayların gelişmemesinden kaynaklanan bir algıda kırılma var. Bir taraftan kendimiz doğruyu yaparken yine bunu da hep birlikte kendimizi anlatma anlamında kullanmamız lazım.

Bu kapsamda, önceki gün Sayın Türkeş buradaydı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar ve TİKA’yla ilgili konular geldiğinde de söyledim, onlar üzerinden de FETÖ mensuplarının ciddi anlamda lobicilik faaliyeti yaptığını, geçmişte Hükümetin, devletin kaynaklarını da kullanarak orada birtakım faaliyetlerde kök salmış olduklarını gördük. Bu kapsamda bizim de bütün insanlarımızı kapsayacak şekilde, bütün sivil toplum kuruluşlarını kapsayacak şekilde çalışmalar yapmamız gerektiğini bu seyahatlerimiz esnasında tespit ettik. Yani bunun partilerüstü olması ve bir Türk lobisi karşılığında Türkiye Cumhuriyeti devleti adına, Türk milleti adına bir lobi yapılması gerektiğini de bu vesileyle size de hatırlatmış olalım.

Bizim, öncelikle sıcak konular olarak bu bölgemizdeki gelişmelere, daha çok Orta Doğu eksenli olarak yaşadığımız sorunlara baktığımız zaman, öncelikle biz Türkiye’ye ilişkin, bize dışarıdan gelen bu tehditlerin, tehlikelerin, güvenliğimize ilişkin tehditlerin ortadan kaldırılması ve millî çıkarlarımızın korunmasını temel esas olarak alıyoruz.

İkinci husus ise: Burada yaşanan kaosun, karmaşanın, bu insanlık dramının bir an önce sona erdirilmesi lazım ve bu kapsamda da uluslararası kuruluşlarla, sizin de az önce belirttiğiniz gibi, bazı müzakereler devam ediyor ama henüz onların tavırlarında tam bir yumuşama görülüyor. Hele hele Fırat Kalkanı'ndan sonra biraz daha farklı bir süreç başlamış gibi görünüyor. Bu kapsamda uluslararası toplumla da birlikte hareket ederek bu sorunlara çözüm bulanması gerektiğini düşünüyoruz.

Son olarak da insani dram kısmı var. Gittiğimiz zaman diğer ülkelerde de gördük, buraya gelen yabancı heyetlerde ve basın heyetlerinde de göçle ilgili bakış açılarının farklı olduğunu gördük. Onlar daha -tırnak içerisinde, ben de kendilerine öyle ilettim ama- finansal açıdan bakıyor, "Biz daha insani bakıyoruz." dedik ama burada da bir sorun var Sayın Bakanım, baştan o söyleyeceğimi söyleyeyim. Yani gerçek anlamda bir göç politikamız yok. Sadece bugün için değil, geçmişten bugüne, Balkanlardan, Türk topluluklarından değişik süreçlerde, değişik yıllarda göçler aldık, sizler de biliyorsunuz, zaman zaman sizinle katıldığımız toplantılarda da taleplerde bulunuyor vatandaşlarımız ama onun ötesinde, bu tip büyük olaylar olduğu zaman -Balkanlardan olduğu zaman yaşadık, sonrasında yaşadık, şimdi yine yaşıyoruz, daha önce Irak'ta kriz başladığında kısmen yaşamıştık- demek ki bu bölgede yaşayan bir ülke olarak, İçişleri Bakanlığı bünyesinde Göç İdaresi kurmamız yetmiyor, Dışişleri Bakanlığı olarak da bir göç politikası oluşturmamız gerekiyor diye düşünüyorum çünkü sürekli bununla yaşıyoruz. Öyle 300-500 bin kişi değil, milyonlara varan bir insan kitlesi var. Bu kapsamda herhâlde bunu da genel anlamda değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum.

Sonundan başlamış olayım o zaman "göç" demişken. Bu insanların insani dramlarını da sona erdirecek bir şeyler yapmamız lazım. Tabii onun için sadece bizim değil, uluslararası kuruluşlarla da -az önce söylediğimiz gibi- iş birliği önemli. Avrupa Birliğiyle yapmış olduğumuz anlaşma önemli. Sadece 500 milyon, yani altıda 1'i bile, o da birtakım şartlarla henüz tam olmadığına göre, ki arkadaşlarımızın verdiği bilgiye göre -daha önce konuştuk- önceki hafta büyükelçimiz de, Ahmet Bey de oradaydı, 1 madde hariç bir şey kalmamış ama o da Terörle Mücadele Kanunu. Şimdi, onda da bu ortamda geri atma şeyimiz yok çünkü yaşadığımız 15 Temmuzdan öte, bir de arkasında şu anda devam eden, Suriye'den, Irak'tan, buralardan gelen tehditler var. Bunların ortadan kalkması için de biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak topyekûn bir tavır gerektiğini düşünüyoruz. Yani, evet, Fırat Kalkanı önemliydi, orada -bir "blok çatlatma" diyelim klasik tabirle- arada bir yerde durdurma önemliydi ama işte, zaman zaman Fırat'ın doğusu, batısı tartışmaları yaşanıyor. En başta söylediğim millî dış politika gereği bizim Fırat'ın doğusu, batısı falan değil, terör koridoru olan ne varsa orayı, Türkiye'nin güvenlik tehdidinin sona erdirilmesi için, temizlememiz lazım. Yani, bu, Kandil'den başlayıp Afrin'e kadar devam ediyor. Doğusu da batısı da, Azez'i de Cerablus'u da, her tarafı aslında bizim için şu anda bir tehdit içeriyor. Ha, belki farklı nedenlerle zamanında girememişizdir, farklı şeyler olmuştur, şimdi tepkiler geliyordur ama bizim temel bakış açımız... Bu, bugün değil, daha önce de defalarca Sayın Bahçeli ve bizler tarafından ifade edildi. 2012 yılında biz bu güvenlik bölgesini önermiştik. Orada durduralım, sınırın öbür tarafında bu insanların iskânını sağlayalım, uluslararası camiyla beraber de bunların hem güvenlik hem de barınma, gıda ihtiyaçlarını, sağlık ihtiyaçlarını, lojistik desteğini de oralarda verelim demiştik. Şimdi o noktaya uzun süre sonra geldik ama bir taraftan da uluslararası konjonktür aleyhimize çalışmış oldu. Şu anda farklı görüşmeler devam ediyor. Az önce Sayın Bakan söyledi, onun dışında da genelkurmay başkanları gelip gidiyor, askerî çalışmalar var ama Rakka operasyonunda bize inat, hatta adını bile "Fırat'ın gazabı" şeklinde yaparak başlatmış durumdalar. İnşallah biz de Türk Silahlı Kuvvetlerimizle, devletimizin diğer birimleriyle beraber buna karşı çalışmalarımızı yapar, taviz vermeden, ülkemizin çıkarını koruyacak önlemleri alırız diye düşünüyorum. Yani, doğusu, batısı değil, bizim bunu bir terör koridoru olarak almamız ve orada bize oradan gelecek tehlikeler bertaraf edilinceye kadar bunları yapmamız lazım.

İnsani dram ve güvenliğin dışında diğer bir unsuru ise bizim Türkmenlerin durumu. Ben yakından takip ediyordum ama altı yedi aydır biraz da dış Türkler ve dış ilişkilerden sorumlu olduğum için sorunlar çok daha somut olarak da gelmeye başladı. Burada, parlamenter sistem içerisindeki yoğunluğumuz nedeniyle biraz daha uzaktan takip ediyorduk. Ama, biraz daha çatışmalar arttıkça, maalesef, hem Suriye'deki hem Irak'taki Türkmenlerin dramı, Telafer'deki birtakım sıkıntılar, şu anda Musul harekâtıyla beraber orada başlatılmaya çalışılan mezhep savaşları ve fiilen boşaltılan yerlere farklı güçlerin yerleştirilmeye çalışılması, yine Suriye'de aynı şekilde Rakka'daki şu andaki operasyon ve ondan önce yine El Bab'a doğru birtakım tazyiklerin olması, bundan sonra nasıl, kimin yerleşeceği konusunda ciddi sorunlar ortaya çıkıyor. Ama, bizim için aynı zaman da bu Türkmen kardeşlerimizin o bölgelerde barınmasını da sağlamamızı engelleyen birtakım gelişmeler var. Bunları topyekûn olarak, onların sorunlarını da orada çözebilecek bir şekilde çalışma yapmamız gerektiğini düşünüyoruz. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu olaya topyekûn bakıyoruz. Bu kapsamda da gerekli önlemler ne alınması gerekiyorsa, her zaman olduğu gibi, devletimizin arkasında durmaya devam edeceğiz.

Başkan beni uyarmadan bir iki konum daha var.

Kıbrıs'la ilgili, özellikle yeniden baktım, sizin konuşmanızın ötesinde geniş konuşmada bir şey var mı diye ama en son 20-23 Ocakta Davos'ta Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile 2 liderin görüşmesinden sonra çok fazla bir şey olmamış. Mayıs ayında bizim yapmış olduğumuz sürdürülebilir ekonomik sistemle ilgili çalışmalar, anlaşma devam ediyor ama son görüşmeler ışığında bize yapmış olduğunuz temaslarda bir bilgi varsa...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, ek süre veriyorum.

MEHMET GÜNAL (Antalya) – Teşekkür ederim.

Buradaki kaygımız şu: Basında, bazı İnternet sitelerinde bazı yorumlar yer alıyor. Bizim kaygımız, Türkiye'nin garantörlüğüyle ilgili birtakım şeylerin görüşmeler sırasında konu edildiği, hatta bu kapsamda Türk Silahlı Kuvvetlerinden... Bunların çekincesi baştan beri bu. Zaten bizim anlamadığımız da her yeri Balkanlaştırıp bölerken Kıbrıs'ı nedense entegre edip birleştirmeye çalışıyorlar. O da ayrı bir konu da. Her tarafta 3'e, 4'e mezhep çatışmalarıyla bölüyorlar, burada 2 ayrı toplum olmasına rağmen "Burayı biz beraber tutalım, yutalım." diye düşünüyorlar herhâlde. Onun için de burası hassas bir konu. Tabii ki siz bilgileri vermişsiniz, oraya girmek istemiyorum. Kıta sahanlığımızla ilgili, ekonomik bölgelerle ilgili gerekli önlemlerin alındığını ve takip ettiğinizi söylemişsiniz. Ekstra bir bilgi varsa bu konularda duymak isteriz ama yoksa da gerekli önlemlerin alındığını varsayarak devam ediyoruz. Ama, asıl bu güvence konusunu niye önemsedim? Sayın Bakanım, bazı yorumlarda, hatta terörle mücadele kapsamında, bazı birliklerin Anadolu'ya kaydırıldığı söylendi. O zaman yanlış anlamalara yol açan bir şey var. Acaba bu konuda bir bilgi mi var, bilgi kirliliği mi var, onu da merak ettim çünkü çok hassas bir konu. Eğer öyle bir şey varsa farklı bir yumuşama emaresi olarak görülebilir, farklı anlaşılabilir diplomatik olarak. İnşallah öyle bir şey yoktur ama bu konularda kaygılı olduğumuzu... Bu konularda bizi -ama şimdi, ama sonra- bilgilendirebilirseniz memnun oluruz çünkü hassas bir konu.

Bu kapsamda, ABD ve Avrupa Birliğiyle ilişkilerle ilgili de bir iki söz söyleyip bitireyim.

Tabii, bu siyasi konjonktürde öncesi, sonrası, biraz daha başta söylediğim algı kırılması, 15 Temmuz ve sonrasında anlatırken yaşadığımız bazı şeyler var. Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi yeniden gözden geçirmemiz gerekiyor herhâlde. Önceki gün de Sayın Çelik bir toplantı yapıp bazı açıklamalarda bulundu. Gelen yetkililerle de, heyetlerle de görüştük. Evet, bizim de bir yeniden değerlendirme yapmamız lazım ama bunu da herhâlde biraz daha diplomatik üslupla oturup yeniden

gözden geçirmemiz lazım. Gümrük birliğimiz duruyor, karşılıklı müzakerelerde bazı fasıllar açılrsa da kapanmayan fasıllar var ve maalesef bir ayak sürüme var. Onların niyetinden ayrı olarak bizim de kendi içimizde herhâlde bir değerlendirme yapıp yeniden onlarla bir değerlendirme sürecine girmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Aynı şekilde, herhâlde bugün seçimden sonra yeni oluşacak Amerikan yönetimine göre de yeniden -evet, çıkarlarımızı sürdürüceğiz ama reel politik açıdan da o ilişkilerimizin devamını sağlayacak- çok yönlü ve millî bir dış politika izleyerek ülkemizi önce 2023, sonra 2053 hedeflerine taşıyacak şekilde uzun dönemli bir vizyonla bu çalışmaları yaparız diyorum.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Günel.

Sayın Yılmaz, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ÖZTÜRK YILMAZ (Ardahan) – Sayın Başkan, Saygıdeğer Bakanım, Saygıdeğer Bakanlığımızın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Ben başka bir komisyon üyesi olduğum için beş dakika konuşabiliyorum. Bu süre içerisinde özetlemeye çalışacağım hızlı bir şekilde.

Sayın Bakanım, dış politikada biraz fazla sert söylem kullanıyoruz, olduğundan sert ve çok sık ve yüksek perdeden konuşuyoruz. Bu, her zaman bizim işimize yaramayabiliyor ve yanlış anlaşılıyor dışarıda. Özellikle yapmayacağımız konularda, işte, Misakımillî'yle ilgili konularda, belki adım atmayacağımız konularda sanki adım atacakmışız gibi bir takdim içerisine girmemiz farklı değerlendirmelere sebep oluyor. Bir kere bunu belirtmek isterim. Yani, biz makul bir alanın dışına kendi söylemlerimizle itilmiş oluyoruz.

Şimdi, dış politikamız içeride yaşanan gelişmelerden ayrı değerlendirilemiyor. Neden? Çünkü, FETÖ olayı var; içeride darbe girişiminde bulunmuş ama Amerika'yla da bu bir sorun. Diğer taraftan, PKK var; dünyayla sorun, aynı zamanda PYD unsuru nedeniyle Suriye'yle sorun. Darbe girişimi olmuş, darbe girişimi sonrası süreç, kanun hükmünde kararname, özellikle gazetecilerin tutuklanması, hapse atılması ve başka insan haklarıyla ilgili ihlaller; e, bu da Avrupa Birliğiyle ilgili süreci etkiliyor. Yani, içerideki olaylar dışarıdaki olayları, esasen bölgemizdeki gelişmelerin bir kısmı da Türkiye'yi etkiliyor, bölgedeki güvenlikle ilgili yaşanan olaylar.

Şimdi, somut olması için birkaç hususu belirtmek istiyorum. Bir: Bizim, şu anda, Irak'ta, Başika'daki kampımız vardı ve Başika ilçesi IŞİD'den alındı. Kimin eline geçti? Peşmergenin eline geçti. Musul'un bütün ilçeleri tek tek peşmergenin eline geçmiş oldu. Sincar var; Sincar kimin elinde şu anda? YPG'nin, PYD'nin ve PKK'nın elinde. Dolayısıyla, IŞİD sonrası stratejiyle ilgili -biz hep Mecliste onu söyledik- ne yapılacak, ne tür bir çalışma yapılacak? Kaldı ki diğer taraftan, örneğin Kerkük, güvenlik olarak, bölgesel Kürt yönetiminin denetimine geçti. Havice dışında hiçbir yer kalmadı. Bölgesel Kürt yönetiminin sınırları neredeyse yüzde 40 genişlemiş oldu. Yani, Irak'ın toprak bütünlüğü kalsa bile bölgesel Kürt yönetimi Irak içerisinde yüzde 40'a yakın genişlemiş oldu. Bu, denklemi değiştiren bir unsur. Biz ne yapacağız bununla ilgili? Burada bir konu gündeme geliyor. Biz, şimdi Türkmenlerle ilgili... Şimdi, Telafer'den başlayıp Mendili'ye kadar "Türkmen bölgesi" diyorduk. 1,5 milyon Türkmen yaşıyor. Biz Türkmenlerin geleceğini bölgesel Kürt yönetiminde mi görmek istiyoruz? Yani, bölgesel Kürt yönetiminde görmek istiyorsak o zaman ona göre bir çalışma yapmak lazım. Yok, bunları Bağdat'la bir ilişki sistematğine sokarsak o zaman çok geç çünkü her taraf gitmiş durumda. Dolayısıyla, Irak politikası gerçekten çok sorgulanması gereken bir noktaya

ulaştı. Bununla ilgili biz elbette bizim Hükümetimizin, devletimizin burada aktif olması... Ama, bir strateji yok elde yani ne yapacağız biz? Bütün ilçeler... Bartella'sı gitti, daha on gün önce Bartella'sı gitti, başka ilçeler gitti, bir ilçe kalmadı. Musul'un kent merkezine kadar peşmerge dayanmış durumda.

Diğer bir konu PKK'yla ilgili, Sincar bölgesindeki PKK varlığı. PKK'nın amacı... Telaar'e inse bile orada barınmaz ama Sincar'ı alıp PYD alanına bağlanmak istiyor Suriye'de, çok açık. Çünkü, dağlık bir bölge, operasyon yapması gerekiyor, saklanması lazım. Yani, bölgede dinamiği tetikleyen unsurlar devam ediyor. Yani, coğrafya şekilleniyor.

İki: Bölgesel Kürt yönetimiyle... Eskiden Fişabur vardı, Irak'ın Fişabur bölgesi, Fisabur çıkışı vardı, oradan Suriye'ye geçiş olurdu. Şimdi bölgesel Kürt yönetimi ile PYD alanı birleşti. Bizim Araplarla sınırimız kalmadı, neredeyse 700-800 kilometre alanda bizim Araplarla sınırimız kalmadı.

Diğer taraftan, şimdi Suriye'de Fırat kalkanı operasyonu... Yani, askerî olarak başarılı, buna diyeceğimiz hiçbir şey yok; koridoru kesiyor, doğru, ona da diyeceğimiz bir şey yok. Askerî olarak başarı ama bunun bir siyasi eksene oturtulmuş hâlini görmüyoruz. Yani, Suriye'nin toprak bütünlüğünü esas alan bir yapıda bu ne olacak? Yani, örneğin El Bab'ı aldık, aşağı indik, Rakka'yı da aldık, Humus'u, Hama'yı, aşağıya da indik. Yani, biz Fırat kalkanı operasyonu ile bütün Suriye'yi işgal edip, kontrolü sağlayıp toprak bütünlüğü sağlamayacağız ki. O zaman bizim bunu yani bu yaptığımız askerî unsuru, bu başarıyı siyasi bir zemine oturtmamız gerekiyor. O zemin nedir? Ne yapmamız gerekiyor bizim?

Bir başka konu: Şimdi, çok aşağı indiğiniz zaman başka riskler de çıkıyor. Niye? Çünkü, Özgür Suriye Ordusunun amacı Esad'ı devirmek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, ek süre veriyorum, lütfen toparlayın.

ÖZTÜRK YILMAZ (Ardahan) – Bu kadar çabuk mu geçiyor Başkanım?

BAŞKAN – Öyle gelir, burası öyledir.

ÖZTÜRK YILMAZ (Ardahan) – Vallahi Genel Kurulda deneyeceğim o zaman. Konuşayım, kötü bir şey demiyoruz.

BAŞKAN – Yok, yok, kötülüğünden değil.

ÖZTÜRK YILMAZ (Ardahan) – Bir başka konu: Şimdi, nasıl olacak peki? Aşağıya çok sarktığı zaman -Özgür Suriye Ordusunun asıl amacı Esad'ı devirmek- Esad'la çatışılacak, Rusya'yla çatışılacak. E, PYD'nin arkasında Amerika'nın olduğunu herkes biliyor.

Bir başka konu: Şimdi, burada bir mantık hatası var. Yani, koridor oluşmasını engellemek... Koridor oluşmasını engellemek güzel ama bu koridor... Bir tarafta Kobani var, diğer tarafta kim var? Afrin var. Peki, Afrin'le ilgili niye bir strateji yok mesela? Afrin'le ilgili bir strateji olsa o koridor da oluşmamış olacak, koridordan söz edilmemiş olacak yani. Biz şimdi Rakka'ya inip neyi alacağız ki? Alsak şehri kime vereceğiz? Peki, dibimizde Afrin var, Afrin'le ilgili niye bir stratejimiz yok? Burada Suriye politikasında çelişkiler, Irak politikasında çelişkiler had safhaya ulaşmış Sayın Bakanım. Bizim bir çekidüzen vermemiz gerekiyor. Neden? Çünkü, başka bir yol yok. Yani, bizim bunları konuşmamız gerekiyor.

Bir başka konu Mısır'la ilişkiler konusu. Mısır'la ilişkiler düzelmez Sayın Bakanım. Siz çalışkan bir Bakansınız, biz de takdir ediyoruz ama siz isterseniz de düzelterezsiniz, neden? Çünkü, konunun özü Müslüman Kardeşler olayı, Sisi'yle ilişkiler. Şimdi, Sisi diyor ki: "Siz, Türkiye İstanbul'da Müslüman Kardeşleri besliyorsunuz, 4 kanal vermişsiniz ve bana her gün akşama kadar yayın yaptırıyorsunuz." Şimdi, burada bir şey gerekiyor yani bizim bir gerçek manada düşünmemiz lazım.

Diğer taraftan, mesela Hamas'la çok iyiyiz. Niye? Çünkü, ideolojik bir şey var gibi. Ama, El Fetih'le yok. Neden? Çünkü, o da başka bir konu. Yani El Fetih'le bir eksen oturtmamız lazım, yoksa Filistin davası burada da çok şey yapıyor. Belki size söylemiyorlar ama bize özellikle Hükümetin Hamas eksenli bir siyaset izlemesini şey yapıyorlar. Bu belki tamir edilebilir yani bu zor bir şey değil. Bunlarla ilişkiler önemli.

Bir başka konuyu arz etmek istiyorum, Avrupa Birliğiyle ilişkiler konusunu. Sayın Bakanım, çok sert gidiyoruz. Avrupa Birliğiyle belki müzakerelerin durdurulması mümkün değil çünkü çok büyük şartlar gerekiyor yani müzakereleri durdurmak için çok büyük şart gerekiyor. Ama, yani bu ilerleme raporunda müzakerelerin durdurulması dışında her şey olacak muhtemelen. Bizim biraz daha tonu düşürmemiz gerekir. Yoksa çok kavga ediyoruz. Orada da biz biraz dikkatli bir şekilde götürürsek... Tamam, Avrupa Birliğinin hataları saymakla bitmez. Türkiye'yi istemediği doğru, hepsi doğru ama biraz daha düşük bir tonda gitmek iyi olur.

Rusya'yla ilişkilerin normalleşmesinden elbette memnuniyet duyuyoruz ve destekliyoruz ama bu süreç, gerçekten, özellikle son yapılan, Rusya tarafından bazı yetkililerin yaptığı açıklamalar kafaları karıştırıyor. Bunları ne amaçla yaptığını da doğrusu bilmiyoruz.

Ben bu vesileyle Kıbrıs konusunda son bir şey söylemek istiyorum. Şimdi, Kıbrıs'ta görüşmeler başladı. Sayın Bakanım, bu toprak konusu ne olur güvenlik ve garantiler konuşulduktan sonra ele alınsın yoksa biz çok büyük gol yiyeceğiz.

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

ÖZTÜRK YILMAZ (Ardahan) – Bakanım, Rumlar burada haritalar yayınladılar, siz de biliyorsunuz. Daha görüşülmeden haritalar yayınlıyorlar. Yani bu konu, güvenlik ve garantiler konusunda ne olacağı belli olsun, ortaya çıksın, sonra bu toprak konusu görüşülsün. Yoksa Rumların dümenine gidersek çok yanılırız ve sonra gerçekten kalemizde golü görürüz.

Bir de gerçekten, dış politikada artık biraz sakin bir lisan kullanalım ve bu bize zarar vermesin.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, birkaç ay önce, ocak ayında yine bir bütçe görüşmesi yapıyorduk, hatırlarsınız, siz bizim konuşmalarımızdan sonra cevap vermek üzere konuşmaya başladınız ama bir Plan Bütçe Komisyonu konuşması değil, maalesef, Sayın Kılıçdaroğlu'nu “YPG'ye destek verdi.” ya da işte, “Hendek açanlara ‘arkadaş’ dedi.” gibi kahve konuşması üslubuyla eleştirdiniz; tutanaklarda var. Dedim ki: “Bundan sonraki bütçede böyle olmayacak.” Ama öyle bir şey yapmayacağım, onu söyleyeyim. Üzülmiştük sadece, üzüntümüz devam ediyor. İnşallah siz konuşmanızda tekrar öyle bir üslup kullanmazsınız.

Sayın Bakanım, dış politikanızı geçen sefer de eleştirdik, bu sefer de dış politikamızla ilgili olarak eleştirilecek çok şey var. Özellikle, Hükümet programında “Dostlarımızla barışacağız.” diye bir ibare vardı. Yani bir anlamda “Dış politikadaki yanlışlıklarımızdan döneceğiz.” itirafıydı bu. Sizinle beraber

Dışişlerinde yeni bir dönem açılacaktı, yeni Hükümetle yeni bir dönem açılacaktı ama sadece İsrail ve Rusya'yla ilişkilerimiz düzeldi. Hâlâ İran, Irak, Suriye, Mısır, Libya, Cezayir; bunlar duruyor. İlave olarak şimdi...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Hayır yani...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Tabii, tabii, Kuzey Afrika'da ilişkilerimizi düzeltmediniz hâlâ ve ilave olarak Avrupa Birliği ve Amerika'yla da sorunlarımız, sıkıntılarımız var. Bunlar bir realite. Bunların düzeltilmesi şart, gerekli fakat şöyle bir şey... Girmeyeceğim dış politikanıza, dış politikanızdaki başlangıçtan beri yapılan yanlışlara çünkü geçen sefer eleştirdik, yine değerli milletvekili arkadaşlarımız eleştirdiler. Bu sefer bir sorunuz daha var çünkü bu sefer çok sıkıntılısınız. Dışişleri olarak, dış politikamızı yönlendirmesi gereken kişiler olarak elinizde olmayan bazı şeyler var. Elinizde olmayan bazı şeyler nedeniyle Türkiye bu sefer çok daha fazla sıkıntı içerisinde. Nedir onlar? Türkiye'nin kendi iç politikasında yaptığı bazı yanlışlar nedeniyle sıkıntılısınız. Bunun müsebbibi siz değilsiniz ama bugün Türkiye hak, hukuk, demokrasi, insan hakları, ifade özgürlüğü, medya özgürlüğü ve demokrasinin işletilmesi gibi konularda maalesef sınıfta kalmış vaziyette ve bu dışarıdan uluslararası toplumun bize karşı baskı yapmasını getiriyor ve buna karşı sizin mücadele etmeniz gerekiyor. İşiniz zor bu anlamda, onun için ben ilave olarak eleştiride bulunmayacağım, Allah kolaylık versin.

Siz Avrupa Parlamentusunda Dönem Başkanlığı yaptınız. "Canları cehenneme, bunları hiç önemsemiyoruz." diyemezsiniz, ne kadar önemli olduklarını biliyorsunuz, Avrupa Birliğinin bizim için ne kadar önemli olduğunu bilen birisiniz. Bu konulara ayrıca girmeyeceğim. Yani bunları bir şekilde telafi etmesi lazım Türkiye'nin. Bilmiyorum nasıl olacak ama Hükümetin, Türkiye'yi yönetenlerin bu üslubunu bırakması lazım. Bu üslupla Türkiye çok yanlış noktalara, çok yanlış yerlere gidecek; öyle görünüyor. Büyük bir sıkıntıdır bu Türkiye için, bunu aşmamız lazım. Yani maalesef, dış politikamızın üzerindeki baskının kalkabilmesi için, sizin daha başarılı dış politika yürütebilmeniz için, maalesef, iç politikadaki yanlışların, iç politikadaki söylemlerin... Buna Irak da dâhil, Suriye de dâhil, sadece Avrupa Birliğinden, Amerika Birleşik Devletleri'nden, Avrupa Parlamentosundan bahsetmiyorum. Epeyden beri böyleydi, bizim AB ilerleme raporunu reddettiğimizden beri böyleydi ama şimdi iyice pik yaptı, iyice tirmandı. Bu dönem hakikaten işiniz zor, Allah kolaylık versin.

Sayın Bakanım, siz sunumunuzda 2017'yle ilgili bir analiz yaptınız, 2017'deki bütçenizi anlattınız ama biliyorsunuz, biz 2015 yılıyla ilgili olarak da kesin hesap kanunu çerçevesinde sizin harcamalarınızı denetliyoruz. 2015'le ilgili olarak da aşağı yukarı şöyle, Sayıştay tarafından yazılmış bir rapor var, bir denetim raporu var. Burada taşınmazlarla ilgili, yurt içi ve yurt dışında Dışişleri Bakanlığının taşınmazlarıyla ilgili, gayrimenkulleriyle ilgili yanlış kayıtlar var; onlar eleştiriliyor. Denetim görüşünü etkilemeyen 5 de ayrı bulgu var. Bir de Devlet Konukeviyle ilgili, onun işletmesiyle ilgili bir rapor var, orada da bulgular var. Daha önce bu Komisyonunda -hatırlıyorum- geçen dönem Devlet Konukevi işletmesiyle ilgili bir sermaye artırımında bulunmuştuk. Herhâlde yeterli olmadı, o konunun tekrar gündeme gelmesi lazım.

Şimdi, 2015'te 2 milyar 80 milyonluk bir başlangıç ödeneğiniz var, daha sonra ek ödenek almışsınız; sonuç olarak 2 milyar 573 milyon lira harcama yapmışsınız.

Sayın Bakan, uluslararası toplantılar bizim için önemli, Türkiye için önemli, Türkiye'nin temsili için de önemli ama bir uluslararası toplantıda ne kadar harcama yapılır? Mesela G20 için ne kadar harcama yapıldığını biliyor musunuz? Sayın İhsanoğlu da burada, G20 için 263 milyon lira harcanmış. 263 milyon lira, 100 milyon dolar, bir toplantı için, bu normal midir bilmiyorum. Kayıtlarının çıkarılmasını rica ettim ama henüz almadım. Anormal bir rakam, bunun detayının verilmesi lazım.

Bakın, geceliği bin dolarlık konaklama, bin kişi olsa 1 milyon dolar yapar. Üç gün kalınsın, beş gün kalınsın; 5 milyon dolar yapar bin kişi için. Bin dolar da konaklama dışındaki harcamaları olsun, 10 milyon dolar olur. Çok anormal bir rakam bu 263 milyon lira.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Keşke konaklama olsa sadece.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Muhakkak temsil, ağırlama giderleri ama bunlar önemlidir. Tamam, anlıyorum, bir fırsattı G20, dünya karşısında kendimizi göstermemiz gerekiyordu, bir hata olmaması lazımdı ama çok büyük bir rakam harcanmış. 263 milyon lirayla çok şey yapılabilir, çok büyük bir harcama ve bunun detaylarının verilmesi lazım, hakikaten verilmesi lazım.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Detaylarını vereceğiz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Burada bunun detaylarını göremiyoruz, 2015 kesin hesabında göremiyoruz, sadece 4 kalem hâlinde harcamalar belirtilmiş.

Yine, bu, Stratejik Araştırmalar Merkezinin harcamaları var. Onlar düşük kalmış Stratejik Araştırmalar Merkezinin, biraz daha... Mesela orada harcama yapılabilir. Yani Stratejik Araştırmalar Merkezinin daha yoğun bir faaliyet içerisinde olmasını destekliyoruz. Bu dönemde o tür çalışmaların olması lazım.

Yine, şöyle bir şey var: Sermaye giderleri... Muhasebe dilinde sermaye gideri demek, bir yıl içerisinde yapılan harcamalar. 15 milyon lira olarak görünüyor kesin hesapta ama farklı bir yerde 375 milyon lira olarak görünüyor. Yani 2017'yle ilgili olarak bütçe tasarısında daha önce sermaye giderleriyle ilgili olarak 375 milyon liralık başlangıç ödeneği aldığımız, 432 milyon harcama yaptığımız görünüyor. Hesaplar birbirine girmiş biraz, bu konularla ilgilenmek gerekir.

2016 için henüz 498 milyonluk bir ödenek almışsınız, 60 milyon liralık harcama yapmışsınız; 534 milyon lira istiyorsunuz 2017 için. Doğru mu bunlar? 2015'te de kesin hesapta 15 milyon harcama görünüyor. Maliyeden de teyit edemedim de onun için soruyorum size.

Bu, Diploması Akademisi Başkanlığıyla ilgili olarak da daha önce, 2015'te başlangıç ödeneği olarak aldığımız meblağın tümünü kullanmamışsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – İlave süre veriyorum Sayın Kuşoğlu.

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Yararlı işler yapılıyor aslında oraların teşvik edilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bakın, sadece tasarruf yapmaktan bahsetmiyoruz, gerçekten gereken yerlerde bu harcamaların da yapılması lazım.

Bu sorduğum konularla ilgili olarak cevap verebilerseniz, arkadaşlar çalışırsa... Çünkü kendi evraklarınızda yanlışlıklar var, düzeltilirse memnun olurum.

Bu, Devlet Konukeviyle ilgili, bu işletmeyle ilgili olarak da dediğim gibi, daha önceden buradan geçmişti, bir kanunla bunun artırılmasıyla ilgili bir konu. Hatırlıyor musunuz Başkanım? Buradan geçmişti 2013'te galiba ya da 2014'te. Gerek duyuluyorsa artıralım.

BAŞKAN – O zaman yeni açılacak komisyonlarla ilgili olmuştu, öyle hatırlıyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Zarar ettiği, onun için sermayesinin artırılması gerektiğiyle ilgili bir maddeydi diye hatırlıyorum.

Bir de bu, Dışişleri Bakanlığıyla ilgili Sayıştay raporuna bakılırsa memnun oluruz.

Çok teşekkür ediyorum.

Bütçenizin, bütçelerinizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Kuşoğlu.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarımız, Dışişleri Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, diğer kurumlarımızın kıymetli bürokratları, değerli basın mensubu emekçi meslektaşlarım; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımız eski gelenekleri olan, dünyanın az sayıda iyi diplomasi geleneğine sahip kurumlarından biridir. Biz de iktidarıyla olsun muhalefetiyle olsun, Bakanlığımızın çalışmalarının ülkemizin ve yurttaşlarımızın en iyi şekilde hizmetinde, refahını artıracak şekilde, ülkemizin, bölgemizin huzurunu, barışını artıracak şekilde çalışmalara vesile olmasını dileriz.

Sayın Bakanım, bizim görebildiğimiz kadarıyla dış politikamızda iki temel noktada ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Bunlardan birincisi, bizim Adalet ve Kalkınma Partisinin özellikle son dönem dış politikasında Türk dış politikasının geleneklerinin tamamen dışına çıkılarak, bu bölgede komşularımızın, bölge ülkelerinin iç işlerine müdahale eden, sadece müdahale etmekle de kalmayan, onların içerisindeki silahlı mücadeleye taraf olan taraflara destek olan bir yaklaşım; eskiden çözümün bir parçası olurken şimdi sorunun parçası, hatta odağı hâline gelen bir yaklaşım yatmaktadır. Maalesef, artık 5'inci yılında olan Suriye krizinin başından beri bu hata yapılmıştır ve bu hatanın bedelini ülkemiz çok ağır bir biçimde ödemiştir, ödemektedir.

Bölge meselelerinde iç işlerine karışma konusunda yaşanan bir diğer sıkıntı -hep bahsediliyor, Sayın Genel Başkan Yardımcımız da az önce bahsetti- Mısır konusudur. Ben Mısır konusunda sıkıntının şuradan kaynaklandığını düşünüyorum: Aslında hariciyede tahmin ediyorum şahsınız da ilişkilerin bir an önce, hızla düzelmesinden yanasınız. Ancak, devlet mekanizmamızdaki anayasal kurumlardan birinin başındaki kişi, Cumhurbaşkanı bunu şu anda istememekte. Bu, normal değil aslında. Haydi, kabul edelim dedik ama bu, istememesini alenileştirmekte ve örneğin şöyle cümleler kurabilmekte: “Ben, asla oturmam o masaya.” ya da “Gitmem, ilişki kurmam, bakanlarım gidebilir, yapabilir.” Bu, hariciye geleneğinde olmaz efendim yani o ülkeyle ya ilişkiniz vardır ya yoktur yani bir taraftan Cumhurbaşkanı ben böyle böyle yaparım derken bir taraftan siz ilişkiyi düzeltemezsiniz. Asıl sıkıntı buradan kaynaklanmakta.

Irak konusunda da -biz daha önceki bütçe görüşmemizde de yine burada bu konuyu konuşmuştuk- bu konunun Irak yönetimiyle çözülmesi gerekmektedir. Nitekim, zaten, siz de az önce konuşmanızda bahsettiniz, Sayın Müsteşarımız -ona da bir kere daha hayırlı olsun diyorum, yeni görevinde başarılar diliyorum- eski Sayın Müsteşarımızın temaslarının devamı niteliğinde Bağdat'a gitti. Doğru olan yaklaşım buydu ama Sayın Müsteşar belki de tam Bağdat'tayken ya da ya gitti ya dönmeden, yine devletin üst kademelerinden “Ne konuşacağız sizinle? Ne yapabiliriz sizinle?” gibi açıklamalar geldi. Bu tür açıklamalar, Sayın Müsteşarın ya da Dışişleri Bakanlığı mensuplarının ya da sizin görevinizi kolaylaştırmamakta; tam tersine, zorlaştırmaktadır. O yüzden, tek sesliliğe uzun süredir ihtiyaç var ama giderek daha fazla ihtiyaç bulunmaktadır.

Sayın Bakanım, ikinci vurgulamam gereken, önemli, aksta sıkıntı yaşanan konu Batı'yla ilişkilendir. Bizim geçmişte de Batı'yla ilişkilerimizin kötü olduğu dönemler oldu -“Batı” derken, özellikle bizim “çıpa” olarak kastettiğimiz kurumları ve yönelimi kastediyorum- ama bu dönemler hep demokrasimizin geri gittiği dönemlerdi yani 1990'larda da oldu, 1980'lerde de oldu. Ne zaman ki biz reformlara öncelik verdik, temel hak ve özgürlükleri artırmaya öncelik verdik, o zaman süratle değişti. Tabii ki Batı'da ön

yargılar yok mu? Var, Almanya’ında, Fransa’ında; haklı olarak bir sürü konuda eleştirebilirsiniz ama genel eğilim, hep bizde demokrasi, demokratik haklar, özgürlükler ileri gittiğinde ya da biz bu yönelimi kazandığımızda ilişkilerin süratle iyileşmesiydi. Bu, sadece o dönemlerde olmadı, Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidarının ilk yıllarında da oldu, bizlerin desteğiyle, biliyorsunuz, hep birlikte reformlar çıkardık ve süratle AB sürecimiz ilerledi.

Benim üzülerken vurgulayacağım bazı hususlar var.

Biz, sizin görevinizden çok da memnun olmuştuk, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi Başkanlığı yaptınız. Diliyorum ki, Türk siyasetçileri, Türk bürokratları uluslararası görevlerde daha üst noktalarda da bulunsunlar ama şimdi, ben, az önce sizin burada bir önceki bütçede yaptığımız konuşmaya bakıyordum, sayın Musa Çam’la aranızda Avrupa Konseyindeki ilerlememiz üzerine güzel bir diyalog var, “grand payeur” olma, paramızın artması, orada etkinliğimizin artması; bunlar güzel şeyler ama bizim aynı zamanda “grand democracy” olmamız lazım. Yani şu anda Avrupa Konseyinde, sizin, Parlamenter Asamble Başkanlığı yaptığımız bir kurumda ülkenizde insan haklarını savunma noktasında olmanız, idam konusunu tartışıyor olmanız gerçekten hicap vericidir. Biz de üzülüyoruz. İdam konusunda, o gün sizin Strazburg’da yaptığınız konuşmalardan daha da geriye gittik ve gitmekteyiz. Bu, çok üzücü.

Ayrıca, yine sizin aynı konuşmanızda, bundan birkaç ay önce yaptığımız bütçe konuşmanızda Mısır konusunda diyorsunuz ki: “Biz, Mursi hakkındaki idam cezasının uygulanmamasını istiyoruz kendilerinden.” Şimdi, birkaç ay sonraya geldiğimizde, biz dünyaya diyoruz ki: “İdam cezası getirmek istiyoruz biz partiler olarak.” Cumhurbaşkanımız söylüyor, parti liderlerimiz söylüyor. Biz, bu konuda kaygılıyız. Bu konuda şunun için kaygılıyız: Bir, bu idam cezası gelse dahi geriye gitmeyecek yani halkımızı aldatmamak lazım. Onun için, mümkün olduğunca hep dostlarımızı ikna etmemiz lazım, sadece aile bireylerimizi değil, partideki arkadaşlarımızı, devlet kademelerindeki büyükleri -saydım isimleri- ikna etmek lazım. O yüzden, bizim Batı’yla ilişkilerimizi düzeltmenin yolu, daha çok konuşmak, daha çok diyalogdur Sayın Bakanım. Mesela, bugün, Avrupa Konseyi Yüksek Temsilcisinin yaptığı açıklamalar son derece kaygı vericidir. Bakanlığımızın yanıtını da görmekle birlikte, bu, hemen yapılacak bir açıklamadır, bir karşılıktır ama bu yetmez, çok ciddi uyarılar var Avrupa Birliğinin açıklamasında. Bu uyarılara gerek var mıydı? Biz, zaten günlerdir burada konuşuyoruz, Türkiye bunu günlerdir tartışıyor. En başta ifade özgürlüğü konusunda, basın özgürlüğü konusunda gitmekte olduğunuz nokta kabul edilebilir değil, bizler için kabul edilebilir değil yani Avrupa böyle diyor diye demiyorum yani cezaevinde tutuklu gazetecimiz olduğu sürece sizin Türkiye’nin itibarını daha da artırmak için yapacağınız çalışmalar gölgelenir Sayın Bakanım. Zaten de bunu görüyorsunuz temaslarımızda.

Anayasa Mahkemesinin kararlarına rağmen, örnek uygulamalarına rağmen milletvekillerinin tutuklu kalması yine benzer şekilde sizin, bizlerin dünyadaki dış politikamızı ya da ülkemizi ileri götürme çabalarımızı hep olumsuz etkileyecektir: “Yargılanmasın.” demiyoruz, hiç kimsenin yargıdan bağışıklığı yoktur ama bunun Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda hükmü kesinleşene kadar seçmenlerinin kendisine verdiği iradeyi kullanmasının sağlanması gerekebilirdi ama orada, yine de yapıcı bir yaklaşımla Avrupa Birliğinden gelen açıklamanın son cümlesi aslında size bir mesajdır yani “Biz diyalog kapısını açık tutuyoruz.” diyor. Bence onlara kapıyı kapatmak yerine, bu diyalog kapısını sonuna kadar kullanmak lazım. İçeride de dışarıda da biz, ülkemizin demokrasisini daha fazla ilerletecek, hukuk devletini güçlendirecek adımlara her zaman desteğimiz, bunu biliyorsunuz. Geçtiğimiz yıl içinde burada geceli gündüzlü çalışarak bu vize anlaşmasının yani Avrupa Birliğiyle yapılan anlaşmanın bir an önce yürürlüğe girebilmesi için bir sürü reform yaptık. Bunlardan bir tanesi eksik,

az önce bahsettiniz siz de, şu anda vizesiz Avrupa'ya gidişin önündeki engel gibi gözükken... Bunu da halkımıza birlikte düzgün anlatmamız lazım Sayın Bakanım yani Avrupa Birliği terörle mücadele konusunda bizim mevzuatımızı eksik buluyor ya da yeni bir şey istiyor. Bunun nedenini iyi anlatmamız lazım yani Avrupa Birliği, bugün açıklamalarında gördüyseniz PKK'ya karşı, PKK'yla mücadelenin yanında ama buna rağmen, Brüksel'de şu karar çıkabiliyor ya da bu açıklamada yine "Ama şuna da dikkat edin." diyorlar ama aslolan, onların söylemek istediği şu: "Terörle mücadele ediyorum." diye siz Aslı Erdoğan'ı cezaevinde aylarca tutmayın, siz Kadri Gürsel'i cezaevine koymayın, siz bir karikatüristi cezaevine koymayın, Necmiye Alpay'ı, bir sosyoloğu aylarca tutmayın, bence bunu söylemek istiyorlar. Bunu, aslında, biz her birlikte aynı noktaya gelirse, önce kendimiz bu noktaya gelirse dünyaya rahat anlatırız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bunu anlatabiliriz birlikte ama önemli olan bu konuda bir mutabakata varmaktır.

Bir konuya daha değinmek istiyorum. 15 Temmuz darbe girişimi konusunda... Biz Parlamentodaydık, bombalanan Parlamentoda hep birlikteydik partiler olarak ve şunu çok iyi anlıyorum: Başta Avrupa olmak üzere dünyadan gelen tepkiler gecikti, şüpheyle baktılar ve bunun iknası için de burada, şu anda birlikte olan milletvekili arkadaşlarımız, parti ayrımı gözetmeksizin Hükümetin ya da Meclisin oluşturduğu heyetlerle dünyaya gittiler. Burada da yine bence 15 Temmuz konusunu ciddi olarak anlatabilmenin, nasıl olduğunu, niye olduğunu anlatabilmenin yolu yine demokrasimizi güçlendirmekten geçiyor, hukuk devletini güçlendirmekten geçiyor. Gerçekten, darbecilerle hesaplaşmalıyız sonuna kadar yani işin ucunda kim varsa ama "Darbecilerle hesaplaşıyoruz." diye masum insanları cezaevlerinde tutmamalıyız. Bu konuda, tabii ki size düşmüyor görevin büyüğü ama Kabinede bunun anlatılması noktasında yardımcı olabilirsiniz diye düşünüyorum.

Son olarak vurgulamak istediğim bir husus: Aslında, sizin yine Strazburg'da yaptığımız açıklama da önemliydi. İçeride Lozan Anlaşması ya da Türkiye'nin altında imzası olan birçok anlaşma vurgulanırken, siz bu anlaşmaların geçerliliğini koruduğunu vurgulamıştınız orada özellikle Yunanistan'daki tepkiler üzerine. Şunu söylemek istiyorum: Örneğin, Musul konusuna bizim yaklaşımımız, şu anda, öncelikle orada bize yönelik bir göç akınının önlenmesidir doğal olarak çünkü 3 milyon Suriyeli var ülkemizde. Bu, önceliğimizdir. Orada insani trajedilerin yaşanmamasını istemek önceliğimizdir. Orada etnik, mezhepsel kıyım olmamasını istemek önceliğimizdir. Bunların hepsini rahatlıkla da anlatabiliriz dünyaya. Bunları anlatırken Cumhuriyet Halk Partisi her zaman yanınızda olmaktadır ve olacaktır ama Musul konusunu anlatırken 1923'ü, 1926'yı, anlaşmaları yeniden gözden geçirmeyi gündeme getirdiğinizde oradaki en önemli müttefiklerinizi dahi kazanamıyorsunuz yani bunları güncel, hemen burnunuzun ucundaki en önemli tehditler bağlamında anlatırsak daha kolay olur ama Lozan'dan başlayarak "Zaten Lozan'da eksikler vardı, Musul'u da zaten şöyle verdik." gibi yaklaşımları dünyaya anlatamayız tam tersi bir algı oluşur hakkınızda, o da yine en öncelikle sizin işlerinizi zorlaştırır. Ülkemizi de dünyada yayılmacı, işte, askerî gücünü ülkesinin sınırlarının dışında sürekli kullanan bir ülke konumuna getirir, bizim de askerlerimizin güvenliğini zora sokar. Biz, Suriye konusunda, Fırat Kalkanı'nda -Sayın Genel Başkan Yardımcımız da ifade etti- size destek verdik. Çünkü oradaki kanlı IŞİD terör örgütünün ülkemizde, sadece ülkemizde değil Batı'ya yönelik saldırılarına şiddetle karşıyız, birlikte bu müdahaleye destek verdik. Ama bu müdahalenin daha da aşağılara inme şeklinde yine yayılmacı bir algı yaratacak şekilde devam etmesinden kaygı duyuyoruz. Bizim, Amerika'nın ya da koalisyonun istemediği noktalarda hep "boots on the ground" yani yerdeki askerler olmamız lazım. Biz, bazı şeyleri aynı zamanda

iyi ilişkiler kurarak, başta müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri'yle, Avrupa Birliğiyle, koalisyon ülkeleriyle ve tabii ki, bölge ülkeleri ve Rusya'yla iyi ilişkiler kurarak yaptırılmamız, ille de askerimizi belli noktalara zorla, onlar istemeden sokarak değil. Ben askerimizin müttefiklerimizle ve koalisyon ülkeleriyle uzlaşa sağlanmadan misyon içinde tutulmasını fevkalade sakıncalı buluyorum hem onların güvenliği hem ulusal çıkarlarımız açısından.

BAŞKAN – Lütfen toparlayalım.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Yarın sabah itibarıyla yeni seçilecek Amerikan Başkanı kim olursa olsun ülkemizin bu başkanla süratle ilişkilerimizi, yani müttefiklik ilişkisinin gereğini yerine getirmemiz gerekiyor. Çünkü son günlerde –eminim, kıymetli diplomat arkadaşlarımız da aktarmıştır ama siz kendiniz de okuyorsunuz- Batı basınında yer alan makalelerin hep son paragrafları NATO üyeliğimizin sorgulanmasıyla bitiyor. Bu, fevkalade kaygı vericidir, uzun yıllardır olmayan bir şeydir. Yani Avrupa Birliğiyle ilişkiler hep konuşulurdu, Avrupa Konseyiyle ilgili, “Kestik.,” “Keseceğiz.” gibi.

Tabii ki, bizim demokrasimiz güçlü olduğu sürece asla bunları yapamazlar ama NATO üyeliğimizin tartışılıyor olmasını ben fevkalade kaygı verici buluyorum.

Batı'yla ilişkiler konusunda bir söylemek istediğim husus da, yani üslubumuzu bence daha diplomasi sınırlarında tutalım. En yumuşak sözlerle en sert mesajlar verilebilir. Çünkü bizim –beğenelim, beğenmeyelim- en büyük ticaret ortağımız, yani ekonomimizin kırılganlık geçirdiği dönemde en büyük ticaret ortağımız Avrupa Birliğidir. Her türlü mesajı verelim kendi ülkemiz açısından, kendi vatandaşımızın çıkarı açısından ama bunu sadece Batı'ya değil, içinde bulunduğumuz bölgeyle ilişkilerde de lütfen daha diplomatik ifadelerle, daha yumuşak ifadelerle sürdürelim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, basınımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyor, görüşmekte olduğumuz Dışişleri Bakanlığı Bütçemizin başarılı olmasını, ülkemizi onur, gururla temsili noktasında katkılar sunmasını diliyorum.

Tabii, Sayın Bakanımız sunumuna başladığında uzun uzun 15 Temmuzda ülkemizde yaşadığımız FETÖ darbe girişimi ve ülkemize yaşattıklarından söz etti. Bu kaygıyı, bu endişeyi çok iyi anlıyorum. Çünkü uluslararası arenada her ülkede, ülkemizde yaşananları en doğru anlatması gereken bir konumdadır.

Ancak, ülkemize baktığımızda, AKP hükümetlerine kadar gelen süreçte ülkede bir diplomatik gelenek ve uluslararası da izlenen bir rota vardı. Dengeli, saygın, laik, dış politikayla bölgesel ve küresel süreçlerin aktörü olan, çözüm bekleyenlerin itilaf durumunda tarafsız, ara bulucu konumunda olan Türkiye –üzülerek ifade edeyim ki- on beş yıldır AKP Hükümeti döneminde bu özelliklerini yitirmiştir. Ülkemiz güçlü bir Hükümet eliyle bu acı duruma düşürülmüştür.

Bugün Türkiye'nin dış politikası başarısız bir Hükümet ve onun beceriksiz yetkilileri tarafından maceracı, öngörülen yoksun bir biçimde, mezhebi dinamiklere dayalı olarak günlük kararlarla yönetilmektedir. Fetihçi bir zihniyetle ve toplumu milliyetçi bir hat üstünde teyakkuzda tutmak için dillendirilen birçok sözcüklerle maalesef ülkemizde bu acı durumu yaşamaktayız. “El Bab'ı alırsak.,” “Menbic'e gireriz.,” “Rakka'yı bize bırakın.,” “Musul ve Halep aslında bizim.” gibi gerçekle bağlantısı

olmayan, maceracı, hezeyan ve sayıklamalar AKP'nin dış politikasının durumunu göstermektedir. Musul'dan dalıp Halep'ten çıkmayı hayal edenler, Türkiye Cumhuriyeti'nin tapu senedi ve bir diplomasi zaferi olan Lozan'ın değerini anlamayıp Türkiye'nin toprak bütünlüğünü tartışmaya açanlar bu ülkede dış politikamıza zarar vermektedir.

Cumhurbaşkanının “Türkiye'nin sınırlarını gönülsüz kabul ediyoruz.” demesi Türkiye'nin bütün komşuları tarafından bir tehdit olarak algılanmaktadır. AKP'nin “sıfır sorun”, “stratejik derinlik”, “yumuşak güç” ve “bölgede düzen kuruculuk” gibi kavramlarla açıklamaya çalıştığı dış politika anlayışı, ülkemizi komşularının topraklarında savaşır konuma sokmuştur.

Türkiye bugün, bölge ülkelerinin iç işlerine karışan, bölgedeki radikal, cihatçı terör örgütleri başta olmak üzere, devlet dışı aktörlerle ilişkileri öncelik hâline getiren, çatışmalarda taraf olan ve çatışan unsurların bir kısmına aktif destek sağlayan bir ülke konumundadır. Fırat Kalkanı operasyonunda kendilerine “Özgür Suriye Ordusu” adını takan cihatçı çetelere verilen açık destek ve Putin'in ricası üzerine Nusra Cephesi'nin Halep'ten çekilmesi için verilen talimat, AKP ve radikal unsurlar arasındaki iş birliğinin en son kanıtıdır.

Hiç şüphe yok ki, AKP'nin dış politikası gerginlik üretmektedir. Bu dış politikanın şiarı yurttan kaçış, savaş, bölgede mezhep savaşı gibi, dünyada cihat gibi bu ülke geleneklerine uymayan bir anlayışı sanki işaret ediyor gibi. Bu durumun sonucu olarak, bölge ülkeleri Türkiye'yi tehdit olarak algılamakta, hatta tehdit etmektedirler.

Türkiye, sınır güvenliğini etkin bir şekilde sağlayamaz hâle gelmiş, sınır boylarımız Pakistanlaşarak her türlü radikal unsurun serbestçe hareket ettiği alanlara dönüşmüştür. Vatandaşlarımız önceden güvenle seyahat edebildikleri, el üstünde tutuldukları, misafir edildikleri yakın coğrafyalarımıza artık gönül rahathlığıyla gidemiyor, ticaret yapamıyor ve huzurlu akrabalık ilişkilerini sürdürmüyor. AKP'nin dış politikası nedeniyle bugüne kadar diplomatlarımız, pilotlarımız, gazetecilerimiz kaçırılmış ve rehin tutulmuşlardır. Dış politika ve diplomasiden anladığı, kaba güç, hakaretamiz söylemler, devlet dışı silahlı aktörlerle sıkı ilişkiler ve Batı'ya düşmanlaştırmayı amaçlayan yaklaşımlar bu ülkeye bir şey kazandırmaz. AKP, Batı'ya ilişkileri sıkça dinî referanslara başvurarak soğutmuş ve böylelikle Türk dış politikasının tarihsel bir kanadını kırarak Türkiye'nin Avro-Atlantik camiasından saygın konumunu zedelemiştir.

Batı karşıtı siyaset ve mezhepçi anlayış Türk dış politikasının ana sütunlarına büyük darbeler vurmuştur. Türkiye'nin bölgesindeki olaylara müdahale gücü, saygınlığıyla beraber azalmıştır. İzlenen mezhepçi dış politika nedeniyle yeni Türkiye'nin yeni dostları şunlardır: Suudi Arabistan, Katar, Müslüman Kardeşler, Hamas, Nusra Cephesi, Ahrar el Şam, Nureddin Zengi Tugayları, Sultan Murat Tugayları; bunların dışında ülkemizin bölgede sağlam bir müttefiki de kalmamıştır.

Arap Baharı'nın çıkış dinamiklerini çarpıtan AKP, bölge halklarının demokratik taleplerinin radikal unsurlar tarafından çalınmasına neden olmuştur. Arap Baharı'yla birlikte yükselen demokrasi ve adalet rüzgârı yerini vahşete bıraktıysa bunda en büyük suç hiç şüphesiz AKP'nin ve dış politik yanlılarının. Türkiye'nin dış politika yapım araçlarını ve kurumlarını oldukça tahribata uğratmıştır. Dışişleri Bakanlığı nitelsiz kadrolarla doldurulmuş, yine Dışişleri Bakanlığı birbiriyle kadro savaşı yapan tarikatların mücadele sahalarından biri hâline gelmiştir.

AKP'nin dış politikasının mimarı, Dışişleri eski Bakanı ve eski Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun başkanışmanı ve İstanbul Milletvekili Ali Sarıkaya'nın 7 Haziran 2016 seçimleri sonrasındaki sözleri Dışişleri Bakanlığının ne hâle geldiğinin bir göstergesidir. Ali Sarıkaya: “Dışişlerindeyken 100

tane vakfa haber edip eleman alacağımızı duyuruyordum. 5 tane isim gelmiyordu, gelenlerin de ya puanı eksik oluyordu ya da dil puanı yeterli değildi, fakat cemaat 100 kişilik dört dörtlük bir liste yollayabiliyordu.”

Bütün bunları ülkemizde üzülerken yaşadık ve geldiğimiz nokta içimizi daha da üzdü ve burktu.

Özetle, AKP Hükümetinin dış politika hataları artık tamir edilemez bir noktadadır. Türkiye, Avro-Atlantik camiasındaki konumunu kaybetmiştir. Yine, Türkiye, Orta Doğu'daki ağırlığını da kaybetmiştir. Avrupa Birliğine tam üyelik hedefi yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır.

AKP'nin Türkiye'yi Irak ve Suriye'de Sünni bir güç olarak konumlaması, Şiiilerin tepkilerini Türkiye'nin üzerine çekmiştir.

Türkiye, IŞİD'le mücadele eden koalisyonun bir parçası olsa da Irak ve Suriye'de bu koalisyonun çizmeye çalıştığı çerçevenin dışında hareket etmektedir, bu da terörle ortak mücadeleyi ve iş birliğini zorlaştırmaktadır.

AKP'nin saldırgan dış politikası, Türkiye'nin Kürt sorununu çözme kabiliyetini giderek yitirmesine de neden olmaktadır.

Sürekli olarak genişlemekten bahseden ve komşu ülkelerin toprak bütünlüğünde gözü olduğu intibahı uyandıran anlayış, dış politikamıza, ülkemize oldukça zarar vermektedir.

Değerli Bakanım, sizin en çok uğraş verdiğiniz alanlarda, son günlerde, Avrupa Birliğinin -resmen yayınlanmasa da muhtemeldir, yarın yayınlanacağı tahmin edilmektedir- raporunda çok ciddi eleştiriler almaktayız. Yani “Biz Avrupa'yı saymıyoruz, Avrupa'yı dikkate almıyoruz.” deme lüksümüz yok, ama İnternet ortamında siz de bilgi sahibi olmuşsunuzdur, birkaç başlığı paylaşmayı bir görev sayıyorum ve muhtemeldir 100 sayfaya yakın olması bekleniyor.

Türkiye'de ulusal güvenlik ve terörle mücadeleye ilişkin yasaların uygulanmasında keyfi davranılıyor.

15 Temmuz darbe girişiminden bu yana çok sayıda gazetecinin tutuklanması ve medya kuruluşlarının kapatılması ciddi kaygı uyandırıyor.

Türkiye'de adaletin bağımsızlığı konusunda gerileme yaşanıyor.

Darbe girişimi sonrasında hâkim ve savcıların beşte 1'i görevden uzaklaştırılmış durumdadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Olağanüstü hâl kapsamında zanlıların hâkim karşısına çıkarılmadan 30 güne kadar gözaltında tutulması kaygı yaratıyor.

Gözaltında ya da tutuklulara işkence iddiaları da var.

Sayın Başkanım, yine sürem kalmadı, Avrupa Birliğinde, Birleşmiş Milletlerde ve bizim Türk Ceza Kanunu'ndaki terörün tanımı vardı, onu da söyleyecektim ama ben, tekrar görüşmekte olduğumuz bütçelerin, yapılan bu olumlu eleştirilerden birazcık işe yarar bilgileri de kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmişten bugüne gelen saygın politikasına, tekrar o rotaya döneceğine inanmak istiyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, yani zamana gösterdiğiniz saygı için de ayrıca teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – İleriye doğru haklarım saklı kalmak kaydıyla...

BAŞKAN – Efendim, ben Sayın Çam'a duyurmak için söyledim bunu.

Sayın Çam, buyurun lütfen.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığımızın çok güzide büyükelçileri, görevlileri, yöneticileri, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının çok değerli temsilcileri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2017 yılı bütçesinin ülkemize barış, dostluk, kardeşlik, güzellikler getirmesini diliyorum.

Bugün gelinen noktada, AKP'nin dış politikasını niteleyen kelimeler: Maceracı, istikrarsız, tutarsız, saygınlığı olmayan, başka devletlerin toprak bütünlüğü, egemenlik ve bağımsızlıklarını ihlal eden bir dış politika olarak belirtilebilir.

Nitekim, AKP hükümetlerine kadar izlediği dengeli, saygın ve laik dış politikayla bölgesel ve küresel süreçlerin aranan aktörü, çözüm bekleyen ihtilafların tarafsız arabulucusu konumunda olan Türkiye, bu özelliklerini ne yazık ki yitirmiştir. Bugün Türkiye'nin dış politikası başarısız bir hükümet ve onun başarısız, beceriksiz yetkilileri tarafından maceracı ve öngörülen yoksun bir biçimde, mezhebi dinamiklere dayalı olarak günlük kararlarla yönetilmektedir.

Bir ülkenin dış politikası o ülkenin ilerlemesini ve saygınlığını etkilediği gibi, vatandaşlarının yaşam kalitesi, güvenlik ve refahları üzerinde de doğrudan ve kalıcı bir etkiye sahiptir. Daha kısa bir ifadeyle, dış politika ile ülkenin toplam gücü arasında sıkı bir ilişki vardır.

Bu açıdan bakıldığında, AKP hükümetlerinin izlediği dış politika, Türkiye'nin dünyadaki saygınlığını ve bölgedeki itibarını baltalamış, vatandaşlarımızın yurt dışında ve yurt içinde güvenliklerini tehlikeye atar hâle gelmiş, ekonomiye büyük zararlar vererek insanlarımızın sofrasındaki ekmeği küçültülmüştür. AKP'nin dış politikası Türkiye'nin gücünü ve itibarını azaltmıştır.

Bugün acı bir şekilde tecrübe ettiğimiz ekonomik kırılganlığın, toplumsal kutuplaşmanın ve buharlaşan sınırların temel nedeni AKP'nin yol açtığı bütün felaketlere rağmen inatla sürdürdüğü dış politikadır. Baştan aşağı değişmesi gereken bu dış politika, ülkemizi komşularının topraklarında işgalci konumuna sokmuş, Batı dünyasından uzaklaştırmış ve yaşamsal tehditlerle sürekli mücadele etmek durumunda bırakmıştır. Hiç şüphe yoktur ki Türkiye'nin dış politikası “Yurtta barış, dünyada barış” şiarı ekseninde, laiklik, çağdaşlık ve uluslararası hukuk çerçevesinde çağdaş kadrolarla baştan aşağıya yeniden yapılandırılmalıdır.

Türkiye, bölgesinde bir barış ve istikrar adası olarak komşularına örnek olabilirdi, ancak bölgesel ve küresel dengeleri aklın değil, mezhebi saplantıların ve dogmaların penceresinden okuyanların ihtirasları, Türkiye'yi yayılmacı emelleri olduğunu gizlemeyen, en azından söylem düzeyinde revizyonist dış politika çizgisi izleyen bir devlete dönüştürmüştür.

Dün bolca kullanılan “komşularla sıfır sorun” söylemi, bugün yerini “sorunsuz sıfır komşuya” bırakmıştır.

Türkiye'yi içeride ve dışarıda rahatlatacak dış politika, akla dayalı, ülkemizin kapasitesiyle uyumlu, gerçekçi ve net olmalıdır. Hamaset ve fevri çıkışların dış politikada yeri olmamalıdır. Dış politika söylemi ölçülü, tutarlı, inandırıcı olmalı ve saygılı bir üslupla ifade edilmelidir.

AKP Hükümeti yetkilileri ve Cumhurbaşkanı tarafından sıklıkla başvuru alan başka ülkelerin devlet adamlarına yönelik kibirli, tehditkâr ve buyurgan söylemler Türkiye'yi yalnızlaştırmaktan ve tehditlere açık hâle getirmekten başka bir işe yaramamaktadır.

Savunulmaya değer en büyük ulusal çıkarlardan birisi barışçıl bir dış politikadır. Diplomasi, savaş çığırkanlığından ve her türlü askerî seçenekten üstündür. Dış politikayı iç politikaya malzemesi yapmak AKP'nin en başarılı olduğu hususlardan biridir.

Dış politikadaki gelişmeleri kitleleri milliyetçi ve gerici hezeyanlarla teyakkuz hâlinde tutmak için kullanmak, ülkemizdeki kutuplaşmayı derinleştirmektedir.

Aynı şekilde, artık tekinsiz bir saplantı hâline gelmiş olan başkanlık sistemine ulaşmak için Türkiye'nin dış politikasını istismar etmek kabul edilemez. Bu anlayışla, dış politika iç politika malzemesi olmaktan çıkarılarak, ilerici, barışçıl, laik ve ulusal bir çizgide konumlandırılmalıdır.

Orta Doğu'da bir takım radikal örgütlerin dostluğunu kazanç sayarak izlenen mezhepçi politika, Türkiye'nin bölgeyle on yıllar içinde kurduğu tarihsel, iyi ilişkileri sona erdirmiştir. Bu unsurların Türkiye'yi barış ve istikrarın öncüsü yapması olanaksızdır. Türkiye'nin Orta Doğu politikası tarafsızlık, barış, istikrar ve refahı öncemelidir. Türkiye, bölge ülkelerinin bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüklerini korumayı hedefleyen politikalar izlemelidir.

Arap ülkeleri arasındaki ve bu ülkelerin içindeki sorunlar konusunda taraf olma anlayışı terk edilmeli, bu ülkelerdeki bütün meşru gruplarla eşit mesafede ilişkiler kurulmalıdır.

AKP'nin Irak ve Suriye politikası, Suudi Arabistan ve Katar'la ilişkilerinin niteliği Orta Doğu'da mezhep eksensiz bölünme ve kutuplaşmayı hızlandırmaktadır. AKP, dini, mezhebi ve etnik unsurları dış ilişkilerimizde ayrırtıcı bir politikanın yakıtları olarak kullanmaktadır.

Orta Doğu'da güvenliğin sağlanması için güçlü bölgesel iş birliği şarttır. Bölge ülkeleri sorunlarına bölgesel sahiplenme anlayışıyla yaklaşmalıdır.

Suriye'de akan kanın durması, komşumuza barış gelmesi ve bunun için gerekli olan siyasal geçiş sürecinin bir an önce başlaması için öncü olması gereken Türkiye, ne yazık ki AKP'nin "Esad gitsin." saplantısı nedeniyle Suriye'deki savaşın bu kadar uzamasının asıl sorumlularından birisi olmuştur. Suriye'nin geleceğine sadece Suriye halkının karar verebileceği gerçeği göz ardı edilmiştir. Suriye'de beş yılı aşkın bir süredir devam eden savaşta yaklaşık 400 bin insan ölmüş, ülke nüfusunun yarısı evini terk etmiş, 5 milyon kişi mülteci olmuştur.

Cumhuriyet Halk Partisi, 2012 yılında Türkiye'nin öncülüğünde Suriye'de akan kanı durdurmaya amaçlayan bir "Uluslararası Barış Konferansı" düzenlemeyi teklif etmiştir. Suriye'nin Arap komşuları ve İran'ın da katılacağı Şam yönetimi ve meşru muhalifleri de içerecek bu önerimiz AKP tarafından görmezden gelinmiştir. Ancak, önerimizin neredeyse aynısı Birleşmiş Milletler nezdinde Cenevre Süreci olarak hayata geçirilmiştir. Önerimiz zamanında kabul görmüş olsaydı ülkemizin dünyada ve bölgedeki konumu bugün başka bir noktada olurdu.

Türkiye'nin Suriye'yle kayıtlı ekonomik ilişkileri sona ererken Türkiye'den Suriye'ye giden tırlarca silah ve Suriye'den -İŞİD'in hâkim olduğu bölgelerden- gelen kaçak petrol 2 ana ticaret kalemi haline gelmiştir. Suriye'de güvenli bölge oluşturmak için yapılan askerî müdahaleler Suriye yönetiminin rızasıyla gerçekleştirilmelidir. Aksi takdirde bunun adı "işgal" olur. AKP'nin "Fırat Kalkanı" adını verdiği operasyonun Suriye'deki terör örgütlerine kolaylık sağlamayı veya Suriye yönetimini devirmeyi amaçladığına ilişkin ciddi şüpheler vardır. Türkiye, Suriye'deki savaşı ülke içine taşıyabilecek bütün girişimlerden kaçınmalıdır. Eğitim-donat gibi başarısızlığa uğramış hamlelerden ve cihatçıları silahlandırmak gibi tehlikeli girişimlerden uzak durulmalıdır.

Farklı aşiret, mezhep ve etnik kimliklerin bir mozaığı olan Irak'la ilişkilerimizin ana iskeleti, AKP dönemine kadar, Irak'ı oluşturan bütün unsurlara eşit mesafede durmaya ve onlarla iyi ilişkiler kurmaya dayanmaktaydı. AKP kendisini Irak'taki Sünnilerin koruyucusu ilan ederek bu temel anlayışı yıkmıştır. Türkiye'nin Irak'ın iç işlerine karışması öyle bir boyuta gelmiştir ki AKP, Irak seçimlerinde Sünni grupları (Allavi grubu) destekleyerek açıkça taraf olmuştur.

AKP, Irak'ın toplumsal dinamiklerini ve Musul başta olmak üzere mozaik yapısını anlamamıştır. Türkiye-Irak ilişkileri, AKP Hükümeti'nin Bağdat yönetimini dışlayarak Erbil'i ana muhatap kabul eden politikası nedeniyle çökmek üzeredir.

AKP Hükümeti, 2014'te IŞİD Telafer ve Musul'u ele geçirirken sesini çıkarmamış, Şii Türkmenlerin de dahil olduğu Ninova halkının (Ezidiler, Hıristiyanlar, Şebaklar ve Kakailer) IŞİD tarafından katledilmesine seyirci kalmış, 2016'da Musul'u kurtarma operasyonu başlayınca Türkmenleri hatırlayıvermiştir. Oysa gerçek şudur: AKP, izlediği mezhepçi Irak politikası nedeniyle, Irak'taki Türkmenlerin büyük bölümü de dâhil olmak üzere, Irak halklarının Türkiye'den uzaklaşmasına neden olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye-ABD ilişkileri tarihinin en kötü dönemlerinden birini yaşamaktadır. On yıllardır dış politikada büyük devletler arasında denge politikası izleyerek kendisine manevra alanı açan Türkiye, AKP döneminde bu politikayı terk etmiş, büyük devletlerle çatışmalı ilişkiler kurmayı alışkanlık haline getirmiştir.

Bugün, AKP'nin ABD politikasının temel unsurlarının Fethullah Gülen ve Reza Zarrab olması utanç vericidir. AKP, Gülen'in ABD'den Türkiye'ye iadesini isterken peşin bahşiş aldığı Reza Zarrab'ı da kurtarmaya çalışmaktadır.

Gülen Cemaati'yle yıllar boyunca işbirliği ve suç ortaklığı yapan, bu cemaatin mensuplarına yurt dışında Türkiye için lobi yaptıran AKP, şimdi Gülen'in ABD'den iadesini talep etmektedir. Ancak, 15 Temmuz darbe girişiminde Gülen'in rolü konusunda ABD'ye yeterli kanıtın henüz daha sunulmadığını ABD yetkililerinden duymaktayız.

Öte yandan, Suriye ve Irak konularında ABD ve Türkiye arasındaki makas giderek açılmaktadır. AKP'nin PYD konusundaki saplantılı politikası önce Türkiye ve PYD'nin eşitlenmesine sonra da Türkiye'nin zemin kaybetmesine neden olmuştur.

24 Kasım 2015'te Rus uçağının Türkiye tarafından düşürülmesinden sonra Türkiye-Rusya ilişkilerinin seyri Türkiye'nin aleyhine dönmüştür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çam, toparlar mısınız lütfen.

MUSA ÇAM (İzmir) – Kasım-Aralık 2015'te uçağın düşürülme emrini kimin verdiği konusunda birbirleriyle yarışan AKP yetkilileri bugün uçağı FETÖ'cü pilotların düşürdüğünü söylemektedir. Gerçekler ise şunlardır: Türkiye'nin Suriye'deki manevraları Suriye'nin onayına bağla hâle gelmiştir. Rusya, Türkiye'nin Suriye politikasını bükmüş, ABD'yle arasını açmaya başlamış, uyguladığı ambargolarla ekonomimize büyük darbe vurmuş, son olarak imzalanan Türk Akımı Doğalgaz Boru Hattı Anlaşması'yla Türkiye'nin kendine olan enerji bağımlılığını artırmış, Akkuyu Nükleer Santrali konusunda ticari çıkarlarını garantiye almıştır.

Son olarak, Sayın Başkan, özellikle 15 Temmuz darbe girişiminin ardından yeniden gündeme gelen ve Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından “Parlamentoya gelirse onaylarım.” şeklinde önu açılmaya çalışılan idam cezasının geri getirilmesi Türkiye'yi apaçık Avrupa'dan silecek bir hamle olur. Sayın Cumhurbaşkanı 2002'deki bir açıklamasında “Türkiye artık AB'nin kenar mahallesi olmaktan kurtarılmalı, idam cezası tamamen kalkmalı.” demişti. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanlığı yapan Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu ise 31 Mart 2011 tarihinde yaptığı açıklamada Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden ötürü idam cezasına geri dönmesinin imkânsız olduğunu hatırlatmış ve Türkiye'nin uluslararası imajına zarar vereceğini söylemişti. AB ve Birleşmiş Milletler yetkilileri endişelerini ve bu sürecin AB ilişkilerini bitireceğini, Türkiye'nin imajını

sıfırlayacağını dile getiriyor, hâl böyleyken bir grubun “İdam isteriz.” diye sesini yükseltmesine ülkenin Cumhurbaşkanı tarafından destek verilmesi, ülkenin Avrupa’dan kat ettiği yolu sıfırlamak demektir. Bunun büyük ve tehlikeli bir yola kapı açtığını görmek zor olmasa gerek.

İdam cezasının kaldırılmasının Avrupa Birliğiyle esasen hiçbir ilgisi yok. AB üyelik süreci olmasaydı da Ankara, Avrupa Konseyi üyeliği gereği bu cezayı yasalarından silmek zorundaydı. Mesela, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan ve AB üyesi olmayıp Avrupa Konseyi üyesi olan tüm ülkeler idam cezasını bu nedenle kaldırmış durumdadır. İdam cezası şu anda Avrupa Konseyi üyeliğinin olmazsa olmazı hâlinde. Dolayısıyla, idam cezasının yeniden Ceza Kanunu’na eklenmesi otomatik olarak Ankara’nın Avrupa Konseyi üyeliğinin sorgulanmasına neden olacak. Esas tehlike burada yatmaktadır. Sayın Çavuşoğlu’nun, Sayın Bakanın bunu bilmemesi mümkün değil ama neden sessiz kalıyor, bunu anlayabilmiş değilim. Böyle bir senaryonun Türkiye’yi zaten Avrupa ailesinin ferdi görmek istemeyenlerin eline büyük bir koz vereceğini Sayın Bakan herhâlde biliyor. Türkiye şayet Avrupa Konseyinden dışlanırsa otomatik olarak Avrupa boyutunu hayal etmek zor değil. Yıllardır ülkemize yatırım yapan Avrupalı yatırımcıların Türkiye’ye bakışı temelden değişecek. Türkiye, 1949’dan bu yana Avrupa Konseyi bünyesinde yüzlerce sözleşme ve protokolün hazırlanmasında yer aldı. Bunların çoğu da yürürlükte. Hâliyle, Avrupa Konseyinden çıkarsak tüm hukuk sistemimiz yeni baştan sorgulanacak, değişecek, her şey sil baştan olacak.

Türkiye, 1 Ocak 2016’da Avrupa Konseyinde Avrupa Konseyi bütçesine (grand payeur) en fazla katkı sağlayan ülke oldu. Avrupa Konseyi üyeliği sayesinde Avrupa’nın önde gelen hukuk organları AİHM, Venedik Komisyonu, siyasi organları AKPM, AYBYK ve denetim organları ECRI, CPT, GRECO’da tüm üye olarak temsil ediliyor. Bunların bir kalemde silinme riski var. Avrupa Konseyi üyeliği Türkiye’nin demokrasi pusulasıdır. Bunu Rahmetli Bülent Ecevit Mayıs 1979’da, Strazburg’da, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Genel Kurulunun önünde yaptığı o harika konuşmasında dile getirmiştir.

Özetlemek gerekirse; idam cezasının geri gelmesi Avrupa ailesinden dışlanmak demek olacak. Bir başka deyişle, Türkiye’nin bağlı olduğu uluslararası sözleşmeler ve AB üyelik sürecinin sona ermesi anlamına gelecektir.

Sayın Bakan, 12 Ekimde, Konseyde, Strazburg’da konuşma yaptınız, güzel bir konuşma yaptınız. Yaptığınız bu konuşmadan sonra bir İspanyol milletvekili size sorduğunda, “İdam cezası ne olacak?” dediğinde siz bu konudaki genel görüşünüzü söyledikten sonra “Ben şahsen idam cezasına karşıyım.” dediniz mi, demediniz mi? Bunu da sizden duymak isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son olarak, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin talebi üzerine dokunulmazlık konusu hakkında uzman görüşü raporu hazırlayan Venedik Komisyonu 139 milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasının ifade özgürlüğü ilkesiyle uyumlu olmadığı yönünde görüş açıkladı. Raporda Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde ifade özgürlüğü ihlali konusunda sicili en kabarık ülkelerden biri olduğu hatırlatıldı Sayın Bakana. Komisyon, Türkiye’de mevcut durumun Parlamentonun işleyebilmesi için parlamenterler dokunulmazlığını temel güvence kıldığını, bu nedenle Parlamento dokunulmazlığının olabileceği en kötü dönemde kaldırıldığını bildirdi. Komisyon, parlamenter dokunulmazlığın kaldırılmasının, Anayasa’nın 10’uncu maddesi gereği, eşitlik ilkesine aykırı olduğuna da kanaat getirdi. Her parlamenterin dokunulmazlığının teker teker incelenmesi önerisine karşı Türkiye Büyük Millet Meclisinin iş yükünün mazeret gösterilmesinin kabul edilemez olduğunu kaydetti. TBMM’nin 139 vekilin dokunulmazlığını kaldırarak daha ılımlı bir çözüm aramak yerine en radikal yöneme başvurduğunu not düşen Komisyon bu durumun orantılılık ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna da vardı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan...

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız.

MUSA ÇAM (İzmir) – Son sözüm.

Antalyalı milletvekili arkadaşlarımız da var ve Sayın Bakanımız da Antalya Milletvekili. Bütün bu yanlış dış politikaların sonucunu sizin iliniz, seçtiğiniz iliniz çok ciddi anlamda ödemektedir. 2015 yılında Antalya'ya gelen turist sayısı 4 milyon 800 bin, 2016 yılında bugün itibarıyla Antalya'ya gelen turist sayısı 700 bin. Eğer rakamlar 4 milyon 800 binden 700 bine düşmüşse “Bizim dış politikamız çok iyidir.” diyorsanız size söyleyecek hiçbir sözümüz yok.

2017 bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akın, süreniz beş dakikadır.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, size ve bürokrat arkadaşlarımıza saygılarımı sunuyorum. Bütçemizin de hayırlı olmasını diliyorum.

Ben Dışişleri Komisyonu üyesiyim, onun için zamanımız kısıtlı, beş dakika.

Şimdi, hepimizin parti gözetmeden dış politikasının ortak olduğunu düşünüyorum, öncelikle onu söylemeyi tercih ediyorum. Çünkü, Türkiye Cumhuriyeti'nin itibarı ve menfaatleri gereği hepimizin ortak dış politikası olması gerektiğine inanıyorum. Dış politikamızı devamlı olarak iç politika malzemesi hâline getirmek, gerçekten şu anda düştüğümüz durumun da özeti olarak gözüküyor.

Tabii ki Sayın Bakanın ve ekibinin ve hepimizin işi zor. Çünkü neden? Öyle bir yerden devraldık ki “sıfır sorun” diyen bir eski Başbakanın herkesle sorunlu hâle geldik. Fakat bu sorun da Sayın Bakan, gerçekten Sayın Çam'ın da bildirdiği gibi turizmin haricinde, bizim kendi bölgemizde ve diğer bölgelerde de hayvancılık, süt, tarım, hepsinde büyük sıkıntılara mal oldu. Onun için, dış politikaların nelere mal olduğunu sizlerin tabii bizden daha iyi görmüş olmanız lazım çünkü veriler, her şey ortada.

Süt ürünlerinin satımlarında yüzde 80 oranında düşme oldu ve şu anda süt ürünlerini satmaya ülke bulamıyorlar çünkü birleşik olduğumuz, görüştüğümüz, ilişkide olduğumuz ülke kalmadı.

Sayın Çam'ın dediği gibi turizmde de feci durumdayız. Sizi de Alanya'da çok seviyorlar ama inşallah oradaki duygularla dış politikayı düzelterek Türkiye'de de severler.

Bakın, aynı zamanda Dışişleri Komisyonunun görevlendirilmesiyle Kanada'ya bir ziyaret gerçekleştirdik, AKP'li ve MHP'li arkadaşlarımızla. Gerçekten tamamen uyum içerisinde, tam bir birliktelik içerisinde bir tavır sergiledik çünkü dış politika -demin de dediğim gibi- hepimizin ortak ve hepimizin menfaatleri ve hepimizin itibarı olduğu için. Fakat orada gördüğümüz çok acı tablo bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak beni çok üzdü. Gerçekten dış politikamız resmen FETÖ denen terör örgütüne teslim edilmiş. Öyle bir duruma gelmiş ki oradaki kişiler o terör örgütü mensuplarını karşı taraflarına alıp konuşma, hatta taraf olup görme durumuna getirmişler. Bunu Türkiye Cumhuriyeti'nin bir milletvekili değil, gerçekten bir vatandaşı olarak çok büyük üzüntüyle karşıladığımı da söylemek istiyorum. -bize orada söylenen, bakanlarla yaptığımız görüşmelerde söylenen- bunun tamamen iktidar tarafından onların önermeleriyle yerleştirildiğini net olarak bize söylediler. Hatta orada konferanslar düzenlendiğini, meydanlarda oyunlar düzenlendiğini, teşvik edildiğini de anlattılar. Umuyorum ve bekliyorum ki en yakın zamanda bu beladan dışarıda kurtuluruz. Çünkü dışarıdaki dış politikamız tamamen net bunların eline teslim edilmiş durumda. Onun için diyorum, Sayın Bakanımızın ve Bakanlık bürokratlarının işi zor diye. Gerçekten dış politika bu FETÖ'ye teslim edilmiş durumda.

Ayrıca, Sayın Bakanım, enerji konusunda -daha önce bütçesini görüşürken- Rusya'ya tamamen bağımlı bir duruma gelmek üzereyiz. Sizden ricamız, Enerji Bakanıyla bir araya gelin, bunu bir uyarın çünkü gerçekten ne var ne yoksa, zamanında birbirlerine sen vurdun, ben vurdum yarışı... Şimdi doğal gazda ve her türlü konuda Rusya'ya öncülük yapan ve Rusya'dan gelen her türlü talebe cevap veren bir hâle geldik. Sanki özür dileme yarışına geçtiler ve bu özür dilemede bağımlılığımızın inanın çok daha fazla miktarda artıyor ve daha sonra bunun nereye taşınacağı da hiç belli olmaz.

Onun yanında, Avrupa Birliği ilişkilerinde de gerçekten -diğer arkadaşlarımızın dediği gibi- sizin tavrınızı hiç hoş görmüyoruz. Bunu ayrıca diğer ülkelerde -dış basını çok yakından takip ediyorum- orada da sanki Avrupa Birliğiyle aramızda müthiş bir gerginlik olduğunu gözlemliyoruz. Ben bir Avrupa kanalında yaptığım görüşmede, Avrupa Birliğinin yaptığı o aynı günde idamla ilgili olan eleştirilerine cevap verdim. Dedim ki: "Siz çok aceleci hareket ediyorsunuz çünkü sizin canınız yanmadı." Onun için orada yine ülkemizden yana bir tavır sergileyerek acele etmekle kendilerini suçladık. Fakat ticaretinin yüzde 60'ını Avrupa Birliği ülkeleriyle yapan bir ülke olarak hepimizin sonuçta o potansiyeli de dikkate alarak hareket etmemiz gerektiğine inanıyorum.

Çin ve Rusya'da Avrasya hattına karşı bir kayma var. Türkiye dış politikasının yörüngesi de acaba oraya doğru mu yönlendirilmeye çalışılıyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET AKIN (Balıkesir) – İzniniz olursa bir dakikada toparlayabilir miyim.

BAŞKAN – Buyurun.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Teşekkür ederim.

Bir de Sayın Bakanım son olarak "Tek taraflı göç anlaşmasını feshedebiliriz." diye bir şey söylemişsiniz. O konuda bir belirsizlik var hem ülkemizde hem de dış basında. Bununla ilgili de bir açıklama yaparsanız çok teşekkür ederim.

Ayrıca simit ve tatlı için de teşekkürler.

BAŞKAN – Ben de size teşekkür ederim.

Tabii, simit, kaşar deyince Mevlüt ağabeyi de anmadan geçmek olmaz, nur içinde yatsın.

Yani Allah razı olsun, Mevlüt ağabey bizi hiç boş bırakmazdı. Gece bu saat oldu mu mutlaka kaşarımız, simidimiz, kayısımız hiç eksik olmazdı. Nur içinde yatsın. Onu da bu vesileyle bir kez daha rahmetle anmış olduk, Allah rahmet eylesin, özlüyoruz.

Sayın Arslan, buyurun.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Dışişleri Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz. Dışişlerinde bütçenin önemi kadar izlenen dış politikanın çok önemli olduğunu özellikle belirtmek istiyorum.

AKP iktidarında dış politikada ve dünya ülkeleriyle olan ilişkilerde sınıfta kaldığımızı açıklıkla söylemek istiyorum. Bunu neden söylüyorum? İzlenen dış politikayla "komşularla sıfır sorun" dediniz, şimdi ise bütün komşularla sorun yaratan bir konuma getirdiniz. Ülkemizde cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte yürütülen dış politikada barış ön planda tutulmuş, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün koymuş olduğu "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesine çok sıkı bağlı kalınması nedeniyle ülkemizde seksen yıldan beri içte sağlanan barış, dış ülkelerle ve özellikle komşularımızla sürdürülen barış sayesinde huzur içinde yaşayan bir ülke konumundayken bugün hem komşu ülkelerimizle sorun yaşayan hem de komşularımızla sorun yaşayan hem de dünya ülkeleriyle de gerginlik ve çatışma politikası yüzünden Türkiye'mizi çok zor duruma getiren bir konuma geldiğimizi belirtmek istiyorum.

Şimdi, bunları yaptığınız ölçüde yapılan her bir yanlışlık Türkiye’yi yalnızlığa itmekte, itibarımızı ve imajımızı da zedelemektedir, bu arada iç barışımızda izlediğiniz gerginlik politikası nedeniyle bozulmuş bulunmaktadır. Özellikle Cumhurbaşkanının sürekli çatışma, sataşma, ayırıştırma ve kutuplaştırma politikası bu iç barışın bozulmasına neden olmaktadır. Bu yaklaşıma son verilmelidir. Aksi hâlde ülkemiz içinde barışı tesis edemeyeceğiz, huzuru da hiçbir zaman bulamayacağız.

Ayrıca Cumhurbaşkanının, Cumhurbaşkanını takip eden Başbakanlarımızın da bu tür yaklaşımdan ve söylemlerden de uzak durmasını belirtmek istiyorum.

Dış politikada devamlılık esastır, karşılıklılık esası da çok önemlidir. Bu ilkelere bağlı kalınarak yapılacak dış ilişkiler bize hem güven hem de güç kazandıracaktır ve bölgede de Türkiye güç olacaktır.

Dış politikada üslup önemlidir. Diplomatik ifadelerle birçok önemli konuları anlatabiliriz, sorunlarımızı da aşabiliriz. Dış politikada efenme olmaz, durup dururken restleşme hiç olmaz. Şayet ikili ilişkilerde sorun varsa bunu iç politika malzemesi de yapmamak gerekir. Dış politikanın gerektirdiği ölçüyle gidermek, diplomatik bir dille çözmekle mümkün olabilecektir her konunun çözümü.

Dış politikada tek seslilik oldukça önemlidir. Bölgede lider ülke konumumuzu gereksiz açıklamalarla bozuyoruz. İçte barışı sağlayamayan, toplumsal uzlaşmayı dikkate almayan, demokrasiye sahip çıkmayan, kendine özgü bir rejim yaratmak için kendi devletiyle ve milletiyle kavgalı olan bir ülke bölgede lider olamaz, hiçbir ülke size itibar etmez, kısacası iç politikada oynadığınız oyunları, yaptığınız siyasi hesapları dışta uygulayamazsınız. Onun için Cumhurbaşkanının dış politikada her şeye müdahil olmaması gerekir. Özellikle Avrupa Birliği ülkeleriyle olan ilişkilerimiz bitme noktasına gelmiştir. “Sen kim oluyorsun? Sen bana müdahale edemezsin.” gibi ifadelerle restleşme yapılmaz. Avrupa Birliği esasları çerçevesinde hareket edilmesi gerekmektedir eğer bu birliğe girmek istiyorsak, eğer girmek istemiyorsak tabii sizin söyledikleriniz belki doğru olabilir. Anayasal sınırları aşarak fiili bir başkanmış gibi hareket etmesi Cumhurbaşkanının uluslararası arenada hem Cumhurbaşkanının itibarını zedelemekte hem de Türkiye’nin itibarını yok etmektedir. Kişilikli bir dış politika izleyerek, demokratikleşmiş bir Türkiye yaratarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız Sayın Arslan.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – ... özgürlükleri önemseyen, hukuk devleti olma koşullarını yerine getiren, adaleti esas alan, insan haklarını ön plana çıkaran bir ülke olmalıyız. Laikliği ve laik cumhuriyeti peşinen kabul eden, gelişmiş ülkelerde ön planda tutulan laiklik ilkesiyle kavga etmeden siyasete devam etmeliyiz. Ülkede din ve mezhep kavgasını yaratmayan Türkiye, hem AB’de hem de bölgede güç olan gelişmiş ve kalkınmış bir ülke olacaktır kısa zamanda. Türkiye, bölgede Atatürk’ün kurduğu cumhuriyetin sayesinde komşularla iyi ilişkilerin sürdürülmesi nedeniyle sözü geçen ve itibarı olan bir ülke konumundayken bugün kendi içinde kavgalı, dış ülkelerle kavgalı duruma düşmüştür. Böylesi bir Türkiye’yi 3 adet terör örgütünün saldırılarıyla karşı karşıya bıraktınız.

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız Sayın Arslan.

Son cümlelerinizi alalım.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Evet, bitiriyorum.

Önceden, 2002’de yalnızca PKK vardı, onu güçlendirdiniz, şimdi ise elinizle büyüttüğünüz FETÖ terör örgütü ile bir de Orta Doğu’nun baş belası olan, Türkiye’de yuvalanan IŞİD terör örgütüyle bu milleti, bu devleti karşı karşıya bıraktınız. Bakın, özellikle FETÖ’cülerini ve IŞİD’cileri yaratan,

ülkemin başına bela eden sizin izlediğiniz koruyucu politikaları; bunlardan ders çıkarmadınız. Özgür Suriye Ordusu'yla yine ilişkilerinizi sürdürmeye devam ediyorsunuz. Suriye'yle aramızı iyice açıyorsunuz. Suriye halkı ile Türkiye halkı arasında giderilemeyecek yeni bir sorun yaratıyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Arslan, rica edeceğim...

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Bitiriyorum, son cümle.

Artık bu tür ilişkilerde ne oldukları belli olmayan veya terör örgütü olan hiçbir terör örgütüyle ilişki kurmayınız.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Bitiriyorum, bitiriyorum, rica edeceğim...

BAŞKAN – “Son cümlem.” demiştiniz.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; artık bu ülkede sorun yaşamak istemiyoruz, barış ve huzur içinde yaşamak istiyoruz. Sizlerden öncelikle istemimiz Hükümet olarak iç barışı sağlamanız, dış ilişkilerde de aynı konumu sağlayarak güvenli bir ülke konumuna Türkiye'yi getirmenizi istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Dudu...

MEVLÜT DUDU (Hatay) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar ve sevgili basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben bu kısıtlı sürede genel bir panorama çizmek istiyorum Avrupa Birliğinden başlayarak. Bakanlığın sunumunda Avrupa Birliğiyle ilgili bölümü şöyle bir incelediğiniz zaman müzakere süreciyle ilgili bilgiler veriliyor. Ama, hepimiz gerçeği biliyoruz ki Avrupa Birliği süreci çok ciddi anlamda kesintiye uğramıştır. Mülteci sorunu, sonbahar aylarında Avrupa Birliğiyle varılan geri kabul anlaşması ki biz Dışişleri Komisyonunda da buna muhalefet etmiştik, parti olarak da Genel Kurulda da muhalefet ettik. Bu anlaşmanın asla yürürlük durumunun söz konusu olamayacağını ve hükümsüz kalacağını söylemiştik, ne yazık ki haksız çıktık bu anlamda. Ben çeşitli Avrupa ziyaretlerimde Avrupa'da şu konuyu dile getiriyorum: Bu, sadece Türkiye'nin sorunu değildir, asla değildir. Avrupa'nın, bütün dünyanın ve özellikle Almanya'nın sorunudur. Çünkü neticede bu mülteciler Türkiye'de de kalmak istemiyor ve Avrupa'ya yerleşmeye çalışıyorlar. Nitekim her yıl Ege Denizi'nde binlerce insan bu nedenle boğuluyor. Onun için buna çözüm bulmak zorundasınız. Suriye'de kalıcı bir barışın sağlanması için Avrupa Birliği üzerine düşen katkıyı mutlaka yerine getirmelidir, hep bunları söyledik. Nitekim dün bir “tweet”te gördüğüm Berlin'de bir duvar yazısı, mültecilere yönelik olarak diyor ki: “Evet, siz buradasınız çünkü biz sizin ülkelerinizi yıkıyoruz.” İşte gerçek budur. Bu anlamda da Parlatmentonun Bakanlıkla eş güdümlü olarak çok ciddi bir çalışma içerisine girmesi gerektiğini düşünüyorum.

Kıbrıs konusuna gelince, biz geçen hafta bir Cumhuriyet Halk Partisi heyetiyle birlikte, Sayın Bakan, Kıbrıs'taydık. Kıbrıs'ta söylenen şu: “İlk kez çözüme, anlaşmaya bu kadar yakınız.” deniyor. Ama, ne pahasına, orası biraz belirsiz. Nitekim Kıbrıs Cumhurbaşkanı'nın bir açıklaması var, diyor ki: “Toprak vermeden anlaşma zor görülüyor.” Doğrusunu isterseniz biz Sayın Cumhurbaşkanıyla da görüştüğümüz Kıbrıs'ta. Kıbrıs'taki izlenimlerimiz sonucunda vardığımız nokta, konu iki noktada düğümleniyor; biri toprak konusu, diğeri Türkiye'nin garantörlüğü konusu. Türkiye'nin garantörlüğünden vazgeçmesi için

işte “İngiltere ve Yunanistan istemiyor, Türkiye de vazgeçsin.” şeklinde bir tazyik uygulanıyor. Ama, ne yazık ki biz Hükümetin bu konuyu, Kıbrıs konusunu çok ciddi takip ettiğine dair bir izlenim edinmedik; umarım öyle değildir, takip ediliyor.

Orta Doğu’ya gelince, Orta Doğu’da geldiğimiz nokta ne yazık ki ortada. Özellikle Suriye’yle ilgili 18 Ağustosta Sayın Numan Kurtulmuş tek bir cümleyle olayı özetliyor, bize de aslında söz kalmıyor geriye söyleyecek. Numan Kurtulmuş diyor ki: “Bugün yaşadıklarımız Suriye politikamızın sonucudur.” Ben de katılıyorum ve bu bir itiraftır, zaten ertesi gün Sayın Başbakan da benzer ifadelerle aynı itirafta bulunmuştu. Suriye’de şu anda bir Fırat Kalkanı operasyonu var. Bu operasyon bizce de doğrudur, doğru bir operasyondur ama neden buraya gelinmiştir, işte neden geldiği konusu ne yazık ki yine AKP’nin yanlış politikası, yanlış dış politikası nedeniyle oraya gelinmiştir. Ama, gelinen noktada operasyonun yapılması doğrudur, onaylıyoruz. Orada ciddi bir PYD koridoru tehlikesi vardır. Fırat Kalkanı operasyonuyla şimdilik IŞİD ve diğer radikal unsurlar sınırdan uzaklaştırılmıştır ama PYD’nin varlığı hâlâ devam etmektedir. Türkiye ne pahasına olursa olsun o koridorun tamamlanmasına ve Afrin’le birleşmesine izin vermemelidir, bunun gereği yapılmalıdır. Çünkü bir Hatay Milletvekili olarak söylüyorum, Hatay halkının bir temsilcisi olarak söylüyorum, Hatay’ın varlığını tehdit eden ciddi bir tehlike ortaya çıkacaktır o koridorun tamamlanması durumunda. Bu konuda birkaç yıldır edindiğimiz izlenimler var dış basından, yabancı diplomatlarla...

Sayın Başkan, çok önemli, bunu tamamlamak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Dudu, lütfen tamamlayın.

Bir dakika daha ilave ediyorum.

Buyurun.

MEVLÜT DUDU (Hatay) – ... görüşmelerimizden çok ciddi duyularımız var. Bu konu en kısa zamanda kaşınmaya başlanacak. Bunun için Hükümetin gerekli tedbirleri alması gerektiğine inanıyorum.

Ayrıca, Sayın Bakan, bir şey sormak istiyorum. Son günlerde kamuoyunu çok meşgul eden bir konu, Ege denizindeki 16 ada ve 1 kayalık. Yunan işgali altında olduğu, Yunan egemenliği altına girdiği, bu adalara Yunan bayrakları çekildiği, hatta Yunanistan’ın bu adalarda belediyeler kurduğuna dair çok ciddi duyular var, görüntüler var, haberler var. Bununla ilgili bugüne kadar kamuoyunu aydınlatıcı bir açıklama, tatmin edici bir açıklama yapılmadı. Bu konuda da bilgilendirirseniz seviniriz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Atıcı...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, son birkaç gündür seçim bölgemde yaptığım işişi görüşmelerde halkın bana söylediklerinden notlar almışım. Onları sizlerle ve arkadaşlarımla paylaşmak istiyorum. Genel anlamda dış politikayla ilgili endişelerini dile getiren vatandaşlarımızın dış politika özeti bir kelimedir, o da tutarsızlıktır. Hayret ediyorum ki sıradan vatandaşlarımız dış politikayı çok yakından takip eder olmuşlar çünkü Mersin’in çiftçisi dış politikadan inanılmaz etkileniyor, narenciyesi elinde kalıyor, biberi, domatesi elinde kalıyor. Çok dikkatli bir şekilde attığımız bütün adımları izliyorlar Sayın Bakan. Bakıyorlar, Rusya’yla işler nasıl, Suriye’yle işler nasıl, Irak’la işler nasıl? Âdeta her birisi bir dış politika uzmanı olmuşlar ve bana gerçekten beni hayrete düşüren bilgiler veriyorlar. Vatandaşlarımızı

bu eziyetten kurtarmanız lazım. Tutarlı dış politika izlersek eğer vatandaş şöyle söyler: “Devletim beni korur, ben ürünümü dış ülkelere rahatlıkla satarım.” ama vatandaşlardaki itiba “Devletim beni koruyamıyor.”

Bir başka tutarsızlık örneğini şöyle veriyorlar, diyorlar ki: “Cumhurbaşkanı diyor ki YPG’ye yardım ederek IŞİD’le savaşmak olmaz, bir terör örgütünü destekleyerek diğer terör örgütüyle savaşılmaz.” Doğru mu? Doğru. Peki, diyorlar ki: “Aynı şekilde, benzer şekilde Özgür Suriye Ordusu, ne olduğu belli olmayan, şu anda 22 terör örgütünün koalisyonu olduğu iddia edilen bir yapıya silah göndermek ne kadar doğru?” Buradaki gerekçesi şuydu Sayın Cumhurbaşkanının, Cumhurbaşkanı diyor ki: “Siz YPG’ye verdiğiniz silahların PKK’ya geçtiğini bilmiyor musunuz?” Evet biliyoruz. E, aynı şekilde ÖSO’ya verilen silahlar inanın 3-5 dolara IŞİD’e veriliyor ve o IŞİD, o silahları bize doğrultmaya başlıyor.

Bir başka tutarsızlık konusu ve hakikaten garip bir konu şu ki: Biz 15 Temmuzu dünyaya anlatamıyoruz. Neden anlatamıyoruz? Birçok heyet gönderdiniz, dünyanın neredeyse her ülkesine gönderdiniz. Daha geçen hafta Cenevre’ye gitmiştik Parlamentolararası Birlik Toplantısı için, kucak dolusu paralar vererek televizyonlar kiralandı, stantlar kiralandı, kimse dönüp bakmadı bize, kimse ve biz kendimizi anlatamıyoruz dünyaya. Niye darbe oldu, bunun arkasında ne var? Kimse bize itibar etmiyor, bu bizi gerçekten çok inciten bir durum. Dünyada bir sinek uça herkesin haberi oluyor artık, Türkiye’de olan darbeye çok ciddi soru işaretleri olduğundan bize inanılmıyor. Garip değil mi bu sizce de? Yani biz darbeyi acaba neden dünyaya anlatamıyoruz? Böyle bir saçmalık olur mu? Kendi elimizle darbe sınırına getirdiğimiz ülkede darbenin sebep sonuç ilişkisini bir türlü anlatamıyoruz, hiçbir şekilde de itibarımız kalmamış görünüyor.

Yine, diyorlar ki: “Amerika Birleşik Devletlerinin dost olmadığını artık bilmiyor musunuz?” Amerika Birleşik Devletleri Türkiye’yle dost değildir. ABD’nin sadece kendi çıkarı vardır. ABD bizi Suriye’de istiyor, Mehmetçik gitsin orada ölsün diyor ama bizi Irak’ta istemiyor. Irak’ta istemeyişini de Iraklılar aracılığıyla bize söylüyor. Irak’taki bir aşiret reisi ya da oranın Başbakanı kalkıp diyor ki: “Biz Türkiye’yle savaşmak istemiyoruz ama gerekirse savaşırız.” Bu bizim ağırmıza gidiyor Sayın Bakan. Irak’ta ne idiği belirsiz insanların Türkiye’ye meydan okumaları, bizim boynumuzu bükmeniz bizim ağırmıza gidiyor. “Bunu bize yaşatmayın.” diyorlar. Haklılar mı? Vallahi bence haklılar. Bundan siz rahatsız olmalı mısınız? Bence çok ciddi şekilde olmalısınız. Dış politikayı iç politikaya alet ediyorsunuz, bu doğru bir şey değil. İç politikayı çok daha kısa sürede, kolayca düzeltiriz, yaparız bu işi ama dış politikadaki itibarımızı iç politikaya kurban ettiğinizde bunun acısını gene biz çekeceğiz, gene vatandaşlarımız çekecek ve bu tahribat uzun süre olacak.

Kıbrıs konusunda Anamurluların çok endişesi var. Pazar günü Anamur’daydım. Anamur, biliyorsunuz, 3 köyünü feda etti Kıbrıs için, 3 köyü sular altında kaldı ve oradan su gönderdi Kıbrıs’a. Çok yakından izliyorlar, baktığımız zaman karşıdan görünüyor gibi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Atıcı, lütfen toparlayınız.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Anamurlular Kıbrıs’ta ne olup bittiğini öğrenmek istiyorlar. 3 köyleri gitti, sulak arazileri bitti Anamurluların, “Kıbrıs Orta Doğu’ya feda edilemez.” diyorlar. Kıbrıs’ta çözüme yaklaşmışız, ne mutlu bize, güzel ama karşılığında ne verildiğini mutlaka mutlaka bilmek istiyorlar.

Bir diğer konu, idam konusu. İdam konusunda eğer niyetiniz Avrupa Birliğinden tamamen çıkmaksa çok iyi bir strateji. Eğer Avrupa Parlamentosundan, Avrupa Komisyonundan çıkmak istiyorsak mükemmel bir enstrüman idam. Çıkın, yiğitçe, delikanlıca söyleyin, “Biz AB’den çıkıyoruz.” deyin. Bir yöntem midir? Yöntemdir. Bir irade mi beyan edeceksiniz? Evet ama bunu yiğitçe söylemeniz lazım, hiç öyle kıvırmaya gerek yok. İdam demek AB’den çıkmak demektir. Çıkacaksak çıkalım AB’den yani tartışalım bu konuyu ama idamı buna bahane ederek asla bu işi yapmanız doğru değil. Bizim, Menderes’in, Deniz Gezmişlerin, Erdal Erenlerin idamlarıyla hâlâ ciğerimiz yanıyor, bunlardan ders almamız lazım.

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız sözünüzü.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Suudi Arabistan ve İran’daki idamların her geçen gün arttığını da size tekrar hatırlatmak istiyorum.

Bakın, Sayın Bakan, bir diğer tutarsızlık, Irak diyor ki: Başika’dan çıkın kardeşim sizi burada istemiyoruz.” Kimin ağzıyla konuşuyor? ABD ağzıyla konuşuyor. Cumhurbaşkanı ne diyor, mealen: “Çıkmıyoruz kardeşim, sıkıysa siz çıkarın.” Siz ne dediniz geçen hafta? Geçen hafta Katar’da yine mealen Sputnik’in haberine göre de “Başika kampına ihtiyaç kalmadı.”

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Öyle bir şey demedim.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Peki, öyle bir şey demediyseniz eyvallah. Benim bakanım bir şey söylüyorsa eyvallah, tartışmam, peki.

BAŞKAN – Lütfen son cümlelerinizi alayım.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Başika kampına ihtiyaç kalmadı diyorsak bu önemli bir şeydir ama Başika kampıyla ilgili net tavrımızın da hamasi değil akılcı olması gerektiğini söylüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Atıcı.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Son cümlem Sayın Başkan.

Beğenmediğimiz Lozan’la çok sayıda adacık, kara parçası bize aitti. Şimdi, orada Yunan bayrakları dalgalanıyor. Bu konuda da vatandaşlarımız arasında çok ciddi bir infial var. “Bu konuda elimiz kolumuz neden bağlı, niye tatminkâr bir açıklama yok?” diye de soruyorlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Açıkkanı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde ve dünyada önemli gelişmeler oluyor. Ülkemizde 15 Temmuz gecesinde hain FETÖ terör örgütünün bir darbe girişimi yaşandı ve burada 246 şehidimiz var. Hepsine Allah’tan rahmet diliyorum, gazilerimize şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca, Ermeni çetelerce şehit edilen tüm Dışişleri mensuplarımızı da rahmetle anıyorum.

15 Temmuz sonrası müttfikimiz dediğimiz birçok devletin ikiyüzlülüğüyle karşı karşıya kaldık. Yurt dışında ülkemiz ve kurucu Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili olumsuz imaj algıları hem dış hainler hem de onların içerideki maşaları tarafından oluşturulmaya çalışıldı ve hâlen oluşturulmaya çalışılıyor.

Dışişleri Bakanlığımız, özellikle FETÖ terör örgütüyle kol kola girdikleri, diğer terör örgütlerinin algı çalışmalarına yönelik çalışmalarını ve FETÖ, PKK, DHKP-C, PYD, YPG, DAESH gibi terör örgütleriyle her alandaki mücadelesini Dışişlerimizin takdirle karşılıyoruz.

Bizim coğrafyamızda yangın var, bizim binlerce kilometre öteden bu coğrafyaya gelmiş bir ülke olmadığını hepimiz biliyoruz. Biz bu coğrafyada 1040 Dandanakan, 1048 Pasinler, 1055 yılında Tuğrul Bey'in Bağdat'ı fethiyle buralardayız. Biz büyük Selçuklular ile Irak Selçukluları ile Karakoyunlular ile cihanşümul Osmanlı Devleti'yle buradayız. Biz 1071 Malazgirt Zaferi'yle buradayız. Bu yangını ne dün ne de bugün başlatan biz değiliz. Bu yangın yeni başlamadı, bu yangının altyapısı yüzyılı aşkın bir süredir medeni dünya temsilcileri tarafından hazırlanıyor. Bizim coğrafyamızda dünyanın birçok ülkesinde Müslümanlara karşı bir nefret uyandırma çalışması var ve bu devam ediyor, bunun adına da "İslamofobi" deniliyor. "Radikal İslam" dedikleri ve bugün dünyanın başına musallat edilen tüm yapıların ortaya çıkmasında yabancı istihbarat kurumlarının parmağının olmadığını inkâr etmek mümkün değil. IŞİD ile El Kaide'yi kim kurdu? Kaddafi'yi, Saddam'ı kim önce kahraman hâline getirdi? Kim daha sonra hazin sonlarını hazırladı? Acaba Birinci Dünya Savaşı'ndan çok önce Orta Doğu'da hangi devletler, neyi amaçlıyordu? Durup dururken mi Orta Doğu coğrafyası bir ilgi odağı oldu? Mesela, bu coğrafya İngiltere için, Hindistan hâkimiyetini sağlamak için, sağlama almak için hem bir araç hem de zenginlikleriyle bir alternatif olabilir mi? Mesela, bu coğrafya 3 dinin çıkış noktası olarak bir inanç merkezi olabilir mi? Mesela, bu coğrafya Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Avrupa ile Hindistan arasındaki mesafeyi 7 bin kilometre kısaltarak Ümit Burnu'nun azalan önemi karşısında, Orta Doğu'yu yeniden stratejik konumu itibarıyla bir ilgi odağı hâline getirmiş olabilir mi? Mesela, bu coğrafya önemli yer altı zenginlikleriyle enerji savaşları veren, küresel güçlerin mücadele alanı hâline gelen bir coğrafya olabilir mi? Acaba yerküreyi hâkimiyeti altına almak isteyen güçler, bu coğrafyaya demokrasi, özgürlük, barış ve adaleti getirmek için mi, bunu tesis etmek için mi bu coğrafyaya ilgi duyuyorlar ya da bu küresel güçler bu coğrafyanın insanlarını çok seviyorlar da hastalanmasınlar, ölmesinler mi istiyorlar?

Aslında bütün bu "mesela"lar ve "acaba"ların cevaplarını birçoğumuz biliyoruz. Peki, Türkiye bu durumda nasıl bir konum almalı? Elbette ki Türkiye hem tarihin kendisine yüklediği sorumlulukla hem de bu coğrafyanın kadim bir medeniyetinin temsilcisi olarak hareket etmektedir. Bu sorumluluğun gereğidir ki Türkiye, ülkemiz için tehdit hâline gelen, 911 kilometre sınırlarımızın olduğu ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika...

Lütfen toparlar mısınız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – ...PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG'nin IŞİD'le göstermelik mücadelesini de görerek sınırlarımızda oluşturulmaya çalışılan koridora müsaade etmemiş ve Fırat Kalkanı harekâtıyla ülkemiz için bir tehdidi ortadan kaldırma iradesini tereddütsüz göstermiştir. Coğrafyamız kaderiyle asla baş başa bırakılamaz. Irak'ta, özellikle Musul, Kerkük ve birçok kentte oynanan tehlikeli oyunları elbette Türkiye Cumhuriyeti devleti ve Hükûmeti görmekte ve 384 kilometre sınırlarımız olan Irak'tan Türkiye'nin tehdit edilmesine yönelik tehditleri bertaraf edecek tedbirleri de alacaktır.

Ben, Dışişleri Bakanlığımızın 2017 bütçesinin Bakanlığımıza, ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını yüce Allah'tan niyaz ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Açikkapı, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Tamaylıgil son konuşmacımızdır.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Evet, teşekkür ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – “Lady’s last” oldu.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – “Last” oldu bu sefer, kuralı bozduk ama inşallah, düzeni ve nizamı bozmayan bir düşünce paylaşımı içerisinde nihai noktaya geleceğiz diye yürekten inanıyorum.

Öncelikle teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Sayın Bakan, geçen sene de aslında ben -hatırladığım kadarıyla- Dışişleri Bütçesinde yine en son konuşmacıydım ama o gün, epey bir, herhâlde gündemin getirdiği yoğunluk içerisinde, bir Dışişleri Bakanlığı ve diplomasinin yaşattığı o sürecin dışında biraz daha iç politikaya dönük söylemleri birbirimizle paylaşmıştık. Ama, benim tanıdığım Mevlüt Çavuşoğlu diplomat kimliği, yapıcı ve sorun çözen kimliğiyle ve önemli günlerde önemli müdahaleleri yapma kimliğiyle çok farklıdır. Onun için bundan sonra da Türkiye için böyle bir süreçte devam edeceğine gönülден inanıyorum.

Şimdi, geldiğimizde, bugün, iki tane bütçe görüşüyoruz; bunlardan biri Enerji Bakanlığı bütçesi, birisi Dışişleri Bakanlığı bütçesi. Enerji Bakanlığı bütçesi görüşülürken de yine aynı şekilde dile getirdiğim bir konuydu. Biz enerjiyi Dışişleri ve Dışişlerinin ortaya koyacağı stratejik gelişme ve vizyona bağlı değerlendirmelerden uzak tutamayız. Aynı şekilde, oradaki gelişmeleri dikkate almadan da ne bölgesel ne küresel politikalarla ilgili stratejik kararları net, doğru okuyup karar noktasına taşıyabiliriz.

Baktığımızda, dünyadaki enerji kaynakları, bölgesel dağılımı ve o dağılım üzerinde enerji kaynaklarını ele geçirmeye çalışan güçler, enerjiyi kullanan devletler ve bu devletlerin birbirleriyle yaşamış oldukları karşılıklı dönemsel ilişki boyutları her ülke için ayrı ayrı gelişmelerin de hazırlayıcısı oluyor. Nasıl dersiniz... Bir tarafta bakıyorsunuz, işte tek kutuplu dünyadan çok kutuplu dünyaya geçiş, o geçiş sırasında ortaya çıkan ülkeler açısından o enerji güvenliği, arz güvenliği ve kullanıcı açısından ortaya çıkan gelişmeler; bir taraftan, Amerika ve ona bağlı enerji yönlendirici dünya fiyatlandırması ve ekonomisini de beraberinde getiren tercihler... Ta ki işte kaya gazının kullanımının ve ondan sonra oluşan emtia fiyatlarının etkilenmesi ve onun akabinde, baktığımızda, Rusya tarafından düşündüğünüzde, bölge ülkelerdeki devrimlere kadar varan çatışmalarda yine enerjinin, doğal gazın, petrolün dayanılmaz hafifliği. Yani, Gürcistan’da şöyle mi oluyor, neden oluyor? Peki, Ukrayna’da ne oldu? Renkli devrimler nereden geldi? O renkli devrimlerle ilgili bölgesel, işte sınır belirleme, sınırları daraldığı zaman “Nereyi aşarım giderim de oradan kendime bir yol açarım?” hevesleri ve oradaki ortaya çıkan sonuçlar, dünya coğrafyasında hem iç savaşlar hem kendi arasında baktığımızda huzursuzluklar ve mücadeleyi ortaya koyan bir dönemi, dönemi değil, yılları yaşıyoruz.

Şimdi, bizim buradaki sorunumuz şu: Dış politika olarak, Türk dış politikası olarak biz yaşanan bu küresel gelişmeleri ve gerçekleri doğru okumadan, doğru zamanlama yapmadan, doğru tercihler kullanmadan maalesef buralarda karşı taraf olarak, sürekli olarak problemlerle karşı karşıya gelmiş ülke konumuna düştük. Hep derler: “Jeopolitik konumumuz, jeopolitik gücümüz, onun getirdiği gücü iyi kullanmak...” Aslında klasik ama doğru, olması gereken özellik. “Biz bunu ne derece kullandık?” noktasında da soru işaretleriyle dolu bir dış politika üretiminiz var.

Ben, eski, 2002’den beri milletvekili olan bir parlamenterim. 2002’de geldik, daha 2003’e geçmeden Avrupa Birliğiyle ilgili olarak “Katılım müzakere tarihi alıyoruz.” noktasında ortaya çıkan bir coşku. O coşkuyla beraber bütün muhalefet, iktidar yollara düşme, tarihlerin alınması, gündüz havai fişeklerin patlaması, “Allah Allah, Avrupa’ya gidiyoruz...” Sanki ertesi gün Avrupa Birliği bizi aldı, her şeyiyle kabul etti ve biz bir anda yepyeni bir dış politik pencere açtık. O yetmedi, arkasından Kıbrıs. Kıbrıs, bizim önemli, tarihimiz açısından yani Türkiye Cumhuriyeti tarihinin o “kırmızı çizgi” dediğimiz veya “hassas” dediğimiz, uluslararası politik ortamdaki gücümüzün göstergesi olan

çok önemli bir konumundan dolayı Kıbrıs. 2003, Türk tarafının “‘Yes’ be gülüm.” dediği meşhur Annan Planı’yla gelen süreç. O zaman da işte “‘Şurası mı gidiyor, burası mı gidiyor?’ ‘Egemen eşitlik’ kavramından vazgeçmeyeceğiz, biz her şeyi Annan Planı’yla beraber değerlendireceğiz...” Ve sonuçta karşımıza çıkan bir netice; bizde, Türk tarafı kabul, karşı taraf ret. O arada da biz görüşme aşamasına gidiyoruz Avrupa Birliğiyle ilgili ve artık, müzakere tarihleri, müzakereyle ilgili ortaya konulan anayasal değişiklikler ve tarih alma sürecinde müktesebata uygunluğu sağlamak üzere ortaya çıkan “Anayasal değişiklikler demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, Avrupa, yakınız, beraberiz...” Şimdi, o zaman bakıyorum bugün Avrupa’yla ilgili bakış açısı, o günkü Avrupa’ya bakan iktidar partisinin bakış açısı... “Ya, biz insan haklarını işte bu yasalarla gerçekleştireceğiz.” Sanki, Türkiye olarak bizim bunları yapabilecek yeterliliğimiz veyahut Türkiye olarak bunlarla bir özgürlüğü dile getirmede yetersizliğimiz varmış gibi hep beraber “Tamam, buna uygun hareket edeceğiz.” dedik. Geldik, bunları biz yaparken bir anda reddedilen Annan Planı’ndan sonra, Avrupa Birliği nasıl olduysa -ki hem Türkiye hem Yunanistan açısından baktığımızda- Güney Kıbrıs’ın Avrupa Birliğine üyeliği sürecinin işleminde geçerli olan uluslararası anlaşmaları bir tarafa bıraktı, bir Güney Kıbrıs üyeliğinin gerçekleşmesi oldu. Peki, biz orada yeterli kaldık mı? Kalmadık. Sayın Gül’ün o zaman İngiltere’nin Dönem Başkanlığına yazdığı muhalefet şerhinin dışında bir şey yapamadık. Avrupa Birliğiyle ilişkiler ve her aşamadaki gelişmelerle önemli bir kaybı yaşadık. Yani, söylediğim şu: Dönem dönem ortada yaşanmış olan olaylara karşı politika açısından yanlışlarımız oldu. Bu yanlış tercihler ve zamanlama, maalesef bugün karşımıza çıkan problemlerin hazırlayıcısı oldu. Biz, hani o dediğim jeopolitik konumumuzun getirdiği güce ne kadar vakıfız?

Kısaca şunu da söyleyeceğim, zamanı çok fazla kullanmayacağım ama: Bakın, Türkiye 2007’ye kadar, hatta 2008’e kadar büyüme açısından da önemli bir ortalama büyüme rakamlarında gelişme gösterdi. Biz ne zaman 2008, 2009’da, bu Hamas, Müslüman Kardeşler, yaşanan Arap Baharı, onların tarafı olma, tarafların içerisinde kendilerinde karşılaştırılan liderlerle ilgili taraf tutma noktasına geldik ve o yaşanan karmaşa içindeki küresel senaryoda Türkiye’nin belli yerlere zorlanmasına göz yumduk; Türkiye’nin büyümesi de aşağı doğru gitmeye başladı, küresel ekonomide yaşadığı sorunlar da artmaya başladı ve Türkiye, çizgi olarak ekonomik dataları ile politik tercihlerinin karşılaştırılmasını tek bir çerçevede yaptığında bunun açık maliyetlerini ve sonuçlarını da görmeye başladı.

Şimdi, Sevgili Bakanım, Türkiye İncirlik gibi bir üsse sahip, değil mi? Burası adı NATO üssü, kullanımı Amerika olan bir üs. Biz İncirlik’e sahibiyetimizin değerini ne derece kullandık, aynı Güney Kıbrıs ile ilgili Avrupa Birliği sürecinde ne kadar etkin olduğumuz sorusuyla beraber düşündüğümüzde?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Diğer taraftan baktığımızda, biz bugün gerek Irak gerek Suriye gerek Kafkaslar ve gerekse Rusya, Amerika arasında ilişkilerde... Bir dönem gittik, boru hatlarıyla anlaşmamızı “Uygundur.” deyip Rusya’ya döndürdük. Şimdi, farklı bir yöne geçiyoruz. Ondan sonra karşımıza bakın yine bölgesel olarak eksik kaldığımız yer İsrail, Mısır ve Güney Kıbrıs’ın doğal gaz aramalarıyla ilgili o parselasyon ve o süreç yaşandı. Biz ne kadar erken farkına vardık bu olayın? Ne kadar erken müdahil olabildik? Ve bugün baktığımızda, Avrupa kullanıcı, kaynak sağlayıcı ve buna hâkim olmaya çalışan büyük güçlerin arasında hangi noktadayız?

Gelelim Çin-Rusya birlikteliğine. Bugün artık Orta Doğu'dan uzaklaşan, Orta Doğu'dan giden özellikle Batılı güçlerin Pasifik üzerinde kurguladıkları yeni politikalarda biz Pasifik ve ona bağlı gelişmelerle ilgili politikalarımızı neye göre planlıyoruz? Yani, erken görümlü bir dış politika uyguluyorsak yaşanan olaylarda ülkemiz üzerinden senaryo kuranlara karşı bizim aldığımız tutum ve onun maliyetlerinin, faturalarının öncesinde olasılıklara karşı ne yapacağız?

Bakın, biz çıktık, o dönem yine Büyük Orta Doğu Projesi, Arap Baharı, o dönemki gelişmeler, yeniden yapılanma ve onun eş başkanlığından övünç duyduk. “Medeniyetler İttifakı” dedik, o Medeniyetler İttifakı'nın içinde ortaya konulan çalışmaların içerisinde bulunduk. Ondan sonra çıkan tablo yine zamanı, zemini, olayları iyi okuyamadığımız. Okuyamadığımız sürecin içerisinden de ülkemiz açısından baktığımızda doğru sonuçlara ulaşamadığımızı gösteriyor.

Ben tabii, bu yaşanan 2007-2009 ekonomik sonuçları, bir de bu son dönemdeki gerek Rusya gerek Avrupa Birliği gerek o süreçte karşımıza çıkan ticari açıdan baktığımızda... Ticari sonuçların rakamsal olarak gerçekliğini de tabii uzun uzadıya konuşmak isterim ama zaman yok.

Şunu söylüyorum: Sayın Bakanım, baştan anlattınız, FETÖ, Fetullah Gülen terör yapılanmasıyla ilgili gelişmeleri. Değerli Bakanım, baktığımızda, yapısıyla en çok örgütlenmiş, Dışişleri her ülkede var olan bir yapı ve bu yapının bugüne kadar yapılan her türlü, işte bu bölgesel çalışmalarda... Çünkü, baktığımızda, bizi Cumhurbaşkanımız adına o ülkelerde temsil eden diplomatik bir görev kadrosu. Ne derece farkına vardılar ne oldu, ne bitti? Ne oluyor, hangi çalışmalar oldu?

Bir ikincisi, hâlihazırda var olan çalışmaların tespit edilip size raporları geliyor mu? Yani, yurt dışındaki o 100 küsur ülkede hangi durumdadır? Afrika'da, Balkanlarda yani Fetullah Gülen terör örgütünün devam eden yapıları yurt dışında var mıdır? Hâlâ devam etmekte midir? Çalışan okulları var mıdır? Mesela, ben Gürcistan'a gittim, “Tiflis'te 8 tane lise, 2 tane üniversite var.” dediler. Makedonya'ya gittik, “Hâlâ Makedonya'da devam ediyor.” denildi. Bunlarla ilgili görüşmeleriniz ve kurulan diyaloglar nasıl?

Son bir sözüm de ben aynı zamanda AGİTPA üyesiyim. Sevgili Bakanım, buradan gidiyoruz bu parlamenter meclislerine, siz de Konseyde Başkanlık yaptınız. Konseyin kendine göre etkin bir görevi var ama onun ötesinde siz Dışişleri bakanları toplantısına katılıyorsunuz Türkiye olarak. Bu parlamenter meclislerinde çok ciddi çalışmalar oluyor, çok ciddi sonuçlar oluyor, bir hafta sonra Dışişleri bakanları toplanıyor. Oradaki çalışmalar ve sonuçlar ile belgelerden bir tanesini alıp da okuyan veya paralelinde bir neticeye giden çalışma yok. Yani, boş işe yarıyor, sadece bir araya gelen parlamenterler oluyor. Onun için, Türkiye olarak, özellikle Dışişleri Bakanımız olarak bu tür oluşmuş olan gerek NATO Parlamenterler Asamblesi gerek AGİT, Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatının Parlamenterler Asamblesinden ortaya çıkan karar metinlerinin karar alıcı noktalarda değerlendirilmesi tercihini ortaya koyacak bir teklifiniz olursa da olumlu olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben de size teşekkür ediyorum.

Evet, bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi soru işlemine geçeceğim.

Soru sormak isteyen arkadaşlar lütfen sisteme girsinler.

Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Bakan, “Avrupa Birliğinden geri kabul anlaşması gereği 500 milyon euro gibi bir para geldi.” dedi ama dün AFAD’dan sorumlu Başbakan Yardımcısı Veysi Bey “Nakit gelmiyor zaten bu paralar, değişik projelerle geliyor ve gelen paralar 2 milyar euroya yaklaştı.” diye bir açıklama yaptı. Burada bir çelişki var, bunun düzeltilmesi gerekiyor Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, siz Dışişleri olarak bu Avrupa Birliğiyle yaptığımız anlaşmanın yenilenerek, Avrupa Birliğinin Amerika’yla yapılacak olan TTIP’nin kapsamına girebileceğimiz konusunda hemfikir misiniz? Yani, öyle bir avantajımız olabilecek mi yenilenirse?

Bir de ağustos ayında –basına intikal etti- bir Girit ziyaretinde bulundunuz Yunan meslektaşımızla. Orada Girit’le ilgili bazı sözler sarf ettiğiniz doğru mu? Girit’le ilgili, “Girit bir Yunan adasıdır.” Onu soruyorum.

Bir de 17 adayı Sayın Dudu sordu, onu ben de yineliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, Kırım Türklerinin talepleri var, somut talepleri de var. Bunlardan biri, Kırım Haber Ajansına destek olunması; diğeri de hemen, Ukrayna sınırındaki bin ev yapımı noktasında verilen sözler var. Yerine gelmediği noktasında talepleri var.

İkincisi: Sayın Bakanım, siz Strazburg’dayken dokunulmazlıklar konusu size sorulduğunda -yanlış hatırlamıyorsam- “Venedik Komisyonundan görüş istedik.” dediniz. Bu görüş geldi de mi tutuklamalar gerçekleşti; yoksa, bu görüş gelmeden mi tutuklamalar gerçekleşti? Bu görüş geldiyse nedir? Venedik Komisyonunun dokunulmazlıklar konusundaki tutumu neydi?

Avrupa Konseyine “grand payeur” olduk diye geçen bütçede de konuşmuştuk. Avrupa Konseyi bağlamında sorayım ama genişleterek de soracağım. Türk diplomatlarının ya da Türk bürokratlarının uluslararası kuruluşlardaki temsilinde -derecelendirme var ya, A4, A5 gibi- “grand payeur” olmanın bir etkisi oldu mu? Yani daha üst düzeyde bürokratlarımız olabildi mi uluslararası kurumlarda diye sormak istiyorum.

Bir de geçen bütçede Rusya’yla aramız kötüydü ve siz Rusya konusuna girdiğinizde şöyle demiştiniz: “Bu ilişkilerimizin kötü olması nedeniyle biz şeyi anladık.” Mealini söylüyorum, tam cümle tutanaklarda var. “Gaz konusunda kaynak çeşitliliğinin önemini anladık ve bu konuya ağırlık vermek istiyoruz.” dediniz çünkü aramız çok kötüydü. Biz Rusya’yla ilişkileri düzelttik, sizin deyiminizle “sabırla bekleyerek” düzelttik bu ilişkileri ama ilişkiler düzeldi düzelmez biz, sizin o öncelik verdiğiniz gazdaki kaynak çeşitliliği konusunda sanki o arayışımızı bir anda unuttuk, Rusya’yla ilişkilerimiz düzgünken de kaynak çeşitliliğine önem vermemiz gerekmez mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Arslan...

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Bakan, Sayın Abdullah Gül Dışişleri Bakanırken kendi döneminde bütün dış ülkelerdeki elçiliklerimize ve temsilciliklerimize bir yazı göndererek “FETÖ’cülere yardım edin, destek olun.” yazısı yazmıştı. Bu yazılan yazının gereği o gün fazlasıyla yapıldı. Bu yazı bugün iptal edildi mi, hâlen uygulanmaya devam ediliyor mu?

Komşularımızla ilişkilerimiz çok önemli, 900 kilometre sınırımız olan Suriye’yle ilişkilerimiz çok daha önemli. Biz barışı sağlayacağımız yerde, Suriye’yle kavgayı hâlâ daha derinleştirmeye, daha da büyötmeye çalışıyoruz. Bunu nasıl düzelteceğiz? Suriye’yle ilişkilerimiz ne zaman düzelecek?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Arslan, teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, fahri konsoloslukların statüsü nedir? Seçilmesi, nitelikleri veya atanmaları nasıl olmaktadır? Bu soruyu şunun için soruyorum: Son günlerde fahri konsolosların, özellikle belli ülkelerde, tamamen FETÖ’nün kontrolünde ihdas edildiği şekilde söylentiler var. Benim de tanıdığım çok değerli fahri konsoloslar var ama sizden bununla ilgili bilgi almak istedim.

Bir de 15 Ekimde Lozan’da kamuoyuna yansıyanların dışında bir anlaşma, bir ittifak oluşturulabilirdi mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın İhsanoğlu...

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Sayın Bakanım, biraz önce Şark El Avsat Haber Ajansının sizden naklen şöyle bir beyanat aktardı, bugün yani salı günü verdiğiniz bir beyanat diye: “Türkiye’nin Rakka’ya dönük hareketi birkaç hafta içerisinde başlayacaktır ve ayrıca, Amerikalıların bize ‘PYD Rakka’nın kuşatılmasında bulunacak ama içeri girmeyecek.’” şeklinde bir beyanatınızın olup olmadığını doğrusu merak ediyorum çünkü buradaki şeylerinize bunu duymadım.

İkinci bir husus: İslam İşbirliği Teşkilatında, maalesef, Genel Sekreter istifa etti başarısızlıktan dolayı, hafifliklerinden dolayı. Fakat şimdi orada Türk diplomatı adına, Türk memuru adına fazla kimse kalmadı. Onun için de oradaki münhal kadrolara Türk adaylarının müracaatını desteklemek lazım ve yeni adayların girmesi için zemin müsaittir.

Üçüncü husus: Biraz önce söylendi, Türkiye’nin sahasındaki kayalıklar ve küçük adalar meselesi bize soruluyor. Biz de daha önce yazılı olarak sorduk, sözlü olarak sorduk fakat cevap almadık, onun için, ben de bunun altını çiziyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Yılmaz...

ÖZTÜRK YILMAZ (Ardahan) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, son günlerde Silopi’ye çok büyük bir askerî yığınak yapıldığını biliyoruz, televizyonlara da, gazetelere de bu yansıdı. Bunun Irak’a muhtemel bir -şartlar olgunlaşırsa, o yönde cereyan ederse diyelim- müdahale şeklinde cereyan edebileceği ama bunun içeriyle bir alakası var mı? Yani içeride PKK’ya veya bir kalkışmaya dönük, orada bir yığınak, o manada bir şeyi var mı?

İkincisi de Kıbrıs konusuyla alakalı. Şimdi, Kıbrıs’ta, işte, 2010 yılında artık 2016 sonuna kadar çözüm diyorlar, hadi, 2017 baharına kadar... Bu defa da olmazsa bu çözüm, bu defa da gerçekleşmezse Kıbrıs’ta bir kesim, “Bittiği anda tekrar müzakereler devam eder.” anlayışında, siz hangi anlayıştasınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Dudu...

MEVLÜT DUDU (Hatay) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, Suriye ve Irak'taki durum nedeniyle Orta Doğu'yla ticaretimiz ciddi anlamda akamete uğramış durumda hepimizin bildiği gibi. Geriye kalan tek yol Mısır üzerinden Ro-Ro seferleriyle ticaretimizi devam ettirmektir. Bu bizim bölgemize, Hatay ve Adana, Mersin, Gaziantep gibi diğer bazı güney illerimizi çok ilgilendiren bir konu. Hatay'da Türkiye'nin en büyük lojistik filoları var ama şu an hepsi iflas etmiş durumda, tırlar satılıyor, tırlar çürümeye terk edilmiş durumda. Mısır'la olan ilişkilerimizin bozukluğu bu konuya da yansdı ve Mısır Ro-Ro seferlerini durdurmak için her türlü çareye başvurdu, her türlü bürokratik zorluğu çıkardı. Sonuçta, Ro-Ro seferleri durmuş durumda. Mısır'la...

BAŞKAN – Soruyu alabilir miyim.

MEVLÜT DUDU (Hatay) - ...ne noktaya geldik bu anlamda? Bir çözüm bulabilecek miyiz acaba?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Atıcı...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, üç kısa sorum var. Birincisi: Bugün Suriye'de eğer barış ortamı sağlanırsa ya da bir anlaşma olursa sizce, sizin öngörünüze göre Türkiye'deki Suriyelilerin yüzde kaçını geri döner?

İkinci sorum: AB görüşmelerinden çekilmeyi gerçekten düşünüyor musunuz?

Üçüncü sorum: Dış temsilciliklerimizin yurt dışında yaşayan Türklere “Cumhurbaşkanını eleştirenler varsa şu tarihe kadar bunları ihbar edin.” diye resmî yazı yayınladığı doğru mudur?

BAŞKAN – Sayın Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, şu dört yıldır bu ülkenin yaşadıkları noktasında, Kıbrıs'ta, Suriye'de, Irak'ta, Avrupa Birliğinde, uluslararası ticarete ve ilişkilerde bu yaşananlardan sonra samimi bir özeleştiri düşünüyor musunuz Hükümet olarak?

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Durmaz.

Evet, müzakereler ve soru işlemleri tamamlanmıştır.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakanım, gönlümden on beş geçiyor ama otuz dakika hakkınız var. Otuz dakika yeter mi?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Herhâlde yeter Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Esasen, Meclisin İcütüzüğü'yle ilgili bir şey söylemek istiyorum: Genelde, Genel Kurulda da milletvekillerimiz gerçekten sorular soruyorlar, cevap verilmesi gerekiyor, yazılı cevap vermek de çok şey olmuyor.

BAŞKAN – Sayın Bakan, süreniz kırk beş dakikadır. Aslında, böyle bir karar almıştı Komisyonumuz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Bunun için söylemiyorum ben.

BAŞKAN – Buyurun.

Kırk beş dakikayı verelim size, bütün soruların cevaplarını alalım o zaman.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÛT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Esasen, milletvekillerimizin sorularına cevap verecek düzenlemeyi belki İç Tüzük'te hep beraber, arkadaşlarımızla düzenler, biz de rahat rahat cevaplarını veririz.

Öncelikle, hepinize çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten, başladığımız saatten bu yana samimi bir ortamda görüşlerimizi dile getiriyoruz. Farklı düşünebiliriz, bazı söylediklerimiz birbirimizin hoşuna gitmeyebilir ama bu da demokrasinin bir gereği. Farklı siyasi görüşlerimiz var, biz iktidarız, siz muhalefetsiniz. Çok mantıklı öneriler geldi, güzel sorular geldi, hepsine çok teşekkür ediyorum. Esasen, yorumların içinde de ilk önce birçok soru vardı, şimdi ayrıca sorular oldu. Ben hemen isterseniz soru-cevap kısmını şey yapayım, ondan sonra da genel değerlendirmeyi birlikte yine yapalım.

Avrupa Birliğiyle ilgili: 3 milyar+3 milyar vaatleri var ama tahsis edilen, orada, parkta bekleyen para 2 milyar, doğru. Bize aktarılan para ise değişik kurumlar bizim kurumlara ya da işte UNICEF gibi kurumlara aktarılan para son güncelleme –düzeltiyorum, ben 500 milyonun üstünde demiştim- 677 milyon euroya çıkmış ama bunlar, proje hazırlanıyor, zaten bize para nakit gelmiyor, daha doğrusu bizim cebimize gelmiyor para, Suriyeliler için üretilen projelere aktarılıyor. Ama, burada çelişkiler var, mesela, 500 binden fazla Suriyeli çocuk okula gidemiyor, Avrupa Birliği Millî Eğitim Bakanlığına para verirken diyor ki: “Bununla yeni sınıf yapamazsın.”, “Ben ne yapacağım şimdi bu parayı?”, “Mevcudu tamir et.” diyor. Yeni sınıfa ihtiyaç var yani biz kendi çocuklarımıza da yeni sınıflar kazandırıyoruz. Bu tür şeyleri müzakere ede ede bayağı bir hızlandırdık, önceden çok yavaştı. Bundan mesela, bir ay önce veya altı hafta önce bu rakam sadece 179 milyon euroydu. Buradaki fark bu.

Sayın Kuşoğlu, biz Gümrük Birliği Anlaşması'nı güncellemek istiyoruz, birkaç tur görüşmeler de yaptık. Gümrük Birliği Anlaşmalarında Avrupa Birliğinin üçüncü ülkelerle imzaladığı serbest ticaret anlaşmalarına, yatırım anlaşmalarına dâhil olduğumuz zaman tabii, bu TTIP için de geçerli ama biz bu işi garantiye almak için ABD'yle de görüşmelerimiz devam ediyor.

Kırım Türklerinin taleplerini yerine getiriyoruz. Bu televizyonla ilgili, haber ajansıya ilgili desteği de veriyoruz fakat Kırım Türkleri önce Herson'da konut istemişlerdi, şimdi Herson'u da güvenli görmüyorlar ve Kiev'de konut istiyorlar. Geçen, Agayev'le de görüştük, bizim bu konuda hiçbir sıkıntımız yok, onların tüm taleplerini gerçekten karşılıyoruz, onları yalnız bırakamayız.

Elbette, Venedik Komisyonunun görüşlerini dikkate almamızda fayda var ama Venedik Komisyonu da siyasi görüş vermemeli. Venedik Komisyonunun görevi hukuki mütalaa vermektir, danışmanlık yapmaktır, siyasi değil. Yani burada bireysel olarak mesela, dokunulmazlıkların hepsi kaldırıldı, siz de biliyorsunuz, bunların hiçbirisinin ifade özgürlüğüyle bir ilgisi yok, sizin partiden de, diğer partilerden de, bizim partiden de arkadaşlar var. Sadece haklarındaki davalarla ilgili dokunulmazlık kaldırıldı, kürsü dokunulmazlığı, diğer dokunulmazlıkla ilgili bir sınırlama yok, yanılıyorsam düzeltin lütfen. Dolayısıyla, uluslararası kurumlar görüş verirken de buna dikkat etmeli.

Girit'le ilgili benim böyle bir söylemim olmadı ama gittim, orada niye görüştüğük? Kıbrıs konusunda gayriresmî -resmî müzakere değil- garanti, güvenlik konularında fikir alışverişi yapıyoruz.

17 adayla ilgili biz daha önce de açıklama yaptık, tekrar söylüyorum: Biz iktidara geldiğimiz günden bu yana bahsettiğiniz adaların hukuki ya da fiziki şartlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Burada farklı hukuki ve siyasi pozisyonlarımız var Yunanistan'la, bunun için de adına “istikşafî” dediğimiz görüşmeleri devam ettirdik bu süreçte ama bu süreç bizim dönemimizde de başlamadı, Sayın Ecevit'in Başbakan olduğu dönemde yine bu sorunları çözmek için başlatılmıştır, biz de devam ettirdik

ve o iktidar döneminde de 7 tur görüşmeler olmuştur, istikşafi görüşmeler. Bu istikşafi görüşmelerde farklı görüşlerimiz var, bunu nasıl çözeceğiz, mahkemeye mi gideceğiz, zorla asker çıkartarak mı bunu çözeceğiz veya diploması yoluyla mı çözeceğiz? Birçok seçenek var, bunlar görüşülmeye devam ediyor ama tekrar ediyorum, bizim dönemimizde hukuki ya da fiziki şartlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır, bizim statümüzde de herhangi bir değişiklik olmamıştır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Defakto bir durum yok mu Sayın Bakan, orada?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Yani defakto durum, ne zaman, ne oldu, biz mi yaptık, onlar mı yaptı, bunları uzun uzun bir gün oturalım, konuşalım, haritalar üzerinde de konuşalım, gerçek bilgiler üzerinde de konuşmamızda fayda var. Biz hatta önümüzdeki süreçte bu konuları, Bakanlığımız ile Genelkurmay arasında da ortak bir çalışma grubumuz var, burada da görüşüyoruz. Yani samimi bir şekilde bunları da konuşmakta yarar var ve nasıl çözeceğimiz konusunda da bir fayda var diye düşünüyoruz.

Türklerin tabii, Avrupa Konseyi ve diğer uluslararası örgütlerdeki temsiline de önem veriyoruz, gerçekten de teşvik ediyoruz, sınavlara da girmeleri geriyor “grand payeur”un da bir karşılığı var, İnsan Hakları Mahkemesinden tutun parlamentoya kadar, diğer kurumlara kadar olmalı.

Biz Rusya’dan gaz alıyoruz, çeşitlendiriyoruz, bu politikamızdan da vazgeçmiş değiliz çünkü tek ülkeye bağlı olmaz. Hatta, şimdi –Enerji Bakanımız bunlara cevap vermiştir mutlaka- yeni stoklama, depolama işlemlerini nasıl yapıyoruz, herhangi bir aksaklık olduğu zaman... TANAP mesela bizim birinci öncelikli projemiz. Türkmen gazını mesela İran yolundan ya da Hazar Denizi’nden buraya nasıl bağlayabiliriz, işte İsrail gazının Türkiye’den gelmesi, çözüm olursa Kıbrıs bölgesindeki gazın gelmesi gibi birçok şeylerimiz de var.

Sayın Aslan, bizim şu anda arkadaşlarımıza talimatımız FETÖ’yle sonuna kadar mücadele. Bir FETÖ haritamız var. Bu haritada nerede, hangi yapılanması var –Sayın Tamaylıgil de beli ağrıdığı için gitti, kendisine çok teşekkür ediyoruz- ve arkadaşlarımız önce günlük rapor gönderiyorlardı şimdi haftalık bize rapor gönderiyorlar, hangi adımlar atıldı, biz sonuna kadar bunlarla her yerde mücadeleyi devam ettireceğiz çünkü birçok yerde eğitimlerine de devam ediyorlar. Burada biz illa “Okulları kapatın.” demiyoruz çünkü o ülkenin çocukları da okuyor ama “O zaman devralın ya da bizim Maarif Vakfına devredin. Devralacaksınız da biz size teknik destek verelim, öğretmen desteği verelim.” Bazı ülkelere maddi destekler de veriyoruz ki o ülkelerin güvenliği için de tehdit olan bu yapıdan kurtulması gerekiyor.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Bakan, o yazı iptal edildi mi, duruyor mu arşivde?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – O yazını hükmü falan yoktur. FETÖ, terör örgütü ilan edildi. Ayrıca, üstüne, bizim şimdi kendi yazılarımız ve genelgelerimiz var, hiç merak etmeyin siz.

Fahri konsolosluk statüsü şöyle: Biz kendimiz yurt dışında fahri konsolos atayacaksak bizim oradaki büyükelçilerimiz buluyor ya da tavsiye ediliyor, sonra biz bunu incelemeye tabi tutuyoruz, güvenlik soruşturması, vesaire, vesaire. Başka bir ülke de Türkiye’de bir fahri konsolosluk şey yapmak istiyorsa biz bunu da karşılıklılık esasıyla onlardan da bazı taleplerimiz oluyor tabii ama o şahısla ilgili bazen bizden rica ediyorlar, örneğin, diyorlar ki: “Antalya’dan isim önerir misiniz?” Biz üç dört tane arkadaş ismi öneriyoruz ama bu iş her zaman böyle olmuyor, kendileri tavsiye ediyorlar, bize sorarlarsa ya da başka yöntemlerle, geldiği zaman biz yine inceliyoruz. Ben Bakanlığa geldiğimde ilk yaptığım şeylerden bir tanesi -yani 2014 Eylül ayından bahsediyorum- FETÖ bağlantılı sanırım 50’den fazla

fahri konsolosun fahri konsolosluğunu iptal ettirmek oldu, daha geldiğimde ilk imza attığım şeylerden bir tanesi buydu. Yani darbe girişiminden önce de biz zaten yoğun bir şekilde bu şeyimizi devam ettiriyoruz.

Lozan'da bu en son görüşmeyi sordunuz galiba. Burada biz Halep'te özellikle, daha sonra mümkünse Suriye genelinde ateşkes nasıl sağlanır, insani yardımlar nasıl ulaştırılır ve ondan sonra siyasi çözüm. Nasıl bir Suriye istiyoruz? Toprak bütünlüğü, sınır bütünlüğü, laik, herkesi kapsayıcı bir yönetim olması konusunda... Suriye'yle ilgili birçok soruya da bu şekilde cevap verdik. Biz kesinlikle Suriye'nin de, Irak'ın da toprak bütünlüğünü savunuyoruz, sınır bütünlüğünü, bağımsızlığını savunuyoruz, bizden daha güçlü savunan da yok. Hatta, orada ilgili ülkeleri de sorguluyoruz: "Siz ayrılmasından yana mısınız da illa Halep'i istiyorsunuz? Sınır bütünlüğünü istiyorsanız Halep'in şimdi kimde olduğunun ne önemi var? Önemli olan ateşkesi sağlayabilmek, siyasi çözüme gitmek." Biz mantıklı öneriler getiriyoruz. Şu anda muhalefetin, diğer grupların Esat'la birleşmesi de söz konusu değil. Yani burada bizim ne düşündüğümüzden çok Suriyelilerin...

Bu arada, Özgür Suriye Ordusu şu anda müzakereleri yürüten, meşru, 130'dan fazla ülkenin de meşru olarak tanıdığı, koalisyonun askerî kanadıdır ve ABD dâhil her ülke Özgür Suriye Ordusu'yla temastadır, diyalogdadır ve içinde yabancı terör savaşçısı bulundurmamaktadır ve içinde terör örgütleri yoktur, sadece Halep'in belli bölgesinde El Nusra ile Özgür Suriye Ordusu'nun, ılımlı muhalefetin karıştığı noktalar var, bunun da nasıl ayrışacağı konusunda Cenevre'de uzmanlarımız devam ediyor, biraz önce de söyledim. Dolayısıyla, burada El Nusra da terör örgütüdür, Türkiye'nin de dostu değildir, Cumhurbaşkanımız da böyle bir şey söylememiştir arkadaşlar, gerçekleri konuşalım. Yani DAES'le çatışma hiçbir terör örgütünü meşrulaştıramaz, El Nusra da savaşıyor DAES'le, dolayısıyla onu da meşrulaştıramazdır esas söylemek istediğimiz Cumhurbaşkanımızın da bizim de ve El Nusra Türkiye'nin de dostu değildir.

Şimdi, Rakka konusunda geçen bütçe konuşmasında sizin sorularınıza spesifik bir şekilde cevap veremedim, borcum da var size. Bizim şu anda doğru, YPG sadece kuşatma vaziyeti görecektir ve içerideki operasyona özel kuvvetlerle beraber yerel güçleri kullanacak, Amerika'yla da vardığımız mutabakat budur. Ama biz bu konularda temkinli de davranıyoruz çünkü herkes sözünde duruyor mu, durmuyor mu, Mümbiç'te gördük. Bunları da açıkça söylediğimiz zaman "Yok efendim, diplomatik üslup kullanmıyoruz. Yok efendim, işte biz diplomatik üslup kullanırsak onlar bize daha sıcak bakar, Avrupa Birliği daha ılımlı bakar." Ben bunlara katılmıyorum arkadaşlar, artık "business as usual" yani eskisi gibi olmaz. Bakınız siz ne kadar iyi üslup kullanırsanız kullanın o ülkelerin size bakışı, sizdeki terör örgütlerine desteği ve diğer konulardaki bakışı değişmez. Burada herkesin anladığı üslupla konuşmakta fayda var. Yani kibar olacağız, şey olacağız diye, ondan sonra diplomatik olacağız diye şu andaki o Avrupa'nın "Biz birinci sınıfız, sen ikinci sınıfsın." yaklaşımının altında biz milletimizi ve ülkemizi ezdirmemiz lazım. Yerine geldiği zaman diplomasinin en inceliklerini kullanabiliriz, müzakere edebiliriz, göç, diğer konularda, vize serbestisi gibi ama yerine geldiği zaman, onlar sizi oyalamaya başladığı zaman siz de elinizdeki kozları masanın üstüne koymasını da bilmeniz lazım, bu da diplomasinin bir gereğidir. Yani üslup konusundaki uyarılarınıza çok teşekkür ediyoruz ama diğer tarafından da bakmanızı özellikle rica ediyoruz. Ben şahsen hiçbir zaman gerginlikten yana değilim ama şimdi bir Avrupa ülkesinde geliyor diyor ki: "Siz Hollanda'da yaşayan Türklerin durumunu soramazsınız, bu bizim işlerimize karışmak olur." diyor. Sen burada her şeye karışıyorsun... Ve diyor ki: "İçeride Türk bakandan hangi garantileri aldın bizim işlerimize karışmayacak." Yani öyle bir üst perdeden konuşuyorlar ki siz sıfırsınız, onlar üstün ırk, üstün ülke. İnanın onlara bir eleştiri yaptığın

zaman Hollanda'da hükümet bir buçuk sene önce devriliyordu. Bu kadar alışık değiller yani onlara da anladığı dilden söylemeyi de başarmalıyız. Bu kabadayılık değildir, bu gerçekten ülkenin de dik duruşunun bir anlayışıdır ama boşu boşuna olmaz ve dolayısıyla bunun karşılıklı olması da çok önemli.

Şimdi, Silopi'yi asker yıgdık, niye yıgdık? Musul -yine Sayın İhsanoğlu da sordu- Telafer, Türkmenler, biz bunların, Türkmenlerin haklarını korumak zorundayız çünkü PKK orada Telafer'e ikide bir gireceğim diyor. Biz şimdi orada hazırlıklı olmazsak bir oldubitti olursa o zaman ne yapacağız? Hazırlıklıyız ki herhangi bir Telafer'deki Türkmen kardeşlerimize... Sünni-Şii ayrımı yok, bizde mezhepçilik yok, biz mezhepçiliğe karşıyız, mezhepçiliğin tehlikeli olduğunu biliyoruz, Cumhurbaşkanımızın söylediği gibi "Ne Sünni'yiz, ne Şii'yiz, biz Müslümanız, bizim dinimiz Şia da değil, Sünnilik de değil, İslam'dır." Biz mezhepçiliğin her türlüüne karşıyız, iki de bir bunu söylediniz, söylediniz ve Suudi Arabistan'la, Katar'la ilişkilerimizden niye rahatsız olduğunuzu ben geçen de sordum, anlamıyorum. Onlar bizim kardeş ülkelerimiz, daha da iyi olacak ilişkilerimiz, çok daha da iyi olacak, her bakımdan da iyi olacak, Katar'a da üs kuracağız. Niye kuracağız? O bölgenin istikrarı, güvenliği bizim için önemli ve ihtiyaç var, istiyorlar da, bu iş birliğimizi sürdürmeliyiz yani burada mezhepçi ya da etnik açıdan bakmayalım olaylara. Ülkenin çıkarları, bölgenin istikrarı açısından bakmamızda gerçekten fayda var.

Şimdi, buradaki askerin tabii ki PKK'nın ve diğer örgütlerin bize yönelik tehdidine karşı da önlemdir çünkü buradan kaynaklanan tehditler var. Şimdi, biz burada Musul'da ne diyoruz? Haşdi Şabi girmesin çünkü bunlar intikam duygusuyla geliyor ve gittiği yerlerde mezhepçilikle Sünni'leri katlediyorlar hem de boğazlarına bıçağı sokuyorlar, böyle bıçağı çevirerek, aynı DAES. Bu olacak şey değil ki, bu intikam duygusu nedir? Sen tarihte ta geçmişteki olan kardeşler arasındaki çatışmayı bugün gelip intikam aracı olarak görürsen bu çok tehlikelidir. Onlar da diyor ki: "Peşmerge de girmesin." Şimdi, peşmerge de aynı şekilde kuşatma, bir tarafta onlar, Irak ordusu, yerel güçler. Telafer'e de aynı şekilde, Irak ordusu ve orda Sünni-Şii ayrımı yapmadan Türkmenler. Biz de o Türkmen kardeşlerimizi hiç ayırım yapmadan eğitiyoruz, donatıyoruz. Şimdi, bunları eğittiğimiz zaman, donattığımız zaman bu şey değil ki, kendilerini korumak için biz bunu yapmak zorundayız. Nasıl Başika'da eğitiyoruz, donatıyoruz. Niye? DAES'e karşı. Peşmergeyi de eğittik, donattık. Niye? Aynı saiklerle, şimdi o güçler, bizim eğittiğimiz güçler şimdi operasyonun içinde. Dolayısıyla buradaki tedbirimiz esasen bize karşı ve oradaki kardeşlerimize karşı oluşabilecek tehdide karşı bir adım.

Şimdi, sınır ticareti. Tabii, bu bölgedeki gelişmeler elbette ticaretimizi etkiledi, Irak'ta da etkiledi maalesef. Bir de arkadaşlar şunu unutmayalım: Bakınız, biz gerçekten şu anda Irak'taki, Suriye'deki sorunların yani kaynağı biz değiliz. Biz gerçekten Suriye'de bu olayların yaşanmaması için çok dostane uyarılar da yaptık. Ha, olaylar olduktan sonra bu kadar tepki göstermeli miydik, göstermemeliydik mi, başka bir şey ama geldiğimiz noktada 600 bin insanı öldüren kişiye de tepki göstermek bizim her şeyden önce insani ve vicdani görevimiz. Buna da yani biz taraf tutamayız yani Esad'ın tarafını tutamayız. Şu arada istediğimiz ne? Herkesi kucaklayıcı, kapsayıcı bir yönetim olsun diyoruz, herkesin kabul edeceği yani şu anda Esad'ı destekleyenlerin de kabul edeceği bir yönetim olmasında fayda var, onlar da dışlanmamalı. Dışlandığı zaman radikalizm başlar, dışlandığı zaman terörizme gider, başka istikrarsızlık olur. O yüzden gerçekten buralardaki gelişmelerden dolayı ticaretimiz düştü ama biz özellikle Irak'la olan ticaretimizi kolaylaştırmak için adımlar atıyoruz.

Mısır'la ilgili bizim Dışişleri Bakanıyla da son görüşmemizde bir: Uluslararası platformda birbirimizin aleyhine olmamalım. İki: Önce ekonomiden başlayalım... Bak, sizi eleştirdik, biz güçlü Mısır istiyoruz. Güçlü müsünüz? Hayır. Siyaseten güçlü müsünüz? Hayır. Filistin'e faydan var mı? Hayır. Müslüman dünyasına, İslam dünyasına katkın var mı? Yok. Afrika'ya katkın var mı? Yok.

Güvenliğin sağlam mı? Hayır. Bak, biz de bunu söylüyoruz, bu konuda biz de katkı sağlayabilirsek bu iç şeyleri düzeltilim. Bizi de istiyorsanız -bu şart değil, işçilerinize karışmak değil- biz size katkı da sağlarız. Bir de ekonomiden başlayalım, biz size karşı hiçbir olumsuz adım atmadık, karar almadık ekonomiyle ilgili, diğer konularla ilgili, sadece eleştirdik. Siz aldınız ama siz duygusal davrandınız aldınız, şimdi bu konularda alternatif güzergâhlar da var ama bunları da çözmeye yönünde ekonomi bakanlarımız da görüşüyor.

Diğer taraftan, “Suriye düzelirse kaç tane Suriyeli gider?” O konuda net bir rakam söyleyemem. Esasen Sayın Günal’ın söylediği gibi bir göç politikamızın da sadece Göç İdaresi değil oluşması lazım, eskiden biz sadece ya transit ülkeydik ya da kaynak ülkeydik, şimdi göç alan bir ülke olduğumuz için kalıcı duruma geldi şu andaki şartlardan dolayı. Dolayısıyla entegre bir göç politikamızın güçlendirilmesinde fayda var, buna tamamen katılıyorum. Ama bu Cerablus operasyonundan sonra orada ortalık biraz düzelince 5 binden fazla Suriyelinin geri döndüğünü söylüyoruz.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Ne kadar?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – 5 binden fazla.

Esasen burada o güvenli bölge olursa hepimizin söylediği ve buralarda evlerini yaparsak, istihdam yaratıcı projelere destek verirsek, cami, okul gibi ihtiyaçlarını karşılasak çok sayıda dönebilir yani tamamen çözüm olmadan da burası güvenli bölge olsa dönebilir çünkü bu insanlar yıllardır Türkiye’de bekliyorsa bir gün ülkesine dönme umudu... Yavaş yavaş bu umudu kaybedince Batı’ya doğru göç akımları başladı biliyorsunuz.

Dolayısıyla, şimdi AB’den biz hiçbir zaman çekilmeyi düşünmedik, müzakereden de çekilmeyi düşünmedik. Hatta tam tersi şunu söylüyoruz Avrupa Birliğine: Bakanız, bizi oyalyorsunuz, bakanız çifte standart içindesiniz, iki yüzlülük de yapıyorsunuz. Ne güzel söyledi Tamaylıgil bizi aslında eleştirmek için söyledi ama Avrupa Birliğinin başından beri Kıbrıs konusundaki iki yüzlülüğü 1959-1960 Londra, Zürih anlaşmalarına rağmen Rum kesimini üye yaptı. Şimdi biz dışarıdayız, veto hakkımız yok, söyledik, “Olabilir, o anlaşmalar olabilir ama biz alacağız.” dediler. “KKTC üzerindeki kısıtlamaları kaldıracamız.” diye karar aldılar, “Efendim anlaşma değilmiş, kararmış, uygulamıyoruz.” vesaire vesaire. Yani bizim Avrupa Birliğine yönelik normal şartlarda bakışımızda bir değişiklik yok, olmamalı da ama karşı tarafın bakışında iç politika, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, popülizm vesaire. Sadece bizde değil ki bakın, Ukrayna bugün neden bedel ödüyor? Rusya’yla ilişkilerine müsaade etmediler “Ya, biz, ya yok.” diyor. Bize de öyle demeye çalışıyorlar. Uçak düşürme hadisesinden sonra bize “İlişkilerini düzeltin.” diyen NATO ülkeleri hepsi dostane söylediler, biz de diyoruz bak biz istiyoruz, bizim istemediğimiz bir olaydı. Şimdi, “Niye düzelttiniz, yönünüzü bu tarafa mı dönüyorsunuz?” Aynı ülkeler, aynı siyasetçiler, ben de bunların şimdi iki yüzlülüğünü yüzüne karşı söylüyorum, “Fazla direkt söylüyorsun.” Başka nasıl söyleye bilirsin bunu? O nedenle bizim gerçekten Avrupa Birliğinden çekilme diye bir derdimiz yok Sayın Atıcı ama onların da bir karar vermesi lazım, bizi istiyor mu, istemiyor mu.

Bu arada imajınız da çok iyi olmuş. Sabahtan beri bakıyorum, “Bir yerden tanıyorum.” diyorum ama konuşuncaya kadar gerçekten...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sayın Bakan, bu, olağanüstü hâl tepki sakalıdır.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Olağanüstü hâle tepki mi? Peki, ama yine de yakışmış.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Olağanüstü hâlin bittiği gün keseceğim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Gerçekten, arkadaşlar, bakanız, dünyada ve bölgemizde çok ciddi sorunlar var.

Kaç dakikamız kaldı Sayın Başkanım?

BAŞKAN – On dakika efendim.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Sorunlar var, biz bu sorunların farkındayız. Sizin paylaştığımız kaygıları biz de paylaşıyoruz. Böyle bir durumda bu coğrafyada yaşayan bir Türkiye olarak, bir: Bu sorunların çözümü için katkı sağlamamız lazım. Bakınız, Afganistan-Pakistan üçlü mekanizmasından tutun Balkanlara kadar birçok inisiyatifimizin esasen amacı bu, sorunlara katkı sağlamak, sorunun çözümüne katkı sağlamak daha doğrusu, önleyebilersen de önle. Bakınız, dondurulmuş ihtilaflara bakın, Karabağ’dan Srebrenitsa’ya kadar, şimdi Kırım da öyle oldu, Gürcistan’ın 2 tane şehri, Kıbrıs’ı çözmeye çalışıyoruz vesaire; bunların hepsi tehdit, potansiyel tehdit. Tehdidin, yani sorunun çıkmasını engellemiyorsan çözümüne katkı sağla.

İki: Ülkenin millî çıkarlarını korumak için, yani o oluşan gelişmelerin size tehdit oluşturmaması için tedbir almak da bizim esas görevimizdir. Bizim esas anlayışımız budur, bu tedbirleri de alıyoruz ve katkı da sağlıyoruz.

Elbette muhalefetin bu anlamda sesine kulak vermeli, Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu bunu söyledi. Biz, gerçekten, Türkiye’nin toprak bütünlüğünün bölgedeki ülkelerin toprak bütünlüğünden ya da tam tersi, birbirinden etkilendiğini, birbiri için çok önemli olduğunu da biliyoruz ve buna da önem veriyoruz. Musul’la ilgili B ve C planlarımızı söyledik yani bunların girmemesi, Telafer’de bunların olmaması. Şu ana kadar da telkinlerimiz tutuldu. Yani gerçekten, şu ana kadar...

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Peşmerge Başika’yı aldı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Peşmerge kuşatma yapıyor sadece.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Başika’yı aldı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Başika, zaten Musul şehriyle ilgili... Zaten Başika’yla ilgili o bölge ihtilafı bölge şu anda ama bu adımların hepsi rejimle, şu anda Bağdat yönetimiyle Kuzey Irak yönetimi arasındaki anlaşmayla... Kim nerede duracak, nereye kadar gidecek, nerede kalacak; bunlar tamamen anlaşmalı. Çünkü ortak bir düşman var, kendi aralarında da şu anda bir sorun yok. Kendi aralarında bir sorun yoksa doğrusu bizim için de fazla bir sorun olmamalı diye düşünüyoruz.

Peki, Fırat Kalkanı neden YPG’ye yapılmıyor? Biz şu anda hâlâ bekliyoruz ki o 200 YPG’li sınırın öbür tarafına gitsin. El Bab’a kadar gittikten sonra rejimle 11 kilometre arada fark var, rejimle burada bir çatışmaya daha gerek yok, Halep’in kendi dinamikleri var, oradan batıya doğru, Münbiç’e doğru gidilecek. Eğer YPG unsurları da karşıya geçmezse onlar için de gereken yapılacaktır. Şu anda alan genişledikçe ilave takviye güce... Bakın, hepsi o yerel insanlar, orayı sahipleniyorlar. Operasyondan sonra oranın güvenliğini de sağlaması gerekiyor bu insanların ve bu insanlara da terörist demek de gerçekten...

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – El Bab’da var mı Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – El Bab’a kadar ilerliyorlar şu anda arazide, planlandı, ondan sonra da doğuya doğru hareketlenme olacak.

Şimdi, “Bakanlığımızda yeni sınav sistemi nedir?” dediniz. Biz şu anda yeni bir personel yönetmeliği, sınav yönetmeliği hazırladık; önümüzdeki günlerde yayınlanacak. Eskisinden farklı olarak bir değişiklik yaptık, bu da KPSS sınavını kaldırdık. Bazıları “KPSS sınavını kaldırdık.” deyince hemen diyor ki: “Bizim çocuğu al, zaten sınavsız alıyorsunuz.” Öyle değil. Önce İngilizceden geçerli

notu olması lazım. Buradaki amacımız ne biliyor musun? Şimdi, bazı çocuklarımız var, gerçekten yurt dışında sekiz sene, on sene okumuş. Türkiye’de okumadığı için de üç sene, dört sene KPSS’ye hazırlanması lazım. E, bu çocuklar Bakanlığa girmek istiyor, çok da iyi eğitim almış. Bunların önünü açmak için... Ama bir, yabancı dil kriteri; iki, yine yazılı sözlü... Yani bizim sınavlarımız gerçekten zordur. “Daha önce bu FETÖ’cüler nasıl girdi?” diye sordunuz, o sınavları değiştirenler, sınav sistemini değiştiren, çoktan seçmeliye çevirenler de içeride, hapiste. Yani bizde bu konularda gerçekten bunları ihlal edenler -soruların çalınması dâhil- bizde de bunlara önayak olanlar şu anda içeride.

İkincisi, tabii, FETÖ’ye bağlı olmak ile darbe girişimine karışmak ayrı şey. Darbe girişimine karışanlar zaten tutuklanıyor ama sadakati FETÖ’ye olanları da Bakanlıktan uzaklaştırıyoruz çünkü bazıları da itiraf etti, devletin sırlarını paylaşmışlar. Ben bu adamlarla çalışmam yani kim olursa olsun Bakanlığında, normaldir, bu konuda da vicdanlıyız.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Liyakat esaslı bir sınav yapacak mısınız?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Tabii, tabii, yazılı...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Mülakatsız, liyakat esaslı...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Mülakat en sonda Beyefendi, en sonunda; önce yazılı. Ama bizim sınavları geçmek kolay değil. İngilizce tercüme, başka tercüme, yazılı sınavlar...

KADİM DURMAZ (Tokat) – 90 alıyor, mülakatta eleniyor yani bunları yaşadık.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Siz bizim sınav sistemini bir inceleyin de ondan sonra... Görüşlerinize saygımız var ama sizin dediğiniz gibi değil.

Şimdi, İsrail’le ilgili anlaşma, birincisi, burada tazminat var. İkincisi, burada mahkeme kararıyla tazminat değil, anlaşma yoluyla. Mesela biz 5 bine yakın dosyayı İnsan Hakları Mahkemesinden geri getirdik. Vatandaş ile devlet uzlaşıyor, anlaşılıyor; devlet veriyor tazminatını. Gönüllülük esası, mahkeme kararı değil. Ama burada bizim şartımız yerine gelmiştir ve 20 milyonda anlaşılmıştır. Davalara baktığımız zaman, talep edilenlerin toplamı 20 milyonu bulmuyor zaten.

EKMELEDDİN MEHMET İHSANOĞLU (İstanbul) – Para mesele değil ki Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Para mesele değil ama burada şartın yerine gelmesi önemli.

Ambargoyla ilgili de sadece oraya gönderdiğimiz insani yardımlar değil, Cenin’deki kurulacak organize sanayiden bahsettik, hastaneden bahsettik, okullardan, elektrik, enerji; bunların hiçbirisine müsaade edilmiyordu.

Bu arada bizim için Hamas ile El Fetih arasında hiçbir fark yoktur. İkisinin burada bir arada tutulmasında Türkiye’nin yani iktidarımızın, Cumhurbaşkanımızın da çok önemli bir rolü vardır.

Burada güzel bir soru sordu arkadaşlarımız, “İsrail’le neden küstük, neden barıştık?” Gerçekten, bu soruyu da ben karşıt soru olarak sorabilirim. Bizim İsrail’le bu sebepten dolayı ilişkilerimiz bozulduğu zaman “Neden küstünüz yahu, barışsanıza.” diyen arkadaşlar, şimdi anlaşmayla şartlarımız yerine geldi, normalleşme oldu, “Neden barışıyorsunuz?” diye sorguluyorlar. Biraz önce Avrupa Birliği ülkelerine dedim ya, “Rusya’yla barışın.” dediler, şimdi “Niye barıştınız?” diye sorguluyorlar. Bunu biz de sorabiliriz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ambargo kalktı mı Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Arkadaşlar, “Ambargoları işte bu şekilde kaldırıyoruz.” diyoruz. Kısıtlamalar...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Şeffaf yürütmüyorsunuz Sayın Bakan, sıkıntı orada.

BAŞKAN – Soruları sordunuz arkadaşlar, tekrar soru kısmına başlamadık.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Soruları sordunuz, cevap veriyorum.

Arkadaşlar, “Kıbrıs konusunda gerçekten kritik bir aşamaya geldik.” dedik, “Çözdük.” demedik; bir arkadaşımız böyle söyledi. 4 tane fasıl konusunda iki taraf önemli mesafeler katettiler, anlaştılar, uzlaştılar ama hâlen o 4 fasılda da açıkta kalan konular var; mesela dönüşümlü başkanlığın süreleri gibi, vesaire vesaire. Şimdi, ilk önce, Mont Pelerin’de bu 4 başlık konusunda açıkta kalan konularda anlaşmaya, bağlamaya çalışıyorlar. Ondan sonra, toprak, mülkiyet ve en sonunda da garanti ve güvenlik. Biz, sizin söylediğiniz gibi Sayın Genel Başkan Yardımcım, toprak, mülkiyet, güvenlik ve garanti konularının en son konuşulmasını istiyoruz, en sonda.

Şimdi, burada garanti konusunda taviz verme söz konusu değildir arkadaşlar. Neden? Eskiden Rum kesiminden kaynaklanan -işte tarihte de yaşananlar var, Türk tarafı da bunu unutmadı, Kıbrıs Türk halkı, doğaldır- güvensizlik var. Bizim de orada üs, askerlerimiz var, bu garantiyi veriyor. Şimdi, Yunanistan ve Rum kesimi, onların etkilediği bazı gruplar da, efendim, garantiye gerek yok, Avrupa Birliği varmış... Bugüne kadar Avrupa Birliği hangi çatışmayı engelleyebilmiş? Srebrenitsa soykırımını engelleyebildi mi? Avrupa Birliği tek başına bunların garantisi değildir. Ve onlara şunu söylüyoruz: Bu, en son beşli formatta konuşacağımız şeyler, gayriresmî konuşabiliriz Girit Adası’nda konuştuğumuz gibi. Koçiyas da İstanbul’a geldi, 2 defa bir araya geldik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, süremiz bitti, toparlarsanız...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Toparlayalım.

MEVLÜT DUDU (Hatay) – Sayın Bakan, Cenevre görüşmelerinde Türkiye olacak mı?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Hangi Cenevre görüşmelerinde?

MEVLÜT DUDU (Hatay) – Kıbrıs’la ilgili.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Son beşli formatta biz varız garantör ülke olarak.

Şimdi, şu anda Kıbrıs etrafındaki gelişmelere bakın. Doğal gaz, petrol, herkesin gözü orada. Hemen biraz doğusunda -yani Suriye’yle eskiden feribot seferleri başlatmıştık biz- Kıbrıs’la Suriye arasında her ülkenin savaş gemileri var. Suriye’de herkes var; Rusya var, Amerika var, o var, bu var, ülkeler var, İran var, Hizbullah var, Şii milisler var, PKK var, YPG aynı şey, DAESH var, El Nusra var, göç akım tehlikesi var. Şimdi, bu tür tehditlere karşı Kıbrıs’ı, Kıbrıs Türk halkını kim koruyacak? Kim koruyacak? Dolayısıyla, orada Kıbrıs Türk halkının güvencesi bizim için çok önemlidir. Bu konuda da zaten Sayın Akıncı da söylüyor, “Türkiye’nin garantisi şarttır.” diyor.

Değerli Başkanım, daha epeyce sorular var, Utku Bey’in güzel görüşleri var, arkadaşlarımızın şeyleri var ama...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 263 milyon var Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Elbette biz, burada, Fırat...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – G20’nin maliyetiyle ilgili, 2015’le ilgili bir soru vardı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Onları vereceğiz size, onları yazılı olarak vereceğiz.

MUSA ÇAM (İzmir) – İdam konusunda ne düşünüyorsunuz?

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – İdam konusunu değerlendirecek olan yüce Meclistir. Sizler de bu Meclisin milletvekillerisiniz. Halkın da bir talebi var. Herkesin şahsi görüşü olabilir, benim de şahsi görüşüm var, hepinizin şahsi görüşleri var ama halkın bir talebi var. Halkın talebini de demokraside tamamen yok saymak da doğru değil. Dolayısıyla, halkın talebini Meclis değerlendirecek, konuşacak, kararını verecek. Meclisin vermesi lazım yani burada ben tek başıma bir karar verecek değilim, esas kararı siz vereceksiniz. Umarım, çok olgun bir ortamda, medeni bir şekilde bu konular tartışılır, değerlendirilir ve halkın talebi karşısında yüce Meclis de kararını verir.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum. Kalanlara da yazılı cevap...

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Değerli arkadaşlar, gerçekten ben sizlere çok teşekkür ediyorum. Hepsine tek tek cevap vermek isterim ama çok görüşler, sorular oldu, keşke zamanımız daha fazla olsa... Gayet olgun bir ortamda, farklı da düşünsek görüşlerimizi paylaştık.

Ben şuna inanıyorum: Hepimizin amacı, ülkemizin daha istikrarlı, daha itibarlı, daha güvenli olması, ekonomisinin büyümesi, dünyada söz sahibi olması ve yoluna emin adımlarla ilerlemesi. İnanın, ben ve arkadaşlarım da bu amaçlarımıza ulaşmak için gece gündüz çalışıyoruz. Her zaman önerilerinizi, eleştirilerinizi de bekliyoruz, talimatlarınızı da bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Değerli hazırım, kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi Bakanlığımıza bağlı bütçe ve kesin hesabı okutacağım.

Dışişleri Bakanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığının 2017 yılı bütçesi ile 2015 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN – Hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Yarın saat 10.00’da görüşmelere Sanayi Bakanlığının bütçesiyle devam edeceğiz.

Birleşimi kapatıyorum.

Hayırlı geceler.

Kapanma Saati: 22.14

